

СТРАТЕГІЧНИЙ АНАЛІЗ ПОДАЛЬШОГО РОЗВИТКУ РЕКУЛЬТИВОВАНИХ ТЕРИТОРІЙ В НОВОМУ РОЗДОЛІ

Львів

2015

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
1. ХАРАКТЕРИСТИКА ОБ'ЄКТІВ.....	4
1.1 Оцінка розміщення	5
1.2 Доступ до інфраструктури (електроенергія, газ, вода, відходи, каналізація, очищення стічних вод)	6
1.3 Транспортне сполучення та логістична інфраструктура	7
1.4 Історична довідка	7
2. ІНДУСТРІАЛЬНІ ПАРКИ.....	8
2.1 Стан промислових зон в Україні.....	8
2.1 Рамкові умови діяльності індустріальних парків	26
2.2 Індустріальні парки в регіоні	32
3. МАКРОЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ.....	39
3.1 Порівняльна оцінка вартості факторів (factor costs) та транзакційних витрат (transaction costs).....	39
3.2 Правове поле.....	42
3.2.1 Умови доступу до земельних ділянок.....	42
3.2.2 Правила видачі дозволів на будівництво	45
3.2.3 Правила видачі технічних умов	57
3.3 Стратегія економічного розвитку.....	59
3.3.1 Національні нормативно-правові документи, зокрема закони, стратегії і програми, що створюють передумови для розвитку індустріальних парків.....	59
3.3.2 Економічна ситуація в країні в контексті створення індустріальних парків.....	62
3.3.3 Економічні пріоритети розвитку регіону.....	70
4. АНАЛІЗ РЕГІОНУ	87
4.1 Бізнес-середовище.....	87
4.2 Інвестиційний клімат	97
4.3 Адміністративно-територіальна організація	101
4.3.1 Стратегія регіонального розвитку	101
4.3.2 Місцева економічна політика.....	103
4.4 Соціо-економічна ситуація	104
4.4.1 Людський капітал: демографія.....	104
4.4.2 Людський капітал: вартість.....	105
4.4.3 Людський капітал: компетенції.....	105
4.4.4 Соціальний капітал: інституції	107
4.4.5 Соціальний капітал: громада.....	109
4.5 Природні ресурси та сировина	109
4.5.1 Наявність ресурсів	109
4.5.2 Доступність ресурсів.....	110
4.5.3 Вартість ресурсів	111
4.6 Інфраструктура	111
4.6.1 Транспортна інфраструктура.....	111
4.6.2 Мережі електропостачання, газифікація та водопостачання.....	112
4.7 Фінансова система.....	112
4.7.1 Банківська система	112
4.7.2 Доступ до фінансування.....	113
4.7.3 Міжнародні фінансові інституції.....	114

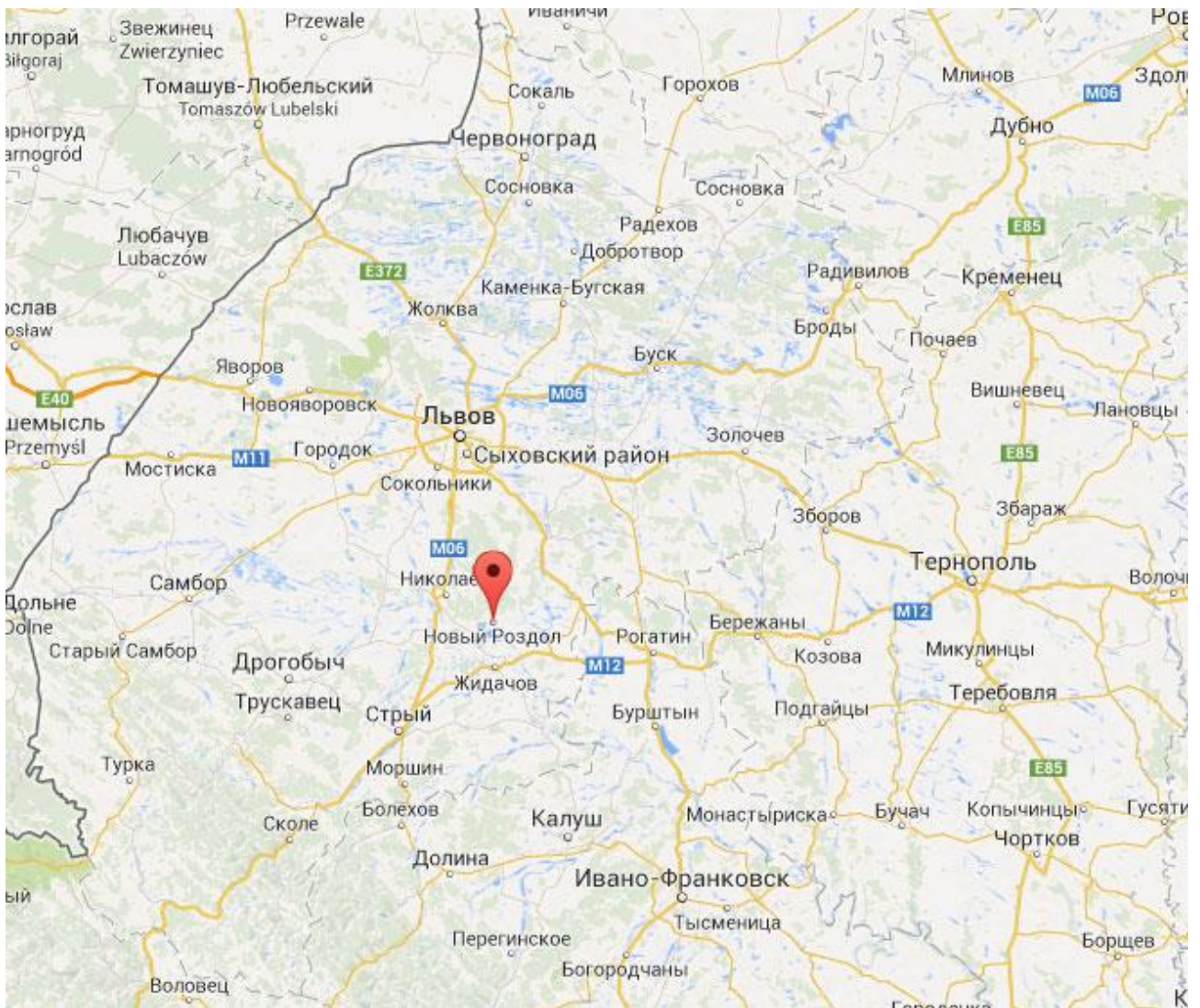
5.	СЦЕНАРІЇ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ	115
5.1	Базові вихідні фактори.....	115
5.2	Макроекономічний прогноз	119
5.3	Ключові тренди розвитку.....	121
6.	СЦЕНАРІЇ СТВОРЕННЯ ТА ДІЯЛЬНОСТІ ІНДУСТРІАЛЬНОГО ПАРКУ У ПРИКОРДОННИХ РАЙОНАХ ПОЛЬЩІ ТА УКРАЇНИ.....	124
6.1	Оцінка сценаріїв.....	124
6.2	Аналіз діючих парків та промислових зон (в радіусі 300км).....	126
6.3	Аналіз конкурентного середовища (галузевий зріз)	130
6.4	Розміщення хімічних виробництв.....	132
6.5	Аналіз переваг та витрат (Benefit Cost Analysis, BCA).....	140
6.6	Оцінка життєвого циклу (Life Cycle Analysis, LSA).....	141
6.7	Аналіз вхідних та вихідних факторів (Economic Input Output Analysis, EIO)	141
6.8	Визначення точок диференціації (differentiation points).....	142
6.9	Оцінка бар'єрів	142
6.10	Ключові гравці (на визначених ринках).....	143
6.11	Переробка твердих побутових відходів	146
6.12	Стан галузі в Україні	150
6.13	Стан галузі в Польщі	154
6.13	Переробка запасів фосфогіпсів, розташованих на території колишніх сірчаних виробництв.....	162
6.14	Інші сценарії	171

ВСТУП

1. ХАРАКТЕРИСТИКА ОБ'ЄКТІВ

Проект будівництва та розвитку індустріального парку на рекультивованих землях ДП «Сірка» планується реалізувати в місті обласного значення Новий Розділ Львівської області. Ініціатором проекту виступає Новороздільська міська рада.

Місто Новий Розділ належить до наймолодших міст Львівської області. Засноване у 1953 році у зв'язку із освоєнням великого родовища самородної сірки біля старовинного селища Розділ. Має свій герб та прапор, які затверджені 12 червня 1991 року і внесені у геральдичні каталоги України.

Місто розташоване на лівобережному дністровському схилі на висоті 290 м над рівнем моря, на стику Опілля і Передкарпатського прогину. Через Новий Розділ проходить шосейна дорога Миколаїв — Ходорів. До автомагістралі Львів — Стрий — 15 км. Відстань до м. Львів — 54 км, м. Миколаїв — адміністративного центру Миколаївського району — 19 км, до м. Ходорів — 18 км, м. Жидачів — 27 км. Залізнична колія Ходорів — Новий Розділ, збудована у 1958 році, забезпечувала вантажні залізничні перевезення. Пряме автомобільне сполучення пов'язує місто Новий Розділ з обласним центром

Львів, іншими населеними пунктами Львівської, Тернопільської, Івано-Франківської, Волинської областей та з Республікою Польща.

1.1 Оцінка розміщення

Земельна ділянка об'єкту кадастровий номер 4610800000:05:000:015 розташована на півночі міста Новий Розділ і має загальну площу 46,4 га. З них санітарно-захисної зони з зеленими насадженнями – 2,2 га. На території ділянки добре розвинута транспортна мережа, під проїздами знаходиться 2,9 га. площ. Цільове призначення ділянки «Добувна промисловість». В рамках розвитку проекту будівництва індустріального парку необхідна зміна цільового призначення на код 11.01 «Ведення виробничої діяльності».

Відстань від об'єкту до центру міста Новий Розділ становить 2,8 км. Відстані до митних переходів:

Мостиська – 114 км. траса М11
Рава-Руська – 129 км. траса Е372
Чоп – 242 км. траса М06

Місце розташування об'єкту

Територія об'єкту являє собою земельну ділянку з відносно рівною поверхнею, розташовану на висоті 250 м. над рівнем моря. Для будівництва на території промислових об'єктів необхідно провести рекультивацию від сірчаних порід, та забезпечити відвід ґрунтових вод в північній частині ділянки.

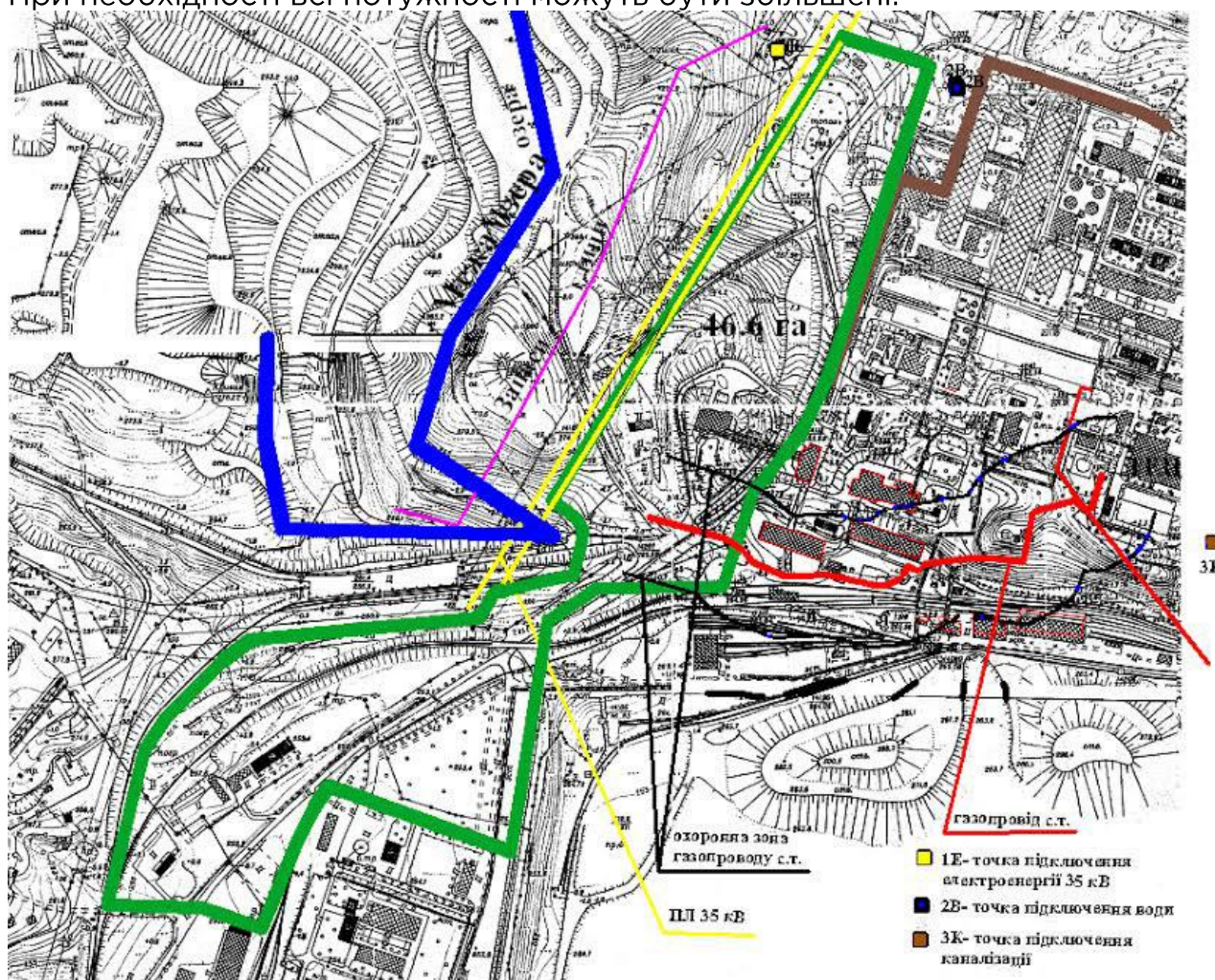
1.2 Доступ до інфраструктури (електроенергія, газ, вода, відходи, каналізація, очищення стічних вод)

Розташування об'єкту дозволяє повністю забезпечити його всією необхідною для виробничої діяльності інфраструктурою. Велика промислова зона та збережена інфраструктура (ТЕЦ, залізниця, газогін середнього тиску) дають можливості для розташування нових промислових потужностей на території РДГХП «Сірка».

На сьогоднішній день існуюча ТЕЦ може забезпечити:

- Електропостачання – до 36 МВт;
- Теплопостачання – до 80 Гкал/год;
- Водопостачання – до 400 м³/год;
- Водопостачання технічної води – 200 м³/год;

При необхідності всі потужності можуть бути збільшені.

Крім того існує можливість під'єднатися до електричної мережі, що проходить по границі об'єкту. Потужність точки підключення становить 35 кв. Також вздовж території об'єкту проходять мережі водопроводу та каналізації, що дозволяє без значних витрат під'єднатися до міської мережі водопостачання та каналізації. Технічне водопостачання може здійснюватися з озера що межує з територією об'єкту. Безпосередньо по території об'єкту проходить газопровід середнього тиску. Утилізація промислових відходів може бути здійснена на існуючому майданчику ДП «Сірка», що розташований приблизно в 1 км. від території об'єкту.

1.3 Транспортне сполучення та логістична інфраструктура

Безпосередньо на території об'єкту проходить дорога в напрямку Нового Роздолу та трас міжнародного значення М06 (відстань 16 км) та М12 (відстань 12 км.). На території об'єкту під проїзди відведено 2,9 га площ.

Також безпосередньо на території об'єкту проходить залізнична дорожня вітка, що веде в напрямках станцій Розділ, Стрий та Пісочне. Безпосередньо на території знаходиться платформа з можливістю забезпечити завантаження та розвантаження вагонів.

1.4 Історична довідка

Сірку було знайдено в 1950 році поблизу с. Розділ (Миколаївський р-н Львівської обл.), що поклато початок планомірному вивченню Передкарпатського сірконосного басейну. Для освоєння родовища в 1953 році було засновано місто Новий Розділ. Освоєння Роздільського родовища розпочато в 1956 році. Роздільське ДГХП «Сірка» було флагманом гірничої хімії СРСР. Обсяги виробництва мінеральних добрив на основі сірки становили близько 800 тис. тон в рік. З огляду на низьку рентабельність видобутку, роботи на родовищах сірки Передкарпаття наприкінці 90-х рр. минулого століття практично припинили, а з 2003 року розпорядженнями Кабінету Міністрів України було затверджено проект рекультивації порушених гірничими роботами земель у межах Роздільського ДГХП «Сірка» - розпорядження КМУ від 15 жовтня 2003 р. № 622-р «Про затвердження проекту ліквідації сірчаних кар'єрів, відновлення екологічної рівноваги і ландшафту в зоні діяльності Роздільського ДГХП «Сірка». Загальна площа земель, що підлягає рекультивації становила 1,5 тис. га. Загальна кошторисна вартість робіт - 49,2 млн. грн..

25 грудня 2013 року в.о. директора РГДХП «Сірка» І.Коструба написав лист відмови від прав користування земельною ділянкою площею 46,4 га кадастровий номер 4610800000:05:000:015 на користь територіальної громади Новороздільської міської ради.

2. ІНДУСТРІАЛЬНІ ПАРКИ

2.1 Стан промислових зон в Україні

Згідно даних «Національного інституту стратегічних досліджень» індустріальні парки були включені до стратегій соціально-економічного розвитку більшості регіонів України: в 2006 р. – Рівненської і Київської областей, в 2007 р. – Івано-Франківської, Львівської, Донецької і Вінницької областей, в 2008 р. – Кіровоградської, Тернопільської, Луганської і Херсонської областей, в 2010 р. – Запорізької, Харківської, Сумської областей та Автономної Республіки Крим, в 2011 р. – Дніпропетровської, Одеської, Житомирської, Миколаївської областей, в 2012 р. – Волинської області. В деяких регіонах були прийняті ряд нормативних документів щодо створення та розвитку індустріальних парків на їх території, зокрема в 2007 р. рішенням Харківської обласної ради затверджено «Програму створення індустріального парку «Рогань» в Харківській області», в 2008 р. рішенням Закарпатської обласної ради – «Програму створення індустріальних парків на території Закарпатської області на 2008-2012 роки», в 2011 р. рішенням Одеської обласної ради – «Концепцію створення індустріальних (промислових) парків в Одеській області».

Передбачена в Концепції створення індустріальних (промислових) парків мережа пілотних індустріальних парків у визначених регіонах (в Автономній Республіці Крим, Київській, Львівській, Одеській та Харківській областях), існувала формально і не змогла розпочати свою діяльність у встановлені терміни (2006 - 2010 рр.). Водночас в низці інших регіонів, зокрема в містах Коростень і Новоград-Волинський Житомирської області, с. Соломоново Закарпатської області, м. Шостка Сумської області були створені й розпочали діяльність індустріальні парки. Фактично вони і стануть пілотними, за результатами їхньої діяльності можна буде робити перші висновки. Для індустріального парку «Свема» в м. Шостка в 2011 р. було затверджено Державну цільову програму його розвитку на 2012-2015 рр. з передбаченим фінансуванням з Державного бюджету в обсязі 15 млн. грн. Переважна більшість індустріальних парків, що розпочало свою діяльність, створено в промислових зонах навколо існуючих промислових підприємств.

Розвиток промислових парків регулюється Законом України «Про індустріальні парки» від 21.06.2012 № 5018-VI

За законодавчим визначенням «Індустріальний парк – це спеціально організована для розміщення нових виробництв територія, яка забезпечена енергоносіями, інфраструктурою, необхідними адміністративно-правовими умовами, що управляється спеціалізованою компанією». Перше таке утворення було засновано в Англії в 1896 році. З того часу індустріальні парки створювалися у всіх розвинених країнах світу, будучи одним з найбільш ефективних інструментів розвитку бізнесу. Наприклад, в Німеччині налічується 200 індустріальних парків, в США – 400, в країнах Східної Європи та Прибалтики - близько 300, в Росії – 40.

Огляд роботи індустріальних парків у Чехії, Польщі та Туреччині показує, що:

- на 1 га площі індустріального парку приходиться від 1,0 до 5,0 млн. дол. США інвестицій.

- на 1 га площі індустріального парку створюється, як правило, від 20 до 50 робочих місць.

Згідно даних Державного агентства з інвестицій та управління національними проектами Індустріальних парків, як б відповідали вимогам Закону України «Про індустріальні парки», на території України на даний час немає. Тим не менше існує низка майданчиків, на території яких вже відбувається промислове виробництво на умовах наближених до положень закону. На даний час база даних земельних ділянок придатних для розвитку промислового виробництва, що ведеться Департаментом Державної інвестиційної політики та регіонального розвитку Держінвестпроекту, налічує близько 100 промислових майданчиків, 43 з яких придатні для створення індустріальних парків. У більшості випадків ініціатором створення індустріального парку є місцеві органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування.

Розташування придатних для індустріальних парків об'єктів згідно даних Державного агентства з інвестицій та управління національними проектами.

На сьогодні створено Національний проект «Індустріальні парки України», яким передбачається створення 10 об'єктів індустріальних парків розміром від 15 до 700 га кожен за рахунок коштів державного бюджету. На даному етапі ведеться робота над формуванням Реєстру індустріальних парків та переліку індустріальних парків із статусом національного проекту. Щодо останнього, Державне Агентство з інвестицій та управління національними проектами України вже підписало угоди про співробітництво з низкою регіонів (зокрема з Львівською областю та Автономною Республікою Крим),

якими передбачено створення в цих регіонах індустріальних парків із статусом національних проектів. Потенційні можливості увійти до цього переліку також мають ініціативи щодо створення індустріальних парків у Вінницькій, Дніпропетровській, Житомирській, Закарпатській, Запорізькій, Івано-Франківській, Луганській, Одеській, Сумській та Рівненській областях. Загалом, за інформацією Державного агентства з інвестицій та управління національними проектами, один індустріальний парк (середньої площі 200 га) має залучити від 10 до кількох десятків компаній, інвестиції на суму не менше 200 млн дол. США та створити від 2,5 до 10 тис. нових робочих місць. В результаті системного створення індустріальних парків в регіонах України в найближчі роки планується залучити щонайменше 8 млрд дол. США інвестицій та створити не менше 300 тис. нових робочих місць, з яких близько 2,5 млрд дол. США інвестицій та близько 40 тис. нових робочих місць - в рамках 10 пілотних індустріальних парків зі статусом національного проекту. Створення індустріальних парків також матиме позитивний вплив на розвиток суміжних виробництв, малого та середнього бізнесу в регіонах їх розташування. В найближчі роки прогнозується створення близько 200 індустріальних парків в усіх регіонах України.

Проте такі прогнози щодо обсягів і темпів надходження інвестицій, кількості створених робочих місць і взагалі економічних перетворень, з огляду на досвід застосування інших подібних спеціальних економічних механізмів та існуючі тенденції розвитку економіки України, виглядають нереалістичними.

За 2000-2012 р. у 12 спеціальних економічних зонах, 72 територіях пріоритетного розвитку та 8 технологічних парках було залучено інвестицій на суму близько 6,5 млрд. дол. США та створено близько 71 тис. нових робочих місць.

Крім державного проекту створення мережі індустріальних парків національного значення на сьогодні існує ряд проектів, що були ініційовані місцевими органами влади.

1. Коростенський індустріальний парк - промислова зона в межах Коростеня (Житомирська область). Під індустріальний парк використовується територія колишнього військового вертольотного аеродрому. Земельна ділянка без будівель, тривалий час не використовувалась. Загальна площа проекту - 246 га. Концептуальний дизайн розроблено чеським проектним бюро DHV. Проект передбачає створення на території парку високотехнологічних підприємств, підприємств у галузях легкого та середнього промислового виробництва - складання, комплектації, поверхневої обробки, легкого машинобудування та електротехнічної промисловості. На даний час інвесторам пропонується: понад 150 га для створення підприємств малого та середнього бізнесу в сфері легкої промисловості та 40 га - для створення логістичного парку. Пропонується також оренда або придбання земельних ділянок на території індустріального парку при умові створення відокремленої юридичної особи та організації не менш ніж 200 робочих місць.

На території парку прокладена сучасна автомобільна дорога та під'їзна залізнична колія довжиною більше 2,5 км. Існує 2 незалежних джерела підключення електроенергії. Проведено ремонт та впорядкування усіх інженерних комунікацій.

2. Ще один проект індустріального парку має місце в Житомирській області – **Новоград-Волинський індустріальний парк «NovoPark»**. В рамках проекту «ЕРМ Україна» USAID за участю чеських партнерів, компанії Berman Group, для ділянки площею 270 га розроблено попереднє техніко-економічне обґрунтування та концептуальний дизайн потенційного розвитку промислового парку.

- Зона – Greenfield, землі несільськогосподарського призначення.
- 1 км до автомобільної траси міжнародного значення «Київ-Чоп»;
- на відстані 5 км проходить магістральний газопровід високого тиску (40 атмосфер);
- можливе підключення до двох незалежних електростанцій 110/35/30 кв;
- земельна ділянка площею 270 га.

Умови для інвесторів – оренда або викуп ділянки. Сьогодні проект перебуває в стадії підготовки. Проект розробляється навколо виробника сантехнічних виробів заводу «Cersanit».

3. В Закарпатській області на базі заводу «Еврокар» з виробництва автомобілів Skoda та Volkswagen розпочався проект з розвитку **Індустріального парку «Соломоново»** на площі 66 га. Проектом передбачено розвиток підприємств спрямованих на локалізацію виробництва автомобілів в Україні. Структура парку:

Тип ділянки	Площа, га
Виробнича	38
Офісно-адміністративна	25
Логістично-складська	3
Всього	66

На сьогодні відбувається будівництво інфраструктури проекту. Орієнтовна вартість робіт становить 98 тис. дол. США. Проект орієнтується на продаж підготовлених ділянок потенційним інвесторам.

Він передбачає наступні інфраструктурні потужності:

Тип	Од. виміру	Розмір
Водопостачання	М3/доба	500
Водовідведення	М3/доба	500
Очисні споруди	М3/доба	400
Електропостачання	МВт	2
Газопостачання	М3/година	400

4. Концепція **індустріального парку «Новий Крим»** розроблена Джанкойською міською радою. Площа об'єкту становить 25 га. Прогнозоване кількість учасників проекту від 6 до 12 суб'єктів господарської діяльності. Прогнозована кількість створених робочих місць становить від 450 до 1130. Витрати на облаштування інфраструктури індустріального парку прогнозуються на рівні 14,3 млн. грн. Планується залучити інвестицій від 25 до 125 млн. дол. США. Інвесторам пропонуються як оренда земельних ділянок, так і право їх викупу. В разі викупу всі витрати на переоформлення лягають на інвестора.

Згідно концепції індустріального парку «Новий Крим» основним завданням об'єкту має стати обслуговування сільськогосподарських територій в районі міста Джанкой. Для цього планується залучити інвесторів в наступних напрямках діяльності:

1. Переробна промисловість
  - Переробка сільськогосподарської продукції в районі м. Джанкой
  - Організація збереження сільськогосподарської продукції
2. Складальне виробництво обладнання
  - Для забезпечення сільськогосподарського виробництва
  - Для виробництва інноваційної продукції
3. Виробництво тари і упаковки для забезпечення виробництва
4. Логістична діяльність

Для забезпечення діяльності парку передбачається 2,34 га території відвести під інженерно-транспортну інфраструктуру.

Прогнозні обсяги споживання ресурсів

Тип	Од. виміру	Од. вим/га/год	Потреба на добу
Водопостачання	М3	3,6	792
Водовідведення	М3	3,6	792
Газопостачання	М3	80	17 600
Електроенергія	кВт*год	120	26400

5. Індустріальний парк «Славута» - його концепція запропонована Славутською міською радою Хмельницької області. Земельна ділянка для створення та функціонування Індустріального парку «Славута» знаходиться у межах промислової зони міста поряд з основними виробничими потужностями одного з найбільших підприємств в Україні з виробництва санітарно-гігієнічної кераміки «Славутський комбінат «Будфарфор» та сучасного промислового підприємства з виробництва меблів для ванних кімнат ТОВ «Аква-Родос».

Індустріальний (промисловий) парк «Славута» розташований у східній частині міста Славута і охоплює територію площею близько 50га. Територія зони забудована промисловими об'єктами та частково інженерно-транспортною інфраструктурою. На території промислової зони розміщений митний пост «Славута» Хмельницької митниці, в наявності розгалужена транспортна система, яка забезпечує проведення завантажувально-розвантажувальні операцій та оформлення вантажних перевізних документів.

Створення індустріального парку «Славута» включає будову відведеної земельної ділянки шляхом будівництва сучасного високотехнологічного екологічно чистого промислового підприємства та облаштування сучасної інженерно-транспортної інфраструктури для розміщення виробничих, складських та адміністративних приміщень, які повинні використовуватися промисловим підприємством. Перевага надаватиметься підприємствам:

- металообробки;

- текстильним;
  - будівельної промисловості;
  - обробки деревини;
  - обробки тваринних, харчових продуктів і смакових речовин;
- Земельна ділянка може бути виділена на умовах оренди або викупу.

Крім зазначених виробничих об'єктів планується розміщення офісно-ділового, логістичного та складського комплексів, який може включати офіси вільного планування, кімнати переговорів, відділення банківського обслуговування, кафе або їдальню, бізнес-готель, вуличні автостоянки.

Заплановано забезпечити комунальні послуги даного підприємства шляхом:

1. Електрозабезпечення :

Електропостачання може здійснюватися від ліній електропередач потужністю 110 Кв, що заходиться на відстані 300 метрів від межі земельної ділянки з обов'язковим будівництвом підстанції, потужність якої повинна бути визначена замовником.

2. Газозабезпечення:

Газопостачання може здійснюватися від магістрального водопроводу з робочим тиском 55 Бар, Ø=110мм, що заходиться на відстані 150 метрів від межі земельної ділянки з обов'язковим будівництвом газорозподільчої станції.

3. Водопостачання:

Водопостачання може здійснюватися від водопроводу ЧВ Ø 200 мм, який розташовано на відстані 50м. від межі земельної ділянки.

4. Водовідведення:

Для забезпечення водовідведення необхідно будувати КНС.

6. Концепція створення Рівненського індустріального парку (ІРПО) запропонована Рівненською обласною державною адміністрацією. Майданчик ІРПО – це територія колишнього військового полігону загальною площею 145,13 га. Розмір майданчика обмежений захисною зоною з газопроводом високого тиску та лініями електропередач високої напруги, а також лісосмугою. Відповідно до результатів розвідки, досліджувана територія є чистою від вибухових речовин. На дану земельну ділянку розроблено та затверджено проект землеустрою, землі віднесено до земель промисловості.

Концепція передбачає будівництво виробничих приміщень, логістичних приміщень для внутрішньої та зовнішньої логістики, створення центру комерційних послуг. Загальна площа приміщень становитиме 95,4 га. Розмір виробничих приміщень планується від 5000 до 25000 кв. м. Будівництво передбачається провести в 4 етапи:

Етап	Площа, га	Призначення об'єктів
1	28,6	Внутрішня логістика і виробництво
2	36,6	Внутрішня логістика і виробництво
3	4,2	Комерційний центр (торгівля, ресторан, проживання, тощо)
4	26,0	Комбінована логістика і виробництво
Всього	95,4	

Прогнозні обсяги споживання ресурсів

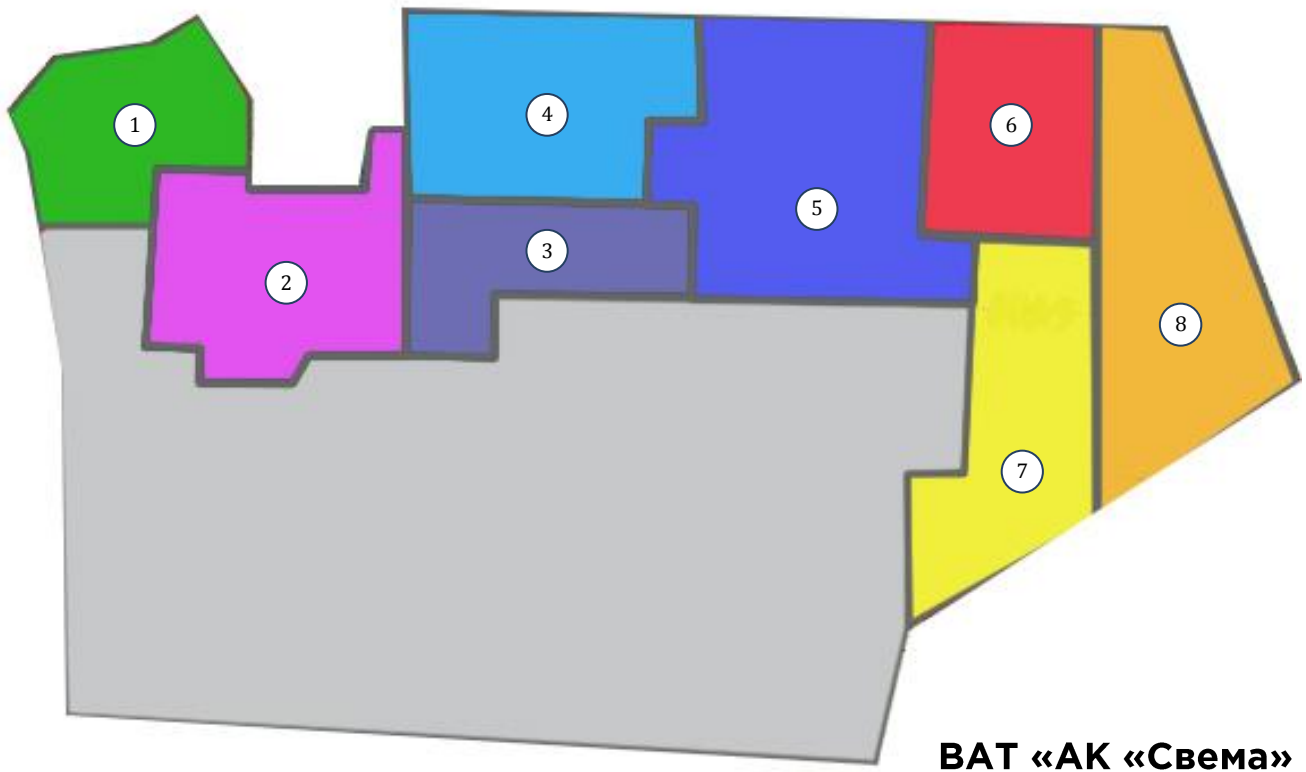
Тип	Од. виміру	Од. вим/га/год	Потреба
Водопостачання	М3 в день	10 l/s	4000
Водовідведення	М3 в день	10 l/s	4000
Газопостачання	М3 в рік	80	19 733 000
Електроенергія	кВт*год	120	10 930

Для облаштування інфраструктури індустріального парку передбачається побудувати 18 тис. кв. м. доріг, 2000 кв. м. парко-мість, 3,6 тис. кв. м. пішохідних доріг, 21,6 тис. кв. м. озелених територій, 4,5 тис. м. огороження, газову мережу діаметром 200 мм - 2,4 тис. м, водяний трубопровід діаметром 300 мм - 2,4 тис. м, інфраструктуру електрозабезпечення з трансформаторною підстанцією - 4,6 тис. м, каналізаційну інфраструктуру - 2,4 тис. м та 2,4 тис. м., системи відводу поверхневих вод. Для цього проектом передбачено виділення 6,3 млн. грн.

- 7.** В Сумській області в м. Шостка на базі виробничого об'єднання «Свема» Шосткінська міська рада розробила концепцію **індустріального парку «Свема»**. Площа території індустріального парку становить 92 га.

Враховуючи функціональне зонування території індустріального парку «Свема» планується розміщення: хімічних виробництв; виробництв фармацевтичних виробів; виробництв будівельних матеріалів; деревообробка; виробництв із пластмаси; парку високих технологій; логістичного центру; також, площадка передбачає територію перспективного розвитку.

Функціональне зонування території індустріального парку «Свема»

1. Логістика.
2. Фармацевтика.
3. Виробництво з пластмас.
4. Переробка деревини.
5. Хімічне виробництво.
6. Виробництво будівельних матеріалів.
7. Парк високих технологій.
8. Територія перспективного розвитку.

Орієнтовні обсяги споживання ресурсів індустріальним парком «Свема»

Назва	Орієнтовні обсяги споживання
Електрична енергія	8МВт
Теплова енергія	90 Гкал/ год;
Газопостачання	100 тис. м ³ на добу
Технічна вода	6,5 тис. м ³ на добу
Артезіанська вода	1,5 тис. м ³ на добу
Каналізаційна система	8,0 тис. м ³ на добу

Бюджет облаштування інфраструктурної мережі парку становить 11 млн. грн..

Найменування завдання	Найменування показника	Значення показника, кількість	Найменування заходу	Прогнозний обсяг фінансових ресурсів для виконання завдань, млн.грн.
1. Виготовлення проектно-кошторисної документації щодо облаштування інженерно-транспортної інфраструктури території індустріального парку "Свема"	кількість документів	12	виготовлення відповідної документації	
Разом за завданням 1:				0,200
2. Виконання робіт з капітального ремонту каналізаційних, водопровідних та електричних мереж парку "Свема" і робіт з будівництва свердловини.	протяжність мереж водопостачання, метрів	1000	капітальний ремонт інженерних мереж, будівництво свердловини	
	протяжність мереж водовідведення, метрів	700		
	протяжність мереж електропостачання, метрів	800		
	свердловин, кількість	1		
Разом за завданням 2:				8,600
3. Встановлення системи освітлення на території парку "Свема"	кількість встановлених світильників	80	виконання робіт по облаштуванню електричних мереж та встановлення світильників	
Разом за завданням 3:				0,400
4. Виконання робіт з капітального ремонту автомобільних доріг	протяжність автомобільних доріг, кілометрів	2,0	облаштування доріг із твердим покриттям на території парку "Свема"	
Разом за завданням 4:				1,500
5. Облаштування місць для стоянки вантажного та легкового автотранспорту	квадратних метрів	600	виконання відповідних робіт	
Разом за завданням 5:				0,300
РАЗОМ ЗА ПРОГРАМОЮ:				11,000

8. Створення **Кременчуцького індустріального парку «Центральний»** ініційовано Кременчуцькою міською радою. Розташований в північному промисловому вузлі м. Кременчук Полтавської області, Парк займає територію 168,55 га.

Для розвитку на території індустріального парку обрані наступні галузі економіки:

- машинобудування;
- логістика;
- ІТ-технології та електроніка;
- малий та середній бізнес;
- альтернативна енергетика та машинобудування.

Враховуючи визначені пріоритети, територія індустріального парку розділена на п'ять секторів:

Сектор 1 – «Hi-Tech» (машинобудування).

На території сектору №1 передбачається розміщення підприємств приладобудування, машинобудування та інших сфер виробництва, створюваних на основі впровадження нових технологічних розробок.

Орієнтовний розмір очікуваних інвестицій – 150 млн. дол. США.

Орієнтовна кількість створених нових робочих місць – 1250 чол.

Площа земельної ділянки відведена для розміщення підприємств – 50,05 га.

Сектор 2 – «Logistics» (логістика).

На території сектору №2 передбачається будівництво складських, фасувальних, автотранспортних підприємств та митних складів.

Орієнтовний розмір очікуваних інвестицій – 60 млн. дол. США.
Орієнтовна кількість створених нових робочих місць – 510 чол.
Площа виділена для створення сектору №2 – 19,76 га.

Сектор 3 – «TechnoPolis» (ІТ технології та електроніка).
Сектор №3 представляє собою майданчик для розвитку передових інформаційних, телекомунікаційних технологій та нанотехнологій, виробництва електроніки.

Орієнтовний розмір очікуваних інвестицій – 82 млн. дол. США.
Орієнтовна кількість створених нових робочих місць – 680 чол.
Площа зарезервована для сектору №3 – 27,35 га.

Сектор 4 – «EcoLife» (резервний сектор).
Площа виділена для сектору №4 – 26,78 га.

Сектор 5 «Energetics» (альтернативна енергетика та машинобудування).
На території сектору №5 передбачається розміщення підприємств, що працюють в сфері енергоефективних та енергозберігаючих технологій, виготовляють відповідні прилади та обладнання, виробників сільськогосподарської техніки.

Орієнтовний розмір очікуваних інвестицій – 130 млн. дол. США.
Орієнтовна кількість створених нових робочих місць – 1115 чол.
Для розміщення сектору №5 виділено – 44,61 га.

Бізнес-сіті.
Для забезпечення учасників індустріального парку, їх клієнтів та сервісних організацій офісними приміщеннями, конференц-залами та іншими супутніми бізнес-послугами, на території індустріального парку передбачається створення бізнес-сіті.

Бізнес-сіті включатиме офісні приміщення вільного планування, конференц-зали, прес-центр, кімнати для переговорів, data-центр, відділення банківського обслуговування, відділення зв'язку, заклад громадського харчування, поліграфічний центр, готель, вуличну та підземну автостоянки.

Загальна площа території, відведеної для бізнес-сіті, становить 20,12 га.

Орієнтовна вартість облаштування інфраструктури індустріального парку становить 25,6 млн. грн.. Очікуваний розмір інвестицій в індустріальний парк – 502 млн. дол. США.

Розрахунок витрат на інфраструктуру

Тип робіт	Вартість 1 м., грн..	Протяжність, м	Встановлення пристроїв, підстанцій, тис. грн.	Всього, тис. грн.
Електропостачання	1200	2900	19290	22770
Водопостачання	1112	405	-	450
Водовідведення	1112	405	100	550
Газопостачання	500	1000	250	750

Прогнозована потреба парку в енергоносіях та послугах

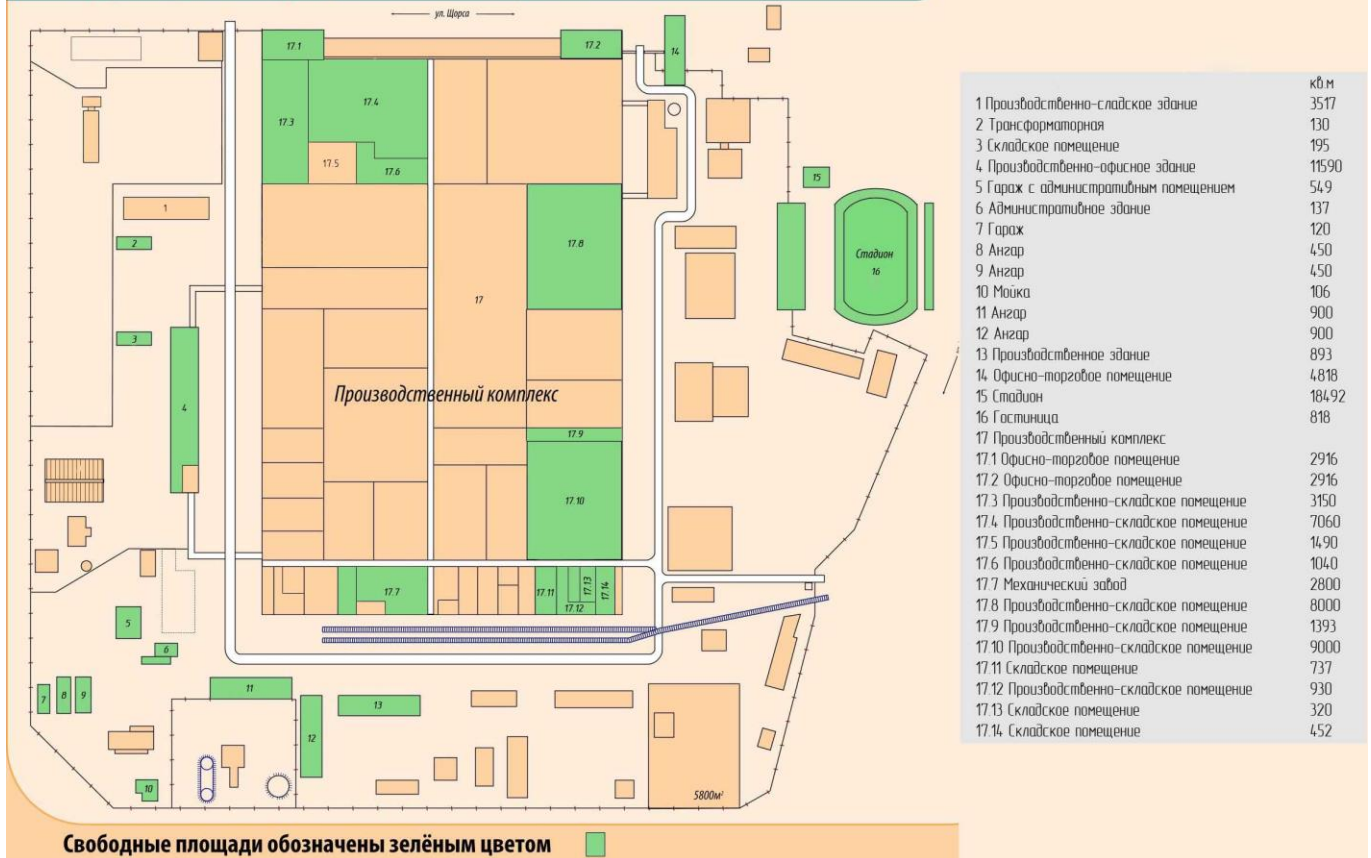
	Од. виміру	Показники
Постачання природного газу	тис.м3/рік	9000
Постачання електроенергії	МВт	6
Водопостачання	тис.м3/рік	250
Стічні води	тис.м3/рік	250

9. Індустріальний парк «Чексіл» в Чернігівській області займає 35 га площі на яких розташовані виробничі, складські і офісні приміщення, які парк здає в оренду. Загальна площа виробничих приміщень становить більш ніж 140 тис. кв. м, складських – 12 тис. кв. м, офісних – 29 тис. кв. м. Парк створено на базі Чернігівського суконно-камвольного комбінату і надає послуги з оренди виробничих, складських та офісних приміщень, а також послуги з виробництва тканин та їх обробки. На сьогодні послугами парку користуються 52 підприємства більшість яких працює в сфері легкої промисловості.

Крім оренди приміщень індустріальний парк надає послуги з:

- електро-, водо-, газо-, тепlopостачання та утилізації промислових і побутових стоків;
- очищення води і повітря;
- утилізації промислових відходів та вивезення сміття;
- технічного обслуговування і ремонту устаткування;
- організації внутрішнього і зовнішнього телефонного зв'язку;
- інтернет послуги;
- комп'ютеризації управління і процесів обробки інформації;
- створення і підтримка внутрішніх локальних комп'ютерних мереж;
- охорони території, приміщень;
- організації техногенної, в тому числі, пожежної безпеки;
- паркування автомобілів;
- відповідального зберігання товарів;
- вантажно-розвантажувальних робіт;
- приймання і відправлення залізничних вагонів;
- підготовки проектно-конструкторської документації;
- атестації робочих місць;
- постановки та ведення бухгалтерського обліку;
- ведення кадрового діловодства;
- підбору та навчання персоналу;
- реєстрації підприємств;
- правового захисту інтересів підприємств;
- надання секретарських послуг: прийом дзвінків, кореспонденції, зустріч клієнтів, робота з документами (факс , сканування , ксерокопіювання);
- доступу у всі приміщення офісу: кафе (чай , кава , обіди), переговорні кімнати, кімнати відпочинку.

Территория Индустриального парка "Чексил"

Вартість оренди кв. м. приміщень в місяць (з ПДВ)

Тип приміщення	грн.	дол. США	Євро
Виробничі приміщення	21,60	2,70	2,02
Складські приміщення	21,60	2,70	2,02
Офісні приміщення	36,00	4,50	3,36
Торгові приміщення	50,00	6,25	4,67
Територія з покриттям	10,00	1,25	0,94
Територія без покриття	5,00	0,63	0,47

Умови знижок

Площа оренди, кв. м.	Розмір знижки, %
500 - 1000	10,0
1000 - 5000	20,0
Більше 5000	30,0

Вартість ресурсів з ПДВ

	Од. вим.	грн.	дол. США	Євро
Електроенергія	кВт/год	1,24	0,15	0,12
Технологічна пара	Гкал	607,32	75,92	60,73
Вода	куб.м	5,81	0,73	0,54
Стоки	куб.м	3,24	0,41	0,30
Газ	куб.м	4,38	0,55	0,41
Стисле повітря (5,5 - 8,0 атм)	куб.м	0,20	0,03	0,02
Опалення офісів (18 - 20 °С)	кв.м	15,91	1,99	1,49
Опалення (8 - 10 °С)	кв.м	2,70	0,34	0,25

Вартість послуг з ПДВ

	Од. вим.	грн.	дол. США	Євро
Прибирання приміщень	кв.м	0,30	0,04	0,03
Вивіз сміття	куб.м	39,00	4,88	3,64
Обслуговування сигналізації	година	1,00	0,13	0,09

Додаткові послуги, що надаються за цінами по домовленості:

- Перевезення вантажів карами
- Транспортні послуги
- Вантажно-розвантажувальні роботи
- Ремонт обладнання
- Монтаж, встановлення і підключення обладнання
- Обслуговування ліній телефонного зв'язку
- Встановлення і обслуговування мереж інтернет
- Обслуговування системи доступу дог підприємства
- Митні та брокерські послуги
- Юридичні послуги
- Послуги медичного пункту
- Паркування транспорту

Інфраструктура індустриального парку «Чексил» складається з газової котельної, трансформаторних підстанцій, артезіанських свердловин, насосних станцій, станції прийому та очистки промислових стоків, хімічної очистки води, кондиціонерів, компресора. До об'єктів прокладені теплові і каналізаційні мережі, газо та водо проводи, телефонні, електричні та оптоволоконні мережі. Територія огорожена забором, заасфальтована, на території знаходяться автомобільні шляхи та вітка залізної дорожньої колії.

Потужності інженерних комунікацій

Електропостачання	29 трансформаторних підстанцій
Потужність електропостачання	36 716 кВт/год
Забезпечення парою	Власна котельня та міська ТЕЦ
Потужність котельної	24 т/год, 16,8 гКал/год. Пара - 52 т/год 34 гКал/год.
Вода технічна	300 куб. м/год
Вода артезіанська	321 куб. м/год
Кліматконтроль	63 кондиціонери
Потужність 1 кондиціонера	12 500 куб. м/год
Стисле повітря	22 компресори
Пожежна система	Гідранти і спринклери
Телекомунікації	Телефонія, комп'ютерні мережі, інтернет

10.Індустріальний парк «Донбас Актив» створено на базі промислового майданчика Донецького заводу хімреактивів. На території парку забезпечені умови для розміщення виробництва, складів та офісу в комплексі (на одній території). Площа парку становить 30 га. До уваги орендаторів пропонуються приміщення площею від 20 до 21000 кв. м. На сьогодні парк налічує близько 16 орендарів, серед яких поліграфічне підприємство, виробництво теплоізолюючих сумішей, кілька виробників металоконструкцій та металічних деталей,

виробництво електротехнічної продукції, паперова фабрика, кілька гуртових операторів.

Вартість оренди офісних приміщень коливається від 40 до 70 грн. в залежності від площі та розташування приміщення (в переважній більшості ціна становить 60 грн.), виробничі приміщення надаються в оренду від 5 до 20 грн. в залежності від площі, якості приміщення та розташування (в більшості випадків – 10 грн.). На вимогу керівництво управляючої компанії можливий продаж приміщення або земельної ділянки площею до 7,5 га у власність інвестора, ціна продажу визначається домовленостями. На сьогодні на продаж виставлено 4 приміщення площею від 1000 до 2500 кв. м.

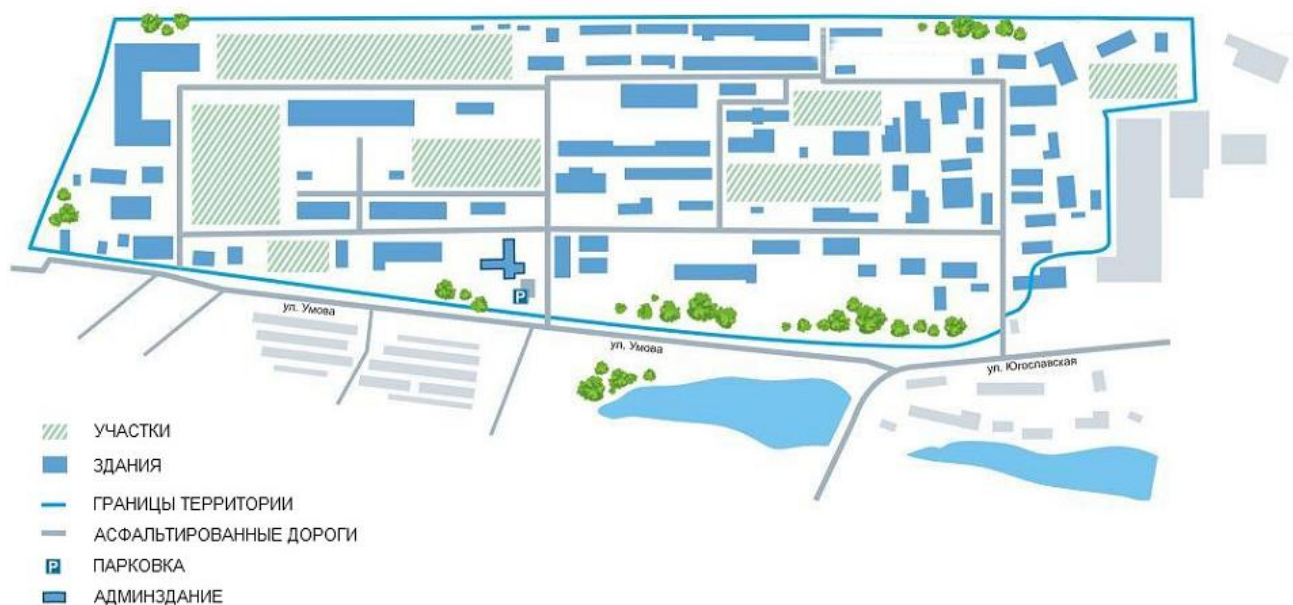

Схема індустріального парку «Донбас Актив»

11. Неподалік від кордону з Угорщиною в Берегівському районі Закарпаття запроектовано **індустріальний парк «Берег Карпати»** (поки що розроблена концепція парку). Метою є створення на підприємницькій основі на українсько-угорському кордоні індустріального парку з елементами логістики, як міжнародну промислову, економічно-торгову, транспортно-логістичну зону зі складськими територіями біля кордону з Шенгенською зоною.

Загальна площа парку становить 200 га. Власність земельної ділянки є державною. Значна частина парку має бути відведена під логістичні об'єкти.

Прогнозована потреба парку в енергоносіях та послугах

	Од. виміру	Показники
Постачання природного газу	м3/год	350
Постачання електроенергії	МВт	2
Водопостачання	м3/доба	300
Стічні води	м3/доба	300
Очисні споруди	м3/доба	250

Орієнтовна вартість проекту становить 8 - 10 млн. Євро. На сьогодні використано 340 тис. Євро на розробку технічної документації та пропаганду.

12. Сумський індустріальний парк «Патріот» як і чернігівський «Чексіл» створено на базі текстильного підприємства. За даними представників парку, на сьогодні індустріальний парк налічує близько 100 орендаторів. Основний напрямок діяльності парку - розвиток офісних центрів та супутніх послуг з їх обслуговування.

З виробничих об'єктів на території парку розташовані текстильне підприємство з виробництва одягу, трикотажу та панчішно-шкарпеткових виробів, виробництво пінопласту, виробів з мармуру, меблів та конструкцій з металу.

Розташування об'єктів в індустріальному парку «Патріот»

1. Офісний центр 3 тис. кв. м.
2. Офісний центр 5,9 тис. кв. м.
3. Офісний центр 1,4 тис. кв. м.
4. Виробничий корпус 69,9 тис. кв. м.
5. Склад 314 кв. м.
6. Холодильно-компресорна станція 1,4 тис. кв. м.
7. Градирня
8. Водонапірна башта
9. Артезіанська свердловина
10. Блок облогово-ущільнювальний
11. Аварійні ємності 651 кв. м.
12. Пропускний пункт

13. В Одеській області створено **індустріальний парк в порту Південний**, що дозволяє об'єднати виробничі потужності з існуючим логістичним митним терміналом порту. Загальна площа об'єкту становить близько 500 га. Передбачено дві черги будівництва індустріального парку:

- Перший етап - 92,77 га
- Другий етап - 445,08 га

Концепція парку передбачає створення чотирьох зон навколо порту, потужності якого дозволяють приймати більш ніж 650 суден в рік і який налічує п'ять терміналів по завантаженню зерна, руди, вугілля, мінеральних добрив та контейнерів.

Резидентам парку пропонується отримати в оренду або викупити земельну ділянку з підведеними до неї комунікаціями, шляхами та інженерними мережами. Вартість оренди від 0,9 дол. США за кв. м. в місяць. Вартість викупу від 26 дол. США за кв. м.

На сьогодні індустріальний парк забезпечується електроенергією з підстанції потужністю 2x125 МВт. Вартість 125 дол. США за мВт/годину. Для подальшого розвитку будується власна понижуюча підстанція потужністю 2x16 МВт.

Потужність мереж водопостачання: 20 000 м³ на добу

Поточне споживання: 250-300 м³ на добу

Вода в парк надходить з річки Дністер. Водопостачання забезпечує компанія «Інфоксводоканал». Вартість води: 1,08 дол. США за 1 м³. На території також є побудоване власними силами промислове водопостачання.

По території парку проходить газовий трубопровід з доступною потужністю 3 000 м³ / год газорозподільної мережі «Одесагаз». Вартість природного газу: \$ 0,51 за 1 м³

Митна інфраструктура парку включає:

- митний пост Південної митниці;
- оформлення всіх митних документів (імпорт, експорт, транзит) на місці займає не більше 4-х годин;
- власний під'їзний шлях з розвиненою залізничною інфраструктурою (Станція «Чорноморська»;
- майданчик поглибленого огляду вантажного автотранспорту;
- комплекс для огляду транспортних засобів;
- контейнерний майданчик, в тому числі з можливістю підключення рефконтейнерів;
- майданчики для затриманого автотранспорту та вантажів.

Приватна залізнична станція «Хімічна » має поточну гарантовану пропускну здатність: 22 пари поїздів (1210 вагонів) на добу. Включає в себе депо для тепловозів , службову будівлю станції, пункт контрольно-технічного огляду вагонів, пост електричної централізації, блокпост, вагову з ж/д вагами, ваги вхідного контролю, автодорогу, а також залізничні колії (земляне полотно та верхня будова колії зі стрілочними переводами), системи СЦБ (сигналізації, централізації, блокування), зв'язку, електропостачання, пристрої зливової каналізації, спеціалізоване обладнання. Рухомий склад з/д станції «Хімічна » включає в себе 23 тепловози.

Ведеться будівництво залізничного парку «Південний», який дозволить збільшити точки вивантаження вагонів і переробні спроможності ст. Хімічна додатково на 40 пар поїздів (2200 вагонів) на добу. Планований приріст вантажообігу до 12 млн. тонн на рік. На стадії проектування залізничний парк «В», який також буде використовуватися для вивантаження вагонів і переробки вантажів, що обробляються ст. Хімічна. Планований приріст вантажообігу до 15 млн. тонн на рік.

Індустріальний парк забезпечено власною пожежною частиною, включаючи депо та 2 машини, яка розташована на території підприємства.

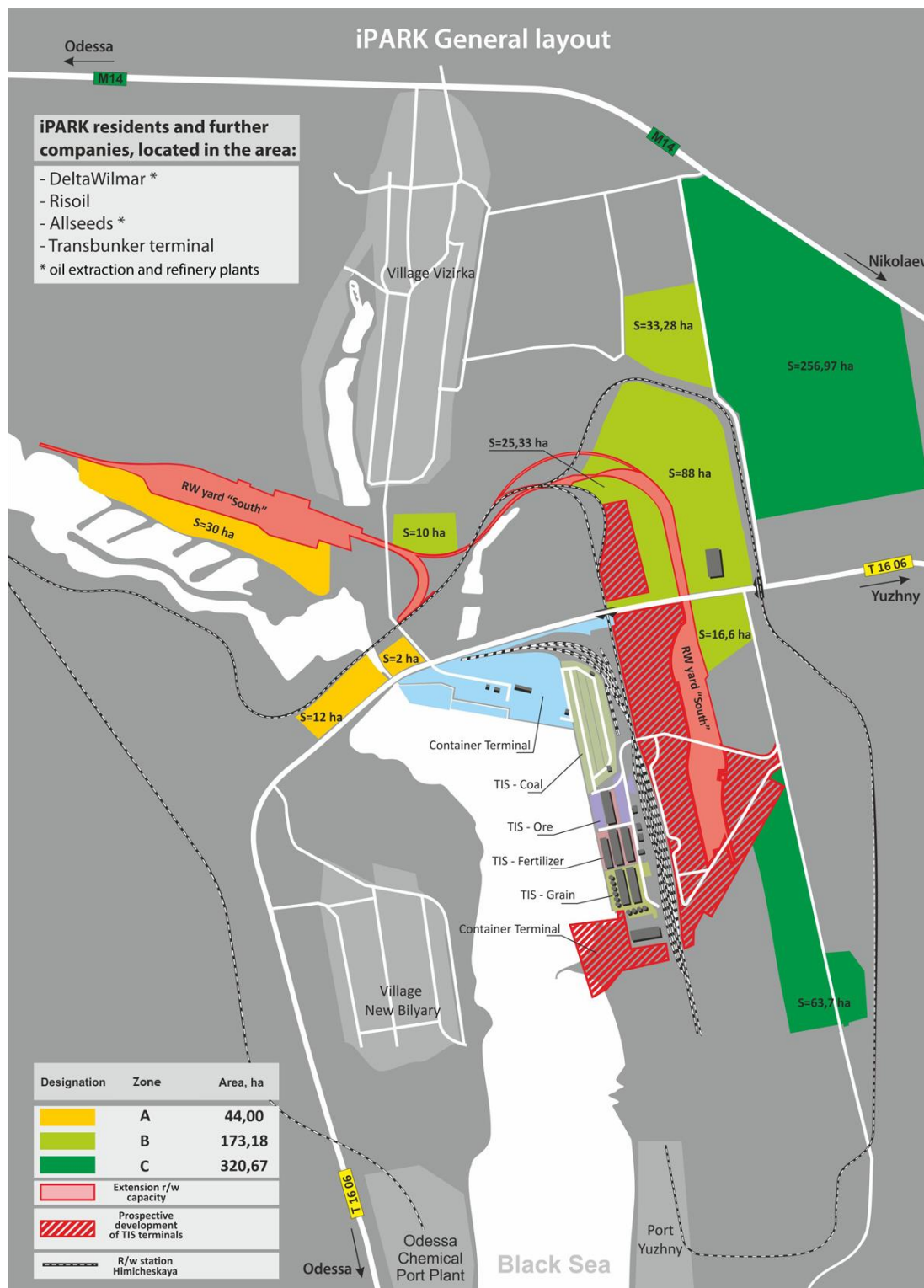

Схема розташування об'єктів на території одеського індустріального парку

Основною вимогою до учасників всіх без винятку індустріальних парків є державна реєстрація в місці створення парку, відповідність напрямкам діяльності індустріальних парків згідно з концепцією, наявність плану розвитку на певний період часу (від 10 років) та створення певної кількості робочих місць на території індустріального парку.

Крім зазначених проектів, що перебувають в різній стадії реалізації, в Україні задекларовано кілька десятків проектів індустріальних парків (в тому числі і в м. Львів). Проте всі вони перебувають в стадії розробки концепції і детальна інформація про них не оприлюднена.

2.1 Рамкові умови діяльності індустріальних парків

Рамкові умови діяльності індустріальних парків на території України визначаються Законом від 21.06.2012 №5018 «Про індустріальні парки» (далі Закон), рядом підзаконних актів, прийнятих на його виконання та нормативно-правовою базою інвестиційної та господарської діяльності.

Перелік рамкових нормативно-правових актів щодо створення та функціонування індустріальних парків

Нормативно-правові акти про індустріальні парки:
<ul style="list-style-type: none">
• Закон України від 21.06.2012р. №5018 «Про індустріальні парки»
• Постанова Кабінету Міністрів України від 16.01.2013 № 216 «Про затвердження Порядку прийняття рішення про включення індустріального (промислового) парку до Реєстру індустріальних (промислових) парків»
• Постанова Кабінету Міністрів України від 19.06.2013 № 558 «Про Порядок затвердження переліків устаткування, обладнання та комплектувальних виробів, матеріалів, що не виробляються в Україні, які не є підакцизними товарами, ввозяться на митну територію України ініціаторами створення індустріальних (промислових) парків - суб'єктами господарювання, керуваними компаніями таких парків для їх облаштування та учасниками індустріальних (промислових) парків для провадження господарської діяльності у межах зазначених парків і які звільняються від оподаткування митом»
• Наказ Мінекономрозвитку від 15.04.2013 № 386 (zareestrovano в Мін'юсті 15.05.2013 № 733/23265), «Про затвердження форми Типового договору про створення та функціонування індустріального парку»
• Наказ Державного агентства з інвестицій та управління національними проектами України (Держінвестпроект України) від 16.07.2013р. № 096-07 «Про затвердження Порядку створення та ведення Реєстру індустріальних (промислових) парків»
• Постанова Кабінету Міністрів України від 08.12. 2010 № 1256 «Про затвердження переліку проектів із пріоритетних напрямів соціально-економічного та культурного розвитку (національні проекти)»
Закони з регулювання інвестиційної та господарської діяльності:
<ul style="list-style-type: none">
• Закон України від 18.09.1991 № 1560-XII «Про інвестиційну діяльність»
• Закон України від 16.01.2014 № 719-VII «Про Державний бюджет України на 2014 рік»
• Закон України від 06.09.2012 № 5205-VI «Про стимулювання інвестиційної діяльності у пріоритетних галузях економіки з метою створення нових робочих місць»
• Закон України від 19.03.1996 № 93/96-ВР «Про режим іноземного інвестування»

- Закон України від 10.09.1991 № 1540а-XII «Про захист іноземних інвестицій в Україні»
- Земельний кодекс. Кодекс від 25.10.2001 № 2768-III
- Господарський кодекс України. Кодекс від 16.01.2003 № 436-IV
- Закон України від 01.07.2010 № 2404-VI «Про державно-приватне партнерство»
- Податковий кодекс України. Кодекс від 02.12.2010 № 2755-VI
- Митний кодекс України. Кодекс від 13.03.2012 № 4495-VI
- Закон України » від 04.07.2002 № 40-IV «Про інноваційну діяльність»
- Закон України від 08.09.2011 № 3715-VI «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні»
- Закон України від 16.07.1999 № 991-XIV «Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків»
- Закон України від 25.06.2009 № 1563-VI «Про наукові парки»
- Закон України від 17.02.2000 № 1457-III «Про усунення дискримінації в оподаткуванні суб'єктів підприємницької діяльності, створених з використанням майна та коштів вітчизняного походження»
- Закон України від 16.07.1999 № 997-XIV «Про концесії»
- Закон України від 14.09.1999 № 1039-XIV «Про угоди про розподіл продукції»
- Закон України від 24.06.2004 № 1861-IV «Про транскордонне співробітництво»
- Закон України від 30.10.1996 № 448/96-ВР «Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні»
- Закон України від 23.02.2006 № 3480-IV «Про цінні папери та фондовий ринок»
- Закон України від 17.02.2011 № 3038-VI «Про регулювання містобудівної діяльності»

Інші документи

- Постанова Кабінету Міністрів України від 08. 12. 2010 № 1256 «Про затвердження Порядку ведення Державного реєстру інвестиційних проектів та проектних (інвестиційних) пропозицій»
- Постанова Кабінету Міністрів України від 18.07.2012 № 684 «Про затвердження Порядку та критеріїв оцінки економічної ефективності проектних (інвестиційних) пропозицій та інвестиційних проектів»

Визначені законодавством рамкові умови організації індустріальних парків передбачають наступне:

- **Право на створення індустріальних парків** мають органи державної влади, органи місцевого самоврядування, які здійснюють право власності на землю і наділені повноваженнями розпорядження земельними ділянками, а також власники чи орендарі (юридичні чи фізичні особи) земельних ділянок, які відповідають вимогам щодо використання їх для індустріального парку.
- **Земельна ділянка**, яку планується використовувати для створення та функціонування індустріального парку, повинна належати до земель промисловості, бути придатною до промислового використання та мати площу або сукупну площу суміжних земельних ділянок не менше 15 гектарів та не більше 700 гектарів.
- Індустріальний парк може створюватися **на строк** не менше ніж на 30 років.

- Для створення індустріального парку ініціатор створення зобов'язаний розробити **концепцію відповідного індустріального парку** і її затвердити.
- Рішення про створення індустріального парку приймається ініціатором створення індустріального парку, якщо він є **власником земельної ділянки**, на якій планується створення індустріального парку та на основі рішення про погодження концепції індустріального парку орендодавцем земельної ділянки за умови, що створення такого парку відповідає договору оренди, якщо земля передана в оренду ініціатору створення індустріального парку.
- **Управління індустріальним парком** здійснює керуюча компанія, яка набула право оренди на землі індустріального парку та передає у суборенду з правом їх забудови учасникам індустріального парку.
- Рішення про створення індустріального парку є підставою для укладення **договору про створення та функціонування індустріального парку** між ініціатором створення та керуючою компанією індустріального парку. Вибір керуючої компанії проводиться ініціатором на **конкурентних засадах**.

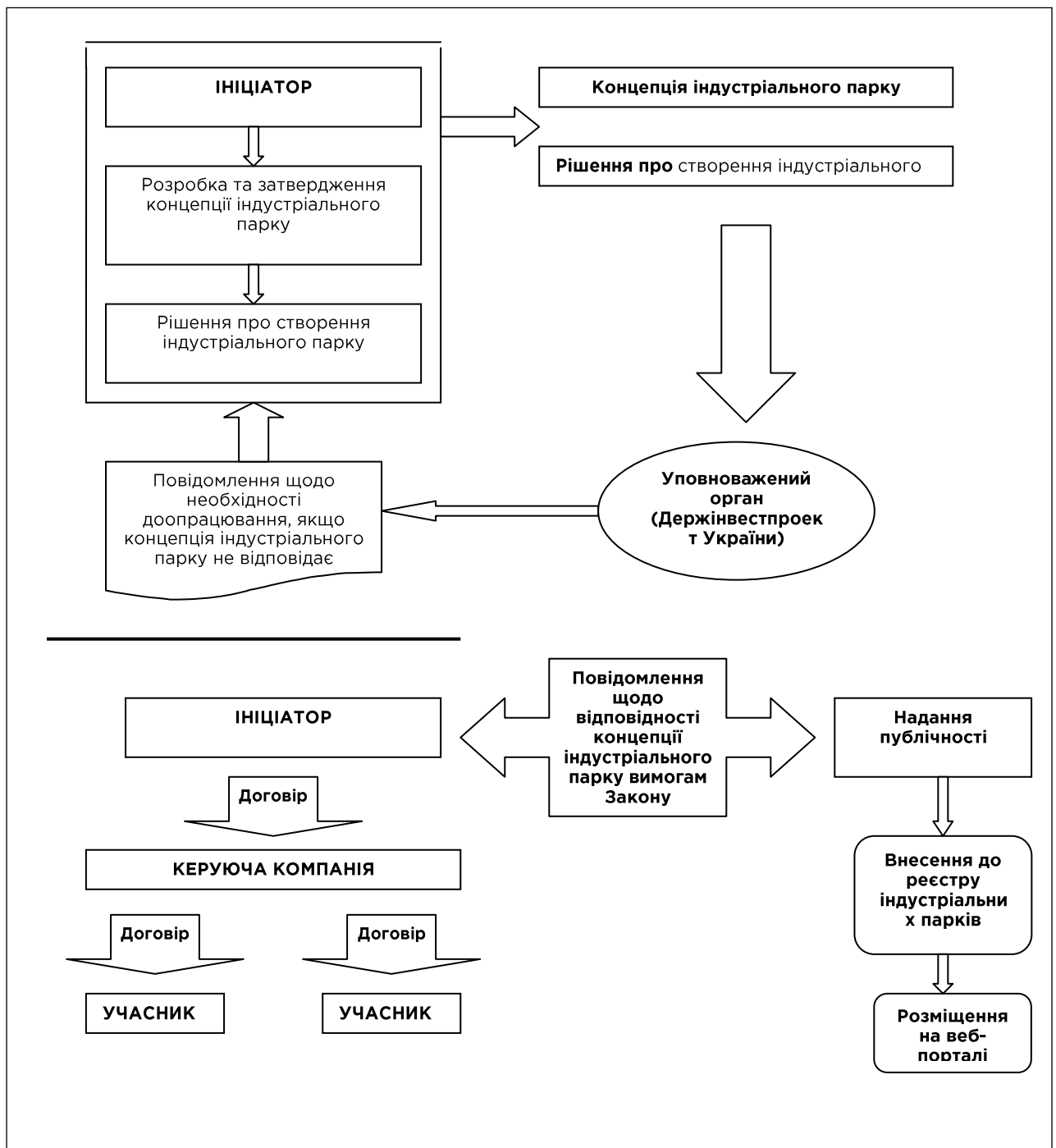
Договір про створення та функціонування індустріального парку укладається у формі типового договору про створення та функціонування індустріального парку, що затверджується центральним органом виконавчої влади, який забезпечує формування державної політики у сфері інвестиційної діяльності на строк в межах терміну, на який створено індустріальний парк між ініціатором створення та вибраною згідно з Законом юридичною особою, яка після підписання договору набуває статусу керуючої компанії.

До істотних умов договору про створення та функціонування індустріального парку, крім іншого, належить порядок та умови здійснення наукової діяльності у межах індустріального парку, що автоматично передбачає проведення наукової діяльності у межах індустріального парку.

Інститут вибору керуючої компанії індустріального парку передбачає організацію та проведення ініціатором відкритого конкурсу у разі, якщо індустріальний парк створюється на землях державної чи комунальної власності. Якщо земельні ділянки, призначені для створення індустріального парку, перебувають у приватній власності, керуюча компанія визначається ініціатором самостійно. Якщо ініціатор створення є орендарем земельної ділянки, керуюча компанія такого парку визначається ним за погодженням з орендодавцем.

- **Учасниками індустріального парку** є суб'єкти господарювання будь-якої форми власності, зареєстровані на адміністративно-територіальній одиниці України, в межах якої розташований індустріальний парк, які уклали з керуючою компанією договір на здійснення господарської діяльності у межах індустріального парку та набули право на земельну ділянку в межах індустріального парку. Істотні умови договору визначені Законом.
- **Джерелами фінансування** облаштування індустріального парку можуть бути кошти державного та місцевих бюджетів, виділені в порядку та обсягах, передбачених законодавством, кошти приватних інвесторів, у тому числі залучені за моделлю державно-приватного партнерства та кошти з інших джерел, не заборонених законодавством.

- **Інформація** про створені Індустріальні парки є публічною, доступ до неї забезпечує Державне агентство з інвестицій та управління національними проектами України (Держінвестпроект України), шляхом внесення інформації до Реєстру індустріальних парків.

Алгоритм створення індустріального парку

Законодавством України передбачено ряд положень, націлених на **сприяння створенню індустріальних парків**, а саме:

- державна підтримка для облаштування індустріальних парків і реалізації проектів у межах цих парків;
- звільнення від сплати ввізного мита при ввезенні устаткування, обладнання та комплектуючих до них, матеріалів, що не виробляються в Україні, які не є підакцизними товарами та ввозяться для

облаштування індустріальних парків і здійснення господарської діяльності у межах індустріальних парків;

- звільнення від пайової участі у розвитку інфраструктури населеного пункту у разі будівництва об'єктів у межах індустріальних парків.

Щодо індустріальних парків передбачається 3-рівнева система стимулювання. Система **стимулювання першого рівня** доступна для всіх індустріальних парків і передбачає такі стимулюючі механізми:

організаційно-інформаційні:

- спрощена процедура доступу до виробничих площ для ініціатора і/або керуючої компанії та учасників індустріального парку в межах індустріального парку (набуття прав власності на земельну ділянку державної та комунальної власності) та подальше гарантування прав на земельні ділянки у межах індустріального парку;
- інформаційно-консультативна підтримка з боку Державного агентства з інвестицій та управління національними проектами України ініціаторів створення індустріальних парків, керуючих компаній та потенційних учасників, представників органів виконавчої влади та місцевого самоврядування, бізнес-середовища щодо умов створення та функціонування, розроблення концепцій індустріальних парків, визначення придатних для створення індустріальних парків земельних ділянок в регіонах України тощо;

фінансові:

- можливість отримання коштів з державного чи місцевих бюджетів для фінансування комплексу заходів щодо вибору території індустріального парку та її облаштування на землях державної чи комунальної власності;

Система **стимулювання другого рівня** передбачає додатковий механізм, доступний лише для індустріальних парків, включених до Реєстру індустріальних парків.

Для включення індустріального (промислового) парку до Реєстру індустріальних (промислових) парків ініціатору необхідно подати до уповноваженого державного органу, який створює та веде Реєстр індустріальних парків (за умови, що у межах індустріального парку відсутній цілісний майновий комплекс, який дозволяє здійснювати виробництво продукції) такі документи:

- *заяву про включення індустріального парку до Реєстру індустріальних парків;*
- *рішення ініціатора про створення індустріального парку;*
- *концепцію індустріального парку;*
- *витяг з Державного земельного кадастру щодо земельної ділянки та правовстановлюючі документи на розташовані на ній об'єкти нерухомого майна;*
- *найменування керуючої компанії та учасників (за наявності).*

Розгляд заяви та доданих до неї документів ініціатора створення здійснюється уповноваженим державним органом протягом 30 календарних днів з дня їх надходження. За результатами розгляду уповноважений державний орган приймає рішення про включення або вмотивовану відмову у включенні індустріального парку до Реєстру індустріальних парків, що не обмежує можливість повторного звернення ініціатора створення до уповноваженого державного органу з питання включення індустріального

парку до Реєстру індустриальних парків.

Процедура включення індустриального парку до Реєстру передбачає перевірку відповідності поданих документів вимогам законодавства, подання їх на перевірку Мінфіну, а при потребі іншим центральним та місцевим органам виконавчої влади. Розгляд документів центральними та місцевими органами виконавчої влади здійснюється з урахуванням таких критеріїв:

- залучення недержавних джерел фінансування в обсязі не менш як 75 відсотків кошторисної вартості проекту облаштування індустриального парку;
- рівень економічної, фінансової та бюджетної ефективності функціонування індустриального парку;
- функціональне призначення індустриального парку;
- створення нових робочих місць для висококваліфікованих кадрів у рамках функціонування індустриального парку;
- впровадження сучасних технологій, забезпечення охорони навколишнього природного середовища під час облаштування та функціонування індустриального парку.

Державна фінансова підтримка надається ініціаторам створення, керуючим компаніям та учасникам індустриальних парків, включеним до Реєстру індустриальних парків:

учасники індустриального парку звільняються від:

- пайової участі у розвитку інфраструктури населених пунктів у разі будівництва об'єктів у межах індустриального парку;
- сплати ввізного мита за ввезення устаткування, обладнання та комплектуючих до них, що не виробляються в Україні та не є підакцизними товарами, для здійснення господарської діяльності у межах індустриальних парків;

керуючі компанії та ініціатори створення – суб'єкти господарювання:

- звільняються від пайової участі у розвитку інфраструктури населених пунктів у разі будівництва об'єктів у межах індустриального парку;
- отримують безвідсоткові кредити (позики), цільове фінансування на безповоротній основі для облаштування індустриальних парків;
- звільняються від сплати ввізного мита за ввезення устаткування, обладнання та комплектуючих до них, матеріалів, що не виробляються в Україні та не є підакцизними товарами, для облаштування індустриальних парків.

Для суб'єктів, що звільняються від сплати ввізного мита, передбачено вичерпний перелік можливих варіантів використання вивільнених коштів, а саме: облаштування індустриальних парків, запровадження новітніх технологій, збільшення випуску продукції та зменшення витрат за видами господарської діяльності, здійснення науково-дослідної діяльності, повернення кредитів та оплати інших запозичень, а також сплата відсотків за такими кредитами та запозиченнями. Така норма надає керуючим компаніям та суб'єктам господарювання індустриальних парків додаткові фінансові ресурси для забезпечення їхньої організаційно-виробничої та науково-дослідної діяльності.

Система стимулювання **третього** рівня розробляється і розповсюджуватиметься лише на індустріальні парки зі статусом національного проекту. Визначається механізм надання індустріальному парку статусу національного проекту. Такий статус отримають індустріальні парки, які матимуть національний масштаб та вирішуватимуть завдання державної ваги. Очікується, що економічні умови для цієї групи індустріальних парків, в т.ч. щодо державної фінансової підтримки, мають включати поряд із визначеними стимулами для індустріальних парків першого і другого рівнів додаткові преференції та бути найбільш сприятливими і привабливими для інвесторів.

Організація індустріальних парків на території України здійснюється в правовому полі інвестиційної та господарської діяльності. Відповідно, при здійсненні господарських операцій слід керуватися чинними нормами законодавства в даній царині. Рамкові умови, визначені цим законодавством, представляються в п. 4.2.

2.2 Індустріальні парки в регіоні

Західний регіон України є надзвичайно привабливим з точки зору створення та розвитку індустріальних парків. В першу чергу, привабливість регіону обумовлена розташуванням регіону в безпосередній близькості до кордонів з країнами ЄС та, відповідно, можливостями розвитку співпраці з країнами Європи. На сьогодні, в регіоні нараховується кілька проектів індустріальних парків, які реально реалізуються, а саме індустріальний парк «Сломоново» (стадія будівництва інфраструктури парку), індустріальний парк «Берег-Карпати» (стадія підготовки технічної документації) та всі проекти в Закарпатській області.

Крім описаних п.3.2 індустріальних парків, які територіально належать до Західного регіону України, в Закарпатті розроблена концепція створення індустріального парку в м. Хуст. Проект ініційований міською районною адміністрацією. Місце розташування село Кіреші в 2 км. від міста Хуст. Площа земельної ділянки 30 га.

- Газопостачання становить 375 тис. куб. м на рік на 1га території. Варто відзначити великий розкид показників газопостачання, оскільки потреба в газі істотно залежить від технології виробництва. Для мультигалузевих парків потреба в газопостачанні в середньому становить близько 300 тис. куб. м на рік. Для парків, спрямованих на галузі, в яких використовується газ для технологічних потреб, газозабезпечення становить 500-800 тис. куб. м на рік на 1га.
- Водопостачання та водовідведення. За винятком деяких індустріальних парків, у яких заявлені показники значно перевищують середні показники забезпеченості водою, в решті водопостачання становить 4-16 куб. м на 1га (в середньому - 8 куб. м на 1 га).
- Електропостачання. Даний фактор є одним з основних при визначенні переваг індустріального парку. В середньому забезпеченість електроенергією становить 0,377 МВт на 1га, розкид значень 0,026-1,375 МВт на 1га території.

Згідно із розробленою концепцією індустріального парку його територія розділена на наступні функціональні зони:

1 - промислова зона сортування та первинної обробки твердих побутових відходів: поліетиленові та пластикові відходи, в тому числі розборка та підготовка до подальшої переробки побутової техніки (телевізори, комп'ютери, інші побутові прилади), скла, паперу та картону, металолому. Площа зони - 8 га

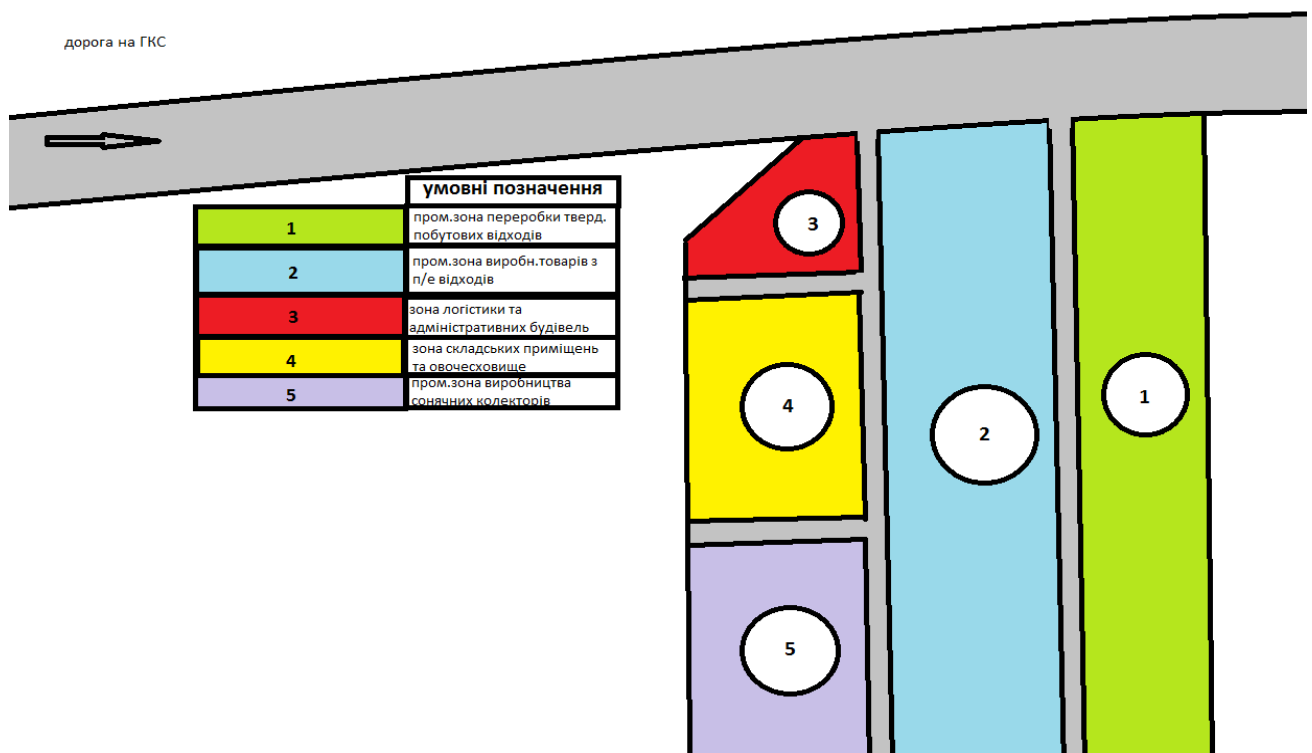
2 - промислова зона виробництва будівельних матеріалів та товарів народного споживання з вторинного поліетилену та пластику (каналізаційні люки, шифер та інші покрівельні матеріали, тротуарна плитка, тощо). Площа - 10 га.

3 - зона логістики та адміністративних будівель індустріального парку (надання транспортних та інших логістичних послуг, юридична та правова підтримка, офісні послуги, інвестиційний та зовнішньо економічний менеджмент). Площа - 1,2 га.

4 - зона складських приміщень та овочесховище з холодильними установками для зберігання і подальшого транспортування фруктів, овочів, ягід, тощо. Площа - 6 га.

5 - промислова зона виробництва сонячних колекторів для нагріву води, інших, в т. числі освітлювальних приладів із застосуванням сонячних батарей. Площа - 4,7 га.

Таким чином, запланована частина території становить 29,9 га.

Схема розташування об'єктів Хустського індустріального парку

Опис просторового розташування будівель:

Майданчики площадки I можуть задовольнити потреби 1-3 інвесторів, які шукають необхідні ділянки. Вважається, що площадка I не може бути зайнята одним інвестором через неоднорідну структуру майданчиків окрім випадків появи «якірного» інвестора.

Майданчики площадки II по своїй конфігурації схожі з площадкою I, і мають безпосередній вихід до автодороги на ГКС, об'їзду м.Хуст та автомагістралі Ужгород-Мукачево-Рогатин та Ужгород-Долина. Майданчики площадки II можуть задовольнити потреби близько 1-3 інвесторів, яким необхідні малі (до 3,5 га) майданчики. Пріоритетними галузями діяльності є підприємства по виробництву будівельних матеріалів та товарів народного споживання з вторинного поліетилену та пластику (каналізаційні люки, шифер та інші покрівельні матеріали, побутові вироби).

Майданчики площадок I та II розташовані таким чином, щоб забезпечити доступ до логістичних об'єктів інфраструктури індустріального парку. Тобто ці майданчики мають безпосередній вихід до шляхів автомобільного сполучення.

Майданчики площадки III займають площу 1,2 га землі майбутнього парку і передбачені для зони логістики та створення так званого центру спільного обслуговування бізнесу (обладнання офісів, торгівля, харчування, юридичні послуги, бухгалтерські послуги, поліграфія та інші комерційні послуги, які не надаються у промислових приміщеннях). Площадка III може задовольнити потреби у землі принаймні 5 інвесторів майданчиками розмірами 0,24 га.

По своїй специфіці площадка IV передбачає два основні напрямки діяльності підприємств: надання послуг складських приміщень, а також зберігання овочів, фруктів, ягід, грибів, тощо в холодильних установках. В цілому площадка має можливість забезпечити земельними ділянками принаймні 2 інвесторів площею до 3,0 га.

Майданчик площадки V займає площу 4,7 га землі майбутнього парку і передбачається для розміщення промислових зон Hi-tech (виробництво сонячних колекторів для нагріву води, інших, в тому числі освітлювальних, приладів із застосуванням сонячних батарей). В цілому площадка V має можливість забезпечити потреби принаймні 2 інвесторів.

Вважається, що майданчики кожної наступної площадки забудовуватимуться після завершення освоєння попередньої. Такий підхід дозволить реінвестувати прибутки від попередніх площадок, тим самим зменшивши залежність від зовнішніх джерел фінансування та скоротивши вартість джерел інвестиційних ресурсів. Досвід свідчить про те, що не варто розмішувати об'єкти у початковому варіанті занадто щільно, щоб дати змогу інвесторам розширити приміщення та майданчики за необхідності.

Враховуючи стан економічного розвитку галузей господарства району та області та географічне розташування місцевості, можна зробити висновок, що ділянка вільної землі площею біля 30 га з площадками I-V біля с. Кіреші Хустського району придатна для створення індустріального парку. Вдале розташування ділянки в центральній частині Закарпатської області,

забезпеченість робочою силою, а також відмінне мультимодальне транспортне сполучення (автомобільне, залізничне, та повітряний транспорт) та близькість до кордонів з країнами ЄС – усі ці фактори становлять критичну масу для створення розвиненої інфраструктури з відповідною зональною локалізацією для бізнесу.

Середня вартість оренди земельної ділянки, з урахуванням витрат на будівництво інфраструктури, становить близько 5,00 грн. за 1 кв. метр площі на місяць, (разом з ПДВ). Розробники концепції передбачають, що окупність інвестицій в інфраструктуру індустріального парку становитимуть 9 років.

У Львівській області зараз працюють над розробкою концепції по 6 індустріальних парках. Проекти індустріальних парків на базі об'єктів підприємства «Сірка» в Яворівському районі та Новому Роздолі сьогодні знаходяться в стадії розробки. Також в стадії розробки знаходяться проекти індустріальних парків в Дрогобичі, Кам'янка-Бузькій та біля сіла Красне.

На сьогодні створена концепція індустріального парку «Рясне 2» в промисловій зоні Львова на базі заводу «Автовантажувач». Ініціатором проекту виступає Львівська міська рада. Виходячи з наявних планувальних обмежень, враховуючи червоні лінії вулиць та проїздів фактична площа території, на якій передбачається розташувати ділянки проєктованих промислових підприємств, становить 23,7га (з проїздами та коліями), з яких - 22,6 га - площі ділянок. За попередніми даними розроблено два варіанти зонування земельних ділянок на території. Орієнтовний поділ ділянок передбачає:

- До 20 га (80 відсотків) території парку планується відвести під розміщення промислових підприємств – 5–9 підприємств – кожне з яких розміщатиметься на ділянках від 1 до 4 га.
- До 4 га території індустріального парку може бути відведено під транспортно-логістичні центри (складування та перевезення вантажів, митний склад тощо).
- До 1 га території планується виділити під адміністративно-офісні приміщення, у яких знаходитимуться офіс керуючої компанії, дослідницький центр, центр навчання персоналу тощо.

Схема розміщення території індустріального парку «Рясне 2»

У двох запропонованих варіантах генерального плану на ділянках можуть розміщуватись підприємства, які за класом шкідливості будуть належати до IV та V класу, з санітарно-захисними зонами 100 м та 50 м.

Варіант № 1: передбачено два типи ділянок за площею:

- дві ділянки "А" площею по 3,3 га кожна, на яких розмістяться адміністративний та виробничі корпуси та відповідна інженерно-транспортна інфраструктура;
- дві ділянки "Б", розбиті на вісім ділянок площею по 2,0 га кожна, на яких розмістяться адміністративний та виробничі корпуси та відповідна інженерно-транспортна інфраструктура.

Варіант № 2: передбачено п'ять типів ділянок за площею:

- ділянка "А" площею 3,3 га, на якій розмістяться адміністративний та виробничі корпуси та відповідна інженерно-транспортна інфраструктура - 2 ділянки;
- ділянка "Б" площею 3,2 га, на якій розмістяться адміністративний та виробничі корпуси та відповідна інженерно-транспортна інфраструктура - 2 ділянки;
- ділянка "В" площею 2,4 га, на якій розмістяться адміністративний та виробничі корпуси та відповідна інженерно-транспортна інфраструктура - 2 ділянки;
- ділянка "Г" площею 1,2 га, на якій розмістяться адміністративний та виробничі корпуси та відповідна інженерно-транспортна інфраструктура - 2 ділянки.
- ділянка "Д" площею 1,2 га, на якій розмістяться адміністративний та виробничі корпуси та відповідна інженерно-транспортна інфраструктура - 2 ділянки.

Слід звернути особливу увагу, що продаж земельних ділянок у довільному порядку не допускається, оскільки це спричинить хаос в освоєнні території, трасуванні доріг, проїздів та інженерних мереж. Продаж ділянок доцільно здійснювати послідовно від проїзду Автобудівельників до вул. Т. Шевченка,

що дозволить здійснювати планове і впорядковане освоєння території, трасування проїздів, доріг, мереж та прокладання залізничної колії. Допускається продаж кількох ділянок одному інвестору з подальшим їх об'єднанням у більшу ділянку для розміщення більш потужних об'єктів.

Поділ території індустріального парку «Рясне 2» на земельні ділянки

Умовний узагальнений розрахунок на прикладі варіанту № 1 поділу ділянок

	Ділянка а "А"	Ділянка "Б"	Дві ділянки "А"	Вісім ділянок "Б"	Разом по всіх ділянках "А" і "Б"
Площа, га	3,3	2,0	6,6 (2x3,3)	16,0 (8x2,0)	22,6
Комунікації					
1. Водоспоживання, куб. м/добу	400,0	270,0	800,0	2160,0	2960,0
2. Водовідведення, куб. м/добу	260,0	178,0	520,0	1424,0	1944,0
3. Теплопостачання, Гкал/год.	3,1	2,33	6,2	18,64	24,84
4. Газопостачання, куб. м/год	481,4	361,8	962,7	2894,4	3857,1
5. Електропостачання, МВт	2,5	1,5	5,0	12,0	17,0

Передбачається, що резиденти індустріального парку будуть охоплювати наступні види діяльності:

- виробництво деревини та виробів з деревини;
- целюлозно-паперова промисловість, видавнича справа;
- виробництво електричного, електронного та оптичного устаткування;
- виробництво гумових та пластмасових виробів, тощо.

3. МАКРОЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ

3.1 Порівняльна оцінка вартості факторів (factor costs) та транзакційних витрат (transaction costs)

Порівняльна оцінка вартості факторів визначає доцільність використання економічних ресурсів на створення та функціонування індустріального парку перед іншими варіантами їх застосування. Економічними факторами виробництва традиційно вважаються капітал, земля, праця, до яких додається підприємницький хист.

Капітал є фактором, за рахунок якого придбаваються інші фактори, а саме засоби виробництва. Залучення капіталу під створення технічної бази індустріального парку є доцільним за 2-х умов:

- 1) цільове використання капіталу є найефективнішим варіантом за доступних умов його вкладання;
- 2) ціна джерела капіталу є нижчою відсотка прибутковості, яку він буде забезпечувати при вкладанні у створення індустріального парку.

Ефективність вкладання капіталу у розвиток індустріального парку підтверджується світовим та вітчизняним досвідом та ефектами, які властиві даній формі організації бізнесу. Передумовами для формування прибутковості індустріального парку є:

- ефект масштабу при спільному використанні елементів інфраструктури;
- сприяння суб'єктам при розміщені виробництва в межах парку зі сторони місцевої влади та керуючої компанії, зменшення транзакційних витрат при започаткуванні та провадженні діяльності на території парку;
- невисока вартість робочої сили порівняно з промислово розвинутими регіонами;
- скорочення часу на створення та розвиток нового бізнесу;
- можливість співробітництва між суб'єктами господарювання, розташованими на території парку;
- можливість використання бюджетних коштів на облаштування інфраструктури та логістики індустріального парку.

Інвестування розвитку індустріального парку вимагатиме певних вкладень у вдосконалення існуючої та створення нової інфраструктури. Щоб отримати достатні фінансові ресурси при сучасному їх дефіциті доцільним є застосування системи проектного фінансування, яка передбачає поєднання різних джерел та способів інвестиційної діяльності. Здешевлення середньозваженої вартості капіталу є можливим за наступних умов:

- використання безповоротного фінансування та безвідсоткових кредитів за рахунок бюджету;
- пошук стратегічного інвестора або групи інвесторів, зацікавлених в розвитку індустріального парку (розробка різних варіантів участі інвесторів у створенні та освоєнні індустріального парку);
- оптимізація структури джерел інвестицій, які залучаються для розвитку парку, використання ефекту фінансового левериджу.

Земля є обмеженим ресурсом. Попит на землю є нееластичним, а тому її ціна визначається кількістю вільних для промислового освоєння в заданому регіоні земельних ділянок. Для започаткування діяльності господарюючих суб'єктів, які планується розмістити на території індустріального парку, виділення іншої земельної ділянки є проблематичним. Ідентична за розміром ділянка може бути виділена лише за рахунок сільськогосподарських угідь поза межами міста шляхом зміни її цільового призначення. Проте вилучення продуктивних земель в користь промислового освоєння є безповоротною втратою для сільського господарства, вимагає відповідної згоди їх власників і є нераціональним за наявності вільних промислових земель.

Використання інших менших за розміром земельних ділянок для промислового освоєння окремими суб'єктами господарювання (зокрема, можливим є освоєння земельних ділянок і навіть споруд на базі непрацюючих промислових об'єктів регіону) лишає цих суб'єктів можливості доступу до спільного використання сучасної інфраструктури та економії, яка забезпечується індустріальним парком. Не виключено, що заснування бізнесу на інших територіях може обумовити екологічні проблеми та певний супротив населення.

Користування землею на території індустріального парку на правах суборенди дозволяє мінімізувати початкові затрати на придбання права користування землею, що є сприятливою передумовою для вкладання інвестицій. Додаткова економія інвестиційних витрат формується внаслідок облаштування території необхідною інфраструктурою. В перспективі можливим є приватизація земельної ділянки, відведеної під об'єкти бізнесу.

Ринок **праці** в місті характеризується перевищенням пропозиції робочої сили над попитом, оцінюється як праце надлишковий. В цьому зв'язку *вартість робочої сили не є високою*. Порівняно з іншими доступними місцями розташування обрана ділянка за вартістю трудового фактора оцінюється як приваблива.

Одночасно, слід враховувати, що зайнятість місцевої робочої сили на підприємствах в рамках індустріального парку найімовірніше вимагатиме додаткових затрат на наступні цілі:

- підготовка (перепідготовка) необхідному фаху працездатних осіб із місцевого незайнятого населення;
- організація переміщення працівників із територій, які знаходяться в радіусі транспортної щоденної доступності до парку;
- забезпечення умов для проживання фахівців, підготовка яких з місцевого населення є проблематичною в силу її великої тривалості або значних затрат.

Підприємництво, як 4-ий фактор виробництва, є складовим елементом бізнесу, який гарантує йому конкурентоспроможність. Він визначається компетенцією менеджменту підприємства, внутрішньою побудовою та природою бізнесу. Даний фактор є індивідуальним для підприємства, властивим лише йому. Саме підприємницький хист забезпечує найраціональніше використання ресурсів, сприятливі умови доступу до яких забезпечуються організацією індустріального парку. Можна стверджувати, що успішність функціонування бізнесу в межах чи поза межами індустріального парку визначальним чином залежать від рівня менеджменту. Успішний бізнес однозначно можливий лише за наявності підприємництва,

тобто інноваційних, творчих, унікальних підходів до його організації. Індустріальний парк створює сприятливі передумови для реалізації підприємницького потенціалу та впровадження інновацій, забезпечуючи доступне та вигідне ресурсне забезпечення бізнес-діяльності на його території.

Організаційна структура індустріального парку позитивно впливає на рівень виробничих витрат в частині витрат трансакційних. В системі індустріального парку економія трансакційних витрат на 1-цю продукцію досягається внаслідок того, що певна їх частина перекладається з суб'єктів господарювання та керуючу компанію і частково на державні та громадські інституції (преференції передбачені законодавством).

Модель індустріального парку передбачає можливість керуючою компанією надавати значний спектр послуг для учасників індустріального парку. За рахунок значного обсягу таких послуг, високого рівня компетенції керуючої компанії, політики стимулювання забудови індустріального парку витрати на такі трансакції скорочуються.

Трансакційні витрати промислових підприємств, які можуть знижуватися внаслідок забезпечення послуг керуючою компанією, - це:

трансакційні витрати пошуку інформації - витрати на утримання аналітичної та служби маркетингу, проведення та участь у виставках, ярмарках, презентаціях, на рекламу, консалтинг;

трансакційні витрати ведення переговорів та укладання угод - нотаріальні, юридичні послуги, представницькі витрати;

трансакційні витрати вимірювання та здійснення розрахунків - придбання вимірювальної техніки, послуги спеціалізованих установ сертифікації, стандартизації, метрології, з управління якістю, з оплати послуг;

трансакційні витрати специфікації та захисту прав власності - оформлення патентів, ліцензій, юридичні та аудиторські послуги.

Альтернативним варіантом є отримання даних послуг поза індустріальним парком, що здорожуватиме їх вартість і збільшуватиме суму трансакційних витрат.

При організації індустріального парку з'являється можливість формування внутрішньої цілісності та узгодженості комплексу підприємств, розташованих на його території, що проявляється у скороченні витрат на різного роду трансакції між суб'єктами господарювання на території парку. Взаємна прив'язаність суб'єктів господарювання з керуючою організацією, з однієї сторони, та міжсуб'єктна взаємодія, з іншої, формують основу для конкурентних переваг ведення бізнесу на даній території. Ресурсною основою таких переваг є:

- взаємна відповідальність при побудові ділових відносин;
- зростання довіри при трансакціях в рамках індустріального парку;
- реальна причетність кожного суб'єкта до успіху індустріального парку.

Заміщуючи собою ряд ринкових трансакцій індустріальний парк створює унікальне інституціональне середовище та набір пов'язаних інфраструктурних ресурсів, відтворення яких відбувається у цілісності за участю всіх причетних до їх використання. Організаційне поєднання різного роду виробництв формує умови для різних форм співпраці у організаційній, технологічній та соціальній сферах. Це позитивно відбивається на трансакційних витратах.

3.2 Правове поле

3.2.1 Умови доступу до земельних ділянок

Доступ до земельних ділянок, які відводяться для створення індустріальних парків, регулюється чинним земельним законодавством та положеннями Закону України «Про індустріальні парки». Базовими документами з регулювання земельних відносин в Україні є Земельний кодекс України, Закон України «Про оренду землі», Закон України «Про плату за землю», Закон України «Про землеустрій», Закон України «Про місцеве самоврядування».

Згідно законодавства земельна ділянка, використання якої планується для створення та функціонування індустріального арку, може розташовуватися у межах або за межами населених пунктів і повинна відповідати таким вимогам:

- належати до земель промисловості;
- бути придатною для промислового використання з урахуванням умов та обмежень, встановлених відповідною містобудівною документацією;
- площа земельної ділянки або сукупна площа суміжних земельних ділянок повинна становити не менше 15 гектарів та не більше 700 гектарів.

До земель промисловості належать землі, надані для розміщення та експлуатації основних, підсобних і допоміжних будівель та споруд промислових, гірничодобувних, транспортних та інших підприємств, їх під'їзних шляхів, інженерних мереж, адміністративно-побутових будівель, інших споруд.

Ст.66 Земельного Кодексу України

Земельна ділянка може бути об'єктом цивільних прав виключно з моменту її формування (крім випадків суборенди, сервітуту щодо частин земельних ділянок) та державної реєстрації права власності на неї. Лише з проведенням державної реєстрації пов'язана можливість реалізації повноважень власника землі, тобто: **володіння, користування та розпорядження** нею, а також потенційна можливість захисту цих повноважень в разі їх порушення зі сторони третіх осіб.

Відповідно до Закону України «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень», державна реєстрація прав власності, інших речових прав на земельні ділянки (їх обтяження) здійснюється після державної реєстрації земельних ділянок у Державному земельному кадастрі, яка проводиться територіальними органами Державного агентства земельних ресурсів України.

У разі добровільної відмови землекористувача від права постійного користування земельною ділянкою передбачені наступні процедури:

- подання заяви землекористувача на ім'я власника земельної ділянки про добровільну відмову від права на її експлуатацію;
- прийняття рішення власником земельної ділянки щодо припинення права на її постійне користування;
- повідомлення органів державної реєстрації про припинення права постійного користування земельною ділянкою.

Забезпечення придатності промислового використання земельної ділянки відповідно до цільового призначення індустріального парку вимагає розробки, погодження та затвердження у встановленому порядку землевпорядної документації щодо відведення земельної ділянки та детального плану території індустріального парку. Детальний план території являє собою містобудівну документацію, що визначає планувальну організацію та розвиток території. Розробка, погодження та затвердження землевпорядної документації є предметом вибору території для індустріального парку.

Вибір території для індустріального парку - комплекс організаційно-правових, планувальних та інших дій влади та органів місцевого самоврядування щодо пошуку, викупу, відведення і встановлення в натурі (на місцевості) вільних від забудови або забудованих земельних ділянок, призначених для створення індустріального парку.

Ст.1. ЗУ «Про індустріальні парки»

Вибір території для створення індустріальних парків на землях державної чи комунальної власності здійснюється за рахунок коштів державного чи місцевих бюджетів, а також за рахунок залучення інвестицій, коштів приватних інвесторів та з інших джерел, не заборонених законодавством.

Керуюча компанія отримує земельну ділянку із земель державної чи комунальної власності, вільну від забудови, у межах індустріального парку на умовах оренди у встановленому законодавством порядку.

Передача в оренду земельних ділянок, що перебувають у державній або комунальній власності, здійснюється на підставі рішення відповідного органу виконавчої влади або органу місцевого самоврядування згідно з їх повноваженнями.

Надання у користування земельної ділянки, зареєстрованої в Державному земельному кадастрі відповідно до право власності на яку зареєстровано у Державному реєстрі речових прав на нерухоме майно, без зміни її меж та цільового призначення здійснюється без складення документації із землеустрою.

Ст.124,123 Земельного Кодексу України

Взаємовідносини між власником земельної ділянки та керуючою компанією регулюються договором оренди, який підлягає обов'язковій реєстрації.

Істотними умовами договору оренди землі є:

- *об'єкт оренди (кадастровий номер, місце розташування та розмір земельної ділянки);*
- *строк дії договору оренди;*
- *орендна плата із зазначенням її розміру, індексації, форм платежу, строків, порядку її внесення і перегляду та відповідальності за її несплату;*
- *умови використання та цільове призначення земельної ділянки, яка передається в оренду;*
- *умови збереження стану об'єкта оренди;*
- *умови і строки передачі земельної ділянки орендарю;*
- *умови повернення земельної ділянки орендодавцеві;*
- *існуючі обмеження (обтяження) щодо використання земельної ділянки;*

- визначення сторони, яка несе ризик випадкового пошкодження або знищення об'єкта оренди чи його частини;
- відповідальність сторін;
- умови передачі у заставу та внесення до статутного фонду права оренди земельної ділянки.

Ст.15 ЗУ «Про оренду землі»

Відсутність у договорі оренди землі однієї з істотних умов, як і порушення вимог чинного законодавства Закону є підставою для відмови в державній реєстрації договору оренди, а також для визнання договору недійсним.

За згодою сторін у договорі оренди землі можуть зазначатися інші умови, зокрема, якісний стан земельних угідь, порядок виконання зобов'язань сторін, порядок страхування об'єкта оренди, порядок відшкодування витрат на здійснення заходів щодо охорони і поліпшення об'єкта оренди, проведення меліоративних робіт, а також обставини, що можуть вплинути на зміну або припинення дії договору оренди, тощо.

Договір оренди землі укладається у письмовій формі і за бажанням однієї із сторін може бути посвідчений нотаріально. Типова форма договору оренди землі затверджена постановою Кабінету Міністрів від 03.03.2004 №220.

Відповідно до законодавства невід'ємною частиною договору оренди землі є:

- план або схема земельної ділянки, яка передається в оренду, включаючи детальний план території індустріального парку;
- кадастровий план земельної ділянки з відображенням обмежень (обтяжень) у її використанні та встановлених земельних сервітутів;
- акт визначення меж земельної ділянки в натурі (на місцевості);
- акт приймання-передачі об'єкта оренди;
- проект відведення земельної ділянки у разі його розроблення згідно із законом.

Орендар може придбати земельну ділянку, що перебуває в оренді, за умови згоди орендодавця на продаж цієї земельної ділянки.

Керуюча компанія, що у встановленому законом порядку набула право оренди на землі індустріального парку, передає у володіння та користування земельні ділянки (суборенду) з правом їх забудови учасникам відповідно до земельного законодавства України.

Ст.11. ЗУ «Про індустріальні парки»

Відповідно до Земельного законодавства орендована земельна ділянка або її частина може передаватися орендарем у суборенду без зміни цільового призначення, якщо це передбачено договором оренди або за письмовою згодою орендодавця.

У разі, якщо на одну земельну ділянку у межах індустріального парку претендують два і більше потенційних учасників, керуюча компанія зобов'язана провести конкурс з вибору учасника з урахуванням концепції індустріального парку. Порядок проведення конкурсу на право суборенди ділянки в індустріальному парку законодавством не визначається.

Умови договору суборенди земельної ділянки повинні обмежуватися умовами договору оренди земельної ділянки і не суперечити йому. Договір

суборенди земельної ділянки підлягає державній реєстрації. Відповідно до ст. 210 Цивільного кодексу України від 16.01.2003 № 435-IV, договір суборенди є вчиненим з моменту його державної реєстрації. За згодою сторін договір суборенди земельної ділянки посвідчується нотаріально. Законодавством передбачається можливість викупу земельної ділянки учасником за умови, якщо на ній знаходяться споруди та будівлі, на які він набув право власності.

3.2.2 Правила видачі дозволів на будівництво

Згідно з законодавством **керуюча компанія зобов'язана** самостійно або за дорученням учасників одержувати дозволи та погодження в органах державної влади, органах місцевого самоврядування, у тому числі для здійснення будівництва об'єктів виробничого призначення, інших об'єктів, необхідних для здійснення господарської діяльності у межах індустріального парку, представляти інтереси учасників у відносинах з дозвільними органами, службами, підприємствами, установами та організаціями. При цьому вона зобов'язана діяти відповідно до умов договору про створення та функціонування індустріального парку та забезпечувати виконання бізнес-плану індустріального парку. Участь керуючої компанії у видачі дозволів на будівництво визначаються умовами договору про здійснення господарської діяльності у межах індустріального парку, що укладається між керуючою компанією та суб'єктом господарювання, який має намір набути статус учасника індустріального парку.

Дії керуючої компанії щодо одержання дозволів на будівництво визначаються чинним законодавством, зокрема положеннями Закону «Про регулювання містобудівної діяльності». Законом передбачено рівень державного регулювання й контролю при спорудженні об'єктів будівництва залежно від їх складності. Всі об'єкти будівництва поділяються на п'ять категорій складності. Категорія складності об'єкта будівництва визначається проектною організацією спільно із замовником будівництва. Для того щоб зрозуміти, до якої категорії складності належить об'єкт будівництва, необхідно керуватися будівельними нормами, визначеними ДСТУ-Н Б В.1.2-16:2013 «Визначення класу наслідків (відповідальності) та категорії складності об'єктів будівництва», затвердженим наказом Мінрегіону України від 14.05.2013 №195 та ДБН А.2.2-3:2012, затвердженим наказом Мінрегіону від 03.03.2012 №98 (Додаток М).

Описані нижче правила видачі дозволів на будівництво поширюються на керуючу індустріальним парком компанію при здійсненні нею будівництва власних об'єктів, так і на учасників індустріального парку при забудові ділянок на території індустріального парку.

Категорія складності об'єкта будівництва
Додаток М (обов'язковий - ДБН А.2.2-3:2012)

Характеристика можливих наслідків відмови будівлі або споруди								
Категорії складності об'єктів будівництва	Клас наслідків (відповідальності) будівлі або споруди	Можлива небезпека			Обсяг можливого економічного збитку	Витрата об'єктів культурної спадщини	Припинення функціонування об'єктів комунікацій транспорту, зв'язку, енергетики, інших інженерних мереж	
		Для здоров'я і життя людей, які постійно перебувають на об'єкті	Для здоров'я і життя людей, які періодично перебувають на об'єкті	Для здоров'я і життя людей, які перебувають зовні об'єкта				кількість осіб
V	СС3	Понад 400	Понад 1000	Понад 50 000	Понад 150 000	Національного значення	Загальнодержавний	
IV	СС2	300-400	500-1000	10 000-50000	15 000-150 000	Місцевого значення	Регіональний	
III		50-300	100-500	100-10000	2 000-15 000	-	Місцевий	
II	СС1	0-50	5-100	До 100	До 2 000	-	-	
I		0	До 50	До 100	До 2 000	-	-	

Категорія складності об'єкта будівництва визначається незалежно за кожною з наведених у колонках таблиці характеристик можливих наслідків відмови об'єкта.

Об'єкту будівництва присвоюють найвищу з визначених категорій складності з урахуванням таких положень:

- 1) для об'єкта будівництва, до складу якого входить декілька окремих будинків, будівель або споруд (комплекс), клас наслідків (відповідальності) визначається окремо для кожного будинку, будівлі, споруди, а категорія складності — для будови в цілому;
- 2) об'єкт підвищеної небезпеки, ідентифікований згідно із законодавством, належать до V категорії складності;
- 3) до об'єктів культурної спадщини національного або місцевого значення належать будівлі або споруди, занесені до відповідного Державного реєстру нерухомих пам'яток України.

Відповідно до положень чинного законодавства проектування та будівництво об'єктів здійснюються власниками або користувачами земельних ділянок у такому порядку:

- 1) отримання замовником або проектувальником вихідних даних;
- 2) розроблення проектної документації та проведення у випадках її експертизи для проектів з залученням державних коштів та у випадках, визначених КМ України;
- 3) затвердження проектної документації;
- 4) виконання підготовчих та будівельних робіт;
- 5) прийняття в експлуатацію закінчених будівництвом об'єктів.

Основними складовими **вихідних даних** є:

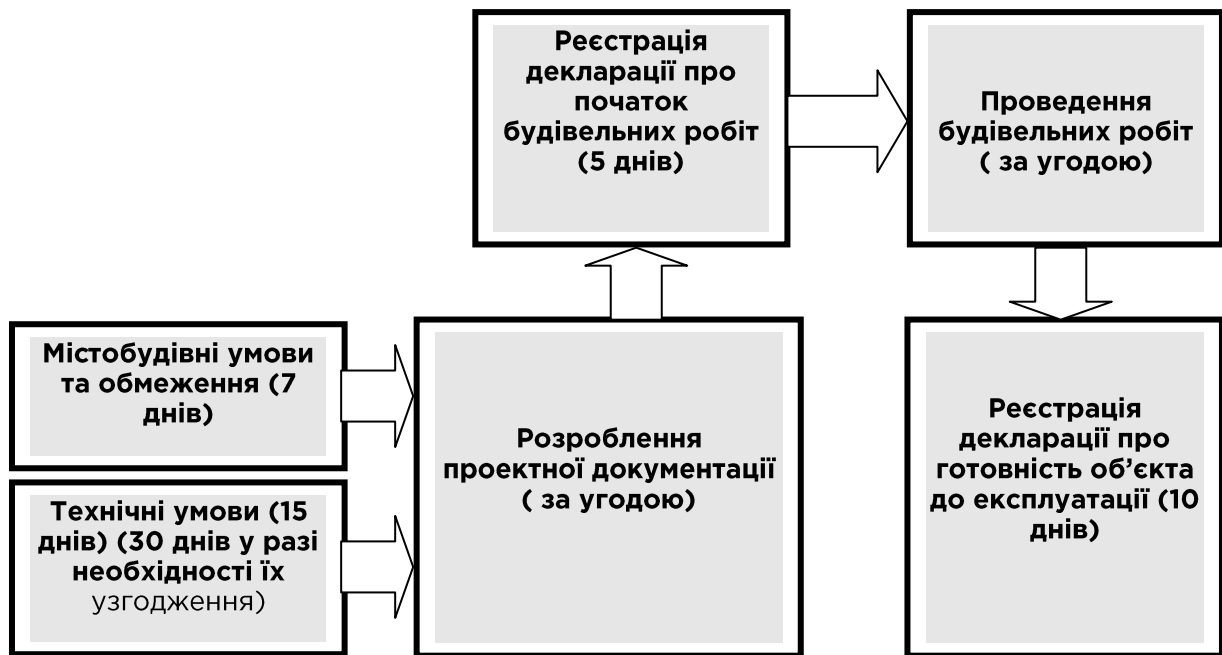
- 1) містобудівні умови та обмеження;
- 2) технічні умови;
- 3) завдання на проектування.

Проектна документація на будівництво об'єктів розробляється у встановленому порядку з врахуванням вимог містобудівної документації та вихідних даних і з дотриманням вимог законодавства, будівельних норм, державних стандартів і правил та затверджується замовником.

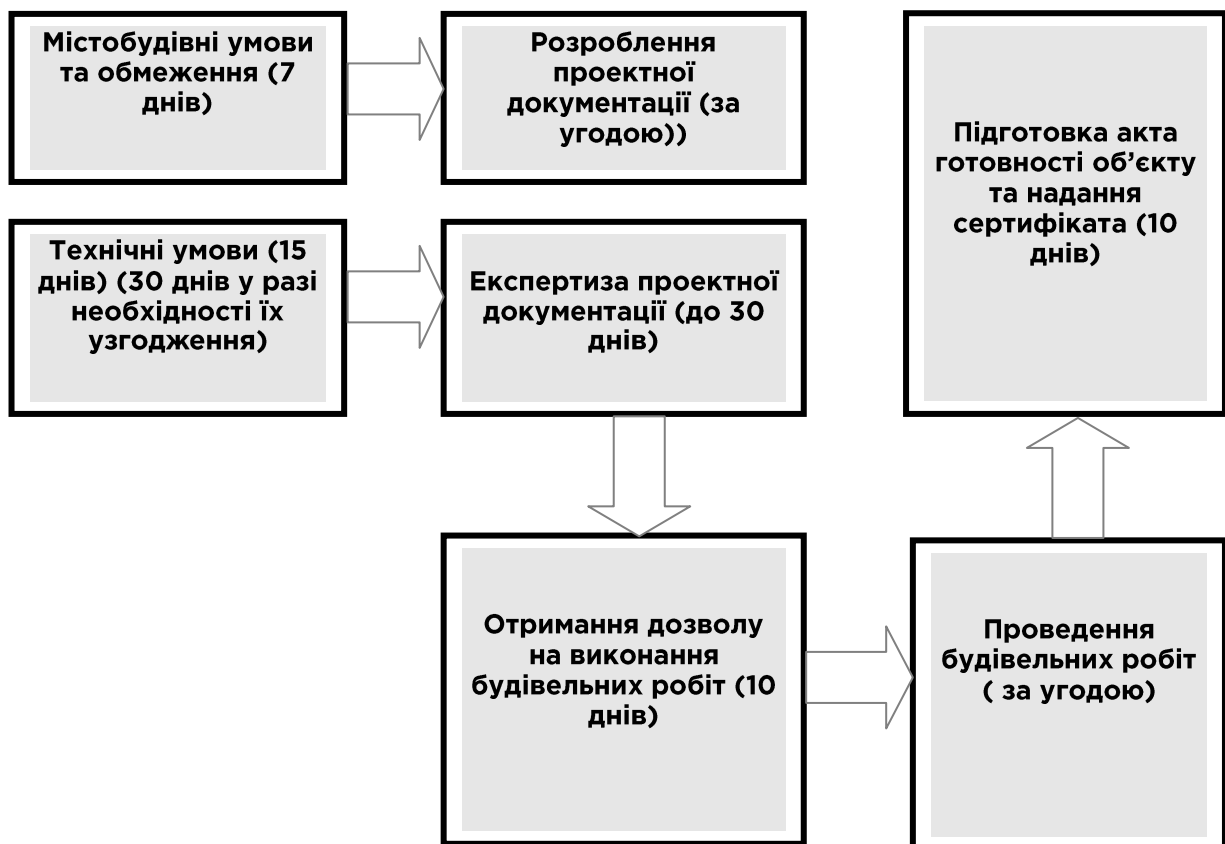
Обов'язковим є затвердження проектної документації на будівництво об'єктів, що споруджуються із залученням бюджетних коштів, коштів державних і комунальних підприємств, установ та організацій, а також кредитів, наданих під державні гарантії.

Порядок здійснення будівництва об'єктів та прийняття в експлуатацію залежить від категорії складності, що підтверджують нижченаведені схеми.

ПОРЯДОК ЗДІЙСНЕННЯ БУДІВНИЦТВА ОБ'ЄКТА I - III КАТЕГОРІЇ СКЛАДНОСТІ

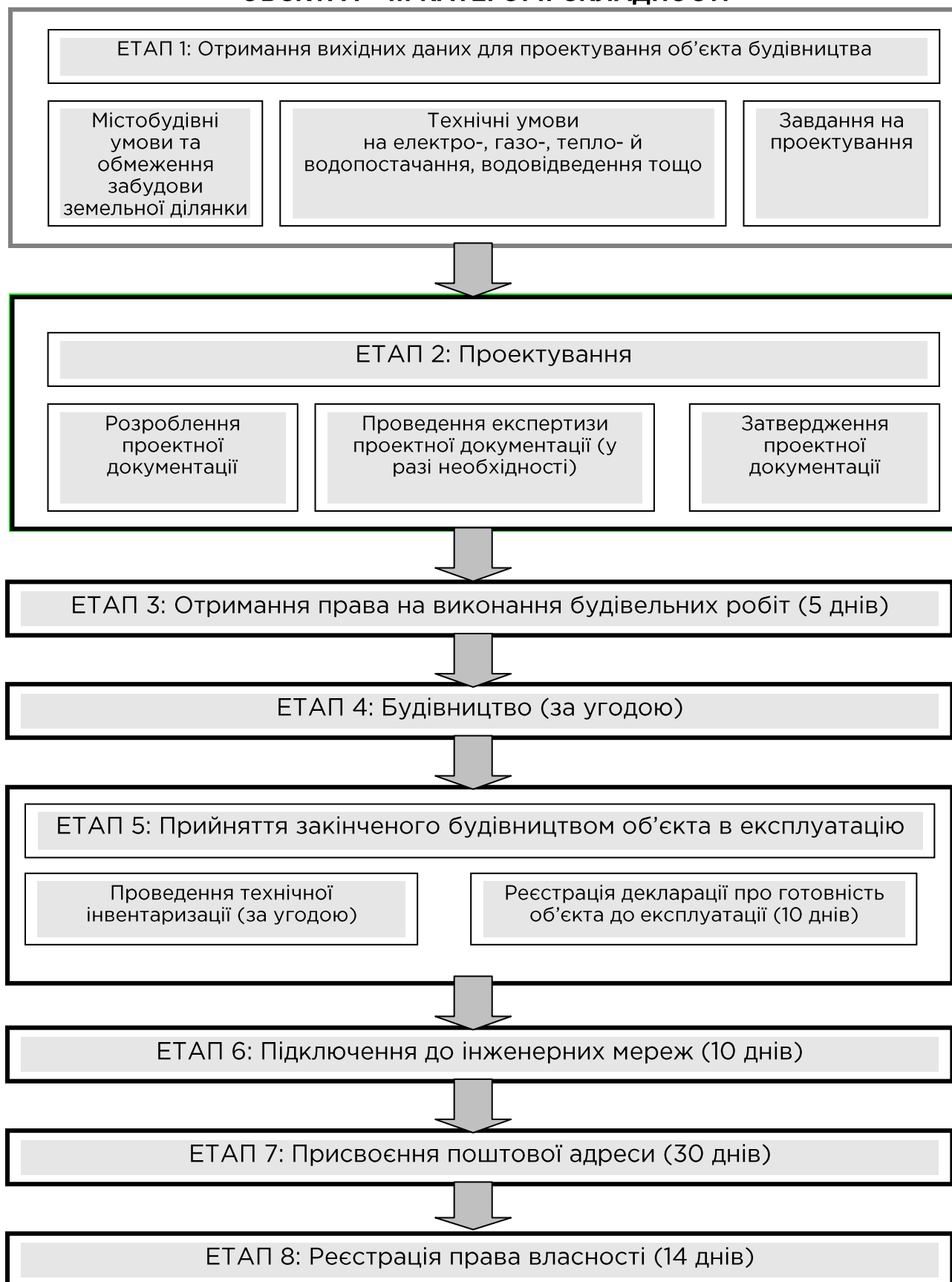
ПОРЯДОК ЗДІЙСНЕННЯ БУДІВНИЦТВА ОБ'ЄКТА IV-V КАТЕГОРІЇ СКЛАДНОСТІ

Процедури, необхідні відповідно до законодавства **для здійснення будівництва об'єктів I-III категорій складності** на території індустріального парку, включає ряд послідовних етапів, які ілюструє нижченаведена схема:

СХЕМА ПРОХОДЖЕННЯ ДОЗВІЛЬНИХ ПРОЦЕДУР ПРИ БУДІВНИЦТВІ ОБ'ЄКТА I - III КАТЕГОРІЇ СКЛАДНОСТІ

ЕТАП 1: Отримання вихідних даних для проектування об'єкта будівництва

Містобудівні умови та обмеження забудови земельної ділянки — документ, що містить комплекс планувальних та архітектурних вимог до проектування й будівництва об'єкта щодо поверховості та щільності забудови земельної ділянки, відступів будинків і споруд від червоних ліній, меж земельної ділянки, її благоустрою та озеленення, інші вимоги до об'єктів будівництва, установлені законодавством та містобудівною документацією.

Документи, що подаються для отримання містобудівних умов та обмежень (в одному примірнику):

- заява встановленої форми;
- засвідчена в установленому порядку копія документа про право власності на земельну ділянку або право користування нею;
- ситуаційний план (схема) щодо місцезнаходження земельної ділянки (у довільній формі);
- викопіювання з топографо-геодезичного плану М 1:2000;
- кадастрова довідка з містобудівного кадастру (у разі наявності);
- черговий кадастровий план (витяг із земельного кадастру — за умови відсутності містобудівного кадастру);
- фотофіксація земельної ділянки (з оточенням);
- містобудівний розрахунок з техніко-економічними показниками запланованого об'єкта будівництва.

Перелік об'єктів будівництва, для проектування яких містобудівні умови та обмеження не надаються, затверджений наказом Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України від 07.07.2011 № 109, зареєстрованим у Міністерстві юстиції 22.07.2011 за № 912/19650.

Містобудівні умови та обмеження є чинними до завершення будівництва об'єкта незалежно від зміни замовника. Змін и до містобудівних умов та обмежень можуть вноситися тільки за згодою замовника.

Термін видачі: 7 робочих днів.

Вартість: безоплатно.

Суб'єкт надання: структурні підрозділи з питань містобудування та архітектури місцевих органів влади.

Технічні умови — комплекс умов та вимог до інженерного забезпечення об'єкта будівництва, які повинні відповідати його розрахунковим параметрам, зокрема щодо водо-, тепло-, енерго- й газопостачання, каналізації, радіофікації, зовнішнього освітлення, відведення зливових вод, телефонізації, телекомунікації, диспетчеризації, пожежної та техногенної безпеки (залежно від мереж, до яких здійснюється підключення).

Склад, зміст, порядок надання технічних умов, а також порядок визначення вартості послуг з їх надання визначаються відповідними центральними органами виконавчої влади.

Завдання на проектування об'єктів будівництва складається й затверджується замовником за погодженням з проектувальником.

Завдання на проектування визначає обґрунтовані вимоги замовника до планувальних, архітектурних, інженерних і технологічних рішень об'єкта будівництва, його основних параметрів, вартості та організації його будівництва і складається з урахуванням технічних умов, містобудівних умов та обмежень.

ЕТАП 2: Проектування

Розроблення проектної документації здійснюється з урахуванням вимог законодавства, містобудівної документації, вихідних даних, будівельних норм, державних стандартів і правил. **Затверджується** замовником.

Проекти будівництва об'єктів, що належать до I-III категорій складності, не підлягають **обов'язковій експертизі**, крім об'єктів, які споруджуються:

- на територіях зі складними інженерно-геологічними та техногенними умовами, — в частині міцності, надійності та довговічності будинків і споруд;
- із залученням бюджетних коштів, коштів державних і комунальних підприємств, установ та організацій, а також кредитів, наданих під державні гарантії, — щодо кошторисної частини проектної документації.

Для проведення експертизи подається проектна документація, оформлена відповідно до вимог державних стандартів, у паперовому (не більш як у трьох примірниках) та електронному вигляді.

Строк проведення експертизи не повинен перевищувати:

- залежно від технічної та технологічної складності об'єктів будівництва -30 календарних днів;
- для об'єктів, щодо яких проводиться оцінка їх впливу на навколишнє природне середовище, — 90 календарних днів.

Вартість: визначається на договірних засадах відповідно до нормативів, визначених Мінрегіоном України.

Суб'єкт проведення експертизи: організації незалежно від форми власності, які відповідають критеріям, визначеним Мінрегіоном України (для проектів, які споруджуються за рахунок бюджетних коштів, коштів державних і комунальних підприємств, установ та організацій, а також кредитів, наданих під державні гарантії, - лише державна експертна організація). Інформація про експертні організації, які відповідають критеріям, оприлюднюється на офіційному веб-сайті Мінрегіону України.

ЕТАП 3: Отримання права на виконання будівельних робіт

Замовник будівництва має право виконувати будівельні роботи на об'єктах, що належать до I-III категорій складності, після **реєстрації декларації** про початок виконання будівельних робіт.

Замовник будівництва (його уповноважена особа) подає особисто або через дозвільний центр чи надсилає рекомендованим листом з описом вкладення до Інспекції державного архітектурно-будівельного контролю за місцезнаходженням об'єкта два примірники заповненої декларації.

Замовник відповідно до закону несе відповідальність за повноту та достовірність даних, зазначених у поданій ним декларації.

Термін видачі: 5 робочих днів з дня надходження декларації до Інспекції державного архітектурно-будівельного контролю.

Вартість: безоплатно.

Суб'єкт надання: Інспекція державного архітектурно-будівельного контролю.

ЕТАП 4: Будівництво

Будівельні роботи здійснюються у строки та на умовах, визначених проектом будівництва й договором підряду, з дотриманням будівельних норм, державних стандартів і правил.

ЕТАП 5: Прийняття закінченого будівництвом об'єкта в експлуатацію

Прийняття закінченого будівництвом об'єкта в експлуатацію здійснюється шляхом реєстрації декларації про готовність об'єкта до експлуатації, до якої включаються характеристики та техніко-економічні показники об'єкта, визначені за результатами технічної інвентаризації.

Технічна інвентаризація закінчених будівництвом об'єктів проводиться з метою визначення їх фактичної площі та об'єму (щодо проектних) для оформлення документів про прийняття в експлуатацію, які в подальшому будуть підставою для включення даних про такі об'єкти до державної статистичної звітності та оформлення права власності на них.

Термін виконання робіт, вартість та порядок оплати визначаються в договорі за домовленістю сторін.

Суб'єкт проведення технічної інвентаризації: *сертифіковані суб'єкти господарювання, у складі яких працює один або більше відповідальних виконавців окремих видів робіт (послуг), пов'язаних зі створенням об'єктів архітектури.*

За результатами технічної інвентаризації видається *технічний паспорт* за встановленою формою.

Для реєстрації декларації про готовність об'єкта до експлуатації замовник будівництва (його уповноважена особа) подає особисто або через дозвільний центр чи надсилає рекомендованим листом з описом вкладення до Інспекції державного архітектурно-будівельного контролю за місцезнаходженням об'єкта два примірники заповненої декларації.

Замовник відповідно до закону несе відповідальність за повноту та достовірність даних, зазначених у поданій ним декларації.

Після проведення реєстрації один примірник декларації залишається в Інспекції, яка її зареєструвала, а другий з відміткою Інспекції повертається замовнику. Датою прийняття в експлуатацію закінченого будівництвом об'єкта є дата реєстрації декларації про готовність об'єкта до експлуатації.

Термін видачі: *10 робочих днів з дня надходження декларації до Інспекції державного архітектурно-будівельного контролю.*

Вартість: *безоплатно.*

Суб'єкт надання: *Інспекція державного архітектурно-будівельного контролю.*

ЕТАП 6: Підключення до інженерних мереж

Підключення об'єктів учасників здійснюється власниками інженерних мереж на договірних засадах. До мереж, набутих у власність індустріальним парком, підключення здійснюється його відповідними службами.

Підставою для підключення є декларація про прийняття об'єкта в експлуатацію та укладені керуючою організацією договори на надання індустріальному парку послуг експлуатуючими організаціями. Взаємовідносини між керуючою компанією та учасниками щодо використання інженерних мереж здійснюються за умовами договору про здійснення господарської діяльності у межах індустріального парку.

Термін підключення: *10 днів з дня відповідного звернення до власників/експлуатуючих організацій інженерних мереж.*

ЕТАП 7: Присвоєння поштової адреси об'єктам нерухомого майна

Присвоєння поштової адреси базується на реквізитах, що описують місце розташування об'єкта нерухомості на території індустріального парку та визначається порядком, визначеним Яворівською адміністрацією.

ЕТАП 8: Реєстрація права власності

Офіційне визнання й підтвердження державою фактів виникнення, переходу або припинення прав на нерухоме майно, обтяження таких прав шляхом внесення відповідного запису до Державного реєстру речових прав на нерухоме майно.

Документи, що подаються для реєстрації прав власності на нерухоме майно:

- заява про державну реєстрацію;
- для юридичних осіб: відомість про державну реєстрацію, свідоцтво про державну реєстрацію, статут, витяг з ЄДРПОУ (нотаріально засвідчені);
- для фізичних осіб: копія паспорта та реєстраційного номера облікової картки платника податку;
- копія документа, що засвідчує право власності на земельну ділянку чи право користування нею;
- копія технічного паспорта на об'єкт нерухомого майна;
- декларація про готовність об'єкта до експлуатації;
- документ, що підтверджує присвоєння об'єкту нерухомого майна поштової адреси;
- документ, що підтверджує внесення плати за надання витягу з Державного реєстру прав та сплату державного мита.

Термін підключення: 14 робочих днів.

Вартість: державне мито в розмірі семи неоподаткованих мінімумів доходів громадян та плата за надання витягу з Державного реєстру прав у розмірі 120 грн.

Суб'єкт: Державна реєстраційна служба України.

Процедури, необхідні відповідно до законодавства **для здійснення будівництва об'єктів IV-V категорій складності** на території індустріального парку відповідають процедурам, що мають місце при здійсненні будівництва об'єктів I-III категорій складності, проте проходження ряду етапів супроводжується додатковими діями з розробки та погодження документації. Це стосується наступних етапів:

Етап 2: Проектування (в частині проведення експертизи проектної документації);

Етап 3. Отримання права на виконання будівельних робіт (зміни стосуються порядку отримання дозволу на виконання будівельних робіт);

Етап 5. Прийняття закінченого будівництвом об'єкта в експлуатацію (зміни стосуються порядку прийняття закінченого будівництвом об'єкта);

Етап 6. Підключення до інженерних мереж (зміни стосуються вихідних документів, які є підставою для виконання робіт).

На поданій нижче схемі проходження дозвільних процедур при будівництві об'єкта IV-V категорії складності етапи, проходження яких є відмінним від аналогічних етапів при будівництві об'єктів I-III категорій складності, показані замальованими прямокутниками.

Відмінності, які мають місце при проходженні даних етапі стосуються наступного.

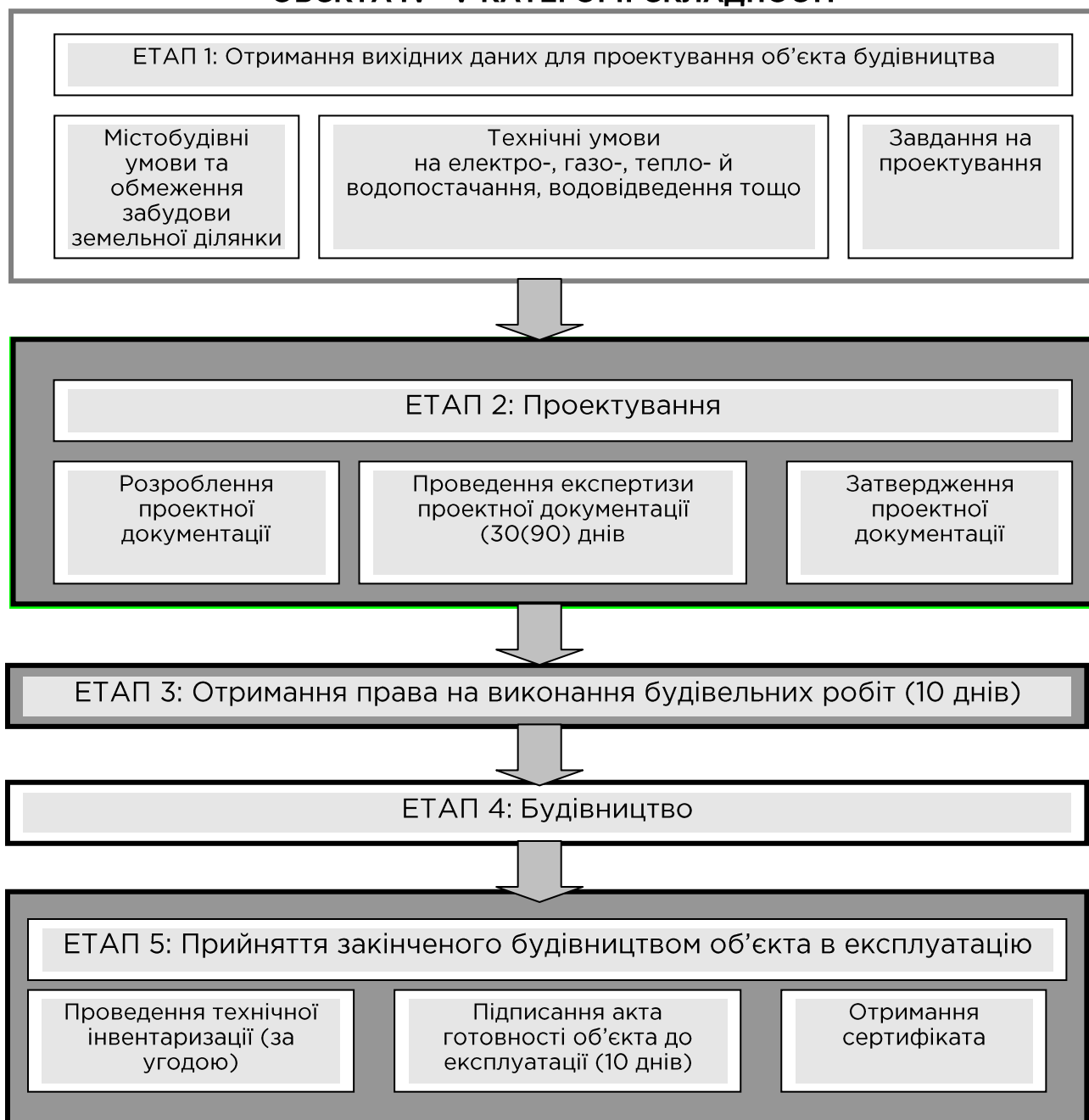
ЕТАП 2: Проектування

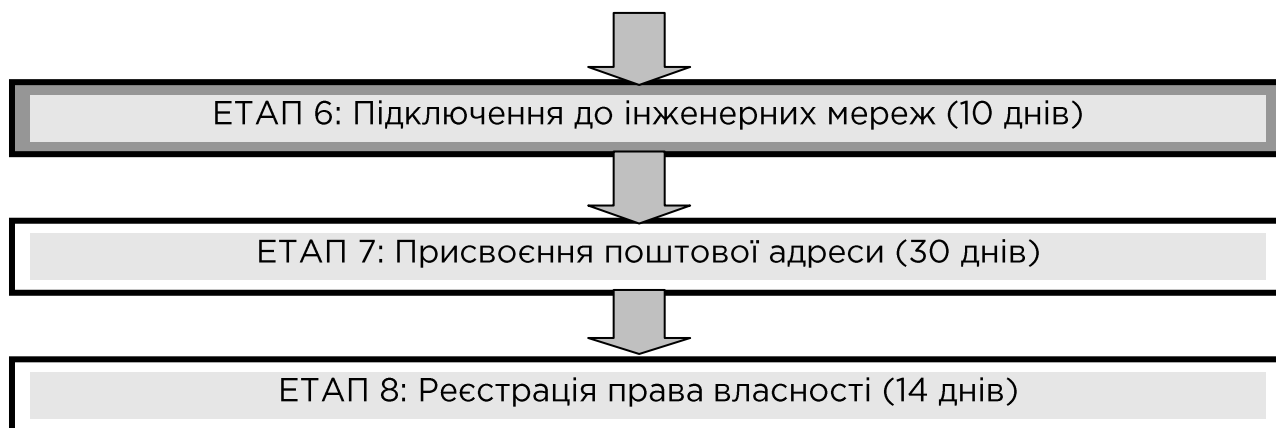
Експертиза проектів будівництва є **обов'язковою** щодо дотримання вимог до санітарного та епідеміологічного благополуччя населення, екології, охорони праці, енергозбереження, пожежної, техногенної, ядерної та радіаційної безпеки, міцності, надійності, довговічності будинків і споруд, їх експлуатаційної безпеки та інженерного забезпечення.

Для об'єктів, що споруджуються із залученням бюджетних коштів, коштів державних і комунальних підприємств, установ та організацій, а також кредитів, наданих під державні гарантії, проводиться також експертиза кошторисної частини проекту будівництва.

Умови та суб'єкти проведення експертизи ті ж що і для об'єктів I-III категорій складності, у разі її проведення.

СХЕМА ПРОХОДЖЕННЯ ДОЗВІЛЬНИХ ПРОЦЕДУР ПРИ БУДІВНИЦТВІ ОБ'ЄКТА IV -V КАТЕГОРІЇ СКЛАДНОСТІ

ЕТАП 3. Отримання права на виконання будівельних робіт

При спорудженні об'єктів IV-V категорії складності обов'язковим є отримання дозволу на виконання будівельних робіт.

Для отримання дозволу замовник (керуюча компанія) подає особисто або надсилає рекомендованим листом з описом вкладення до Інспекції державного архітектурно-будівельного контролю України заяву про отримання дозволу.

У разі нового будівництва до заяви додаються:

- копія документа, що посвідчує право власності на земельну ділянку чи право користування нею, або копія договору суперфіцію;
- проектна документація на будівництво, розроблена та затверджена в установленому законодавством порядку;
- копія ліцензії, яка дає право на виконання будівельних робіт, засвідчена в установленому порядку (подається в разі потреби);
- копії документів про призначення осіб, відповідальних за виконання будівельних робіт, осіб, які здійснюють авторський і технічний нагляд;
- копії кваліфікаційних сертифікатів, засвідчені в установленому порядку, подаються з 1 червня 2012 р. (крім сертифікатів інженерів технічного нагляду, які подаються з дня набрання чинності Порядком виконання будівельних робіт).

Підставою для відмови у видачі дозволу є:

- неподання документів, необхідних для прийняття рішення про видачу дозволу;
- невідповідність поданих документів вимогам законодавства;
- виявлення недостовірних відомостей у поданих документах.

Замовник будівництва (учасник індустріального парку) до затвердження проекту будівництва та отримання дозволу на виконання будівельних робіт може виконувати підготовчі роботи на підставі повідомлення (крім робіт з винесення інженерних мереж та видалення зелених насаджень, які можуть виконуватися на підставі декларації про початок виконання підготовчих робіт).

Термін видачі: 10 робочих днів з дня надходження декларації до Інспекції державного архітектурно-будівельного контролю.
 Вартість: безоплатно.
 Суб'єкт надання: Інспекція державного архітектурно-будівельного контролю.

ЕТАП 5. Прийняття закінченого будівництвом об'єкта в експлуатацію

Закінчений будівництвом об'єкт IV-V категорії складності приймається в експлуатацію на підстав акта готовності об'єкта до експлуатації шляхом видачі Інспекцією державного архітектурно-будівельного контролю України відповідного **сертифіката**, до якого включаються характеристики та техніко-економічні показники об'єкта, визначені за результатами технічної інвентаризації.

Термін виконання робіт, вартість та порядок оплати визначаються в договорі за домовленістю сторін.

Суб'єкт проведення технічної інвентаризації: сертифіковані суб'єкти господарювання, у складі яких працює один або більше відповідальних виконавців окремих видів робіт (послуг), пов'язаних зі створенням об'єктів архітектури.

За результатами технічної інвентаризації видається **технічний паспорт** за встановленою формою.

Отримання сертифіката про прийняття об'єкта в експлуатацію передбачає подання Інспекції державного архітектурно-будівельного контролю наступних документів:

- заяви про прийняття в експлуатацію об'єкта за встановленою формою;
- акта готовності об'єкта до експлуатації.

Акт готовності об'єкта до експлуатації підписується замовником, генеральним проектувальником, генеральним підрядником або підрядником (у разі якщо будівельні роботи виконуються без залучення субпідрядників), субпідрядниками, страховиком (якщо об'єкт застрахований).

Підставою для відмови у видачі сертифіката є:

- неподання документів, необхідних для прийняття рішення про видачу сертифіката;
- виявлення недостовірних відомостей у поданих документах;
- невідповідність об'єкта проектній документації на будівництво такого об'єкта та вимогам будівельних норм, державних стандартів і правил.

Інспекція державного архітектурно-будівельного контролю з метою визначення відповідності об'єкта проектній документації, вимогам державних будівельних норм, стандартів і правил проводить відповідну перевірку.

Термін видачі сертифіката: 10 робочих днів з дня надходження до Інспекції державного архітектурно-будівельного контролю відповідних документів.

Вартість: безоплатно.

Суб'єкт надання: Інспекція державного архітектурно-будівельного контролю.

ЕТАП 6: Підключення до інженерних мереж

Проводиться в порядку, визначеному для об'єктів I-III категорій складності на підставі **СЕРТИФІКАТУ** про прийняття об'єкта в експлуатацію.

Вигідність отримання дозволів на будівництво об'єктів на території індустріального парку

Таким чином, видача дозволів на будівництво об'єктів на території індустріального парку організується за правилами, встановленими законодавством для будівництва об'єктів в цілому, незалежно від місця розташування. Одночасно, при спорудженні об'єктів та території індустріального парку, учасники мають можливість доручити одержання дозволів та погоджень керуючій компанії. Це пришвидшує процес проходження дозвільних процедур з огляду на те, що керуючою компанією нагромаджується досвід, певні навички, вміння, а також співпраця з певними дозвільними органами.

По-друге, містобудівні умови та обмеження забудови земельної ділянки, наданої учаснику, відповідають містобудівним умовам та обмеженням забудови на території індустріального парку в цілому, а тому їх видача відділом містобудування, архітектури та будівництва Новороздільської міської ради не вимагає значних ресурсних витрат, в т.ч. витрат часу.

Враховуючи, що індустріальний парк планує спорудити окремі об'єкти інженерної інфраструктури, які належатимуть йому на праві власності, він же (в особі керуючої організації) за умови отримання відповідних ліцензій, виступатиме суб'єктом надання технічних умов на підключення до відповідних інженерних мереж. Це суттєво спрощує процедуру видачі технічних умов та їх виконання.

Правилами видачі дозволів на будівництво на території індустріального парку, не передбачається сплата учасниками та керуючою компанією коштів пайової участі у створенні й розвитку інженерно-транспортної та соціальної інфраструктури населеного пункту. Враховуючи, що розмір пайової участі у розвитку інфраструктури населеного пункту з урахуванням інших передбачених законом відрахувань може сягати для нежитлових будівель та споруд до 10 відсотків загальної кошторисної вартості будівництва об'єкта, то скасування такої плати суттєво економить кошти для забудовників індустріального парку. Крім того, забудовникам не потрібно проходити ще один етап дозвільних процедур з приводу плати коштів пайової участі, що економить час та трудові ресурси.

3.2.3 Правила видачі технічних умов

Видача технічних умов є складовим елементом 1-го етапу проходження дозвільних процедур при будівництві об'єкта (див. п. 4.2.1), а саме «Отримання вихідних даних для проектування об'єкта будівництва».

Правила видачі технічних умов визначаються Законом України «Про регулювання містобудівної діяльності» та рядом підзаконних актів.

Нормативно правові акти з регулювання видачі технічних умов

- Закон України від 17.02.2011 № 3038-VI «Про регулювання містобудівної діяльності» (ст.30);
- Умови та Правила здійснення підприємницької діяльності з передачі

електричної енергії місцевими (локальними) електромережами, затверджені постановою Національної комісії з питань регулювання електроенергетики України від 13.06.1996 № 15, зареєстрованою в Міністерстві юстиції 26.07.1996 за № 408/1433;

- Порядок доступу та приєднання до Єдиної газотранспортної системи України, затверджений постановою Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері енергетики, від 19.04.2012 № 420, зареєстрованою в Міністерстві юстиції 07.05.2012 за № 721/21034;
- Правила приєднання електроустановок до електричних мереж, затверджені постановою Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері енергетики, від 17.01.2013 № 32, зареєстрованою в Міністерстві юстиції 08.02.2013 за № 236/22768;
- Правила користування системами централізованого комунального водопостачання та водовідведення в населених пунктах України, затверджені наказом Міністерства з питань житлово-комунального господарства України від 27.06.2008 № 190, зареєстрованим у Міністерстві юстиції 07.10.2008 за № 936/15627;
- Правила надання і погодження технічних умов на підключення до теплових мереж, затверджені наказом Міністерства з питань житлово-комунального господарства України від 29.10.2009 № 334 та постановою Національної комісії регулювання електроенергетики України від 29.10.2009 № 1232, зареєстрованими в Міністерстві юстиції 25.11.2009 за № 1138/17154;
- Граничні тарифи на надання в користування кабельної каналізації електрозв'язку операторів телекомунікацій, затверджені рішенням Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері зв'язку та інформатизації, від 29.11.2012 № 620, зареєстрованим в Міністерстві юстиції 17.12.2012 за № 2093/22405.

Суб'єктом надання технічних умов є суб'єкт господарювання, що є власником інженерної інфраструктури або має відповідну ліцензію на здійснення її експлуатації. Технічні умови надаються на платній основі. Згідно з законодавством фізична чи юридична особа, яка має намір щодо забудови земельної ділянки, що перебуває в її власності або користуванні, має право на одержання технічних умов згідно із поданою нею заявою. Технічні умови надаються протягом 15 робочих днів з дня реєстрації відповідної заяви та протягом 30 робочих днів у разі необхідності їх узгодження з власником (користувачем) магістральних інженерних мереж.

Технічні умови повинні відповідати законодавству, містити достовірну інформацію та обґрунтовані вимоги до об'єктів будівництва, а також відповідати намірам заявника щодо забудови земельної ділянки.

У технічних умовах враховується, що місце приєднання інженерних мереж замовника до магістральних чи інших інженерних мереж розташовується на межі земельної ділянки замовника або за його згодою на території такої земельної ділянки.

Технічні умови є чинними до завершення будівництва об'єкта незалежно від зміни замовника. Зміни до технічних умов можуть вноситися тільки за згодою замовника.

За відсутності на відповідній території необхідного інженерного забезпечення, його недостатньої потужності за рішенням замовника може бути передбачено застосування автономних систем інженерного забезпечення в установленому законодавством порядку.

3.3 Стратегія економічного розвитку

3.3.1 Національні нормативно-правові документи, зокрема закони, стратегії і програми, що створюють передумови для розвитку індустріальних парків

Передумови для розвитку індустріальних парків формуються системою нормативно-законодавчих актів національного рівня. Рамкові умови їх створення і функціонування визначені спеціальним Законом «Про індустріальні парки» (№5018-VI від 21.06.2012р.) та прийнятими на його виконання підзаконними актами (їх перелік та основні положення представлені в п. 3.2).

Регулювання умов розвитку індустріальних парків у функціональних галузях підпадає під дію нормативно-законодавчих актів щодо даних сфер, тобто визначається загальними для суб'єктів господарювання положеннями. Перелік основних нормативно-законодавчих актів з регулювання господарської діяльності наведений в п. 3.2; регуляторні умови діяльності суб'єктів господарювання описані п. 4.2.

У разі передбачення виняткових умов для індустріальних парків законодавчі акти передбачають спеціальні норми. Це, зокрема, ст. 66', 93, 134 Земельного кодексу України, ст. 287 Митного кодексу України, ст. 40 Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності». Їх зміст викладений в п. 3.2 та 4.2.

В Україні сформована певна законодавча база, яка визначає преференції в сфері інноваційної діяльності. Враховуючи, що діяльність індустріальних парків переважно має інноваційну скерованість, на них можуть поширюватися положення даної бази. Основні законодавчі положення щодо інноваційного розвитку визначені Законами України «Про інноваційну діяльність» (№ 40-IV від 04.07.2002), «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні» (№ 3715-VI від 08.09.2011), «Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків» (№ 991-XIV від 16.07.1999), «Про наукові парки» (№ 1563-VI від 25.06.2009).

Закон «Про інноваційну діяльність» визначає правові, економічні та організаційні засади державного регулювання інноваційної діяльності в Україні, встановлює форми стимулювання державою інноваційних процесів і спрямований на підтримку розвитку економіки України інноваційним шляхом. Згідно із Законом державну підтримку одержують суб'єкти господарювання всіх форм власності, що реалізують в Україні інноваційні проекти, і підприємства всіх форм власності, які мають статус інноваційних. Об'єктами інноваційної діяльності є:

- інноваційні програми і проекти;
- нові знання та інтелектуальні продукти;
- виробниче обладнання та процеси;
- інфраструктура виробництва і підприємництва;
- організаційно-технічні рішення виробничого, адміністративного, комерційного або іншого характеру, що істотно поліпшують структуру і якість виробництва і (або) соціальної сфери;

- сировинні ресурси, засоби їх видобування і переробки;
- товарна продукція;
- механізми формування споживчого ринку і збуту товарної продукції (стаття 4 Закону).

Згідно з Законом «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні» такими є науково і економічно обґрунтовані та визначені відповідно до Закону напрями провадження інноваційної діяльності, що спрямовані на забезпечення економічної безпеки держави, створення високотехнологічної конкурентоспроможної екологічно чистої продукції, надання високоякісних послуг та збільшення експортного потенціалу держави з ефективним використанням вітчизняних та світових науково-технічних досягнень.

Ряд правових норм Законів України «Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків» та «Про наукові парки», спрямованих на стимулювання інвестиційної та інноваційної діяльності та розвиток реального сектора економіки можуть застосовуватися в процесі створення та функціонування індустріальних парків. Вони стосуються сприяння розвитку технологічних та наукових парків та преференцій у разі їх створення.

Окрім законодавчих регулювань, розвиток індустріальних парків передбачений рядом стратегічних та програмних документів національного рівня.

Відповідно до Постанови КМ України від 8.12.2010р. №1256 «Про затвердження переліку проектів із пріоритетних напрямів соціально-економічного та культурного розвитку (національні проекти) проект створення промислово-виробничої інфраструктури «Індустріальні парки України» включений до даного переліку на напрямом «Нова інфраструктура».

Розвиток індустріальних парків є стратегічним напрямком економічного розвитку країни. Це підтверджує зміст ряду стратегічних та програмних документів держави. Так, Концепція науково-технологічного та інноваційного розвитку України, затверджена Постановою Верховної Ради України від 13 липня 1999 р. № 916-XIV визначила пріоритетним напрямком у сфері розвитку виробництва «впровадження високорентабельних інноваційно-інвестиційних проектів, реалізація яких може забезпечити якнайшвидшу віддачу і започаткувати прогресивні зміни в структурі виробництва і тенденціях його розвитку».

Стратегія економічного та соціального розвитку України «Шляхом європейської інтеграції» на 2004-2015 роки», затверджена Указом Президента України від 28.04.2004 року № 493/2004 визначила інноваційний розвиток ключовим напрямком політики, реалізація якого передбачає «створення та розвиток загальнодержавної інноваційної інфраструктури та розбудову регіональної інноваційної політики».

Проект Стратегії розвитку України у період до 2020 року (розроблений на виконання доручення Кабінету Міністрів України Міністерством економіки України за участю центральних органів виконавчої влади, Державної установи «Інститут економіки та прогнозування Національної академії наук України» із врахуванням пропозицій, отриманих від громадських організацій) на період 2013-2020р. як одні із основних пріоритетів обґрунтував кардинальне підвищення інноваційної складової розвитку та підвищення

конкурентоспроможності окремих сфер економіки. Їх реалізації передбачається шляхом «забезпечити розвиток інститутів інноваційної інфраструктури, які сприяють нарощуванню технологічного потенціалу, зокрема технопарків, технополісів, бізнес-інкубаторів, наукоградів, науково-технологічних центрів, фондів венчурного інвестування...».

Доцільність створення індустріальних парків обґрунтовується також проектами Стратегії інноваційного розвитку України на 2009-2018 роки та на період до 2039 року та проектом Стратегії інноваційного розвитку України на 2010–2020 роки в умовах глобалізаційних викликів, підготовлених в різний період на виконання рішень центральної влади. Вони передбачають створення передмов для виробництва конкурентоздатної інноваційної продукції.

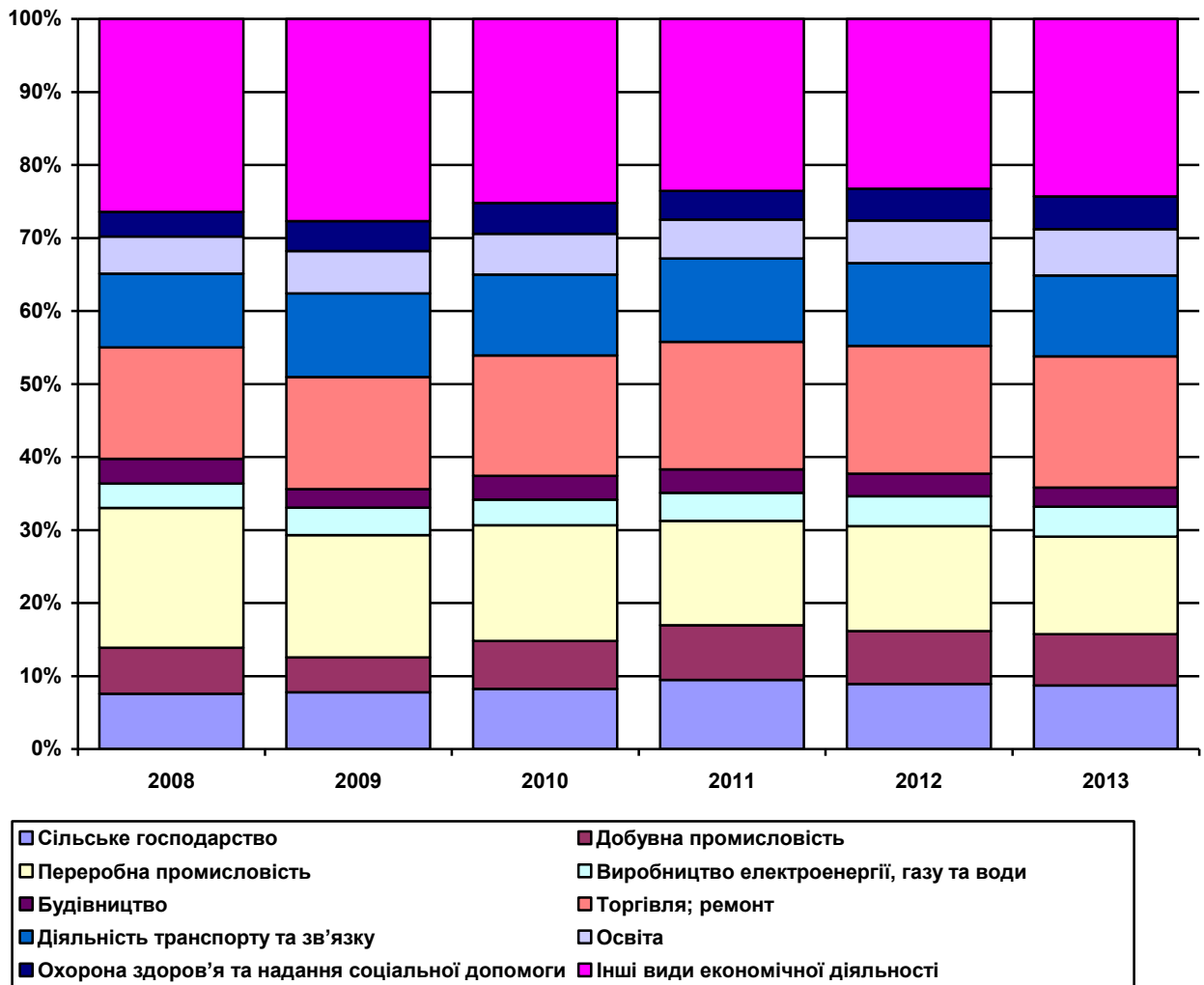
Створення індустріальних парків узгоджується зі шляхами вирішення завдань, які передбачені рядом програмних документів, прийнятих на національному рівні, зокрема це:

- Державна програма активізації розвитку економіки на 2013-2014 роки, затверджена постановою КМ України від 27.02.2013р. №187;
- Деякі питання визначення середньострокових пріоритетних напрямів інноваційної діяльності загальнодержавного рівня на 2012-2016роки, затверджена постановою КМ України від 12.03.2012р. №294;
- Деякі питання визначення середньострокових пріоритетних напрямів інноваційної діяльності галузевого рівня на 2012-2016роки, затверджена постановою КМ України від 17.05.2012р. №397;
- Державна програма розвитку транскордонного співробітництва на 2011-2015роки, затверджена постановою КМ України від 01.12.2010р. №1088;
- Державна програма розвитку внутрішнього виробництва, затверджена постановою КМ України від 12.09.2011р. №1130.

Оцінюючи нормативно-правову базу, що створює передумови для розвитку індустріальних парків, можна говорити про те, що вона є достатньою для регулювання всіх аспектів їх формування та діяльності. Одночасно, слід відмітити, той факт, що визначені нормативними документами положення часто носять декларативний характер в силу відсутності достатніх ресурсів для їх реалізації.

3.3.2 Економічна ситуація в країні в контексті створення індустріальних парків

Економічна ситуація в країні обумовлена розвитком фінансово-економічної кризи. Основними джерелами наповнення ВВП країни на протязі останнього десятиріччя виступають послуги, фінансова діяльність та торгівля, що стрімко збільшує свою частку, в той час, як частка переробної промисловості в структурі ВВП поступово скорочується.

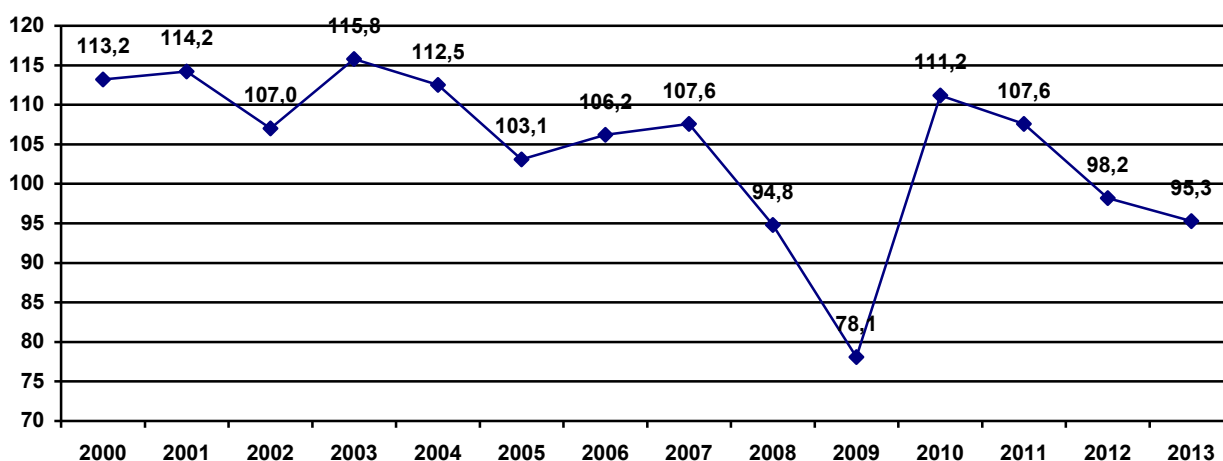
Динаміка структури ВВП України за виробничим методом 2008 – 2013 роки
За даними Держкомстату

Проте сама криза відіграла роль каталізатора модернізації економіки, спонукавши до усвідомлення необхідності зміни моделі економічного розвитку на основі модернізації та інноваційної діяльності. На сьогодні загальний рівень зносу основних фондів в економіці України становить 76,7 %, що робить економіку не конкурентоздатною як на світових ринках, так і на внутрішньому ринку. В галузях промислового виробництва, будівництва, транспорту та зв'язку знос основних засобів перевищує 50 % від первісної вартості. Як наслідок, промислове виробництво, що динамічно зростало на протязі 2000 – 2007 років, має тенденцію до скорочення обсягів виробництва. Зростання частки фінансових послуг та торгівлі на тлі скорочення обсягів внутрішнього виробництва обумовили збільшення негативного торгового балансу і привели країну до глибокої фінансової кризи.

Знос основних фондів за видами економічної діяльності в 2012 році
За даними Держкомстату

	Знос, %
Сільське господарство	34,6
Добувна промисловість	54,1
Переробна промисловість	57,2
Виробництво електроенергії, газу та води	58,4
Будівництво	55,1
Торгівля; ремонт	42,0
Діяльність готелів та ресторанів	33,4
Діяльність транспорту та зв'язку	96,0
Фінансова діяльність	45,6
Операції з нерухомим майном	42,5
Освіта	43,6
Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	42,4
Надання послуг	46,7
Всього	76,7

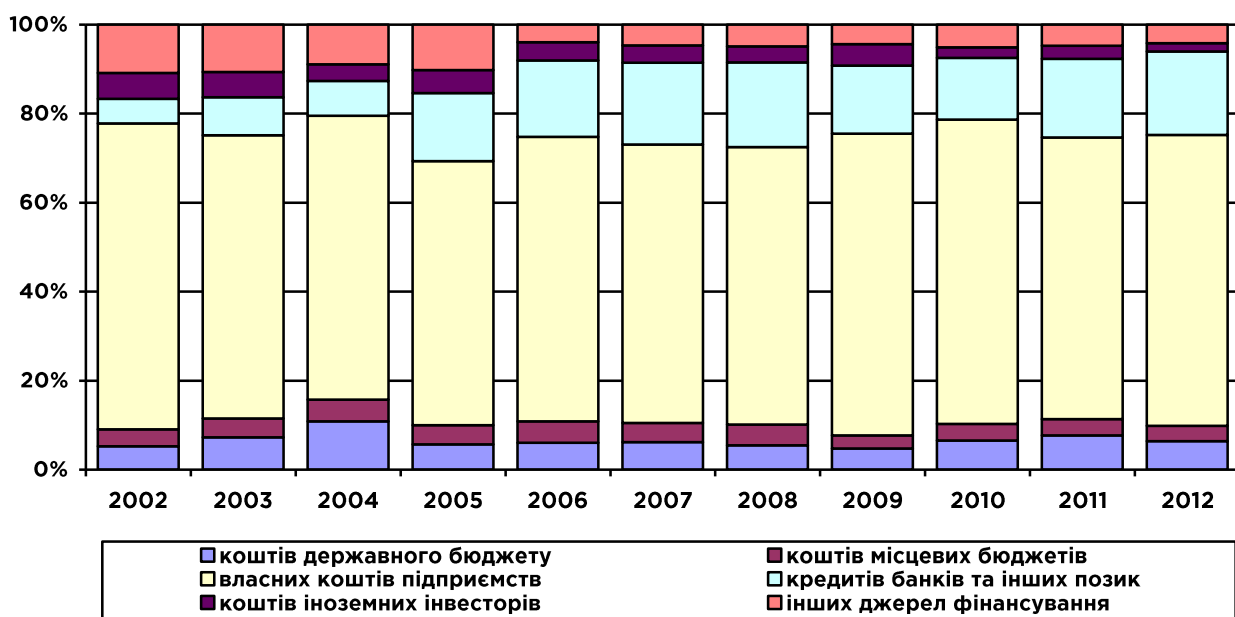
Динаміка індексу промислової продукції в Україні 2000 – 2013 роки
За даними Держкомстату

Колосальна зношеність основних фондів промисловості України обумовили необхідність інвестицій в модернізацію матеріальних активів. Проте, згідно даних Держкомстату, обсяг капітальних інвестицій в економіку України в 2013 році становив 87,7 % від показників 2012 року. При цьому інвестиції в обладнання становили лише 29,3 % від загального обсягу інвестицій в матеріальні активи. Основна частина – 63,9 % від капітальних інвестицій покривалося за рахунок власних коштів підприємств і організацій, що при низькому рівні прибутковості в умовах кризи приводить до вимивання обігових коштів підприємств. Частка іноземних інвесторів в структурі капітальних інвестицій в Україні в 2013 році становила лише 1,6 %. При цьому на протязі останніх трьох років спостерігається характерна тенденція до скорочення частки іноземних інвестицій в загальній структурі капітальних інвестицій.

Індекс капітальних інвестицій в 2013 році за видами економічної діяльності
За даними Держкомстату

	2013 до 2012, %
Всього	87,7
Сільське, лісове та рибне господарство	101,2
Добувна промисловість	73,0
Переробна промисловість	105,5
Постачання електроенергії, газу, пари	155,4
Водопостачання; каналізація, поводження з відходами	237,5
Будівництво	92,1
Оптова та роздрібна торгівля; ремонт	84,5
Роздрібна торгівля, крім торгівлі автотранспортними засобами	77,2
Транспорт	51,3
Складське господарство	64,6
Тимчасове розміщування й організація харчування	75,2
Інформація та телекомунікації	93,7
Комп'ютерне програмування, інформаційні послуги	100,3
Фінансова та страхова діяльність	88,0
Операції з нерухомим майном	102,7

Динаміка структури капітальних інвестицій за джерелами фінансування
За даними Держкомстату

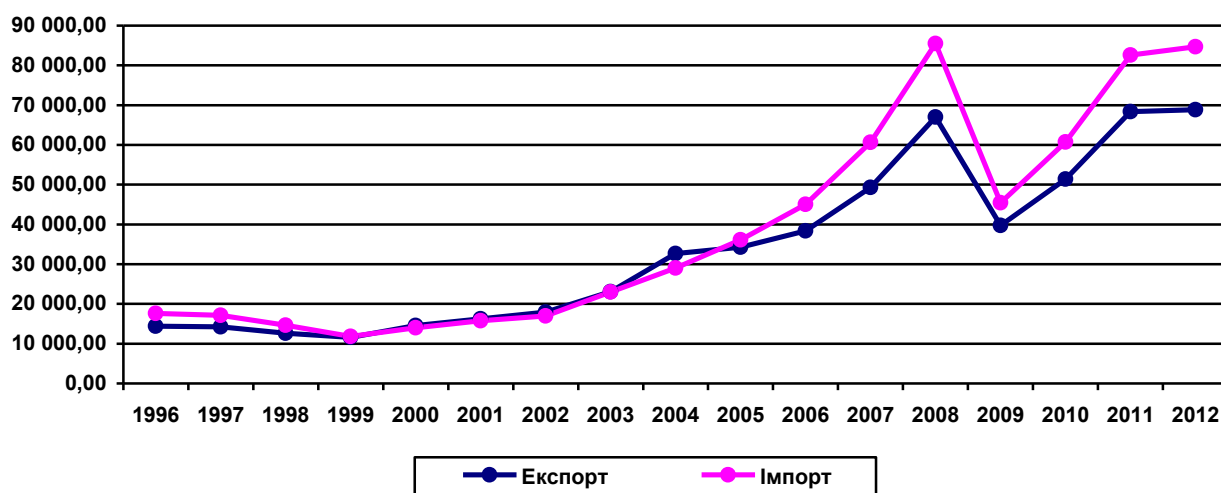
Негативна тенденція іноземних інвестицій в Україні обумовлена низькими позиціями країни в міжнародних рейтингах, в першу чергу в рейтингу Світового Економічного Форуму. І хоча Україна за останній рік піднялася з 140 до 112 позиції з 189 можливих, досі залишаються низькими показники по підключенню до інфраструктурних мереж (172 позиція в рейтингу), по захисту інвесторів (128 позиція), по рівню оподаткування (164 позиція), по міжнародній торгівлі (148 позиція) та вирішенню питань неплатоспроможності (162 позиція). Вирішити деякі з цих питань можна через механізм організації вільних індустріальних зон та індустріальних парків.

Так учасники індустріальних парків мають можливість отримати наступні переваги:

- Отримання правової, консультаційної підтримки з боку керуючої компанії та місцевих органів влади при організації суб'єкта господарської діяльності та впровадженні бізнесу.
- Отримання спрощеного доступу до земельних ділянок промислового призначення.
- Спрощена процедура підключення до інфраструктурної мережі та комунікацій.
- Можливість використання супутньої мережі індустріального парку (офіси, заклади харчування, паркувальні місця для авто, логістична інфраструктура, тощо).
- Гарантії прав використання земельної ділянки або прав власності.
- Звільнення від ПДВ при ввезенні обладнання та комплектуючих.
- Звільнення від місцевих податків на розвиток інфраструктури.
- Отримання пільг по оподаткуванню заробітної плати від місцевих центрів зайнятості при створенні нових робочих місць, працевлаштуванню безробітних та соціально незахищених верств населення.
- Крім того, Державним агентством з інвестицій та управління національними проектами України на сьогодні розробляються проекти нормативних актів з надання преференцій для учасників індустріальних парків (такі як зменшений податок на прибуток, знижений податок на заробітну плату, спрощене відшкодування ПДВ, прискорена амортизація, тощо), проте ці проекти наразі знаходяться в стадії обговорення

Таким чином, передбачається, що розвиток індустріальних парків в Україні буде сприяти розвитку капітальних інвестицій в промислове виробництво, в тому числі і з боку іноземних інвесторів. Як наслідок, має відбутися розвиток виробництва продукції з метою заміщення імпорту та збільшення експорту продукції.

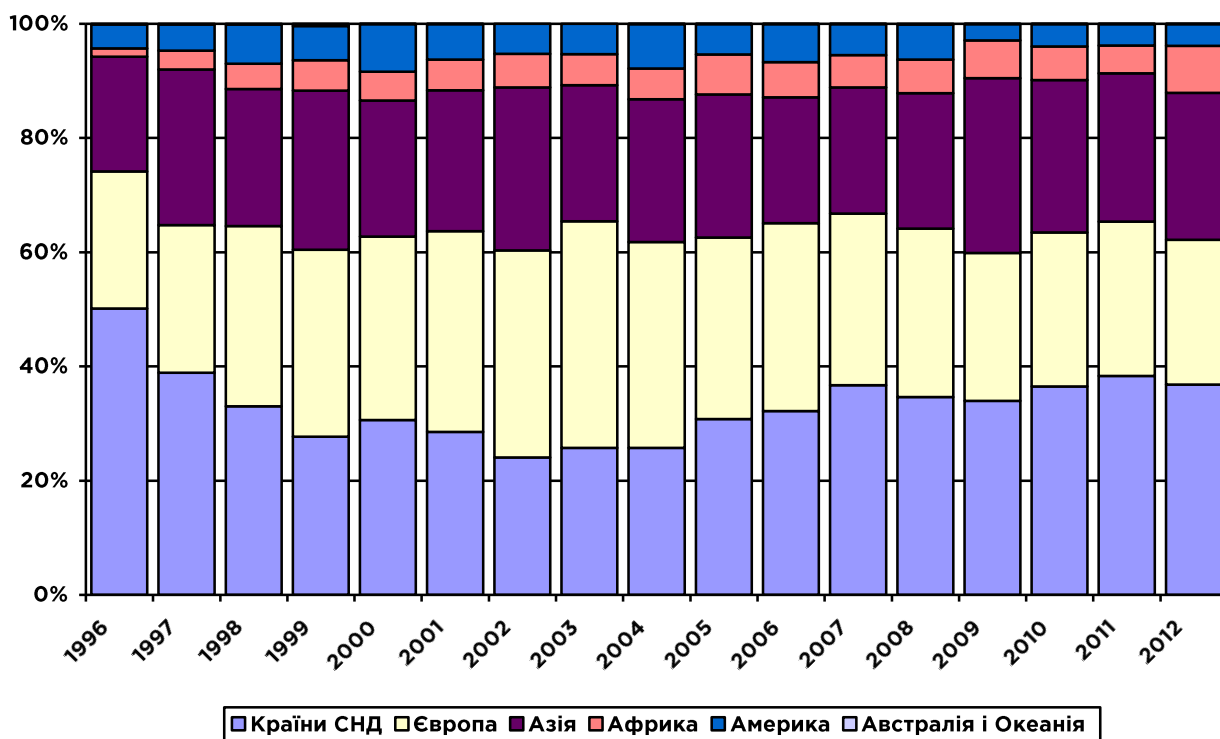

Динаміка експорту-імпорту в Україні в 1996 – 2012 роках, млн. дол. США
За даними держкомстату

Оптимістичні передбачення ґрунтуються на досвіді інших країн, що останнім часом розвивали у себе індустріальні парки. Так за даними Державного агентства з інвестицій та управління національними проектами України, в Китаї на сьогодні діє 54 індустріальні парки та 5 спеціальних економічних

зон на які припадає близько 20 млн. робочих місць (2,5 % від всіх робочих місць країни), 10 % ВВП Китаю (880 млрд. дол. США), 30 % прямих іноземних інвестицій країни та 37 % товарного експорту (660 млрд. дол. США). За період 2000 – 2005 років в Чехії створено 100 індустриальних парків загальною площею 3000 га (близько 30 га на один парк), витрачено на організацію парків 200 млн. Євро. Реалізовано 450 інвестиційних проектів на загальну суму 9 млрд. Євро (в середньому 3 млн. Євро на 1 га території), створено 70 тис. нових робочих місць.

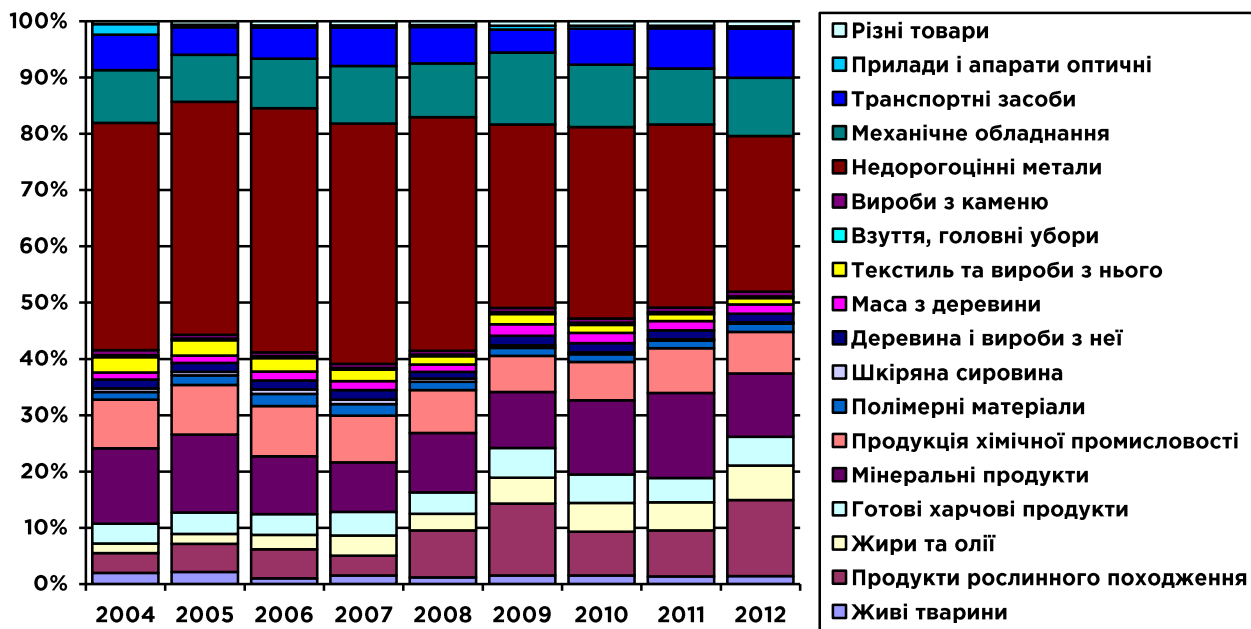
Аналогічно після прийняття закону про промислові зони в Туреччині в 2000 році створено 148 індустриальних парків в які на протязі 8 років (2002 – 2010 роки) залучено інвестицій 94 млрд. дол. США. За цей період ВВП країни зросло з 231 млрд. дол. США до 736 млрд. дол. США (3,2 рази), обсяги експорту зросли з 36 млрд. дол. США до 114 млрд. дол. США (3,2 рази). Також позитивним є досвід Російської Федерації де створено 51 індустриальних парків. Так в Калузькій області в 2003 році в створення індустриального парку вкладено близько 330 млн. дол. США. За період 2003 – 2012 роки залучено 6,23 млрд. дол. США інвестицій, створено регіональний автомобілебудівний кластер. За 10 років в 10 разів зріс ВРП на душу населення, в 17 разів виріс обсяг промислового виробництва і в 15 разів обсяг іноземних інвестицій. Таким чином існують всі передумови для успішного розвитку індустриальних парків в Україні. С точки зору виробництва орієнтованої на експорт продукції найбільш перспективним виглядає партнерство з країнами Європи та Азії, експортні потоки в які на протязі 1996 – 2012 років не мали значних коливань і займали стабільну частку в загальній структурі експортних потоків.

Динаміка структури експортних потоків в 1996 – 2012 роки
За даними Держкомстату

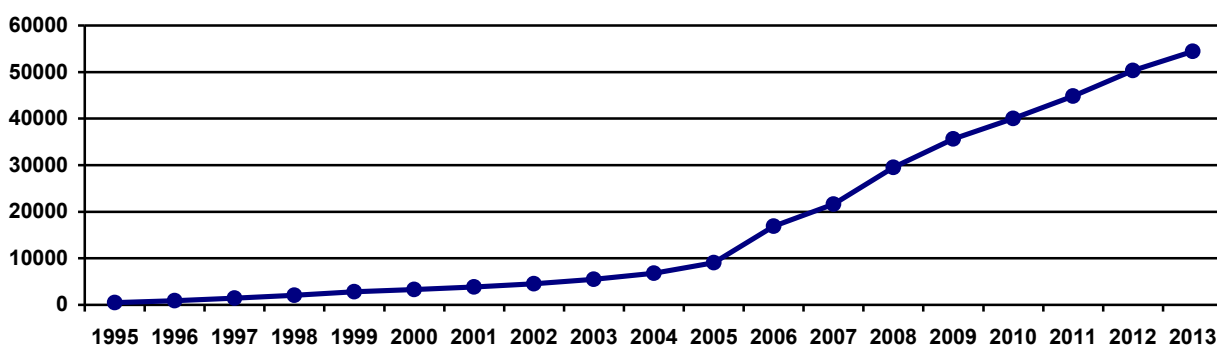
В структурі Українського експорту традиційно значну частку займають недорогочінні метали та вироби з них, проте їх частка в структурі має тенденцію до скорочення. Натомість ростуть частки продуктів рослинного походження, масложирового виробництва, механічного обладнання, машин та механізмів, електрообладнання та їх частин, транспортних засобів. Інші групи товарів за кодами ТНЗЕД хоча і займають незначні частки в структурі

українського експорту, проте мають значні обсяги в натуральному виразі. Так обсяги експорту готових харчових продуктів в 2012 році становили 3,5 млрд. дол. США, хімічної промисловості - 5,1 млрд. дол. США, целюлозних виробів та маси з деревини - 1,1 млрд. дол. США, виробів з деревини 1,1 млрд. дол. США. Близько 1 млрд. дол. США в 2012 році становив експорт полімерних матеріалів та пластмас.

Динаміка структури експорту за товарною номенклатурою
За даними Держкомстату

Як вже було зазначено, приклади Китаю, Туреччини, Росії та Чехії свідчать, що залучення іноземних інвестицій має прямий вплив на динаміку ВВП країни та розвиток експортних операцій. Хоча в Україні прямі іноземні інвестиції займають незначну частку в структурі капітальних інвестицій, проте вони мають позитивну тенденцію до зростання. В 2012 році в Україну іноземними інвесторами було вкладено 6 млрд. дол. прямих інвестицій. Загальний обсяг внесених інвестицій на кінець 2012 року становив 54,5 млрд. дол. США, що на 8,2 % більше ніж на початок року.

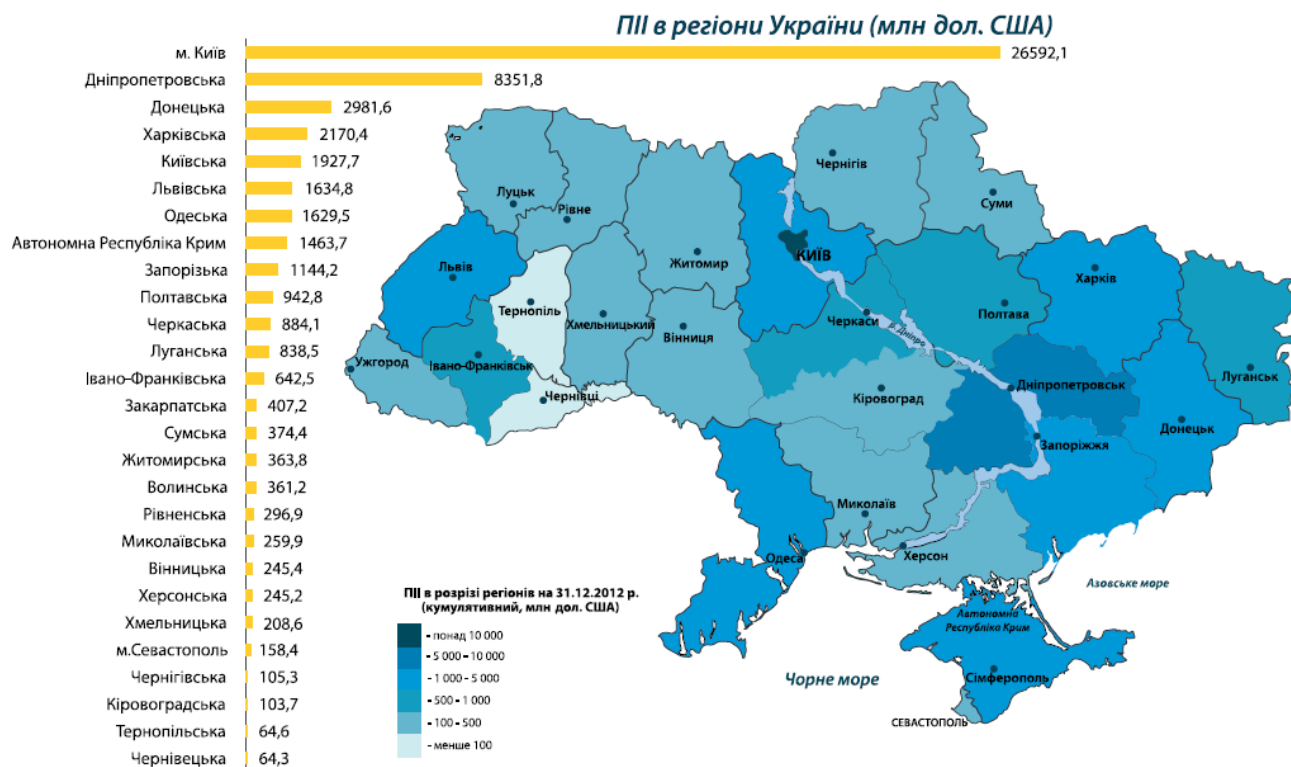
Динаміка прямих іноземних інвестицій в Україну наростаючим підсумком,
млн. дол. США

За даними Держкомстату

За весь період інвестування з країн ЄС в Україну внесено 42979,3 млн. дол. США (78,9 % загального обсягу інвестицій), з країн СНД – 4269,0 млн. дол. США (7,8 %), з інших країн світу 7214,1 млн. дол. США (13,3 %). Всього інвестиції надійшли із 130 країн світу. Проте 35,2 % від всього обсягу інвестицій припадає на офшорні зони Кіпр та Віргінські Острови.

Прямі іноземні інвестиції з країн світу в економіці України За даними Держкомстату

	млн. дол. США на 31.12.2012	У % до підсумку
Усього	54462,4	100,0
у тому числі		
Кіпр	17275,1	31,7
Німеччина	6317	11,6
Нідерланди	5168,6	9,5
Російська Федерація	3785,8	7,0
Австрія	3401,4	6,2
Велика Британія	2556,5	4,7
Віргінські Острови	1884,9	3,5
Франція	1765,3	3,2
Швеція	1600,1	2,9
Швейцарія	1106,2	2,0
Італія	1015,9	1,9
США	936,7	1,7
Польща	916,4	1,7
Інші країни	6732,5	12,4

Прямі іноземні інвестиції в регіони України
За даними Державного агентства з інвестицій та управління національними проектами

За структурою іноземних інвестицій 31,5 % припадає на промисловість, з яких 35,9 % спрямовується на металургійне виробництво і 17,7 % на харчову промисловість. Всі інші види промислового виробництва займають відносно незначну частку в загальній структурі прямих іноземних інвестицій в Україну.

Структура іноземних інвестицій за видами економічної діяльності
За даними Державного агентства з інвестицій та управління національними проектами

	Частка, %
Промисловість	31,5
Фінансова діяльність	29,6
Операції з нерухомим майном	16,6
Торгівля, ремонт	11,1
Будівництво	1,8
Транспорт та зв'язок	5,5
Інші види економічної діяльності	4,0

Структура іноземних інвестицій в розрізі галузей промисловості
За даними Державного агентства з інвестицій та управління національними проектами

	Частка, %
Металургія	35,9
Машинобудування	6,7
Хімічна та нафтохімічна	7,7
Виробництво мінеральної продукції	6,1
Харчова	17,7
Легка	0,8
Обробка деревини	1,8
Целюлозно-паперове виробництво	1,4
Виробництво коксу і нафтопереробка	2,4
Інші галузі промисловості	10,5
Добувна	9,0

Таким чином, можна припустити, що розвиток індустріальних парків дозволить залучити інвесторів в виробничий сектор економіки за рахунок податкових преференцій, спрощення вирішення організаційних та інфраструктурних процедур, низького рівня заробітної плати в Україні, що в свою чергу дозволить випустити конкурентоспроможну на світовому ринку продукцію.

3.3.3 Економічні пріоритети розвитку регіону

Основні пріоритети розвитку регіону визначені «Стратегією розвитку Львівщини до 2015 року», що прийнята рішенням сесії обласної ради від 13 березня 2007р. №193, щорічною «Програмою соціально-економічного розвитку Львівщини» та «Програмою інвестиційного розвитку Львівської області на 2011 – 2015 роки». На основі даних документів щорічно Новороздольською міською радою розробляється «Програма соціально-економічного розвитку міста Новий Розділ». Законодавчою основою для розробки програм є Закон України від 23.03.2000 №1602-111 «Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України» та постанова Кабінету Міністрів України від 26.04.2003 №621 «Про розроблення прогнозних і програмних документів економічного і соціального розвитку та складання проекту державного бюджету». При розробці програм органи місцевої влади спираються на «Державну стратегію регіонального розвитку на період до 2015 року», щорічні «Державні програми економічного і соціального розвитку України», «Угоду щодо соціально-економічного розвитку Львівської області між Кабінетом Міністрів України та Львівською обласною радою».

Згідно «Програми соціально-економічного розвитку Львівщини» основним завданням в економіці є якісні структурні зрушення у напрямку посилення ролі інноваційної моделі розвитку, а також суттєве вдосконалення ринкових інститутів, поглиблення інтегрованості економіки та поступове досягнення європейських стандартів життя населення. Для досягнення поставлених завдань програмою виділено три пріоритетних напрями розвитку: Модернізація виробництва та інфраструктури; Підвищення соціальних стандартів життя; Забезпечення умов для соціально-економічного зростання.

Пріоритетний напрям I. Модернізація виробництва та інфраструктури

- 1.1. Розвиток та ефективне використання промислово-технологічного потенціалу;
- 1.2. Підвищення конкурентоспроможності промислової продукції за рахунок упровадження технологій спрямованих на зменшення енерго- та матеріалоємності продукції;
- 1.3. Зростання виробництва промислової продукції, зокрема в галузях хімічної та нафтохімічної промисловості, машинобудування, целюлозно-паперовій, тощо;
- 1.4. Нарощування експорту вітчизняних промислових товарів та створення умов для імпортозаміщення;
- 1.5. Поліпшення якості наявних та будівництво нових об'єктів транспортної інфраструктури для потреб економічного розвитку та підвищення якості життя громадян;
- 1.6. Перехід на найновіші стандарти зв'язку, забезпечення споживачів телекомунікаційними послугами гарантованої якості відповідно до національних стандартів, гармонізованих з європейськими; розширення спектру нових послуг на базі сучасних інформаційно-комунікаційних технологій та наукових розробок;
- 1.7. Упровадження новітніх технологій та обладнання, призначених для виробництва та споживання енергетичних ресурсів у всіх секторах економіки;
- 1.8. Оптимізація структури енергетичного балансу, зокрема забезпечення збільшення в ньому частки енергоносіїв, отриманих з альтернативних та відновлювальних джерел енергії;

- 1.9. Забезпечення вітчизняної сільськогосподарської продукції на внутрішньому і зовнішньому ринках, збереження селянства як носія української ідентичності, культури і духовності;
- 1.10. Подальший розвиток крупнотоварного високоефективного виробництва продукції тваринництва: будівництво та реконструкція тваринницьких ферм та комплексів, розбудова системи логістики;
- 1.11. Розвиток мережі обслуговуючих сільськогосподарських кооперативів із заготівлі та збуту сільськогосподарської продукції;
- 1.12. Запровадження ефективних фінансово-інвестиційних механізмів та їх реалізація щодо підтримки будівництва (придбання) доступного житла.

З метою реалізації заходів першого пріоритетного напрямку програмою передбачено підвищення конкурентоспроможності промислової продукції та нарощування експорту промислових товарів. Основними заходами в рамках реалізації програми виступають:

- Реалізація спільного заходу «Реструктуризація і ліквідація підприємств гірничої хімії» угоди щодо соціально-економічного розвитку Львівської області між Кабінетом Міністрів України та Львівською обласною радою;
- Створення умов для подальшого розвитку найбільш перспективних промислових підприємств області, збільшення обсягів реалізації промислової продукції на основі виробництва високотехнологічної, конкурентоздатної продукції, що користується попитом на внутрішньому і зовнішньому ринках;
- Сприяння у можливостях розширення експортної бази промисловості, поглиблення її міжнародної спеціалізації; прискорення інтеграції промислового комплексу у світове виробництво;
- Модернізація існуючих та введення в експлуатацію нових виробничих потужностей, впровадження інновацій;
- Проведення ефективної промислової політики у напрямку розвитку пріоритетних галузей, зокрема шляхом впровадження кластерних систем.

У машинобудуванні:

- збільшення темпів виробництва на 3,7%;
- освоєння промислового виробництва енергозберігаючих джерел світла на основі надяскравих світлодіодів (НВП «Карат» ВАТ «Концерн-Електрон», ПАТ «Іскра»);
- освоєння ВАТ «Концерн-Електрон» виробництва мультикару для житлово-комунального господарства;
- організація ТЗОВ «ЛАЗи» промислового виробництва пересувних діагностично-медичних лабораторій на базі автобуса власного виробництва, карет швидкої допомоги, а також розширення модельного ряду тролейбусів, сучасних автобусів малого та середнього класів;
- організація виробництва вахтових машин, мобільних рем майстерень на ВАТ «Дрогобицький автокрановий завод»;
- промисловий випуск ПАТ «Концерн-Електрон» вузькоколіїних трамваїв для міст Львова, Вінниці, Євпаторії;
- освоєння нових видів конкурентоспроможної продукції.

У металургійному виробництві та виробництві готових металевих виробів:

- збільшення темпів виробництва на 2,0%;
- освоєння нових видів конкурентоздатної продукції на ТзОВ «Універсальна бурова техніка»;
- збільшення обсягів товарної продукції на ЗАТ «Кен-Пак», ТзОВ «Профіль ГП», ТзОВ «Ен-Джі-Метал-Україна», ТзОВ «Сканлак».

У легкій промисловості:

- збільшення темпів виробництва на 0,5%;
- організація ДП «Датський текстиль» виробництва трикотажних тканин для пошиття одягу та чохлів для матраців;
- освоєння нових видів інноваційної продукції.

У промисловості з оброблення деревини та виробництва виробів з деревини, крім меблів:

- збільшення темпів виробництва на 4,0%;
- збільшення обсягів товарної продукції на підприємствах з іноземними інвестиціями СП «Кроно-Україна», ТзОВ «Єврошпон», ТзОВ «Енві».

У целюлозно-паперовому виробництві, видавничій діяльності:

- збільшення темпів виробництва на 3,0%;
- розробка і впровадження виробництва мішкового паперу на ВАТ «Жидачівський ЦПК».

У галузі з виробництва інших неметалевих мінеральних виробів (будматеріалів, скловиробів):

- збільшення темпів виробництва на 3,5%;
- збільшення обсягів виробництва гумки латексної оплетеної поліестром ТзОВ СУПП «ПОЛІНЕТ», будівельних сумішей на ТзОВ з ІІ «Хенкель Баутехнік Україна», плитки тротуарної на ТзОВ «Озон», ізоляторів на ТзОВ «Львівська ізоляторна компанія»;
- нарощення ТзОВ «Клінгспор» виробництва абразивних матеріалів.

У хімічній та нафтохімічній промисловості:

- збільшення темпів виробництва на 3,5%;
- проведення відновлювальних робіт інфраструктури рудника №1 Стебницького ДГХП «Полімінерал»;
- розширення номенклатури продукції, ринків збуту, впровадження енерго- та ресурсощадних технологій;
- збільшення обсягів промислового виробництва на діючих підприємствах, зокрема, ВАТ «Галичфарм», ТзОВ «Снежка Україна», Яворівське ТзОВ «Віконт-ІІ», ТзОВ «Росан Пак».

В галузі агропромислового комплексу головною метою розвитку є забезпечення виробництва конкурентоспроможної сільськогосподарської продукції та продуктів харчування.

Основними завданнями для розвитку сільського господарства виступають:

- Впровадження бізнес-проектів з виробництва продукції рослинництва і тваринництва для запровадження малого та середнього бізнесу;

- Розробка проектів землеустрою, що забезпечить еколого-економічне обґрунтування сівозмін;
- Розвиток будівництва та реконструкція тваринницьких приміщень, створення тваринницьких ферм сімейного типу;
- Розвиток сільськогосподарської кооперації;
- Здійснення комплексу робіт із забезпечення виробництва конкурентноспроможної сільськогосподарської продукції, зокрема:

В харчовій промисловості основним завданням розвитку є проведення модернізації та залучення інвестиційних ресурсів на підприємства регіону в хлібопекарський, пивоварній, цукрових галузях та сфері виробництва харчових концентратів.

В напрямку розвитку паливно-енергетичного комплексу регіону передбачено підтримку нарощування власного видобутку вуглеводнів, залучення до енергетичного балансу держави альтернативних та відновлювальних джерел енергії, продовження модернізації та технічного переоснащення усіх галузей ПЕК, створення умов для залучення інвестицій у їх розвиток.

Основні заходи розвитку ПЕК регіону:

У вугільній промисловості:

- реалізація спільного заходу «Подолання соціальних та екологічних наслідків, пов'язаних із закриттям і виробничою діяльністю шахт» Угоди щодо соціально-економічного розвитку Львівської області між Кабінетом України та Львівською обласною радою;
- реалізація інвестиційних проектів на шахтах ДП «Львіввугілля» – «Червоноградська», «Степова», «Лісова»;
- введення в дію нових лав на шахтах ДП «Львіввугілля»;
- виділення коштів Міненерговугілля для заміни та модернізації морально застарілого та зношеного обладнання шахт ДП «Львіввугілля»;
- забезпечення видобутку вугілля з пласта «Сокальський», де зольність вугілля буде складати до 25% і його можна буде без збагачення постачати споживачам;
- сприяння будівництву шахти «Любельська» №1-2 в Жовківському районі області.

У нафтовидобувній промисловості:

- інтенсивна підготовка родовищ до промислової розробки з метою отримання приросту запасів нафти;
- активізація впровадження нових прогресивних технологій, зокрема буріння похило спрямованих свердловин підприємствами нафтовидобувної галузі;
- ініціювання збільшення обсягів фінансування як з державного бюджету України, так і за кошти інвесторів з метою підготовки родовищ до промислової розробки та збільшення видобутку нафти.

У газовій промисловості:

- виконання сейсморозвідувальних, пошуково-розвідувальних та експлуатаційних (проходка) робіт;

В електроенергетиці:

- сприяння в організації надійного і ефективного функціонування енергетичної системи для підтримання на належному рівні енергетичного забезпечення споживачів області;
- підтримка у реалізації програми модернізації та підвищення безпеки експлуатації енергетичних підприємств області;
- сприяння залученню інвестицій у розвиток електроенергетики;
- забезпечення виконання заходів щодо покращення техніко-економічних показників підприємств галузі;
- забезпечення реалізації інвестиційної програми ПАТ «Львівобленерго» із залученням коштів в сумі понад 261 млн. грн. на будівництво, модернізацію та реконструкцію електромереж;
- сприяння розвитку альтернативних та відновлювальних джерел енергії:
- будівництво вітроелектростанції (ВЕС) у Старосамбірському районі потужністю 12,5 МВт, вартістю близько 200 млн. грн.;
- будівництво міні ГЕС в с. Верхнє Синьовидне потужністю 2,2 МВт, вартістю близько 50 млн. грн.;
- будівництво сонячної станції в Сокальському районі потужністю 2,5 МВт, вартістю близько 60 млн. грн.

Пріоритетний напрям II. Підвищення соціальних стандартів життя

- 2.1. Створення сприятливого середовища у суспільстві для забезпечення дії факторів, які впливають на подолання проблем демографічного розвитку області;
- 2.2. Посилення профілактики та забезпечення раннього виявлення захворювань, поліпшення якості медичної допомоги та доступності медичних послуг;
- 2.3. Приведення змісту та структури професійної підготовки кадрів у відповідність із сучасними потребами ринку праці, підвищення доступності якісних освітніх послуг;
- 2.4. Підвищення стимулюючої ролі заробітної плати та розширення прошарку приватних власників;
- 2.5. Стабілізація екологічної ситуації, уповільнення темпів зростання антропогенного навантаження на навколишнє природне середовище, створення умов для підвищення рівня екологічної безпеки населення;
- 2.6. Підвищення якості житлово-комунальних послуг для всіх верств населення, а також забезпечення рентабельності підприємств галузі, скорочення кредиторської та дебіторської заборгованості, створення конкурентного середовища на ринку послуг;
- 2.7. Проведення активної політики зайнятості, яка орієнтуватиметься насамперед, на економічні заходи, зокрема навчання і підвищення кваліфікації, створення нових робочих місць;
- 2.8. Розвиток культури, професійного мистецтва та народної творчості, збереження культурних цінностей;
- 2.9. Забезпечення розвитку туристичної та курортно-рекреаційної сфери шляхом підвищення якості національного продукту до рівня міжнародних стандартів;
- 2.10. Забезпечення фізичного розвитку, поліпшення стану здоров'я населення, пропагування ведення здорового способу життя,

забезпечення розвитку олімпійських, параолімпійських та неолімпійських видів спорту;

2.11. Розвиток системи соціального захисту населення, поетапна реалізація пенсійної реформи.

В сегменті пріоритетних напрямів з підвищення соціальних стандартів населення до економічних можна віднести заходи стосовно підвищення конкурентоспроможності працівників області на ринку праці України, проведення активної політики зайнятості, яка орієнтуватиметься насамперед, на економічні заходи, зокрема навчання і підвищення кваліфікації, створення нових робочих місць; забезпечення розвитку туристичної та курортно-рекреаційної сфери шляхом підвищення якості національного продукту до рівня міжнародних стандартів.

Основними заходами в цьому напрямку мають виступати:

- Посилення роботи з працедавцями з метою наповнення ринку праці вільними робочими місцями та забезпечення їх оперативного укомплектування, проведення інформаційної роботи з легалізації зайнятості населення;
- Проведення активної роботи щодо створення робочих місць, що забезпечить розвиток підприємництва, особливо в сільській місцевості, шляхом сприяння розвитку агробізнесу та біотехнологій через надання одноразової виплати допомоги з безробіття для започаткування власної справи;
- Формування професійно-кваліфікаційного складу робочої сили відповідно до потреб ринку праці;
- Сприяння підвищенню мобільності робочої сили шляхом поширення оперативної інформації про становище на регіональних ринках праці;
- Забезпечення адресної роботи з працедавцями щодо надання дотацій на створення робочих місць для працевлаштування безробітних, зокрема працевлаштування молоді на перше робоче місце;
- Забезпечення професійної підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації безробітних громадян за рахунок розширення практики підготовки кадрів з числа безробітного населення на замовлення працедавців під конкретні робочі місця;
- Залучення громадян до участі в тимчасових оплачуваних громадських роботах, зокрема учнівської молоді у вільний від навчання час, забезпечення їх належної якості та результативності;
- Здійснення професійного навчання безробітних, першочергового осіб, які не мають професій, перебувають у стані тривалого безробіття, соціально незахищених осіб та інвалідів;
- Проведення профорієнтаційної роботи з випускниками загальноосвітніх шкіл та безробітними з метою формування у них позитивної мотивації до трудової діяльності, свідомого вибору професії, акцентуючи увагу на потребах ринку праці;
- Розширення інформаційних та консультаційних послуг щодо залучення до трудової діяльності молоді, особливо тієї, котра вперше шукає роботу, жінок, котрі мають дітей та тривалий час не працювали, осіб передпенсійного віку та з інвалідністю;
- Детинізація трудових відносин шляхом посилення контролю за дотриманням законодавства про працю, зокрема положень щодо укладення трудових договорів між роботодавцями і найманими працівниками;
- Проведення широкої інформаційно-роз'яснювальної роботи щодо ефективної зайнятості населення;

- Забезпечення в повному обсязі виконання завдань Програми зайнятості населення Львівської області.

Пріоритетний напрям III. Забезпечення умов для соціально-економічного зростання

- 3.1. Стабілізація цінової ситуації, впровадження комплексу заходів щодо недопущення необґрунтованого зростання цін на основні продукти харчування, забезпечення товарної насиченості споживчого ринку шляхом збільшення обсягів реалізації вітчизняної продукції за доступними цінами;
- 3.2. Залучення всіх можливих резервів здешевлення вартості житлово-комунальних послуг та підвищення їх якості, у тому числі за рахунок зменшення непродуктивних втрат, здійснення заходів з ресурсо- та енергозбереження;
- 3.3. Підвищення ефективності та стійкості функціонування фінансового ринку шляхом впровадження активної державної політики щодо підвищення якості захисту прав та інтересів споживачів фінансових послуг;
- 3.4. Створення сприятливих умов для залучення інвестицій з метою забезпечення розвитку базових галузей економіки та інноваційної інфраструктури, забезпечення концентрації капітальних вкладень на модернізації виробництва та впровадженні високих технологій;
- 3.5. Спрощення умов ведення бізнесу шляхом впровадження електронного документообігу (в т.ч. електронної реєстрації) та створення центрів надання адміністративних послуг;
- 3.6. Підвищення конкурентоспроможності сектору наукових досліджень та розробок, забезпечення їх спрямованості на реальні потреби інноваційного розвитку;
- 3.7. Забезпечення макроекономічної стабільності, стійкості та збалансованості бюджетної і податкової системи;
- 3.8. Збереження та закріплення позитивних тенденцій у забезпеченні населення товарами та розвиток торгової мережі нових форматів;
- 3.9. Співробітництво Львівської області з регіонами іноземних держав на дво- та багатосторонній основі;
- 3.10. Організація міжнародних контактів керівництва області з представниками органів влади та дипкорпусу іноземних держав;
- 3.11. Сприяння розбудові прикордонної інфраструктури, транскордонне співробітництво, залучення міжнародної технічної допомоги для вирішення соціально-економічних проблем прикордонних територій.

З огляду на основні завдання третього пріоритетного напрямку соціально-економічного розвитку Львівщини, основними заходами с точки зору економічного розвитку мають стати:

- Покращення фінансового стану підприємств області в довгостроковому періоді з метою збільшення майнового потенціалу, відновлення платоспроможності та прибутковості:
  - проведення постійного моніторингу зовнішнього і внутрішнього стану підприємства;
  - залучення ресурсів на інноваційний розвиток підприємств з метою підвищення технологічного рівня виробництва та випуску удосконаленої продукції;

- розробка підготовчих планів при виникненні проблемних ситуацій, здійснення попередніх заходів для їхнього забезпечення;
- удосконалення форми та методів фінансового забезпечення функціонування підприємств;
- забезпечення фінансової та управлінської прозорості суб'єктів господарювання області;
- проведення аналізу причин збиткової діяльності суб'єктів підприємництва та визначення шляхів відновлення прибуткової діяльності;
- Орієнтація на стратегічний розвиток базових сфер господарської діяльності:
  - створення найбільш сприятливих умов для фінансово-господарської діяльності ефективно діючих підприємств Львівської області шляхом спрощення контрольно-перевірочних процедур;
  - забезпечення підтримки на місцевому рівні інвестиційних проектів, зокрема таких, що впливають на підвищення рівня зайнятості населення;
  - ініціювання політики збільшення резервного фонду банків, призначеного для покриття непередбачуваних збитків, що виникають у процесі банківської діяльності;
  - реалізація розроблених бізнес-планів шляхом залучення особистих вкладів громадян області, які працюють за її межами (у т.ч. за кордоном);
  - забезпечення зростання кредитних вкладень банків із одночасним зростанням питомої ваги довгострокових кредитних коштів (залучення приватного інвестиційного капіталу).

В сфері регуляторної політики та розвитку підприємства основними заходами мають стати:

- Розробка Стратегії розвитку малого і середнього підприємництва;
- Реалізація основних заходів Регіональної програми розвитку малого підприємництва у Львівській області на 2013 - 2015 роки;
- Створення сприятливих умов для започаткування та ведення бізнесу;
- Розбудова регіональної мережі та ефективної системи управління процесами розвитку та підтримки малого і середнього підприємництва у містах і районах області;
- Розвиток жіночих підприємницьких ініціатив, зокрема створення їх центрів підтримки;
- Запровадження автоматизованої системи електронного документообігу у дозвільних центрах області;
- Розвиток соціального підприємництва та створення Фонду підтримки соціального підприємництва;
- Створення центрів надання адміністративних послуг у всіх районах та містах області;
- Збільшення кількості адміністраторів дозвільних центрів не менше двох осіб в кожному районі та місті області;
- Зменшення кількості адміністративних та регуляторних актів і процедур;
- Розробка та розповсюдження актуальних інформаційних матеріалів;
- Підтримка ремісництва і народних промислів та індивідуальних видів підприємницької діяльності на сільських територіях;

- Промоція регіонального бізнесу і торгівлі (виставки, ярмарки, конференції тощо);
- Зменшення негативного впливу від малого і середнього підприємництва на навколишнє середовище.

З метою стимулювання іноземних інвестицій у стратегічні галузі економіки програмою соціально-економічного розвитку області передбачено:

- Створення умов для прискорення технологічної модернізації виробництва з метою підвищення його енергоефективності та конкурентоспроможності;
- Спрощення процедури погодження інвестиційних проектів та надання дозволів на їх реалізацію, зокрема запровадження системи реєстрації підприємств, суб'єктів підприємницької діяльності, підприємств-інвесторів через єдиний реєстраційний орган, незалежний від місцевих органів влади, який працює на договірних умовах із заявником з мінімальним терміном надання послуг з реєстрації та затвердженими фіксованими тарифами, та надання відповідних погоджень для реалізації інвестиційних проектів ;
- Здійснення доінвестиційної підготовки території шляхом розробки генеральних планів, схем планування інвестиційно-привабливих земельних ділянок та комплексів відповідно до Національного проекту «Індустріальні парки України»
- Визначення інвестиційно-привабливих об'єктів (в т.ч. земельних ділянок) та передбачення ресурсів для їх інженерно-технічної підготовки відповідно до закону України «Про індустріальні парки» (від 21.06.2012 № 5018-VI);
- Розробка типової схеми супроводу інвестиційних проектів органами місцевої виконавчої влади та місцевого самоврядування;
- Забезпечення реалізації національних проектів «Чисте місто», «Нове життя», «Відкритий світ», «Енергія природи», «Зелені ринки», «Індустріальні парки України»;
- Реалізація заходів Програми інвестиційного розвитку Львівської області на 2011-2015 роки, затвердженої рішенням сесії обласної ради від 17 травня 2011 року № 126;
- Проведення засідань Ради вітчизняних та іноземних інвесторів при облдержадміністрації, що є постійним консультативно-дорадчим органом;
- Підготовка та проведення щорічного (XII) Міжнародного економічного форуму;
- Підготовка та проведення II Міжнародного форуму інвестицій та інновацій;
- Реалізація таких інвестиційних напрямків:
  - розвиток агропромислового комплексу області (в т. ч. переробку молочної продукції та розведення великої рогатої худоби);
  - розвиток альтернативної енергетики на базі ресурсів області (в т. ч. використання потенціалу Львівсько-Волинського кам'яновугільного басейну); Розвиток сміттепереробної галузі.

Головною метою розвитку сфери зовнішньоекономічної діяльності є формування оптимального балансу зовнішньоторговельних операцій за рахунок збільшення обсягів експорту високотехнологічної продукції, науково-технічних розробок, робіт і послуг та активного пошуку нових

ринків збуту, нарощування обсягів конкурентоспроможної експорторієнтованої продукції. Основними заходами виступають:

- У відповідності до проголошеного Урядом України курсу на економізацію зовнішньої політики держави - посилення економічної складової міжрегіональної і транскордонної співпраці;
- Інформаційна підтримка підприємств-експортерів Львівщини в розширенні їхньої присутності на міжнародних торговельних ринках та в пошуку бізнес-партнерів за кордоном;
- Сприяння виходу регіональних товаровиробників на зовнішній ринок, залученню інвестицій, удосконаленню технологій, впровадженню інновацій;
- Промоція товарів і послуг, виробниками яких є підприємства області, на зовнішньому ринку, в т.ч. через залучення торговельно-економічних відділів при Посольствах України за кордоном, представлення їх на регіональних, національних та міжнародних виставках, економічних форумах; використання Інтернет-каналів та медіа-ресурсів тощо;
- Орієнтація зовнішньоторговельних зв'язків на довгострокову перспективу через створення умов для переходу суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності від разових поставок до поставок за довгостроковими договорами;
- Поступове формування галузевої спеціалізації області на зовнішніх ринках з огляду на сучасні зміни у структурі міжнародної торгівлі, зокрема, збільшення частки високотехнологічної продукції, розширення сектора торгівлі послугами;
- Внесення пропозицій до роботи міжурядових комісій з питань торговельно-економічної співпраці.

У контексті визначених пріоритетних напрямків сформовано найактуальніші завдання розвитку Львівщини, а саме:

- I. **Розвиток базових галузей реального сектору економіки області**, через реалізацію цивілізованих механізмів захисту та підтримки регіонального виробника (особливо у таких важливих сферах, як машинобудування, металообробка).
- II. Розвиток села через реалізацію механізмів адресної підтримки та розвиток сільськогосподарських **кооперативів, впровадження пілотного проекту «Відродження галицького села».**
- III. **Активізація будівництва у житловому секторі, у галузі інфраструктури та дорожнього господарства** через концентрацію можливостей державного та місцевих бюджетів.
- IV. **Енергоефективність та енергоощадність.** Продовження політики переходу на альтернативні види енергоносіїв (у тому числі високотехнологічне водно-вугільне паливо), підвищення енергоощадності у всіх сферах.
- V. **Підсилення інвестиційної політики** через реалізацію на території області ряду національних проектів.

Крім загальної програми соціально-економічного розвитку Львівщини в області розроблена окрема Програми інвестиційного розвитку Львівської області на 2011–2015 роки, в який визначено пріоритетні напрями розвитку області у сфері економіки:

1. Пріоритетний розвиток комплексів і галузей:

- туристично-рекреаційного комплексу;
- виробництво буд. матеріалів;
- сільського господарства;
- харчової і переробної промисловості;
- інфраструктури області (зокрема, реформування комунального господарства, розвиток мережі та підвищення якості автомобільних доріг, розвиток авіаційного транспорту, систем комунікацій, електрифікація залізничного транспорту).

2. Селективний розвиток окремих кластерів:

- паливно-енергетичного комплексу;
- легкої промисловості;
- хімічної промисловості.

3. Точковий розвиток підприємств машинобудування (зокрема, радіоелектроніки) та інших галузей.

З метою створення сприятливих умов для розвитку інвестування необхідно:

1. Спростити процедуру погодження інвестиційних проектів та надання дозволів на їх реалізацію, зокрема:

- зменшити кількість стадій погодження відводу земельних ділянок для реалізації інвестиційних проектів;
- спростити процедуру погоджень проектів будівництва та реконструкцій інвестиційних об'єктів;
- запровадити систему реєстрації підприємств, суб'єктів підприємницької діяльності, підприємств-інвесторів через єдиний реєстраційний орган, незалежний від місцевих органів влади, який працює на договірних умовах із заявником з мінімальним терміном надання послуг з реєстрації та затвердженими фіксованими тарифами.

2. Здійснювати доінвестиційну підготовку території шляхом розробки генеральних планів, схем планування інвестиційно-привабливих земельних ділянок та комплексів.

3. При розробці щорічних планів соціально-економічного розвитку визначати інвестиційно-привабливі об'єкти (земельні ділянки) та передбачати ресурси для їх інженерно-технічної підготовки.

4. Розробити типову схему супроводу інвестиційних проектів органами місцевої виконавчої влади та місцевого самоврядування.

Основні завдання програми інвестиційного розвитку Львівської області:

1. Формування конкурентних переваг області у сфері інвестиційної діяльності, підготовка відповідних інформаційних матеріалів, їх поширення в друкованому і електронному вигляді, а також на форумах, конференціях, ділових зустрічах, тощо.

2. Створення та постійне оновлення інформаційної бази щодо заявлених пропозицій по інвестиційних проектах (з прив'язкою до існуючої і перспективної інфраструктури) у районах та містах області.

3. Налагодження співпраці з вітчизняними та іноземними компаніями і спеціалізованими установами з питань інформаційної та консультативно-методичної підтримки інвестиційної діяльності.

4. Розроблення та впровадження в області сучасних механізмів стимулювання інвестиційної діяльності, розробка пропозицій для внесення необхідних змін до регуляторної системи.
5. Підготовка пропозицій центральним органам виконавчої влади щодо вдосконалення нормативно-правової бази для активізації інвестиційної діяльності в Україні (внесення змін до Законів України «Про інвестиційну діяльність» і «Про режим іноземного інвестування»): удосконалення, шляхом максимального спрощення в рамках чинного законодавства України, системи обслуговування інвесторів, сприяння в процесах проходження ними дозвільно-погоджувальних процедур на місцевому, регіональному та державному рівнях, формування законодавчої бази створення промислових та техно - парків в Україні тощо.
6. Підготовка відповідальних працівників органів місцевої влади для роботи з інвесторами згідно передових програм і технологій з урахуванням кращого вітчизняного та зарубіжного досвіду.

Стратегічно важливими діями регіональних органів управління у сфері інноваційно-інвестиційної політики з метою покращення привабливості області для інвесторів повинно стати:

- поліпшення нормативно-правового забезпечення інвестиційної діяльності;
- пріоритетне спрямування державних інвестицій на створення сприятливих умов для залучення приватних та іноземних інвестицій у розвиток пріоритетних галузей економіки;
- мобілізація фінансових ресурсів на реалізацію інвестиційних проектів;
- подальший розвиток в області інноваційно-інвестиційних та інформаційно-консалтингових структур (технопарків, бізнес-інкубаторів, страхових, консалтингових, аудиторських фірм, іпотечних та інвестиційних банків тощо), які сприятимуть залученню інвестицій та стимулюватимуть ділову активність;
- забезпечення прозорості інвестиційного ринку та інформованості учасників інвестиційного процесу і процедур;
- надання іноземним та внутрішнім інвесторам максимального адміністративного та нормативно-правового сприяння в діях, необхідних для здійснення інвестицій;
- налагодження прямих зв'язків з іноземними інвестиційними структурами та інституціями, міжнародними фінансово-кредитними організаціями;
- розробка та реалізація міжрегіональних та міжнародних угод про економічну інтеграцію і співпрацю;
- маркетингове забезпечення розвитку зовнішньоекономічних зв'язків;
- залучення та ефективного використання кредитів і грантів міжнародних фінансових організацій;
- розширення інформаційно-рекламної діяльності для всебічного поширення інформації серед потенційних інвесторів тощо.

Таким чином завдання соціально економічного-розвитку передбачають створення сприятливих умов для розвитку економіки і залучення інвестицій в тому числі іноземних. Пріоритетними галузями промисловості Львівщини можуть виступати:

- виробництво будівельних матеріалів;
- сільське господарство, та переробка його продукції;

- харчова і переробна промисловості;
- легка промисловість;
- хімічна промисловість;
- машинобудування;
- виробництво радіоелектроніки та електротехнічної продукції

На основі програми соціально-економічного розвитку Львівщини розроблена програма соціально-економічного розвитку міста Новий Розділ. Основною метою програми є забезпечення стійкого розвитку усіх галузей економіки району на основі інвестиційно-інноваційної складової, активізації підприємницької діяльності, розв'язання проблемних соціальних питань.

Основними завданнями економічного розвитку міста мають виступати:

1. Основні пріоритети розвитку промислового комплексу м. Новий Розділ

- залучення інвесторів для розміщення промислових виробництв на вивільнених виробничих площах РДГХП «Сірка» в м. Новий Розділ Львівської області;
- збереження технологічної бази з виробництва фосфорної кислоти з метою відновлення вітчизняного виробництва фосфоровмісних мінеральних добрив;
- залучення інвестора для відновлення промислового виробництва на ВАТ «НЗ «Сигнал»;
- освоєння нового виробництва на виробничих площах ТДВ «ДМЗ «Карпати» (виготовлення напіввагонів);
- нарощування обсягу реалізованої продукції на ТОВ ДМЗ «Карпати»;
- забезпечити виробництво хімічної продукції (мінеральний порошок, в'язучий гіпсовий);
- розширення виробничих потужностей на ТзОВ «ОДВ – Електрик»;
- фінансування ліквідації сірчаного виробництва.

2. Природокористування та охорона довкілля

- розробка комплексного проекту ліквідації сірчаного виробництва РДГХП «Сірка»;
- розробка та створення установки з перероблення некондиційної сірки в процесі ліквідації сірчаних виробництв в м.Новий Розділ Львівської області;
- придбання та впровадження установки по збору, переробленню, знешкодженню промислових відходів сірчаного виробництва;
- заходи по запобіганню розвитку небезпечних геологічних процесів, зниженню до допустимого рівня їх негативного впливу на територію та об'єкти колишнього сірчаного виробництва;
- реалізація проекту «Будівництво КНС в районі вул. Шевченка в м. Новий Розділ»;
- реалізація проекту «Виконання заходів каналізування по вул. У.Кравченко в м. Новий Розділ»;

3. Розвиток підприємництва

- зростання кількості суб'єктів підприємницької діяльності;

- збільшення надходжень до бюджету від діяльності СПД;
- виділення коштів з міського бюджету на розвиток підприємництва.

4. Інвестиційна політика

- розробити та впровадити проект еко-промислового парку, зокрема:
  - розробити та затвердити генплан міста;
- активізація інвестиційної діяльності та формування привабливого інвестиційного іміджу міста:
  - залучення інвесторів для розміщення промислових виробництв на вивільнених виробничих площах РДГХП «Сірка» в м. Новий Розділ Львівської області; для відновлення виробництва мінеральних добрив на ВАТ «НЗСМД»; промислового виробництва на ВАТ «НЗ «Сигнал»;
- продовження інвестування ТзОВ «ОДВ-Електрик» у будівництво нових виробничих приміщень та придбання високотехнологічного обладнання для забезпечення розширення виробничого процесу;
- продовження інвестування ТзОВ «Енергія-Новий Розділ» у проведення робіт:
  - по заміні обладнання (оновлення) ТЕЦ,
  - по заміні фізично зношених водогонів на поліетиленові труби,
  - по заміні тепломережі на попередньо ізольовані труби,
  - по оновленні транспортної техніки,
  - по модернізації електропостачання міста,
  - по встановленні приладів обліку енергоносіїв.
- промоція інвестиційної привабливості міста:
  - розміщення та постійне оновлення інформаційних та промоційних матеріалів інвестиційного спрямування на веб - сайті міста українською та поширеними іноземними мовами;
  - налагодити систему інвестиційної комунікації міста.
- створення сприятливого інвестиційного клімату:
  - затвердити Положення про інвестиційну політику міста;
  - забезпечити розвиток технічної інфраструктури;
  - створити систему інвестиційного супроводу.

5. Управління об'єктами власності територіальної громади

- забезпечення надходження до місцевого бюджету коштів, одержаних від оренди майна згідно Програми оренди майна територіальної громади міста Новий Розділ на 2013-15 роки;
- забезпечення надходження до місцевого бюджету коштів, одержаних від орендної плати за земельні ділянки та земельного податку.

Таким чином, основними пріоритетними напрямками в сфері економіки міста виступають:

- Відновлення господарської діяльності на території РДГХП «Сірка»
- Розвиток виробництва хімічної продукції, в першу чергу мінеральних добрив та інших мінеральних продуктів
- Розвиток машинобудування

Крім того, в рамках проекту «Місцевий економічний розвиток міст України», що впроваджується Федерацією канадських муніципалітетів за фінансової підтримки уряду Канади через Канадське агентство міжнародного розвитку

в 2011 році була розроблена «Стратегічний план економічного розвитку м. Новий Розділ». Даний план передбачає стратегічний розвиток економіки в двох основних напрямках.

Стратегічний напрям А. Залучення інвестицій

Однією з переваг у конкурентній боротьбі за інвестиції, які створюють нові робочі місця, є існування переліку земельних ділянок – не надто дорогих та обладнаних інфраструктурою (з доступними тарифами на енергопостачання). Новий розділ, поблизу якого знаходяться вільні виробничі площі РДГХП «Сірка» має значний потенціал для підготовки пропозицій промислових ділянок.

Стратегічна ціль А.1 Створення еко-промислового парку

Оперативна ціль А.1.1 Розробити та затвердити генплан міста

Розробка генплану ставить перед собою завдання:

- узгодження приватних, громадських та державних інтересів;
- врахування нових умов соціально-економічного розвитку та нових форм господарювання;
- визначення основних тенденцій розвитку господарського комплексу міста;
- обґрунтування встановлення і зміни меж міста та напрямків його територіального розвитку;
- проведення функціонального зонування територій з інвентаризацією промислових територій та територій СЗЗ з визначенням інвестиційно привабливих земельних ділянок для розміщення промислових об'єктів;
- визначення територій для житлової та громадської забудови;
- охорони навколишнього середовища та ефективного ресурсокористування;
- збереження історико-культурної спадщини;
- інженерно-технічні заходи з цивільного захисту населення.

Оперативна ціль А.1.2 Змінити межі міста

Мета проекту – включити в межі міста територію промислової зони, території колишніх сірчаних кар'єрів, включно з санітарно-захисними зонами (по південній межі ради).

Оперативна ціль А.1.3 Провести інвентаризацію земель

Мета проекту – створення інформаційної бази для ведення державного земельного кадастру, регулювання земельних відносин, раціонального використання і охорони земельних ресурсів, оподаткування, для раціональної політики у сфері формування ринку землі.

Оперативна ціль А.1.4. Розробити та впровадити проект еко-промислового парку

Міська рада та її виконавчі органи спільно з науково-дослідними установами та громадськими організаціями розробляють концепцію еко-промислового парку, проводять узгодження з зацікавленими сторонами та розпочинають його впровадження.

Заходи:

- Узагальнення наявних та розробка нових матеріалів, щодо формування концепції еко-промислового парку на теренах міста Нового Роздолу.
- Розроблення концепції еко-промислового парку для Нового Роздолу та її узгодження з зацікавленими сторонами: Львівською обласною радою, Жидачівською та Миколаївською районними радами, з Львівською ОДА, місцевими радами прилеглих сіл та смт Розділ.
- Розробка та затвердження проекту планування території еко-промислового парку для Нового Роздолу
- Провести заходи з рекультивациі та очищення території, передбачені проектом планування еко-промислового парку

Стратегічна ціль А.2 Промоція інвестиційної привабливості міста

Оперативна ціль А.2.1 Створити та забезпечити підтримку інвестиційних веб-сторінок міста

Розміщення та постійне оновлення інформаційних та промоційних матеріалів інвестиційного спрямування на веб-сайті міста українською та поширеними іноземними мовами

Оперативна ціль А.2.2 Налагодити систему інвестиційної комунікації міста

Проект передбачає визначити відповідального за інвестиційну комунікацію міста, створити базу даних потенційних інвесторів з актуальними контактними даними, а також – забезпечити можливість постійного (системного) реагування на інвестиційні запити (через телефон, скайп і т.д.). При потребі повинен бути забезпечений переклад відповідей на запити.

Стратегічна ціль А.3 Створення сприятливого інвестиційного клімату

Оперативна ціль А.3.1 Затвердити Положення про інвестиційну політику міста

Проект передбачає підготувати та затвердити Положення про інвестиційну політику міста. Положення про інвестиційну політику повинне бути розміщене на веб-сайті міста та в ЗМІ.

Оперативна ціль А.3.2 Забезпечити розвиток технічної інфраструктури

Сформувати програму покращення під'їзних шляхів та комунікацій до об'єктів інвестування. Подати пропозиції до обласної ради щодо покращення зовнішніх під'їзних шляхів та комунікацій

Оперативна ціль А.3.3. Створити систему інвестиційного супроводу

Міська рада, її виконавчі органи формують та готують команду професіоналів, переорієнтовують функціональні повноваження підрозділів та посадові обов'язки їх працівників на діяльність у напрямі залучення інвестицій та допомогу інвесторам у Новому Роздолі

Стратегічний напрям В. Розвиток підприємництва

Стратегічна ціль В.1 Система підтримки бізнесу

Оперативна ціль В.1.1 Створити базу даних об'єктів інвестиційно привабливої бізнес-нерухомості

Виконавчі підрозділи міської ради проводять інвентаризацію приміщень нежитлового фонду комунального майна (зокрема, потенційно придатного для придбання чи надання в оренду, що перебуває в оренді у юридичних чи фізичних осіб, або знаходиться у безоплатному користуванні), земельних ділянок (придатних для придбання чи взяття в оренду), інженерних мереж. Щорічно проводиться моніторинг надання в оренду СПД майна комунальної власності, на основі якого поновлюються бази даних комунального майна. Забезпечується доступність отриманої інформації у режимі веб-доступу.

Оперативна ціль В.1.2 Створити Центр підтримки бізнесу

Міська рада спільно із Агенцією економічного розвитку Нового Роздолу розвитку та Асоціацією підприємців створюють Центр підтримки бізнесу (на базі громадських організацій) для надання консультаційної, юридичної, інформаційної та іншої допомоги як працюючим суб'єктам підприємницької діяльності так і для початківців

Стратегічна ціль В.2 Сприяння розвитку людського потенціалу

Оперативна ціль В.2.1 Створити систему стажування молоді "Перший кар'єрний крок"

Міська рада, її виконавчі органи спільно із Агенцією економічного розвитку, Новороздільським міським центром зайнятості та Асоціацією підприємців «Ми разом» розробляють та впроваджують програму стажування молоді в міській раді, установах та підприємствах міста «Перший кар'єрний крок». Також для відібраних на умовах конкурсу молодих учасників програми «Перший кар'єрний крок» проводяться навчання на актуальні для розвитку економіки міста теми.

Оперативна ціль В.2.2 Провести дослідження трудових ресурсів міста

Міська рада, її виконавчі органи спільно із Агенцією економічного розвитку Нового Роздолу та Новороздільського міського центру зайнятості проводять дослідження якості трудових ресурсів та створюють базу даних незайнятого населення та їх професійно-кваліфікаційний склад.

Таким чином основними стратегічними напрямками міста в сфері економічного розвитку виступають заходи спрямовані на покращення умов інвестування в економіку та впровадження інвестиційних проектів.

4. АНАЛІЗ РЕГІОНУ

4.1 Бізнес-середовище

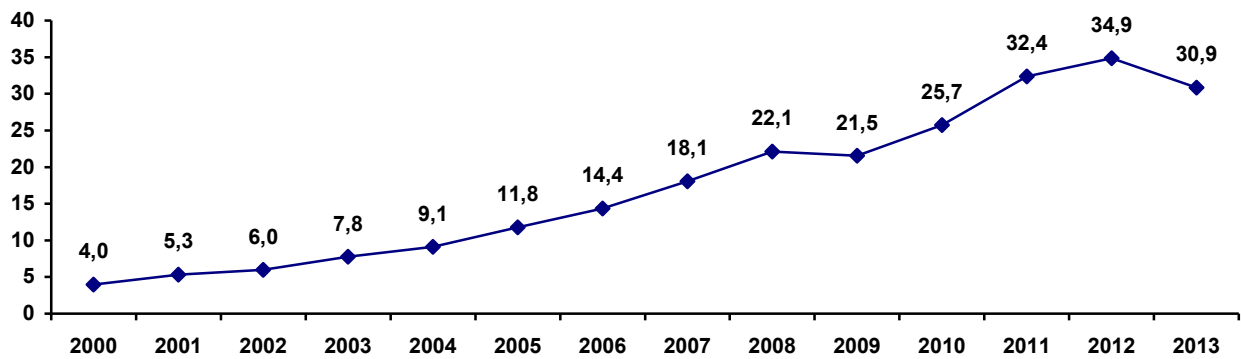
Площа Львівської області становить 21,8 тис. кв. км. – 17-те місце за площею в Україні. Населення на початок 2013 року становило 2,54 млн. осіб з яких 60,9 % припадало на міське населення. Щільність населення в області одне з найбільших в Україні становить 116,4 осіб на 1 кв. км.

За обсягами Валового регіонального продукту Львівщина на протязі останнього десятиріччя займає в Україні 9-те місце із часткою області в загальному ВРП країни в 4 %. Всього в 2011 році Валовий регіональний продукт області становив 52,1 млрд. грн. Основою регіональної економіки виступає переробна промисловість на яку припадає 27,9 % всього виробництва області, 13,3 % припадає на сферу торгівлі та ремонту і 11,6 % на діяльність готелів та ресторанів. За обсягами реалізації промислової продукції Львівська область займає 10-те місце із часткою в загальнонаціональних обсягах реалізації 2,5 %. Обсяг реалізованої промислової продукції в 2013 році становив 30845,3 млн. грн. з яких 4,3 % припадало на добувну промисловість, 72,7 % на переробну промисловість. В структурі виробництва переробної промисловості основну частку 33,2 % займає виробництво харчових продуктів, близько 8,6 % займає виробництво гумових і пластмасових виробів, ще 8,1 % припадає на деревообробку, паперу та поліграфічної продукції, частка машинобудування становить 7,9 %. Всі інші галузі промислового виробництва займають менш ніж 5 % його структури. На протязі останнього десятиріччя обсяги виробництва промислової продукції динамічно зростали в середньому на 15,5 %, виняток становили лише кризові 2009 та 2013 роки.

Структура виробництва валового продукту у Львівській області в 2011 році
За даними ЛОУС

	Випуск, млн. грн.	Частка, %
Сільське господарство	9 739	8,9
Рибальство, рибництво	20	0,0
Добувна промисловість	3 357	3,1
Переробна промисловість	30 438	27,9
Виробництво електроенергії, газу та води	4 533	4,2
Будівництво	5 555	5,1
Торгівля; ремонт	14 549	13,3
Діяльність готелів та ресторанів	1 132	1,0
Діяльність транспорту та зв'язку	12 701	11,6
Фінансова діяльність	3 489	3,2
Операції з нерухомим майном	8 498	7,8
Державне управління	4 216	3,9
Освіта	4 886	4,5
Охорона здоров'я	4 133	3,8
Надання та індивідуальних послуг	1 899	1,7
Всього	109 145	100,0

Обсяги реалізованої промислової продукції, млрд. грн.
За даними ЛОУС

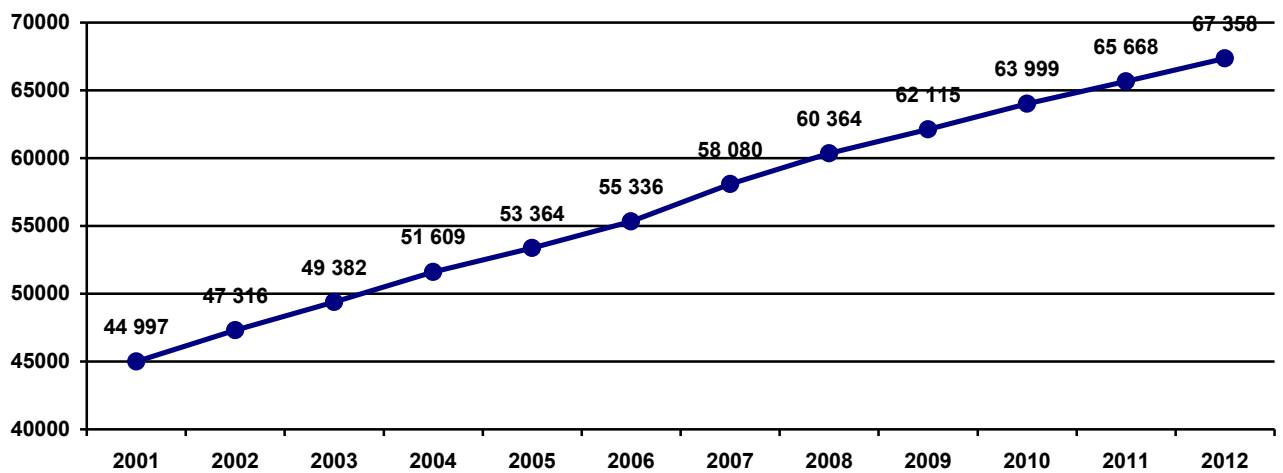
Обсяги реалізованої промислової продукції за видами діяльності 2012
За даними ЛОУС

	Всього, млн. грн.	Частка %
Промисловість	34 874,0	100,0
Добувна промисловість	1 597,1	4,6
Переробна промисловість	25 416,3	72,9
Виробництво харчових продуктів	11 573,6	33,2
Текстильне виробництво, виробництво одягу	895,5	2,5
Виготовлення виробів з деревини, паперу	2 810,9	8,1
Нафтопереробка	27,5	0,1
Виробництво хімічної продукції	1 037,6	3,0
Виробництво фармацевтичних продуктів	542,5	1,5
Виробництво гумових і пластмасових виробів	2 996,3	8,6
Металургійне виробництво	1 279,8	3,7
Машинобудування	2 744,9	7,9
виробництво комп'ютерів	255,1	0,7
виробництво електричного устаткування	426,8	1,2
виробництво машин	372,1	1,1
виробництво автотранспортних засобів	1 690,8	4,9
Виробництво меблів, іншої продукції	1 507,7	4,3
Постачання електроенергії, газу	7 261,2	20,8
Водопостачання; каналізація	599,4	1,7

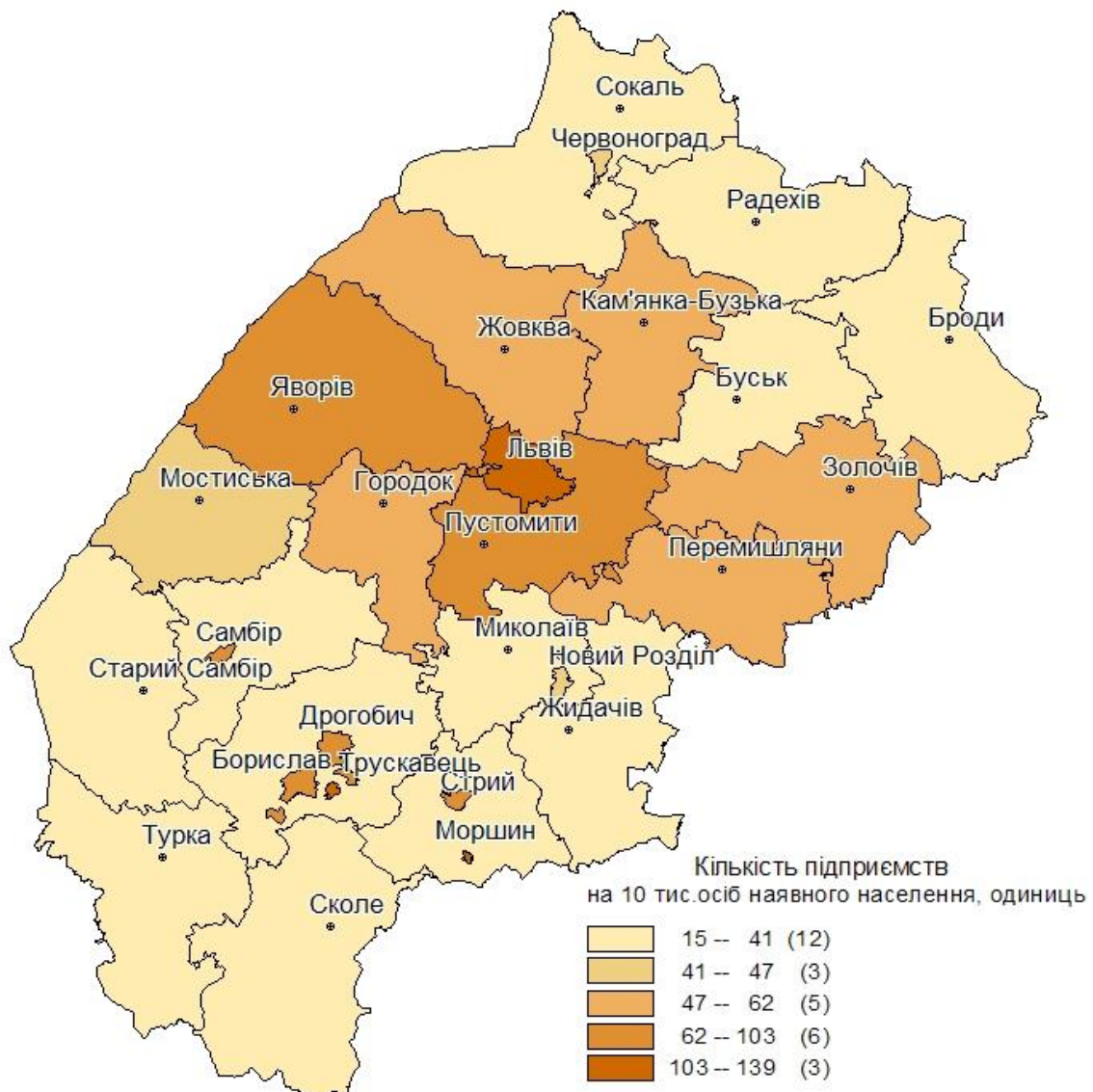
Станом на 1 січня 2012 року в Єдиному державному реєстрі підприємств та організацій України (ЄДРПОУ) по Львівській області нараховувалось 67358 суб'єктів господарської діяльності, з них 17332 тис. юридичних осіб. На протязі останнього десятиріччя кількість суб'єктів господарської діяльності на Львівщині динамічно розвивалася, середньорічний приріст за цей період становив 3,6 % в рік. В той же час в 2009 - 2012 роках динаміка просту значно уповільнилась і становила в середньому 2,8 % в рік, що в основному обумовлено загальною фінансовою кризою в Україні.

Кількість суб'єктів в ЄДРПОУ по Львівській області, од. на початок року
За даними ЛОУС

Територіальний розподіл суб'єктів ЄДРПОУ характеризується широким діапазоном. Найбільша кількість суб'єктів зареєстрована у м. Львові (34983), а найменша - в місті Моршині (206).

На м. Львів припадає 51,9% від загальної кількості суб'єктів ЄДРПОУ по Львівській області, серед інших міст найбільша частка суб'єктів господарської діяльності зареєстрована в м. Дрогобичі (3,6%), серед районів області - в Пустомитівському районі (4,0%). Яворівщина займає 4 місце в регіоні - 2272 суб'єктів (3,4 %).

Основний обсяг реалізованої продукції припадає на середні підприємства (46,6 %) в той час як за кількістю вони становлять лише 5,4 %. Основну кількість підприємництва області 94,4 % від всіх суб'єктів займають малі підприємства, проте на їх частку в обсягах реалізації припадає лише 19,2 % продаж. При цьому на переробну промисловість припадає лише 10,5 % підприємств. Основна частка (21,5 %) припадає на підприємства сфери торгівлі та послуг, що обумовлено відносно низькою вартістю входження в цей сегмент ринку.

Кількість підприємств юридичних осіб у Львівській області в 2012 році
За даними ЛОДА

	Кількість, од	Частка, %
Всього	17 332	100,0
великі підприємства	29	0,2
середні підприємства	935	5,4
малі підприємства	16 368	94,4
з малих - мікропідприємства	13 447	77,6

Обсяг реалізованої продукції підприємств юридичних осіб в 2012 році
За даними ЛОДА

	Обсяг, млн. грн.	Частка, %
Всього	131 984,6	100,0
великі підприємства	45 036,6	34,1
середні підприємства	61 558,4	46,6
малі підприємства	25 389,6	19,2
з малих - мікропідприємства	8 268,0	6,3

За загальним рейтингом конкурентоспроможності регіонів України від Фонду «Ефективне управління», що розраховується за методикою Світового економічного форуму, Львівщина займає 6 місце в Україні, поступаючись лише м. Київ, Харківський, Одеський, Донецький та Дніпропетровський областям.

Місце основних позицій Львівської області в рейтингу
конкурентоспроможності регіонів
За даними Фонду «Ефективне управління»

	Рейтинг з 27	Бал
Індекс конкурентоспроможності 2013	6	4,07
Базові вимоги	14	4,42
Інституції	21	3,75
Інфраструктура	12	3,82
Макроекономічне середовище	1	4,20
Охорона здоров'я	6	5,90
Підсилювачі ефективності	6	3,90
Вища освіта, професійна підготовка	7	4,80

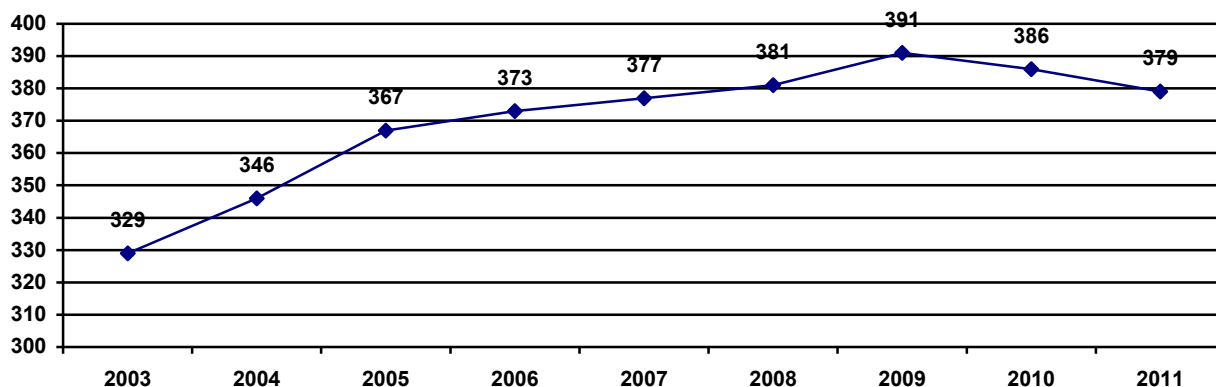
Ефективність ринку товарів	23	4,04
Ефективність ринку праці	10	4,67
Рівень розвитку фінансового ринку	13	4,15
Технологічна готовність	6	3,17
Розмір ринку	7	2,59
Фактори розвитку та інновацій	9	3,52
Рівень розвитку бізнесу	21	3,88
Інновації	6	3,17

Найбільш проблемні фактори в регіоні для бізнесу в 2013 році, %
За даними Фонду «Ефективне управління»

	Львівщина	Україна
Нестабільність держаної політики	16,6	16,9
Податкова політика	14,5	13,8
Корупція	11,7	11,3
Податкові ставки	9,9	10,0
Нестабільність влади	9,2	6,8
Неефективність дозвільної системи	8,0	9,9
Нерозвинена інфраструктура	5,8	4,1
Інфляція	5,6	6,5
Кваліфікація робочої сили	5,2	4,8
Доступ до фінансування	5,0	6,5
Доступ до земельних ресурсів	2,2	2,4

За кількістю суб'єктів господарської діяльності місто Новий Розділ замає 28 місце в області із загальною кількістю суб'єктів 379 одиниць. Суб'єктів господарської діяльності юридичних осіб в районі налічується 10 підприємств.

Кількість суб'єктів в ЄДРПОУ в Новому Роздолі, од. на початок року
За даними ЛОУС

Як і в середньому по області провідну частку за кількістю займають підприємства сфери торгівлі та послуг. Промисловість займає відносно незначну частку за кількістю підприємств - 14,8 %.

Структура підприємництва Нового Роздолу за сферою діяльності
За даними ЛОУС

	Кількість, од	Частка, %
Всього	379	100,0
сільське господарство	2	0,5
добувна промисловість	5	1,3
обробна промисловість	56	14,8
виробництво електроенергії, газу та води	1	0,3
Будівництво	36	9,5
оптова та роздрібна торгівля	75	19,8
готелі та ресторани	7	1,8
транспорт і зв'язок	16	4,2
фінансова діяльність	1	0,3
операції з нерухомістю	29	7,7
державне управління	12	3,2
Освіта	17	4,5
охорона здоров'я та соціальна допомога	3	0,8
колективні, громадські та особисті послуги	89	23,5
Дані про вид діяльності за КВЕД відсутні	30	7,9

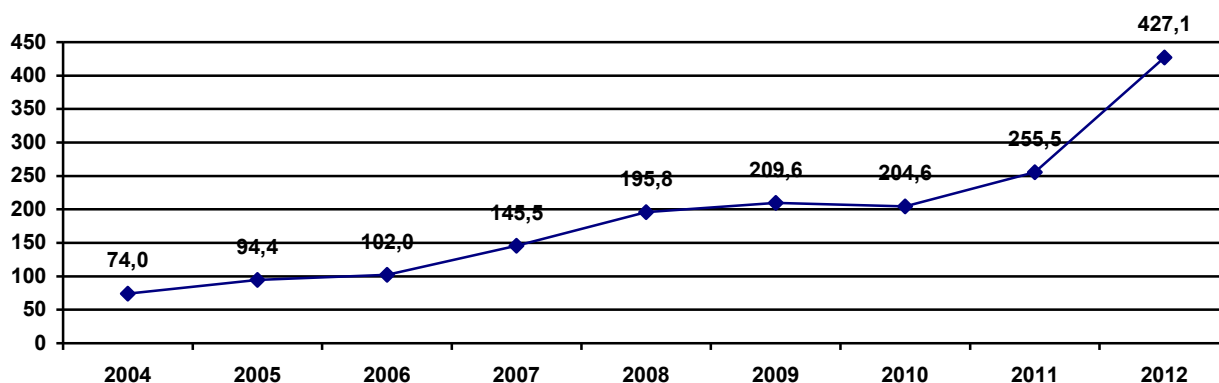
Як вже було зазначено, Новий Розділ посідає в області 28 місце за кількістю суб'єктів економічної діяльності та 26 за обсягами реалізації продукції (266,6 млн. грн.). Хоча частка промисловості за кількістю підприємств становить лише 14,8 %, її частка в обсягах реалізації продукції міста становить 75,4 %. Другою за обсягами продаж сферою економічної діяльності виступає роздрібна торгівля та послуги з часткою 12,0 %. Всі інші сфери діяльності займають разом 12,2 % в обсягах реалізації продукції міста. Середньорічний приріст обсягів реалізації суб'єктами економічної діяльності на протязі останніх 8 років становив близько 26,2 % в рік.

Структура економіки району за видами економічної діяльності в 2011 році
За даними ЛОУС

Види економічної діяльності	Частка, %
Промисловість	75,4
Будівництво	2,8
Торгівля та послуги	12,0
Діяльність транспорту та зв'язку	5,3
Операції з нерухомим майном	3,7
Інші	0,4

Обсяг реалізованої продукції суб'єктами економічної діяльності Нового Роздолу, млн. грн.

За даними ЛОУС

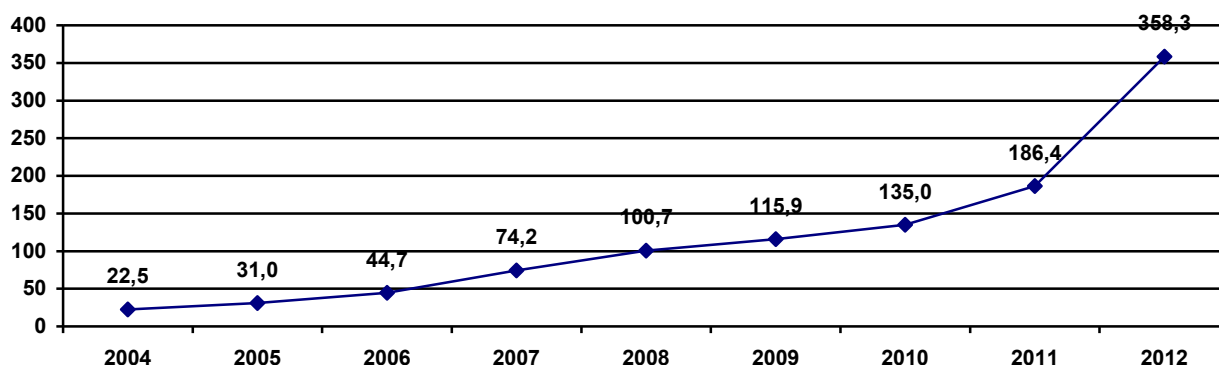

У 2012 році промисловий потенціал м. Новий Розділ представлений 10-ма підприємствами основного кола. Обсяг реалізованої промислової продукції у 2012 році склав 358,3 млн. грн., що складає 1,2% загальнообласного обсягу реалізованої промислової продукції області (проти 0,6% у 2011 році). Практично 100% загального обсягу реалізованої промислової продукції забезпечують підприємства переробної промисловості (23,3%) та підприємство з виробництва та розподілення електроенергії, газу та води (75,6%). Серед найважливіших видів промислової продукції, вироблених у м. Новий Розділ у 2012 році:

- 5,4 тис. шт. продукції легкої промисловості, що на 7,8 тис. шт. менше, ніж у відповідному періоді минулого року (ВТП «Берегиня»);
- 607 т резервуарів та цистерн металевих місткістю понад 300 л, що на 419 т більше, ніж у минулому році (ТзДВ «ДМЗ «Карпати» / ТОВ «ДМЗ «Карпати»);
- вузлів та деталей для локомотивів на суму 12,2 млн. грн. (ТОВ «ДМЗ «Карпати»);
- 155 млн. кВт. год. електроенергії, що на 87 млн. кВт. год. більше, ніж у відповідному періоді 2011 р. (ТзОВ «Енергія-Новий Розділ»);
- 113 тис. Гкал теплоенергії, що на 38,5 тис. Гкал менше, ніж у минулому році (ТзОВ «Енергія-Новий Розділ»);
- 0,2 тис. т гіпсових сумішей (ДП РДГХП «Сірка»).

Середньорічний приріст обсягів реалізації промислової продукції в місті значно випереджає аналогічні показники області і на протязі останніх 9 років становив в середньому 40,9 % в рік, проти 18,5 % в рік в цілому по Львівській області.

Обсяг реалізованої промислової продукції, млн. грн.
За даними ЛОУС

У січні 2012 року на виробничих площах і території ТзДВ «Дослідно-механічний завод «Карпати», одного з найпотужніших машинобудівних підприємств Львівщини, яке володіє високотехнологічним обладнанням, унікальними технологіями машинобудування та зберегло колектив висококваліфікованих спеціалістів, створено нове підприємство - ТОВ «Дослідно-механічний завод «Карпати».

Виробничі потужності нового підприємства зорієнтовано на чотирьох основних напрямках:

- виробництво резервуарів і ємкостей наземних і підземних, одно і двокорпусних, горизонтальних і вертикальних об'ємом від 3 м³ до 5000 м³;
- виробництво великогабаритного унікального, складного технологічного обладнання для найрізноманітніших галузей народного господарства;
- виробництво автомобільних гідравлічних підйомників на базових шасі автомобілів КАМАЗ, ЗІЛ, ГАЗ, КрАЗ з висотою підйому робочої платформи 18, 22, 28 м для підймання працівників з інструментом і матеріалами під час виконання монтажних, ремонтних та інших робіт на висоті;
- механічна обробка великогабаритних деталей:
  - а) круглі деталі до діаметра 3200 мм, вагою до 16 т;
  - б) вали до діаметра 1200 мм, довжиною до 12000 мм;
  - в) складної конфігурації розміром 2000x1500x4500 мм.

На даний час освоюється випуск напіввагонів залізничних чотиривісних (мод. 12-9745, 12-9745-01) вантажопідйомністю 70 т, призначених для перевезення насипних, непорохоподібних вантажів, котрі не вимагають укриття від атмосферних опадів, які перевозяться навалом, штабельованих та ін. Напіввагони призначені для експлуатації по залізницях колії 1520 мм України, країн СНД, Литви, Латвії та Естонії.

Крім цього, проводиться модернізація залізничних цистерн для транспортування темних нафтопродуктів.

Основним джерелом фінансування виробництва являється оплата за продукцію, яку виготовляє підприємство, з кількістю працюючих на даний час - 290 чол. Найбільшими замовниками підприємства є: ДП «Стрийський вагоноремонтний завод», ТОВ «Металургтранс», ПАТ «Концерн Галнафтогаз», ТОВ фірма «Екорембуд» та інші.

Аналіз фінансово - господарської діяльності ТОВ «ДМЗ «Карпати» свідчить про позитивний розвиток виробництва, спостерігається стійка тенденція до нарощування обсягів виробництва (за 6 місяців 2012 року новостворене підприємство реалізувало промислової продукції на 24,2 млн. грн.), розширення його асортименту, збільшення середньомісячної зарплати та росту доходу від реалізації продукції.

Життєдіяльність міста в галузі тепло-, водо-, електропостачання та водовідведення забезпечують майже 300 працівників ТзОВ «Енергія-Новий Розділ». З метою збільшення реалізації виробленої електроенергії на енергоринок України у 2012 році підприємством проведено значний обсяг робіт, зокрема завершено роботи по заміні старого енергообладнання на сучасне енергоефективне діючої ТЕЦ (модернізовано схему 110 кВт на ТЕЦ, встановлено силовий трансформатор 40 мегавольт-ампер). Реалізовано проект по реконструкції зовнішнього освітлення вул. Малехівської, Прямой. Крім цього, проводились роботи по заміні тепломереж (0,4 км), водогонів на поліетиленові труби (2 км), ремонту зовнішнього освітлення вулиць міста. В поточному році прокладено 1,4 км нових тепломереж (до УГКЦ), проведено реконструкцію електромереж 2-х житлових будинків та на 100% виконано заходи по підготовці об'єктів міста до осінньо-зимового періоду.

ТзОВ «ОДВ - ЕЛЕКТРИК» створене у 2003 році німецьким підприємством „ODW-ELEKTRIK GmbH” (м.Штайнау). Підприємство виготовляє кабельну продукцію для провідних автомобільних компаній Європи, Азії, Америки. В основі організації виробництва - виконання контракту по переробці давальницької сировини, яке забезпечує робочими місцями майже 800 працюючих. У 2012 році вироблено 642,4 т кабельної продукції проти 521,4 т у 2011 році. Продовжується розширення виробництва на підприємстві з прямими іноземними інвестиціями: у 2011 році задіяні нові виробничі потужності площею 2159,2 кв. м (два виробничі цехи з блоком офісних приміщень), у 2012 р. - площею 942,8 кв. м (два одноповерхові виробничі цехи з офісними приміщеннями), що забезпечило новими робочими місцями 210 осіб працездатного віку. За достойне місце на міжнародному ринку автомобілебудування та виробництво електромеханічного обладнання на замовлення компаній Фольксваген-Ауді, Бош, Аутоів та інших, за динамічний розвиток підприємства та створення нових робочих місць ТзОВ «ОДВ - ЕЛЕКТРИК» визнано кращим у номінації конкурсу «Інвестор року-2011: Найкраща іноземна інвестиція».

Підприємство хімічної галузі - ТзОВ НВФ «Реагент» в 2012 році виробило 236 тонн концентрату нафтового сульфонату на замовлення Долинського газопереробного заводу ПАТ «Укрнафта». Обсяг реалізованої промислової продукції у звітному році склав 1,9 млн. грн.. Подальша виробнича діяльність підприємства, як і раніше залежить виключно від замовлень ПАТ «Укрнафта».

ТзОВ «НВП «Розліт» свою виробничу діяльність у галузі ливарного виробництва, ремонтно-механічних робіт, випуску запчастин здійснює на потужностях ремонтно-механічного цеху НДГХП «Сірка». У 2012 році підприємство виробило 160 т ливарної продукції, а саме куль помольних діаметром 040 та 0120 мм. Серед замовників продукції «Розліту» є польські підприємства.

У 2012р. ДП РДГХП «Сірка» виробило 10,3 тис. тонн мінерального порошку, який використовується для приготування асфальтобетонних сумішей в галузі будівництва та промисловості будівельних матеріалів. Крім того,

вироблено 0,3 тис. т в'яжучого гіпсового та 0,4 тис. т фосфогіпсу сушеного для використання в сільському господарстві, будівництві та 1,5 тис. т піску..

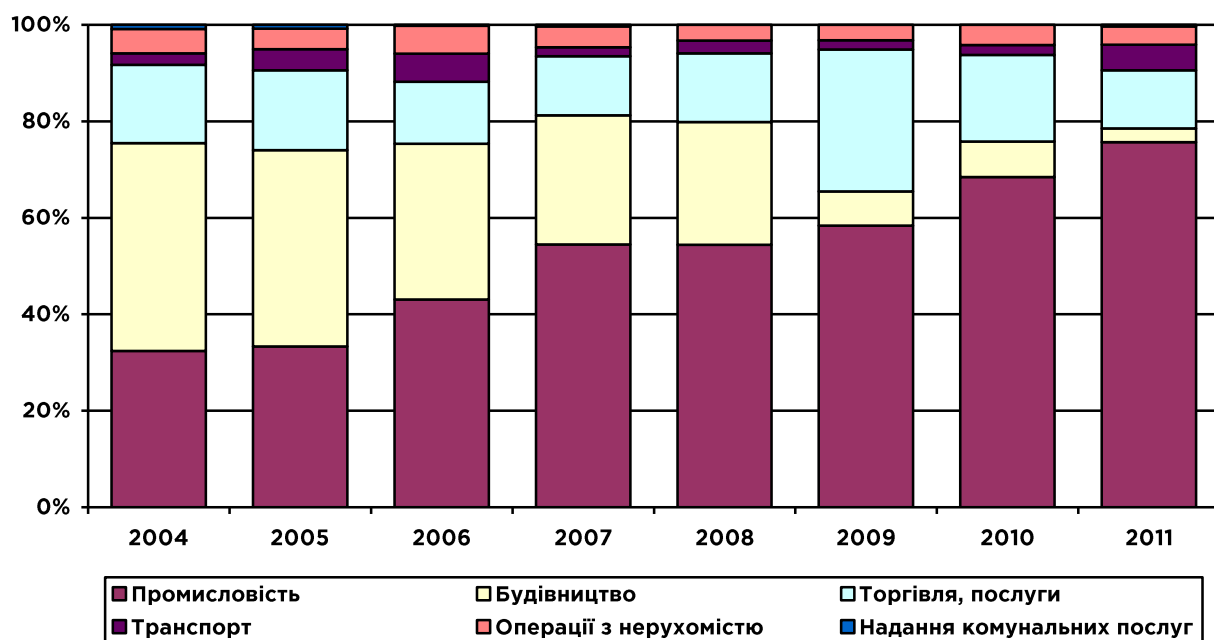
ДП НДГХП «Сірка», крім видобування глини, надає послуги по транспортуванню природного газу розподільчими трубопроводами, електроенергії, госпводи та проводить ремонт технологічного та електроустаткування, надає транспортні послуги. У 2012 році підприємством видобуто 0,1 тис. т глиниривини, забезпечено поставку природного газу в обсязі 70,1 млн. м³, електроенергії – в обсязі – 9,4 млн. кВт/год.. Серед замовників – НАК «Нафтогаз України», ПАТ «Волинь Цемент», ПрАТ «Роздільський керамічний завод», ВАТ «Львівська вугільна компанія».

В умовах фінансової кризи підприємство з виробництва готового одягу ВТП «Берегиня» практично призупинило свою діяльність.

Два промислових підприємства Нового Роздолу на сьогодні перебувають в стадії санації. ВАТ «Новороздільський завод складних мінеральних добрив» призупинив свою діяльність ще в 2001 році. На сьогодні шукає інвесторів для відновлення роботи цеху з виробництва екстракційної фосфорної кислоти. В 2012 році РВ ФДМУ у Львівській області проводились роботи з підготовки до продажу 99,6 % акцій ПАТ «Новороздільський завод «Сигнал» на відкритому аукціоні.

Характерним показником економіки Нового Роздолу є динамічне зростання частки промисловості в загальній структурі обсягів продаж суб'єктами підприємницької діяльності.

Динаміка структури обсягів реалізації продукції суб'єктами підприємницької діяльності
За даними ЛОУС

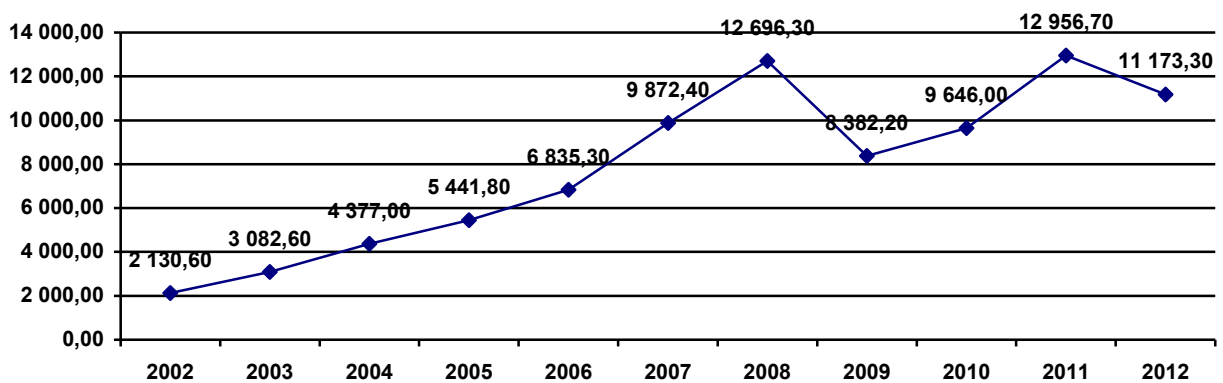

4.2 Інвестиційний клімат

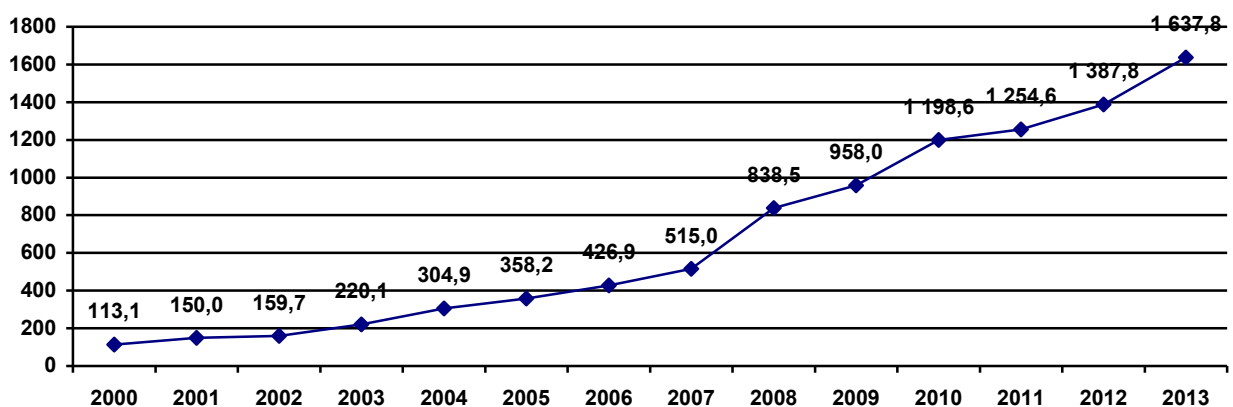
Згідно рейтингу Фонду «Ефективне управління» Львівська область займає перше місце в Україні за показником «Надійність захисту прав інвесторів» з оцінкою 4,7 бали, 4 місце за показником «Частка іноземної власності» (3,36 балів) та 24 місце за впливом регулювання на прямі іноземні інвестиції (3,84). Середньорічний приріст капітальних інвестицій на протязі останнього десятиріччя становив в середньому 21,1 % в рік. Загальний обсяг капітальних інвестицій в 2012 році становив 11,2 млрд. грн. з них 46,7 % обсягів фінансування було здійснено за рахунок власних коштів підприємств, на іноземних інвесторів припадало лише 0,6 % обсягів фінансування. Близько 88,1 % капітальних інвестицій області було спрямовано на інвестиції в основний капітал підприємств, в тому числі 54,1 % в капітальне будівництво та 31,3 в виробниче обладнання. Основними напрямками інвестування в 2012 році були промисловість – 24,2 %, операції з нерухомим майном – 26,6 %, будівництво – 20,1 %.

Динаміка капітальних інвестицій у Львівську область, млн. грн.
За даними ЛОУС

За даними Державного агентства з інвестицій та управління національними проектами Львівщина займає 5 місце в Україні за обсягами прямих іноземних інвестицій, поступаючись лише Київській, Дніпропетровській, Донецькій та Харківській областям. Середньорічний приріст іноземних інвестицій на протязі останнього десятиріччя становив 23,1% в рік.

Динаміка прямих іноземних інвестицій у Львівській області, тис. дол.. США
За даними ЛОУС

Найбільше (35,0 %) іноземних інвестицій надійшло в сферу фінансової діяльності. Переробна промисловість знаходиться на другому місці, в неї надійшло 26,7 % від всіх іноземних інвестицій області. 24,8 % від всіх інвестицій в промисловість поступило в сферу машинобудування, на другому місці сфера деревообробки – 20,4 %. В виробництво харчових продуктів іноземними інвесторами було вкладено 18,0 % від обсягів інвестицій в промисловість.

Структура іноземних інвестицій в сферу промисловості Львівської області
За даними ЛОУС

	ПІІ, тис. дол. США	Частка, %
Переробна промисловість	370 832,80	100,0
..виробництво харчових продуктів	66 618,70	18,0
..легка промисловість	36 000,50	9,7
..оброблення деревини	75 472,10	20,4
..целюлозно-паперове виробництво	39 627,20	10,7
..нафтопереробка	2,3	0,0
..хімічна промисловість	11 000,10	3,0
..виробництво мінеральної продукції	10 067,30	2,7
..металургійне виробництво	30 606,50	8,3
..машинобудування	92 009,90	24,8
..інші галузі промисловості	9 428,20	2,5

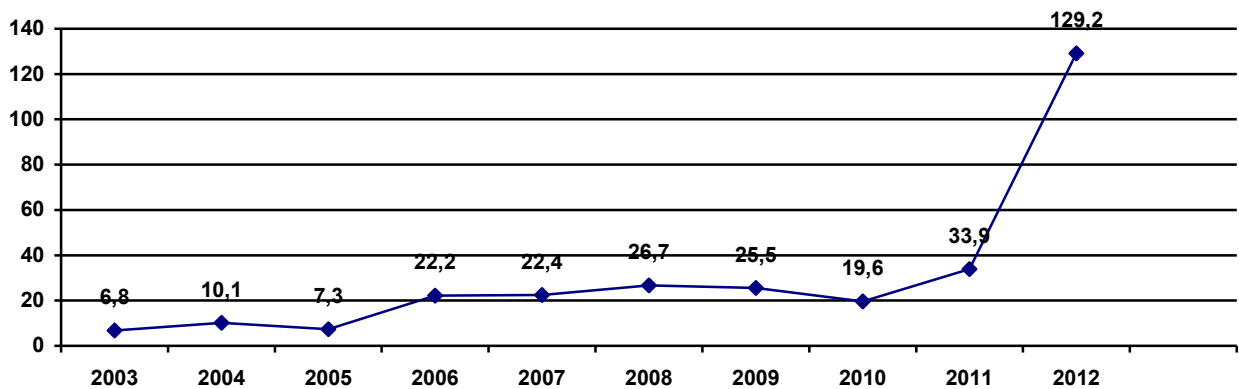
Як і в цілому по Україні, у Львівській області майже 30 % іноземних інвестицій припадає на Кіпрську офшорну зону. Ще 24,3 % від загальних обсягів іноземних інвестицій надійшло від польських інвесторів, 13,5 % з Австрії. Інші країни мають відносно незначні частки в структурі прямих іноземних інвестицій в область. В 81,8 % випадків прями іноземні інвестиції здійснюються у грошовому вигляді, 21,7 % здійснюється у формі обладнання та устаткування, ще 2,2 % припадає на об'єкти інтелектуальної власності.

Прямі іноземні інвестиції Львівської області за країнами походження
За даними ЛОУС

	ПІІ, тис. дол. США	Частка, %
ВСЬОГО	1637772,5	100
Кіпр	476488,2	29,1
Польща	398298,2	24,3
Австрія	221028,6	13,5
Німеччина	84974,8	5,2
Швейцарія	76628,9	4,7
Данія	68572,3	4,2
Віргінські острови	64914,5	4,0
Велика Британія	31236,8	1,9
США	23418	1,4
Угорщина	20840,1	1,3
Канада	20155,4	1,2
Італія	13858,3	0,8
Нідерланди	13739,3	0,8
Російська Федерація	9730,8	0,6
Швеція	267,1	0,0

Якщо Новий Розділ за кількістю підприємств займає останні місця в області, то за обсягами капітальних інвестицій посідає 15 місце. В 2012 році обсяг капітальних інвестицій в економіку міста становив 129,2 млн. грн. або 1,2 % від всіх капітальних інвестицій Львівщини. При цьому практично 94,5 % всіх інвестицій було здійснено за рахунок власних коштів підприємств. На кошти банківської сфери в структурі інвестицій припадає менш ніж 0,5 % (в області на кредитні кошти припадає 10,2 % фінансування).

Динаміка капітальних інвестицій Нового Роздолу, млн. грн.
За даними ЛОУС

На відміну від Львівської області де капітальні інвестиції поділені між промисловістю, будівництвом та операціями з нерухомим майном, в Новому Роздолі 95,1 % капітальних інвестицій припадає на промислову сферу, в тому числі 11,4 % на переробну промисловість та 80,6 % на енергетичну сферу.

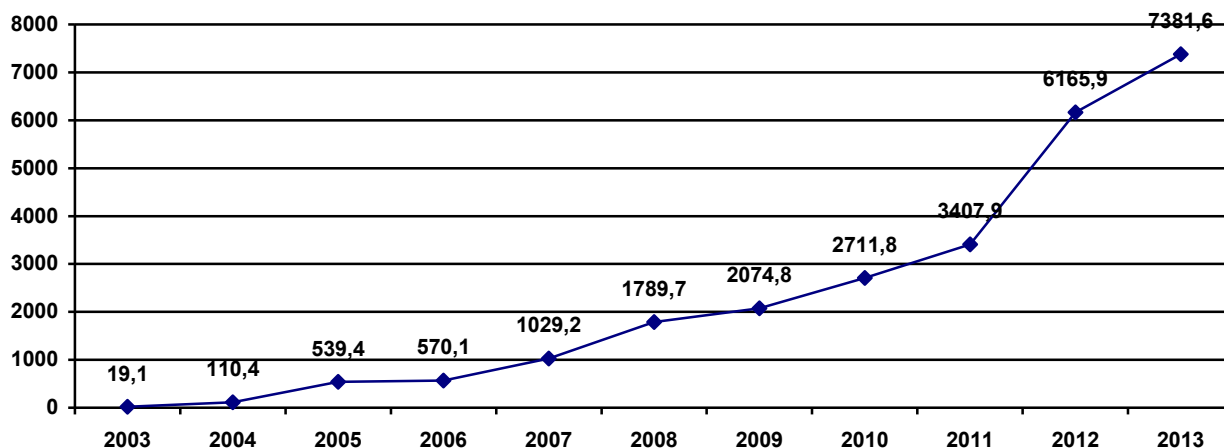
Структура капітальних інвестицій в Львівській області та Яворівському районі
За даними ЛОУС

	Область	Район
Сільське господарство	3,3	0,0
Промисловість	24,2	95,1
Добувна промисловість	1,0	3,1
Переробна промисловість	15,9	11,4
Виробництво електроенергії, газу та води	7,4	80,6
Будівництво	20,1	2,4
Торгівля; ремонт	8,4	0,0
Діяльність готелів та ресторанів	1,4	0,0
Діяльність транспорту і зв'язку	7,9	1,9
Фінансова діяльність	0,8	0,0
Операції з нерухомим майном	26,6	0,0
Державне управління	2,8	0,2
Освіта	0,1	0,1
Охорона здоров'я	2,6	0,2
Надання комунальних послуг	1,0	0,0

За обсягами прямих іноземних інвестицій Новий розділ посідає 17 місце в області із загальною сумою інвестицій на 2012 рік 6,2 млн. дол. США. Середньорічний приріст прямих іноземних інвестицій в Новому Роздолі за

останнє десятиріччя становив в середньому 131,0 % в рік, що є найкращим показником по Львівській області.

Динаміка прямих іноземних інвестицій в Новому Роздолі, тис. дол. США За даними ЛОУС

На відміну від загальної структури іноземних інвестицій Львівщини, де частка переробної промисловості становить лише 26,7 %, в Новому Роздолі 99,5 % від всього обсягу прямих іноземних інвестицій спрямовано в переробну промисловість. При цьому 99,4 % від загального обсягу інвестицій в місто спрямовано в сферу машинобудування.

Структура іноземних інвестицій в економіку Нового Роздолу в 2012 році За даними ЛОУС

	ПІІ, тис. дол. США	Частка, %
Всього	6165,9	100
Переробна промисловість	6137,1	99,5
виробництво харчових продуктів	6,1	0,1
оброблення деревини	2,9	0,0
машинобудування	6128,1	99,4
Торгівля	28,8	0,5

Фактично весь обсяг прямих іноземних інвестицій 99,4 % надійшов з Німеччини („ODW-ELEKTRIK GmbH” м.Штайнау), на всі інші країни припадає лише 0,6 % від загального обсягу інвестицій. За даними міської ради в 2013 році обсяг інвестицій зріс до 7,4 млн. дол. США, а частка Німеччини до 99,6 %.

4.3 Адміністративно-територіальна організація

4.3.1 Стратегія регіонального розвитку

Стратегія розвитку м. Новий Розділ формує основу для формування його виробничо-господарського комплексу на довготривалу перспективу. Створення індустріального парку в місті повинно відповідати завданням його стратегічного розвитку та погоджуватися зі стратегічними цілями та пріоритетами, визначеними міською владою.

Стратегічна політика міської влади орієнтується на виконання Стратегії Львівської області, виходячи з їх співвідношення як частини та цілого.

На сьогодні область працює за стратегією до 2015р., яка задекларувала 4-и стратегічні цілі:

- 1) Львівська область – регіон сталого економічного й підприємницького розвитку;
- 2) Львівська область – ворота України до Європейського Союзу;
- 3) Львівська область – регіон високоосвічених людей, інноваційного потенціалу та технологічно розвинутих підприємств;
- 4) Львівщина – регіон чистого і привабливого навколишнього середовища, культури, туризму і рекреації.

В даний час проводиться робота над проектом плану Стратегічного розвитку Львівської області до 2020р, який за цільовою скерованістю в основному узгоджується із діючою Стратегією, визначивши пріоритетними напрямками розвитку регіону:

- A) регіональний розвиток ;
- B) розвиток пріоритетних галузей;
- C) підвищення якості життя;
- D) залучення інвестицій.

Створення індустріального парку є проектом, який безпосередньо забезпечує реалізацію в м. Новий Розділ стратегічної цілі №1 діючої Стратегії Львівщини та опосередковано сприяє реалізації цілей 2-а та 3-и. Його формування узгоджується із проєктованими стратегічними орієнтирами розвитку території на період до 2020р.

Орієнтуючись на стратегічні цілі, які стоять перед Львівською областю, та, враховуючи особливості соціально-економічного розвитку міста, останнім часом були розроблені ряд документів, які мають стратегічне значення та конкретизують стратегічні цілі і завдання міста на поточний період. Такими документами є:

Стратегічний план економічного розвитку міста Новий Розділ, затверджений рішенням Новороздільської міської ради від 09.12.2011 року №168;

Стратегічний план економічного розвитку субрегіону «Розділля» (у адміністративних межах міст Жидачів, Миколаїв, Новий Розділ, Жидачівського та Миколаївського районів Львівської області), затверджений рішенням Новороздільської міської ради від 27.12.2012 року №325;

Програма соціально-економічного та культурного розвитку м.Новий Розділ на 2013р., затверджена рішенням Новороздільської міської ради від 16.05.2013 року №398.

Стратегічний план економічного розвитку субрегіону «Розділля» розроблений з метою вирішення спільних проблем та реалізації спільних завдань щодо економічного зростання, підвищення конкурентоспроможності, якості життя у регіоні через об'єднання ресурсів та реалізацію інтересів усіх адміністративно-територіальних одиниць об'єднання територіальних громад «Розділля», яке охоплює загальну географічну територію, де кожний учасник об'єднання має юрисдикцію планувати та діяти на відповідній її частині.

Стратегічне Бачення субрегіону «Розділля» - міст Жидачів, Миколаїв, Новий Розділ, Жидачівського та Миколаївського районів Львівської області

- Економічно стабільний, екологічно чистий, інвестиційно та туристично привабливий субрегіон з розвинутою промисловістю, сільським господарством, малим та середнім бізнесом, сучасними енергозберігаючими технологіями.
- Економічні сектори знаходяться у рівновазі з екологією та забезпечують мешканців високооплачуваною роботою та соціальною турботою.
- Регіон в оточенні красивих природних ландшафтів та історичних пам'яток, в якому є всі умови для праці, відпочинку та розвитку, тут хочеться жити і народжувати дітей.

В контексті стратегічного бачення розвитку регіону визначаються 3-и стратегічні напрямки розвитку:

- A) залучення інвестицій;
- B) покращання стану інфраструктури регіону;
- C) розвиток пріоритетних галузей.

Стратегічні цілі, визначені стратегічним планом субрегіону, передбачають забезпечення інвестиційної промоції, покращення інвестиційної політики та підготовку продуктів для інвестування, що безперечно, не суперечить проекту створення в регіоні індустріального парку. Стратегічний план субрегіону виділяє 2-і галузі пріоритетного розвитку – туризм та агропромисловий комплекс. Операційна ціль плану «Розробити перед проектні пропозиції щодо нових можливостей для агропереробки» безпосередньо пов'язана з оцінюванням інвестиційних можливостей проекту організації індустріального парку.

Більш конкретизованими щодо розвитку міста є стратегічні напрямки та завдання, передбачені стратегічним планом економічного розвитку міста Новий Розділ. І хоча цей план не визначає часові орієнтири, він чітко вказує на бажані результати, які місто планує досягти в стратегічній перспективі.

Місія міста Новий Розділ

Молоде місто з минулим гіганта сірчаного виробництва, економічно-адміністративний центр, привабливе для інвесторів та комфортне для мешканців

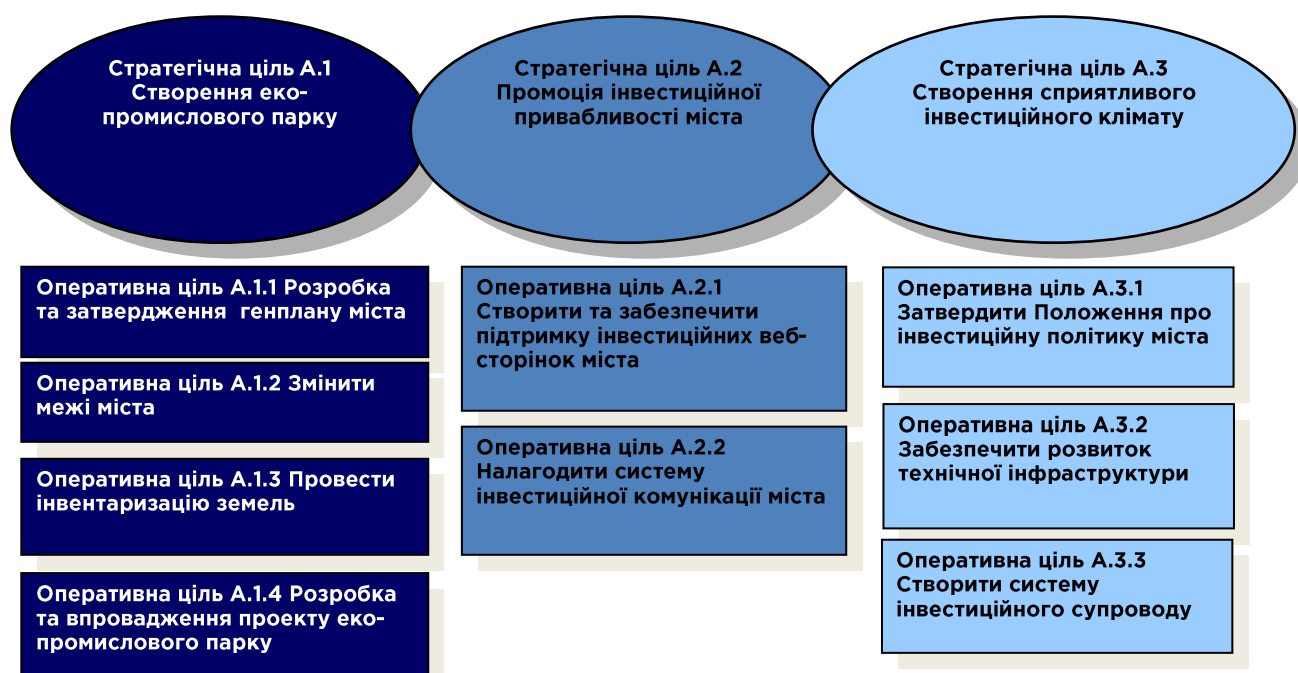
Стратегічне бачення міста Новий Розділ

- Місто молодих людей, які мають стабільну, високооплачувану роботу, живуть в комфортних умовах
- Місто з розвинутою промисловістю, інфраструктурою, в оточенні привабливих ландшафтів
- Місто-технопарк, яке знаходиться у рівновазі економіки та екології

Стратегічне бачення міста асоціюється з розвитком сучасних інноваційних форм підприємницької діяльності, зокрема технопарків. Стратегічними напрямками економічного розвитку є 2-а напрямки:

- залучення інвестицій;
- розвиток підприємництва.

Стратегічний напрям А. Залучення інвестицій

Як слідує із цілей стратегічного напрямку А «Залучення інвестицій», стратегічною ціллю А1 є створення еко-промислового парку, що співпадає з місією та завданнями проекту будівництва та розвитку індустріального парку на рекультивованих землях ДП «Сірка». Безперечно, що реалізація даного проекту посприятиме і реалізації 2-го напрямку стратегічного економічного розвитку міста, а саме розвитку підприємництва.

4.3.2 Місцева економічна політика

Економічна політика міста реалізується міською радою та територіальними органами державної виконавчої влади. Інструментом її реалізації є програми, які визначають політику економічного розвитку. Щорічно (за винятком поточного року) місто формує програму соціально-економічного розвитку на плановий календарний рік, яка узгоджується із прийнятим на цей рік бюджетом.

Виходячи із основних тенденцій розвитку міста в попередні роки, Програма соціально-економічного та культурного розвитку міста Новий Розділ на

2013р. ставить комплекс завдань у різних сферах економіки. Завданнями, передбаченими Програмою, що реалізується проектом індустріального парку, є залучення інвесторів для розміщення промислових виробництв і зростання кількості суб'єктів підприємницької діяльності.

В галузі інвестиційної політики міська влада визначила наступні основні завдання, які пов'язані з реалізацією проекту:

- розробити та впровадити проект еко-промислового парку (на 2013р. передбачається розробка та затвердження генплану міста);
- активізація інвестиційної діяльності та формування привабливого інвестиційного іміджу міста;
- створення сприятливого інвестиційного клімату: в 2013р. передбачається затвердити Положення про інвестиційну політику міста, забезпечити розвиток технічної інфраструктури, створити систему інвестиційного супроводу;
- промоція інвестиційної привабливості міста.

Можна стверджувати, що місцева економічна політика скерована на забезпечення подолання негативних наслідків кризи промислового виробництва в місті і орієнтується на сучасні форми організації підприємництва, які реалізують сприятливі можливості для започаткування та розвитку бізнесу. Одночасно, ряд завдань, які ставить перед собою міська влада, через відсутність достатніх ресурсів є декларативними. Вимагається вдосконалення місцевої економічної політики в напрямку пошуку джерел інвестицій в регіон і створення для їх залучення сприятливих умов.

4.4 Соціо-економічна ситуація

4.4.1 Людський капітал: демографія

Новий Розділ одна з небагатьох у області адміністративних одиниць, що на сьогодні мають позитивну динаміку кількості наявного населення. Всього в місті на початок 2013 року налічувалося 28,8 тис. осіб, з них 13,6 тис. чоловіків та 15,5 тис. жінок. Кількість населення працездатного віку (15 – 70 років за методологією МОП) складає 22,5 тис. осіб або 77,5 % від всього населення району, що є одним з найбільших показників в області. Кількість чоловіків працездатного віку становить 10,5 тис. осіб (77,2 % від всього населення чоловічої статі), жінок 12,0 тис. осіб (77,4 %).

Динаміка наявного населення в Новому Роздолі, тис. осіб
За даними ЛОУС

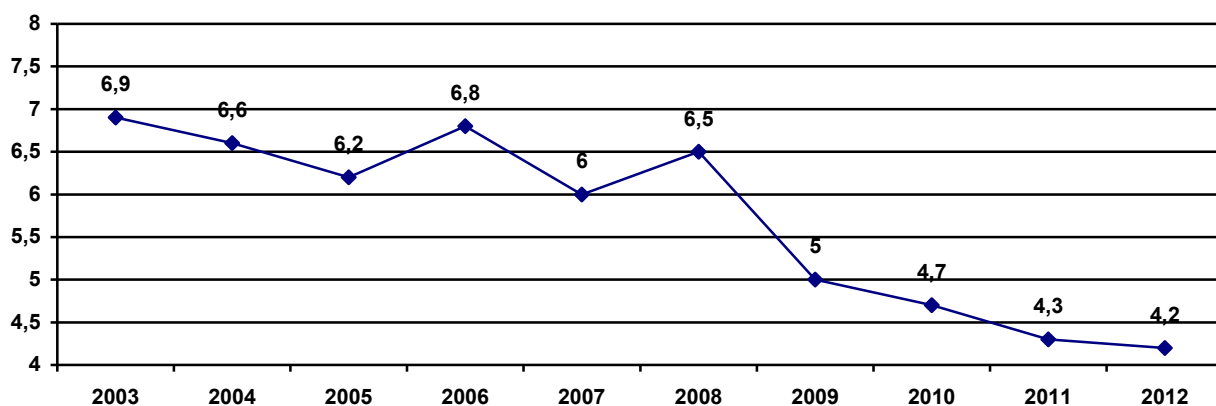
	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Всього	27,5	27,6	27,8	28,0	28,2	28,5	28,6	28,8	28,8
чоловіки	13,0	13,0	13,2	13,2	13,3	13,4	13,5	13,6	13,6
жінки	14,8	14,9	15,0	15,0	15,2	15,3	15,4	15,5	15,5

Якщо кількість населення міста поступово зростає, то кількість зайнятих поступово скорочується, а рівень безробіття зростає. Станом на кінець 2011 року кількість найманих працівників в Новому Роздолі становила 4,2 тис. осіб, з них 64,3 % жінки та 35,7 % чоловіки. В 2011 році в місці було звільнено з роботи 641 працівник, прийнято на роботу 544 працівника.

Динаміка кількості найманих працівників в Новому Роздолі, тис. осіб

За даними ЛОУС

За даними Фонду зайнятості потреба підприємств в працівниках в 2012 році становила 4 особи, на кожне вакантне місце претендувало 170 осіб з числа офіційно зареєстрованих безробітних.

4.4.2 Людський капітал: вартість

Середня середньомісячна номінальна заробітна плата станом на кінець 2012 року становила 2 100,94 грн. в місяць (близько 262 дол. США). При цьому середня зарплата по області становила 2 577,81 грн. в місяць. Серед районів та міст області за розміром нарахованої заробітної плати на одного штатного працівника м. Новий Розділ знаходилось на 24 місці. З огляду на незначну кількість зайнятих в економіці міста розбіжність між заробітною платою за видами економічної діяльності майже відсутня. Розбіжність не перевищує 10 %.

4.4.3 Людський капітал: компетенції

В Новому Роздолі налічується один вищий навчальний заклад II рівня акредитації - Новороздільський політехнічний коледж. Проте існує негативна тенденція до скорочення кількості студентів, що в ньому навчаються.

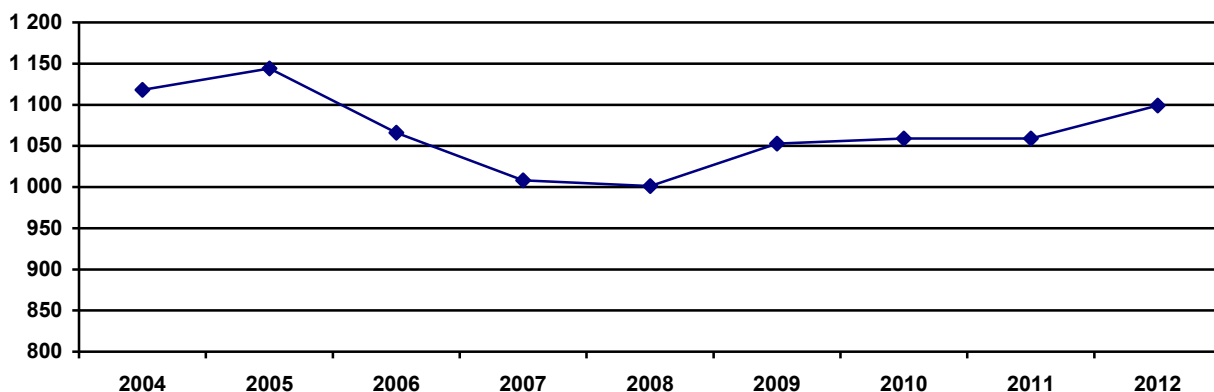
Динаміка показників Новороздільського політехнічного коледжу, осіб
За даними ЛОУС

Всього в місті налічується за даними ЛОУС 5 загальноосвітніх закладів освіти

та 2 заклади професійно-технічної освіти (Новороздільський професійний ліцей та Новороздільський професійний ліцей будівництва та побуту) в яких щороку навчається близько 1000 майбутніх спеціалістів.

Динаміка кількості учнів професійно-технічних закладів в Новому роздолі, осіб
За даними ЛОУС

Всього, за даними ЛОУС, в Новому Роздолі 25,9 % найманих працівників мають повну вищу освіту, ще 29,9 % від облікової кількості працівників мають неповну або базову вищу освіту.

Частка працівників з вищою освітою за сферами економічної діяльності, %
За даними ЛОУС

	Базова вища освіта	Повна вища освіта
Сільське господарство	14,2	15,5
Промисловість	20,4	22,1
Будівництво	16,0	26,5
Торгівля	25,8	34,0
Транспорт	20,4	25,1
Операції з нерухомістю	13,2	45,3
Державне управління	18,1	65,8
Освіта	16,3	59,7
Охорона здоров`я	41,3	23,4

Крім того щороку в Новому Роздолі близько 20 працівників щороку проходять навчання та перепідготовку. В 2011 році нові професії освоїло 18 осіб, близько 86 % тих, що навчалися працює в сфері промислового виробництва. Ще 412 працівника в 2011 році підвищили кваліфікацію, з них 89,1 % в різноманітних навчальних закладах. 94,4 % тих, що підвищувало кваліфікацію припадало на професіоналів та фахівців середньої ланки керування.

Професійне навчання новим професіям працівників району
За даними ЛОУС

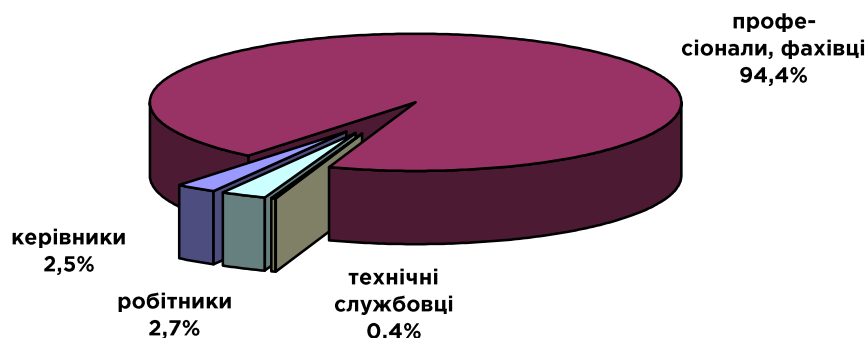
Всього, осіб	У тому числі (у % до облікової кількості працівників, які пройшли навчання)			
	за місцем навчання		за видами підготовки	
	на виробництві	в навчальних закладах	первинна підготовка	перепідготовка

18	61,1	38,9	-	100,0
----	------	------	---	-------

Підвищення кваліфікації працівників
За даними ЛОУС

Всього, осіб	У тому числі			
	на виробництві		у навчальних закладах	
	осіб	Частка %	осіб	Частка %
412	45	10,9	367	89,1

Підвищення кваліфікації працівників економіки за професійними групами
За даними ЛОУС

4.4.4 Соціальний капітал: інституції

Носієм соціального капіталу є інститути соціальної сфери, яка охоплює освіту, охорону здоров'я, культуру, туризм, фізкультуру та спорт.

Освіта

Мережа дошкільної, загальної середньої, позашкільної освіти м Новий Розділ налічує 11 установ:

- 4 дошкільні навчальні заклади (ДНЗ);
- НВК «Лідер» - «гімназія - загальноосвітня школа I ступеня з поглибленим вивченням англійської мови» Новороздільської міської ради;
- 1 спеціалізована загальноосвітня школа I - III ст. №4 з поглибленим вивченням англійської мови;
- 3 загальноосвітні навчальні заклади I-III ст. №2, 3, 5;
- Будинок дитячої та юнацької творчості;
- Дитяча юнацька спортивна школа.

В системі освіти міста функціонує 121 клас, в яких в 2012-2013н.р. навчалось 2824 учні. Середня наповнюваність учнів у класах становила 23,34.

В чотирьох ДНЗ міста виховується 757 дітей в 37 групах, що становить 41,0% від усіх дітей віком до 6 років. Варто зауважити, що на черзі по влаштуванню у ДНЗ налічується 556 дітей.

Аналіз мережі загальноосвітніх навчальних закладів міста впродовж останніх п'яти років свідчить про її певну стабільність. Проте має місце загальна

демографічна тенденція до зменшення чисельності учнівського контингенту, що проявляється в зменшенні середньої наповнюваності класів.

Стан матеріально-технічної оснащеності шкіл та якісний склад педагогічного персоналу шкіл та дошкільних закладів вимагає покращання через невеликі обсяги їх фінансування із обмеженого бюджету району. Створення індустріального парку дозволяє розширити число суб'єктів підприємництва, відповідно, наповнити бюджет міста та збільшити фінансування соціальних сфер.

Охорона здоров'я

Медичну допомогу населенню міста надає Новороздільська міська лікарня, яка є лікувально - профілактичною установою, що забезпечує кваліфіковану стаціонарну і поліклінічну допомогу населенню регіону (м. Новий Розділ, смт. Розділ, села: Березина, Берездівці, Гранки - Кути, Горішнє, Долішнє, Підгірці, Станківці, Тужанівці), працівникам промислових підприємств і сільськогосподарських спілок, розташованих на цій території.

Стаціонарну допомогу надають 10 відділень різного профілю, в т.ч. 4 - міжрайонних. Ліжкова мережа становить 245 ліжок, денний стаціонар на 50 ліжок. Амбулаторно - поліклінічна допомога потужністю 800 відвідувань в зміну надається 21 лікарською дільницею, в т.ч. терапевтичних - 8, педіатричних - 5, сімейного лікаря - 8.

Забезпеченість ліжками становить 85,1 на 10 тис. населення (норматив, визначений Кабінетом Міністрів України 76,0 на 10 тис. населення).

Для розвитку охорони здоров'я в місті характерним є недофінансування, що обумовлює недостатню якість медичного обслуговування.

Культура

Мережа закладів культури міста налічує 3 установи:

- комунальна установа МБК «Юність»;
- міська централізована бібліотечна система;
- Новороздільська дитяча школа мистецтв.

У 2012 році МБК „Молодість” проведено 174 масових заходи національно-патріотичного виховання, християнського та естетичного виховання. Послугами бібліотек МЦБС скористалися 10,3 тис. читачів, що складає 35,8 відсотка від населення міста. У Новороздільській школі мистецтв навчається 305 дітей (9,6% від загальної кількості учнівської молоді).

Фізична культура і спорт

В місті функціонують ДЮСШ відділу освіти та ДЮСШ „Хімік”.

Дитячо-юнацька спортивна школа міста володіє наступною матеріально-спортивною базою: 2-х поверхова будівля з службовими та допоміжними приміщеннями площею 843,1 кв.м (спортивні зали 10,5м x 30м і 3,5м x 27м), стадіон розрахований на 7000 місць, спортзал площею 8,6м x 17,6м, штучний майданчик площею 15м x 24м, недіючий басейний комплекс „Дністер” з двома відкритими ваннами (50м x 22м та 25м x 22м) та двома закритими ваннами (25м x 10м, 8м x 4м). Для проведення навчально-тренувальних

занять та змагань ДЮСШ використовує спортивні бази 5-ти ЗОШ. ДЮСШ розвиває такі види спорту, як футбол, волейбол (дівчата), легка атлетика.

ДЮСШ „Хімік” своєї спортивної бази немає, тому орендує спортзал КУ МБК „Молодість” та працює над розвитком таких видів спорту, як настільний теніс, бокс, паурліфтинг.

4.4.5 Соціальний капітал: громада

Соціальний капітал громади формується в рамках асоціативного життя її членів та впливу громади на владні інститути.

У місті діє декілька молодіжних громадських організацій:

- Національна скаутська організація України (НСОУ) «ПЛАСТ» Станиця Новий Розділ (50 осіб).
- Українська молодь Христові (УМХ) (30- 40 осіб).
- Молодий народний рух України (МНРУ).
- Студентське братство (зареєстроване в 2009р.)
- Фундація регіональних ініціатив (зареєстрована в 2006р.)
- Молодіжний інформаційно-аналітичний центр (зареєстрований у 2000 р., але інформації про діяльність немає).
- ГО «Неформат»(зареєстрована в 2005р.)

Найактивнішими серед них є НСОУ «ПЛАСТ», «Неформат» і УМХ і оцінюються, як такі, що мають досвід організації громадських заходів, співпраці з бізнесом, роботи з громадою.

У м. Новий Розділ зареєстровано дві громадські організації екологічного спрямування: Екологічний фонд «Біосфера» та ГО «Екосвіт», але на даний час вони є неактивними.

Сприяння економічного розвитку м. Новий Розділ – місія міської Агенції економічного розвитку Нового Роздолу (АМЕР). Діє з 2005р. В даний час АМЕР працює над інвестиційними проектами, зокрема напрацьовує базу даних 30 потенційних об'єктів (земельні ділянки та приміщення), розробляє інвестиційний портал. Активний учасник розробки ряду стратегічних документів розвитку міста, забезпечує безплатне юридичне консультування громадян.

Відновлення діяльності громадських організацій екологічного спрямування було б доречним з точки зору роботи з громадою, щоб узгодити інтереси мешканців міста із спеціалізацією індустриального парку та забезпечити подальший контроль громадськості за його діяльністю у напрямку охорони довкілля та ведення соціально відповідального бізнесу.

4.5 Природні ресурси та сировина

4.5.1 Наявність ресурсів

Забезпеченість природними ресурсами економічного розвитку м. Новий Розділ слід розглядати в контексті забезпеченості ними території субрегіону «Розділля», зокрема території Миколаївського та Жидачівського районів.

На території субрегіону *корисні копалини* представлені в основному нерудними родовищами (пісок, глина, цегельна-черепична сировина, цементна сировина, пиляний вапняк, гіпс). В наявності родовища природної сірки. Біля с. Велика Горожання Миколаївського району знайдено запаси природного газу. Регіон має також запаси мінеральних вод.

Ряд родовищ вимагають геологічної розвідки: Кривобалківське, Трихатське родовище піску, Іванівське родовище пиляних вапняків, Шостаківське, Ковалівське родовище жорстви, родовища цегельно-черепичної сировини – Нечаянське, Тернувате та інші родовища, що знаходяться в Миколаївському районі.

Водні ресурси субрегіону складають 5,473 тис.га. В межах Миколаївського району проходять 2 річки - Південний Буг (протяжність по району складає 78 км) та Березань (протяжність - 18 км), 27 ставків. Річки, ставки займають 4 841,65 га, з них ставків 455,47 га. Обсяг штучних водоймів, водосховищ - 16,6 тис. м³. На території Жидачівського району основними водними артеріями є річки Стрий та Дністер, обліковується 936,3 га водних об'єктів.

Лісові масиви субрегіону 38,0 тис.га.

Під сільськогосподарськими землями перебуває 110,4 тис.га, з них під сільськогосподарськими угіддями - 107,6 тис.га.

Якісна оцінка земельних ресурсів субрегіону засвідчує наявність земель, забруднених промисловими відходами, підтоплення паводковими водами окремих територій, нераціональне використання земель сільськогосподарського призначення.

Субрегіон має багату архітектурно-історичну та культурну спадщину.

Сировинні можливості безпосередньо самого м. Новий Розділ представлені відходами від колишніх сірчаних виробництв, зокрема запасами фосфогіпсів, які можуть перероблятися з подальшим використанням їх в різних сферах суспільного господарства.

Проблемним питанням розвитку території навколо Нового Роздолу є накопичення твердих побутових відходів, що може послужити базою для їх переробки і, відповідно, створення підприємства з відповідним профілем в районі індустріального парку. В контексті цього сировиною для потенційних виробництв може виступати спожита електронна техніка, яка підлягає утилізації.

4.5.2 Доступність ресурсів

Доступність ресурсів визначається запропонованими на ринку їх кількістю та ціною. Нині спостерігається інтенсивна пропозиція різних ресурсів, що пов'язано зі скороченням масштабів вітчизняного виробництва, а, відповідно, попиту на ресурсне забезпечення. Як наслідок, споживачі ресурсів мають можливість обрати найпривабливіші ринки, що характеризуються широким набором варіантів «ціна - якість», поєднанням взаємодоповняльних ресурсів, географічною доступністю.

Проектування ресурсного забезпечення діяльності суб'єктів на території індустріального парку повинне передбачати наступне:

- визначення перспективних потреб в ресурсах всіх необхідних видів;
- розрахунок припустимих ресурсних обмежень і формування прогресивних норм витрат ресурсів різних типів;
- визначення «зон стратегічних ресурсів», можливостей їх використання балансуванням обсягів і складу, термінів постачання з динамікою використання;
- розробка заходів щодо раціонального транспортування, зберігання та використання;
- використання підходів з позиції логістики щодо системи реалізації ресурсних стратегій.

Одночасно слід відмітити, що в силу обмеженості ряду ресурсів, ціни на них в стратегічній перспективі будуть зростати. Тому ресурсне забезпечення невіддільне від використання ресурсозберігаючих технологій, заміни природної сировини штучною, тощо. Одночасно менеджмент підприємств повинен виходити із ресурсних обмежень і будувати товарну політику, виходячи з ресурсної доступності.

4.5.3 Вартість ресурсів

Вартісна оцінка здійснюється за світовими цінами, коли для такої продукції склався міжнародний ринок, або за внутрішніми, регіональними чи локальними цінами, коли реалізація продукції обмежується відповідними рамками.

Вартість сировини фосфогіпсів в районі видобутку сірки в м. Новий Розділ буде обумовлена цінністю їх корисного компонента та прибутковістю, яка закладається в ціну.

4.6 Інфраструктура

4.6.1 Транспортна інфраструктура

У Новому Роздолі добре розвинена транспортна інфраструктура, оскільки він знаходиться на перетині міжнародних шляхів сполучення. Через територію району проходять:

- залізничні вітки в напрямках на Львів, Івано-Франківськ та Мукачеве з виходом на міжнародний перехід Чоп;
- міжнародні автошляхи державного значення М06 (Е471) Київ – Чоп (через Львів на Будапешт) та М12 (Е50) Стрий – Тернопіль – Кіровоград;
- шляхи місцевого значення Т1419 Роздол – Миколаїв – Жидачів – Ходорів .

Всього в місті в 2012 році було перевезено 89,5 тис. т. вантажів, вантажооборот становив 11446,2 тис. ткм.

4.6.2 Мережі електропостачання, газифікація та водопостачання

Через місто Новий Розділ прокладено газопровід середнього тиску, що дозволяє повністю забезпечити потреби мешканців міста та його промисловості.

Життєдіяльність міста в галузі тепло-, водо-, електропостачання та водовідведення забезпечують майже 300 працівників ТЗОВ «Енергія-Новий Розділ». З метою збільшення реалізації виробленої електроенергії на енергоринок України у 2012 році підприємством проведено значний обсяг робіт, зокрема завершено роботи по заміні старого енергообладнання на сучасне енергоефективне діючої ТЕЦ (модернізовано схему 110 кВт на ТЕЦ, встановлено силовий трансформатор 40 мегавольт-ампер). Реалізовано проект по реконструкції зовнішнього освітлення вул. Малехівської, Прямой. Крім цього, проводились роботи по заміні тепломереж (0,4 км), водогонів на поліетиленові труби (2 км), ремонту зовнішнього освітлення вулиць міста. В поточному році прокладено 1,4 км нових тепломереж (до УГКЦ), проведено реконструкцію електромереж 2-х житлових будинків та на 100% виконано заходи по підготовці об'єктів міста до осінньо-зимового періоду.

На сьогоднішній день існуюча ТЕЦ може забезпечити:

- Електропостачання – до 36 МВт;
- Теплопостачання – до 80 Гкал/год;
- Водопостачання – до 400 м³/год;
- Водопостачання технічної води – 200 м³/год;

Використання ресурсів підприємствами та організаціями в 2012 році
За даними ЛОУС

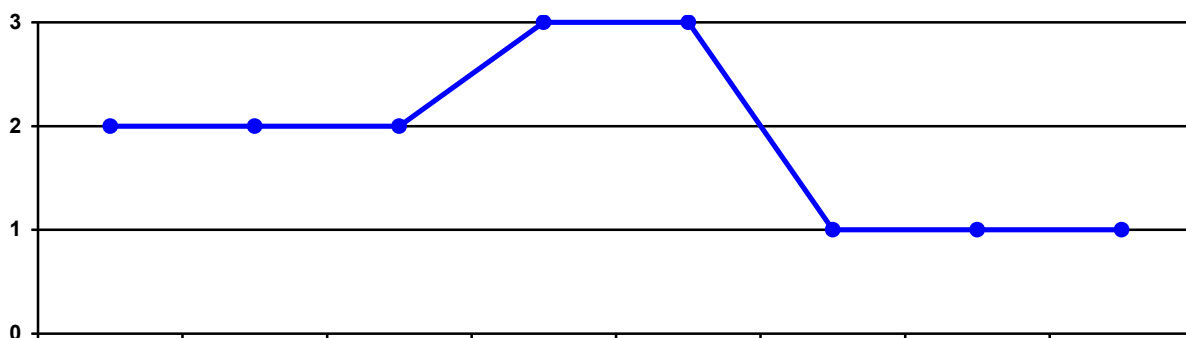
Котельно-пічне паливо в умовному обчисленні, тис.т	81
Теплоенергія, тис. Гкал	7,2
Електроенергія, млн. кВт.г.	26,8

4.7 Фінансова система

4.7.1 Банківська система

За даними ЛОУС в 2011 році в Новому Роздолі налічувався 1 суб'єкт фінансової діяльності

Динаміка кількості суб'єктів фінансової діяльності в Новому Роздолі, од.
За даними ЛОУС

Мережа банківських установ в Новому Роздолі представлена банками:

- **«НАДРА»**
Безбалансове відділення
м. Новий Розділ,
вул. Д. Яворницького, 8
(03261) 2-46-03
- **«Ощадбанк»**
пр. Шевченка, 5-б
(03261) 2-44-97
вул. Грушевського, 37
(03261) 2-03-97
бульв. Довженка, 12
(03261) 2-44-91
- **«ПРОМІНВЕСТБАНК»**
Безбалансове відділення
(03241) 2-24-15
- **«УКРІНБАНК»**
Новороздільське відділення
81652, Львівська обл.,
м. Новий Розділ, вул. Винниченка, 2
(03261) 2-50-19
- **Райффайзен Банк Аваль**
проспект Шевченко, 15а

4.7.2 Доступ до фінансування

Недостатня мережа банківських установ є слабою стороною міста і стримує його економічний розвиток. Якщо на Львівщині на банківські кредити припадає 10,2 % всіх обсягів капітальних інвестицій в економіку області, то в Нового Роздолу цей показник становить лише 0,4 %, що є найнижчим показником в області і може свідчити про недостатній рівень доступу до фінансування яворівських підприємств. При цьому слід враховувати, що Львівська область посідає лише 13 місце за показником Рівень розвитку фінансового ринку в рейтингу Фонду «Ефективне управління».

Основні показники Розвитку фінансового ринку області
За даними Фонду «Ефективне управління»

Показник	Рейтинг 27	Бал	Середнє
Розвиток фінансового ринку	13	4,15	4,12
Наявність фінансових послуг	9	5,08	4,98
Доступність фінансових послуг	11	4,45	4,38
Фінансування на внутрішньому ринку	18	2,68	2,78
Легкість фінансування	1	3,09	2,80
Доступність венчурного капіталу	6	2,33	2,22
Надійність банків	21	4,72	4,82
Регулювання ринку	15	3,18	3,22

4.7.3 Міжнародні фінансові інституції

27 червня 2008 року представники міста взяли участь у семінарі-тренінгу „Практичні аспекти євроінтеграції: досвід країн Вишеградської групи для українських міст” у рамках проекту „Розвиток міст шляхом євроінтеграції: досвід країн Вишеградської групи для України”, який провів Інститут трансформації суспільства спільно з Волинською обласною радою, забезпечив міськвиконком.

В січні 2010 року місто прийняло участь в проекті “Місцевий економічний розвиток міст України”. Донором проекту є канадське агентство міжнародного розвитку. Виконавцем з канадського боку є Федерація канадських муніципалітетів (ФКМ). Ця організація була створена у 1901 році, до її складу входить 1800 муніципалітетів. Федерація розробляє міжнародні програми, спрямовані на підтримку партнерства і обмін досвідом між муніципальною владою Канади та країнами партнерами.

5. СЦЕНАРІЇ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ

5.1 Базові вихідні фактори

На перспективи регіонального розвитку впливає велика кількість факторів, що з різним ступенем впливає на можливості розвитку. Так в рейтингу конкурентоспроможності регіонів Фонду «Ефективне управління» обраховується 116 факторів, що поділені на 12 складових і три групи: Базові вимоги, Підсилювачі ефективності та Фактори потенціалу і розвитку.

Як вже було зазначено, основними факторами, що негативно впливають на розвиток регіональної економіки Львівщини, є нестабільна державна політика, податкова політика, неефективність дозвільної системи та корупція в органах влади. На рівні районної влади неможливо вплинути як на загальну державну політику, так і на політику в галузі оподаткування. Вплив даних факторів на економічний розвиток району буде значною мірою залежати від державної політики, проте визначити напрями її розвитку на сьогодні неможливо. На рішення державної влади в цьому напрямку будуть впливати наступні, протилежні за способами реалізації, чинники:

- Загальна економічна і політична криза в країні
- Значний дефіцит бюджету і потреба залучення додаткових коштів в бюджет
- Необхідність реформування державної влади
- Необхідність зменшення кількості чиновників та різноманітних процедур
- Необхідність створення умов для виводу економіки країни із стагнації

Якщо змінити на місцевому рівні фактори впливу державного рівня неможливо, проте існує можливість значно покращити ефективність дозвільної системи та знизити рівень корумпованості органів влади, шляхом зменшення кількості контактів бізнес-середовища з представниками влади, оптимізації системи адміністрування системи видачі дозволів на місцях та надання консультаційних послуг суб'єктам економічної діяльності. В рамках району це може бути реалізовано через створення єдиних адміністративних вікон для представників підприємницької діяльності. В рамках індустріального парку відносини з органами влади та дозвільними системами може взяти на себе керуюча компанія.

З інших базових місцевих факторів, що впливають на перспективи розвитку економіки можна виділити наступні:

1. Наявність виробничої спеціалізації регіону

Як вже було зазначено в процесі аналізу економічного середовища до початку 2000 років Новий Розділ спеціалізувався на добуванні сірки та виробництві хімічної продукції. На сьогодні частка хімічної сфери не перевищує 2,8 % від загальних обсягів реалізованої продукції промисловості. Проте забезпеченість міста ресурсами для хімічної промисловості, наявність кваліфікованих кадрів та відповідного обладнання дає можливість припустити можливість орієнтації міста саме на сферу хімічної промисловості в тому числі виробництва мінеральних добрив на основі фосфорної кислоти.

Крім перспектив хімічної промисловості в місті розвинуті сфера машинобудування і виробництва електрообладнання (24,0 % від загальних обсягів виробництва) та обробка металу і виробів з нього (18,8 %). Можливості розвитку цих сфер забезпечуються підприємством ТзОВ «Енергія-Новий Розділ», що спеціалізується на виробництві енергетичних ресурсів та води на які припадає 75,6 % від загальних обсягів промислового виробництва міста.

2. Ємність та доступність ринків збуту (регіонального, національного та зовнішніх)

- Внутрішній ринок.

Враховуючи відносно вузьку спеціалізацію промисловості міста та той факт, що 91,8 % обсягів виробництва припадає на сировинну продукцію, місцевий ринок є недостатньо привабливим для розвитку промисловості. Проте існують можливості по значному збільшенню обсягів реалізації на внутрішньому та зовнішньому ринках, при умові дотримання високого рівня конкурентоспроможності продукції.

- Національний ринок

Національний споживчий ринок України сьогодні характеризується кризовими явищами. Зростання обсягів продаж в 2012 році на 5,2 % при збереженому обсягу виробництва в натуральному вимірі, скоріш за все було обумовлено зростанням внутрішніх цін на продукцію вітчизняного виробництва. Проте його ємність залишається достатньо високою. В 2012 році обсяг реалізації промислової продукції у Львівській області становив 34,9 млрд. грн. (в 87,3 рази більше ніж обсяг виробництва всієї промисловості Нового Роздолу), загальнонаціональний обсяг продаж промислової продукції становив 1,4 трлн. грн. Таки оцінки ємності національного ринку можуть свідчити про значні перспективи Нового Роздолу на національному ринку при умові дотримання стандартів якості, високого рівня конкурентоспроможності продукції та активній маркетинговій політиці підприємств. Сприятливим фактором може виступити скорочення курсу національної валюти на фінансовому ринку, що зробить вітчизняну продукцію більш привабливою по відношенню до імпортних аналогів.

- Зовнішній ринок

В контексті перспектив підписання угоди з ЄС та спрощення процедури експорту товарів перед підприємствами Нового Роздолу відкриваються нові перспективи. Згідно даних ЛОУС в 2012 році обсяги експорту підприємств міста становили 26,4 млн. дол. США або близько 70 % від обсягів всього промислового виробництва Нового Роздолу. При цьому 100 % експорту припадало на країни Європи. Зменшення ввізного мита та квот на поставку продукцію в країни ЄС, що передбачені угодою про асоціацію, можуть істотно збільшити обсяги експорту до європейських країн. Сприятливим фактором є те, що в структурі експорту Львівщини значну частку займає основна виробнича сфера міста – машинобудування.

Структура експорту Львівщини, %
За даними ЛОУС

Група	Частка, %
Продовольчі товари	32,0
Хімічна продукція	2,6
Деревина та вироби з неї	21,7
Легка промисловість	11,4
Металообробка	3,0
Машинобудування	23,4
Інші товарні групи	6,0

3. Географічне положення

Ще одним фактором, що має значний вплив на перспективи економічного розвитку, на сьогодні виступає географічне розташування регіону. Зручне розташування по відношенню до потенційних ринків збуту та на шляхах глобальної торгівлі дозволяє значно знизити транспортні витрати, логістичні витрати та полегшують залучення інвестицій, технологій та інновацій в регіон. В цьому контексті Новий Розділ має вигідне географічне розташування. На традиційних торгових магістралях між країнами ЄС та Україною: Київ – Чоп (М06) та Стрий – Кіровоград (М12). Що робить перспективним як орієнтацію на ринки ЄС, так і орієнтацію на національний ринок України.

4. Наявність ресурсів в регіоні які користуються попитом на ринку

Основним ресурсом Нового Роздолу району виступає наявність земельних ділянок придатних для розвитку промислового виробництва, що в умовах високої щільності населення і забудови дає певні конкурентні переваги для розвитку промисловості. Так, якщо в цілому по області під забудову придатне лише 6,6 % земель, то в Новому Роздолі – 62 % земель. Також сприятливим фактором наявність водоймищ, що дозволяє забезпечити виробництво в необхідній кількості технологічною водою.

Структура земельного фонду за напрямками використання, %
За даними ЛОУС

	Львівська область	Новий Розділ
Сільськогосподарські землі	59,2	12,3
Ліси	31,8	23,9
Забудовані землі	5,2	61,7
Відкриті заболочені землі	0,4	0,0
Відкриті землі	1,4	0,3
Води внутрішні	2,0	1,8

Сировинні можливості безпосередньо самого м. Новий Розділ представлені відходами від колишніх сірчанних виробництв, зокрема запасами фосфогіпсів, які можуть перероблятися з подальшим використанням їх в різних сферах суспільного господарства. На території регіону корисні копалини представлені в основному нерудними родовищами (пісок, глина, цегельна-черепична сировина, цементна сировина, пиляний вапняк, гіпс). В наявності родовища природної сірки. Ряд родовищ вимагають геологічної розвідки: Кривобалківське, Трихатське родовище піску, Іванівське родовище пиляних

вапняків, Шостаківське, Ковалівське родовище жорстви, родовища цегельно-черепичної сировини – Нечаянське, Тернувате та інші родовища, що знаходяться в Миколаївському районі. Таким чином, існує перспектива для розвитку в регіоні хімічного виробництва та виробництва мінеральних продуктів.

Проблемним питанням розвитку території навколо Нового Роздолу є накопичення твердих побутових відходів, що може послужити базою для їх переробки і, відповідно, створення підприємства з відповідним профілем в районі індустріального парку. В контексті цього сировиною для потенційних виробництв може виступати спожита електронна техніка, яка підлягає утилізації.

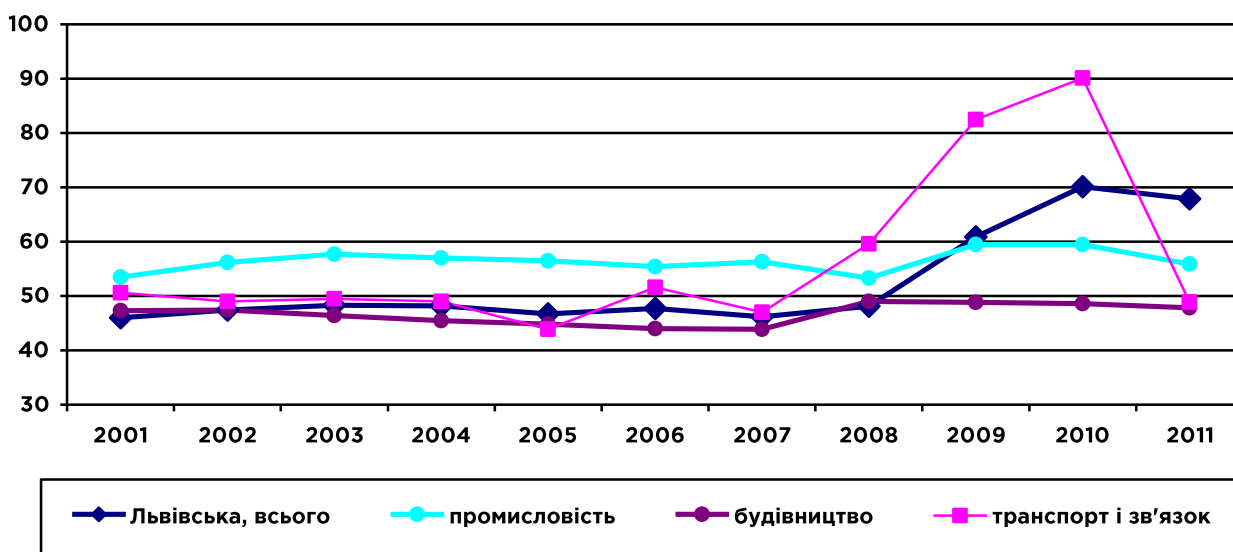
5. Виска щільність населення

Даний фактор дозволяє створити агломераційний ефект і забезпечити економію на масштабі виробництва. За щільністю населення (116,4 осіб на кв. км.) Львівщина поступається лише Донецькій області (166 осіб на кв. км.). В середньому по Україні припадає 75,6 осіб на кв. км. За щільністю населення 1312,5 осіб на кв. км. Новий Розділ посідає восьме місце серед адміністративних одиниць Львівської області.

6. Технологічний рівень виробничих потужностей

Технологічний рівень виробничих потужностей Львівщини у всіх сферах економічної діяльності досяг межі критичного рівня в 50 % зносу, що робить продукцію області неконкурентоспроможною як на зовнішніх ринках так і на внутрішніх. Таким чином, область потребує значних інвестицій в економіку для оновлення технологічного рівня виробничої сфери. В Новому Роздолі знос основних фондів становить 70 %, що є найгіршим показником у Львівській області.

Динаміка коефіцієнту зносу основних фондів на Львівщині, %
За даними ЛОУС

7. Людський капітал

До даного фактору відносяться показники економічної активності населення, освіта, мобільність робочої сили, адаптивність населення, тощо.

Новий Розділ має середній по області рівень економічної активності населення – 62,9 %. Найвищі рівні економічної активності характерні для осіб у віці 25-49 років, найнижчі - осіб у віці 15-24 роки та 60-70 років. Новий Розділ має найвищий в області показник частки осіб працездатного віку в структурі всього населення – 74,1 %. Таким чином, потенціал для розширення виробництва в місті становить близько 9,5 тис. осіб.

Мобільність робочої сили в Новому Роздолі нижча ніж в середньому по області. Так в 2011 році коефіцієнт прийняття робітників становив 13,6, коефіцієнт вибуття – 16,0. Всього, за даними ЛОУС, 55,8 % найманих працівників району мають вищу освіту, з них 25,9 % найманих працівників мають повну вищу освіту, ще 29,9 % від облікової кількості працівників мають неповну або базову вищу освіту. Щороку в місті від 400 до 500 осіб підвищують свою кваліфікацію або отримують нову професію.

8. Інфраструктура

Останнім показником, що можна віднести до базових факторів економічного розвитку району, є інфраструктура. В Новому Роздолі достатньо розвинута основна інфраструктура: транспортна, електропостачання, газифікація, водопостачання та водовідведення. За цими показниками район займає провідні міста в області. Низькі показники протяжності мереж обумовлені компактним розташуванням міста.

Місце Яворівського району за рівнем забезпеченості житлового фонду
За даними ЛОУС

	Місце
Водопостачання	4
Водовідведення	4
Опалення	1
Гаряче водопостачання	1
Газопостачання	1
Протяжність газових мереж	28
Протяжність водопроводу	18
Протяжність каналізації	16
Протяжність теплових мереж	6

Проте в районі недостатньо розвинута інфраструктура зв'язку та фінансового сектору економіки, що відповідно впливає на показники капітальних інвестицій в економіку сектору. Лише 0,4 % від всіх капітальних інвестицій (один з найгірших показників по області) фінансуються за рахунок банківського кредитування.

5.2 Макроекономічний прогноз

Спрогнозувати на сьогодні макроекономічний розвиток Нового Роздолу неможливо. Обумовлено це наступними факторами:

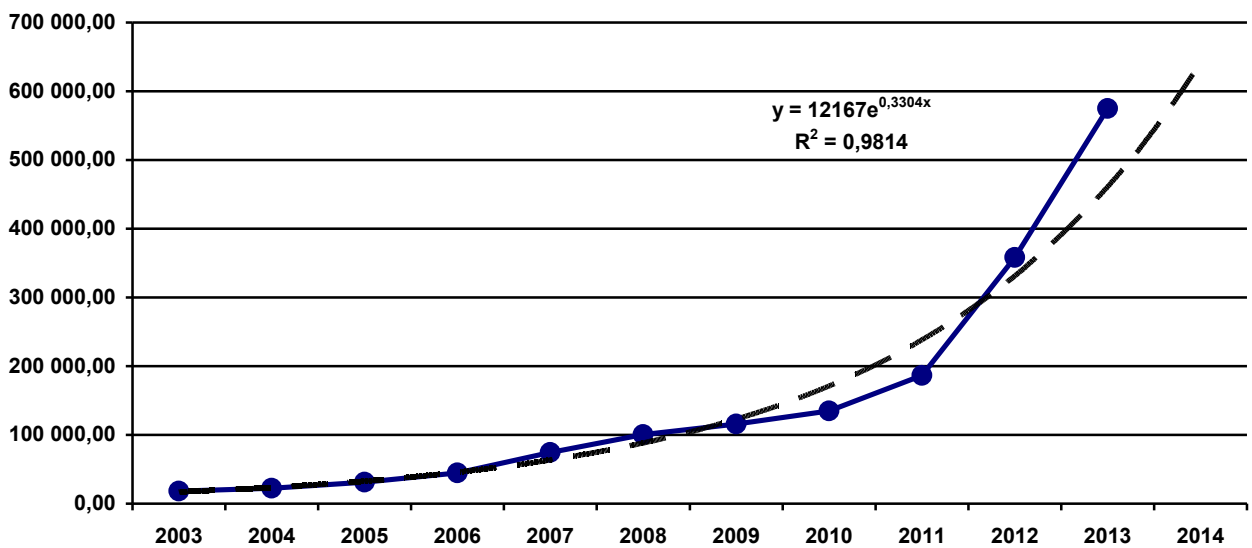
- В умовах загальної економічної і політичної кризи в країні макроекономічні взаємозв'язки, що працювали під час економічного розвитку, не діють і провести прогноз за методом екстраполяції даних неможливо.

- В найближчий рік в Україні буде відбуватися адміністративна і податкова реформа, тому формування нових макроекономічних зв'язків буде відбуватися в залежності від напряму розвитку зазначених реформ.

Проте можна очікувати найближчим часом покращення зв'язків з Європейським Союзом та зростання інвестиційної привабливості України в цілому та прикордонних районів зокрема. Передбачена адміністративна реформа в першу чергу буде спрямована на скорочення державних службовців (очікується скорочення на 20 %), що в перспективі створить в місті додатковий кадровий резерв висококваліфікованих фахівців.

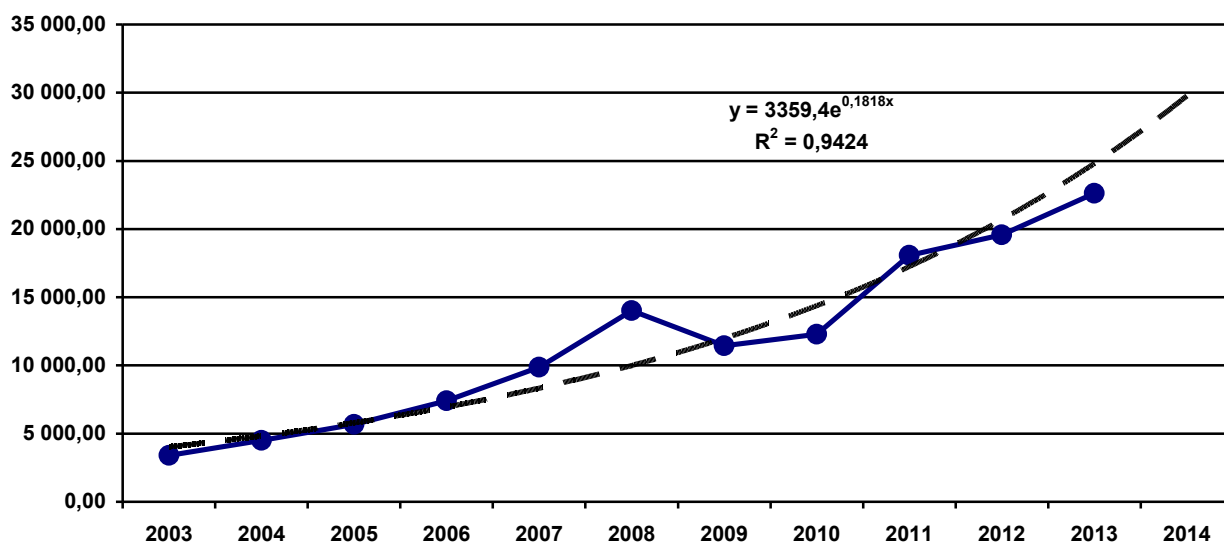
В той же час, можна стверджувати, що незалежно від розвитку подій в Україні та процесів реформування економіки, такі показники як обсяг реалізованої промислової продукції, обсяг реалізованих послуг та обсяг реалізації в роздрібній торгівлі в Новому Роздолі з вірогідністю 94 – 98 % будуть мати позитивну тенденцію розвитку. Від загальноукраїнських процесів буде залежати лише динаміка розвитку.

Динаміка обсягу реалізації промислової продукції та прогноз розвитку
Розраховано за даними ЛОУС

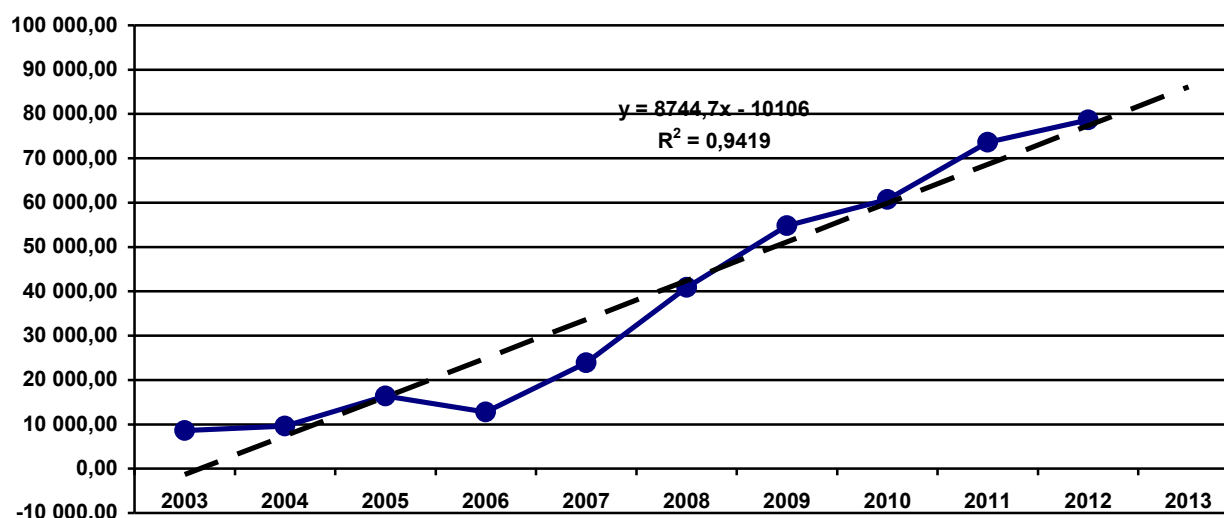

Динаміка обсягу реалізації послуг та прогноз розвитку
Розраховано за даними ЛОУС

Динаміка обсягу реалізації роздрібної торгівлі та прогноз розвитку
Розраховано за даними ЛОУС

5.3 Ключові тренди розвитку

З огляду на стан та розвиток базових факторів економічного розвитку Яворівського району, можна припустити кілька сценаріїв розвитку.

1. Збереження існуючих умов економічного розвитку

Як вже було зазначено з вірогідністю 94 – 98 % можна очікувати в короткотерміновій перспективі збереження існуючих темпів розвитку економіки району. Проте необхідно врахувати наявні негативні фактори, що присутні в економіці:

- На 91,8 % промисловість району зорієнтована на сировинну продукцію, що в умовах збереження кризових явищ буде скорочуватися швидше ніж продукція для кінцевого споживача.
- Збереження існуючої динаміки зносу основних фондів в економіці при недостатньо розвинутому фінансовому ринку негативно вплине на конкурентоспроможність продукції району.
- Станом на кінець 2011 року 57,6 % підприємств міста мали збитки на загальну суму 35,1 млн. грн.

З врахуванням зазначених факторів можна очікувати в довготривалій перспективі (близько п'яти років) поступового скорочення динаміки розвитку і переходу економіки району до кризового стану.

2. Залучення інвестицій в економіку району та орієнтація на внутрішні ринки

Основним фактором, що впливає на перспективу розвитку економіки району, сьогодні можна вважати необхідність оновлення основних фондів промисловості та розширення ринків збуту промислової продукції. Як вже було зазначено перспективним є внутрішній ринок України, що щороку споживає промислової продукції на 1,4 трлн. грн. Проте в умовах розвитку кризи та високої конкуренції на внутрішньому ринку, з врахуванням географічного розташування Нового Роздолу на границі внутрішнього ринку України, досягнути успіху на ринку можна за рахунок якісної технологічної продукції з високим рівнем конкурентоспроможності.

При цьому слід враховувати:

- Розташування Нового Роздолу на традиційних транспортних коридорах імпорту продукції в Україну з країн ЄС
- Спеціалізацію промисловості міста на хімічному виробництві, машинобудуванні та металообробці.

Таким чином, оптимальним сценарієм розвитку району буде залучення іноземних інвестицій для створення виробництв продукції спрямованої на заміщення імпорту в сфері мінеральної та хімічної продукції, виробів з металу, продукції машинобудування з подальшим виходом на внутрішній ринок України. Основними перевагами для зовнішніх інвесторів мають стати:

- Сприяння з боку місцевих органів управління, максимальне зменшення кількості адміністративних перепон та зусиль на отримання дозвільної документації
- Відносно дешева робоча сила з високим рівнем освіти та кваліфікації
- Зручне розташування на міжнародних транспортних потоках з Угорщини та Польщі, зменшення логістичних затрат
- Можливість знизити ціну готової за рахунок імпорту і розмитнення більш дешевих матеріалів сировинної групи
- Можливість знизити ціну готової продукції за рахунок використання більш дешевих українських сировинних матеріалів
- Спільні зусилля по маркетингу і просуванню на внутрішньому ринку

3. Залучення інвестицій в економіку району та орієнтація на зовнішні ринки

Ще одним напрямком оновлення основних фондів Нового Роздолу та розвитку економіки може стати залучення інвестицій для виробництва конкурентоспроможної продукції для ринку країн ЄС. Так в 2011 році Львівщина експортувала продукції, що виготовлена за умовами давальницької сировини, на суму 433,1 млн. дол. США. Середньорічний приріст обсягів експорту продукції з давальницької сировини за останні п'ять років становив 15,3 % в рік. В розрізі сфер економічної діяльності експорт давальницької сировини займає від 2 % в сфері виробництва продуктів харчування до 90 % в сфері легкої промисловості. Особливо привабливим даний напрямок виглядає в світлі перспектив підписання з країнами ЄС угоди про торгіву асоціацію і покращення умов зовнішньої торгівлі. Для Нового Роздолу найбільш привабливим напрямом діяльності може стати машинобудування та електротехнічна продукція.

Експорт продукції на основі давальницької сировини на Львівщині в 2011 році
За даними ЛОУС

	тис. дол. США	Частка,
Всього	433 132,7	100,0
Легка промисловість	165 668,8	38,2
Метали та вироби з них	4 389,6	1,0
Машини та електрообладнання	198 301,8	45,8
Інші товарні групи	64 772,5	15,0

Як і в попередньому випадку основними перевагами мають стати: зручне географічне розташування, зменшення витрат на логістику та можливість проводити митні процедури безпосередньо на виробництві; відносно дешева кваліфікована робоча сила; Можливість знизити затрати за рахунок більш дешевих українських сировинних матеріалів; сприяння місцевих органів влади в організації дозвільних та адміністративних процедур.

6. СЦЕНАРІЇ СТВОРЕННЯ ТА ДІЯЛЬНОСТІ ІНДУСТРІАЛЬНОГО ПАРКУ У ПРИКОРДОННИХ РАЙОНАХ ПОЛЬЩІ ТА УКРАЇНИ

6.1 Оцінка сценаріїв

Приваблення резидентів до індустриальних парків вимагає наявності конкретних ринкових можливостей у певних галузях, для певних типів бізнес-моделей та на ринку загалом. Ринкові можливості - це набір факторів, які уможливають отримання прибутку суб'єктом економічної діяльності. Оцінка ринкових можливостей для Нового Роздолу дозволить окреслити коло потенційних компаній-резидентів Індустриального Парку Розділ та його основі визначити можливі сценарії спеціалізації Індустриального Парку Розділ.

Аналіз вхідних факторів у Новому Роздолі та прикордонному регіоні Польщі та України загалом (вище), зустрічі з підприємствами та промисловими інвесторами, аналіз трендів розвитку європейської економіки та макроекономічних трендів економіки України дозволив авторському колективу дослідження визначити кілька ключових ринкових можливостей для Індустриального Парку Розділ, які наводяться нижче.

Зведений аналіз ринкових можливостей для Індустриального Парку Розділ

	Ринкова можливість	Галузь	Визначальний фактор
1	Переробка запасів фосфогіпсів, розташованих на території колишніх сірчаних виробництв	Хімічна Гірничохімічна	Доступ до сировини
2	Розміщення хімічних виробництв	Хімічна	Технічні характеристики ділянки
3	Переробка твердих побутових відходів (ТПВ)	Переробка вторинної сировини	Доступ до сировини Формування ринку
4	Виробництво продукції для автомобільної галузі	Інструментальна	Вартість праці Наближеність до споживачів
5	Спеціалізована переробка вторинної сировини (електромеханічних відходів)	Переробка вторинної сировини	Доступ до сировини Формування ринку
6	Виробництво імпортозаміщуючих фармацевтичних виробництв	Фармацевтична	Наближеність до споживачів

7	Розміщення біотехнологічних фармацевтичних виробництв та	Біотехнологічна Фармацевтична	Інфраструктура Доступ до людського капіталу
8	Виробництво будівельних матеріалів та продукції	Будівельна	Наближеність до споживачів Доступ до сировини
9	Перенесення виробництва галузей машинобудування	Машинобудування	Вартість праці
10	Перенесення промислових виробництв	Різні	Вартість праці Логістика

Нижче наводиться аналіз окремих визначених ринкових можливостей з використанням ключових підходів досліджень ринкових можливостей:

- Аналіз переваг та витрат (Benefit Cost Analysis, BCA) – аналіз бізнес можливості з точки зору переваг у доходах окремого інвестора та відповідно витрат або витрат
- Оцінка життєвого циклу (Life Cycle Analysis, LCA) – розгляд ринкової можливості з точки зору її розвитку у часі, - чи залишатиметься дана ринкова можливість актуальною після певного часу
- Аналіз вхідних та вихідних факторів (Economic Input Output Analysis, EIO) – аналіз необхідних для здійснення бізнес можливості вхідних факторів (людський капітал, сировина тощо) та вихідних факторів – вихідні фактори з точки зору використання виробленої продукції – перш за все стан ринків споживання, кінцевих споживачів
- Визначення точок диференціації (differentiation points) – виявлення потенційних напрямків використання бізнес можливості Індустріальним Парком, - встановлення умов, за яких дана ринкова можливість здійсниться.
- Оцінка бар'єрів: технологічні, регуляторні, фінансові, екосистемні (постачальники), суспільні бар'єри для реалізації даної бізнес можливості
- SWOT аналіз – аналіз сильних та слабких сторін, можливостей та загроз, проведення SWOT аналізу виключно для технічного сценарію, без розгляду загальноекономічних факторів, прив'язка до ділянки Індустріального Парку

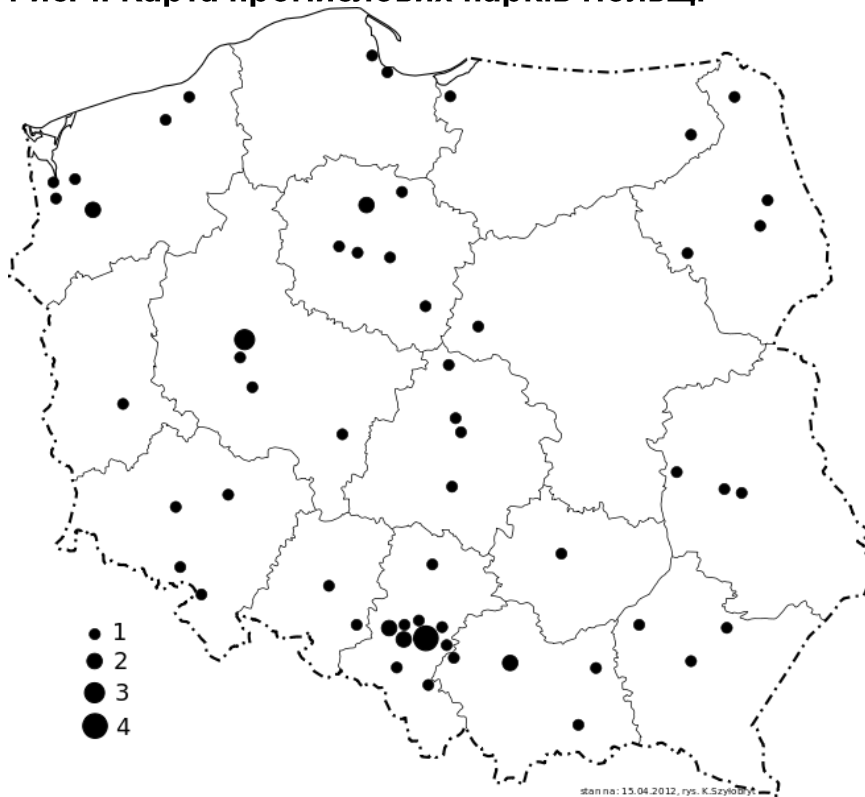
6.2 Аналіз діючих парків та промислових зон (в радіусі 300км)

Назва парку, місце розташування	Рік	Площа	Опис
Pulawski park przemyslowy, Lubelskie, Polska	2003	700 га	Хімічна та нафто-хімічна промисловість (колишні азотні заводи). В Пулавах існує сильна науково-дослідна база, зокрема галузі біотехнології і органічної хімії. Зараз половина із продукції азотних заводів експортується. Спочатку заводи концентрувалися на виробництві азотних добрив для потреб сільського господарства, але з розвитком компанії систематично зросло виробництво хімікатів. Зараз продаж хімікатів становить 40% від загальних обсягів продукції, цей показник продовжує зростати. В рамках промислового арку створено також технопарк, що складається із трьох підрозділі: технологічний інкубатор, центр підприємництва та технологічний центр. Ця структура покликана забезпечувати трансфер технологій від місцевих НДІ до підприємств парку. Перспективні сектори розвитку визначені для парку: медичний сектор (виробництво обладнання), високі технології (з використанням кераміки) Також тривають розмови про розвиток авіаційного сектору (з огляду на відповідні традиції у регіоні). На сьогодні потужності парку використовуються на 25%. Наступні інвестиції планують у облаштування спеціалізованих лабораторій (зокрема лабораторії рослинних екстрактів).
Regionalny park przemyslowy Swidnik, Lubelskie, Polska	2011	50 га	Промисловий парк створено в результаті реструктуризації авіаційного заводу PZL-świdnik S.A. На сьогодні в парку функціонує 41 фірма, що забезпечує роботою 1000 працівників. Планується, що на базі індустріального парку буде створено інфраструктуру для кластера авіаційного будівництва та дослідницьких центрів. Основні галузі: промислова автоматика, пластик (упакування), промисловий текстиль, енергетика, нафтопродукти, меблі.
Park przemyslowy Stare Miasto, Wierszawice (Lezajsk, Podkarpackie) Polska	2006	37 га	Парк є частиною вільної економічної зони, на території якої можна використовувати державну допомогу у формі звільнення від податку на доходи. Основні галузі парку: будівельна, друкарська, телеінформаційна, меблева, лабораторна, дорадча, обробка металу, логістика. Парк перебуває на етапі розвитку.
Special Economic Zone EURO-PARK MIELEC, Polska	1992-2006	1246 га	Основні галузі: авіабудівництво, електричне машинобудування, електроніка та інформатика, будівельні послуги, транспорт. Парк створено внаслідок реструктуризації авіабудівничого сектору в Мельцу. Вільна економічна зона Європарк Мелець поширює свою діяльність на наступні населені пункти: Mielec – 605 га, Rzeszów (вкл. Głogów

			<p>Małopolski and Trzebowniko) – 170 га, Lublin – 118 га, Szczecin – 73 га, Zamość – 54 га, Krosno – 36 га, Leżajsk – 27 га, Dębica – 35 га, Gorlice – 21 га, Lubartów – 20 га, Jarosław – 14 га, Ropczyce and Gmina Ostrów – 45 га, Sanok – 15 га, Lubaczów – 9 га, Kolbuszowa – 8 га, Radzyń Podlaski – 2 га. 0</p> <p>Під кінець 2004 інвестиції в ВЕЗ становили бл. 2,1 млрд. зл..Inwestycje w SSE do końca 2004 roku wynosiły ponad 2,1 mld złotych. Na terenie SSE EURO – PARK MIELEC На території парку діє 120 фірм, що забезпечують працею близько 13400 осіб (майже 20% мешканців міста). 70% капіталу залучено з-за кордону. Нові галузі, що виникають: геодезичні послуги, проектування та будівництво, телекомунікація, ІТ, тощо. Окрім того на терені парку діє два технологічні інкубатори</p>
Park naukowo-technologiczny Aeropolis (Rzeszow, Podkarpackie), Polska	2003	70,2 га	<p>Завданням парку є розвиток фірм з авіаційної галузі та нових технологій. Діють наступні лабораторії: Лабораторія композитних полімерних матеріалів для потреб авіації, Лабораторія використання інформаційних систем в діагностиці, Лабораторія комп'ютерної підтримки досліджень і проектування конструкцій авіаційних та альтернативних відновлювальних джерел. Всі функціонують на базі Політехніки м. Жешів.</p>
Tarnobrzieski Park Przemysłowo-Technologiczny Polska	2013	29 га	<p>Парк засновано на базі державного підприємства „Siarkopol”, що виробляє міндобри, готової сірки, хімічних виробів, дистрибуції електроенергії та природного газу. Парк тільки починає свою діяльність. Загальний планований обсяг робочих місць – 122. Є потенціал для розширення. Парк знаходиться на території спеціальної економічної зони Wisłosan. Поділений на 3 промислові зони, орієнтований на підтримку розвитку технологічного виробництва.</p>
Industrial park CHEMES, Humenne, Slovakia	1993	64 га	<p>Якірні інвестори: Франція, Італія, Данія. Nylstar Slovakia a.s. – виробник ниток (Italy/France), Rhodia Industrial Yarns a.s. – промислова пряжа (France), Twista s.r.o. – текстиль (Italy), PJ-Bike s.r.o. – машинобудування, (Italy), VSK s.r.o. – панчохи (Italy), Tytex Slovakia s.r.o. – медичний текстиль (Denmark), Prefil Slovakia, s.r.o. – модифікація хімічних волокон (Germany)</p>
Nyíregyháza IP, Debrecen IP, Hungary	1997	100 га	<p>Загальна сума інвестицій з початку заснування – 5 млрд євро. Загальна кількість робочих місць 4500. Найбільші інвестори Electrolux (Швеція) – холодильники, Lego (Данія). Кількість зареєстрованих підприємств – 15 тис.</p>
Industrial	199		<p>Основні іноземні інвестори: the American</p>

park Debrecen, Hungary	7		National Instruments Kft. (електроніка), в т.ч. European Distribution Centre, що переїхав з Нідерландів та покриває всю дистрибуцію компанії по Європі та Близькому Сходу. Галузями, що найшвидше розвиваються є торгівля та сфера послуг. (Мережеві магазини METRO, Malompark Mall, Interspar, Media Markt and Praktiker, Debrecen Plaza, TESCO, CORA). ІТ компанії - IT Services Hungary, BT, Ygomi Europe, Gem Hungary.
Соломоново Закарпатськ а обл., Україна	200 1	100 га	Якірний інвестор Єврокар – автомобілебудування, розташований на території колишньої ВЕЗ «Закарпаття»

Рис. 1. Карта промислових парків Польщі

Рис. 2. Парки та промислові зони у Словаччині

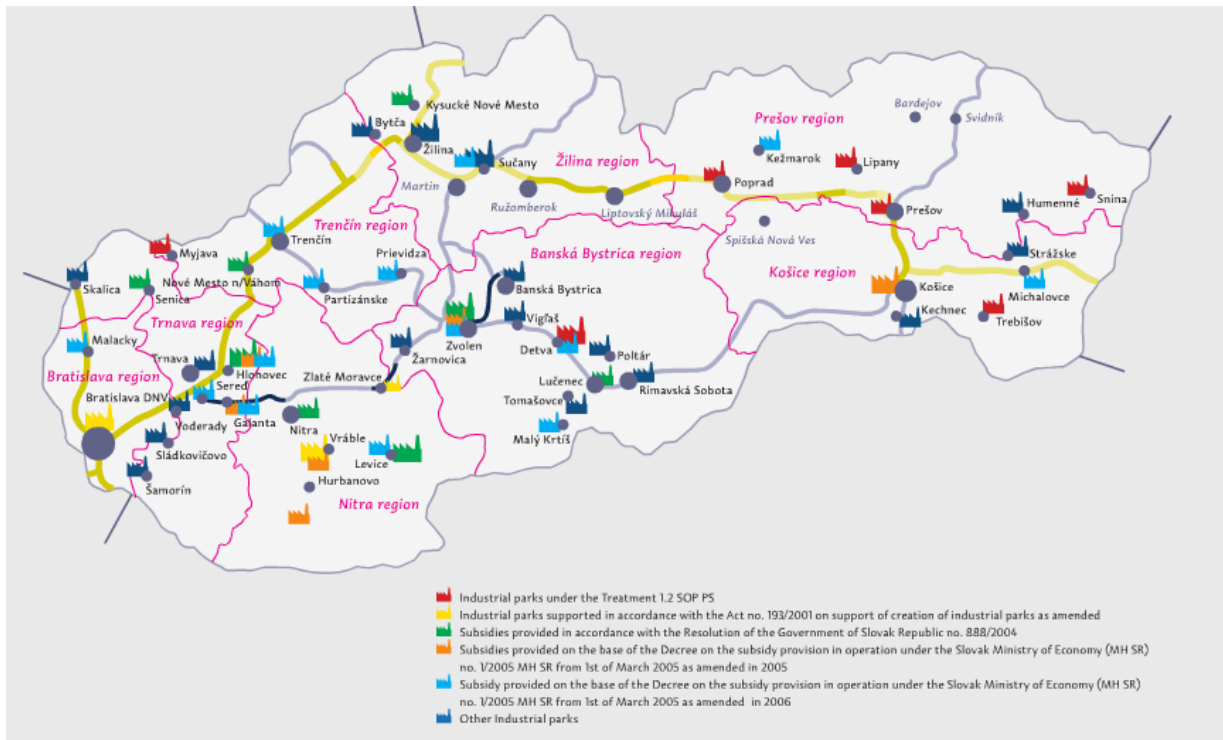
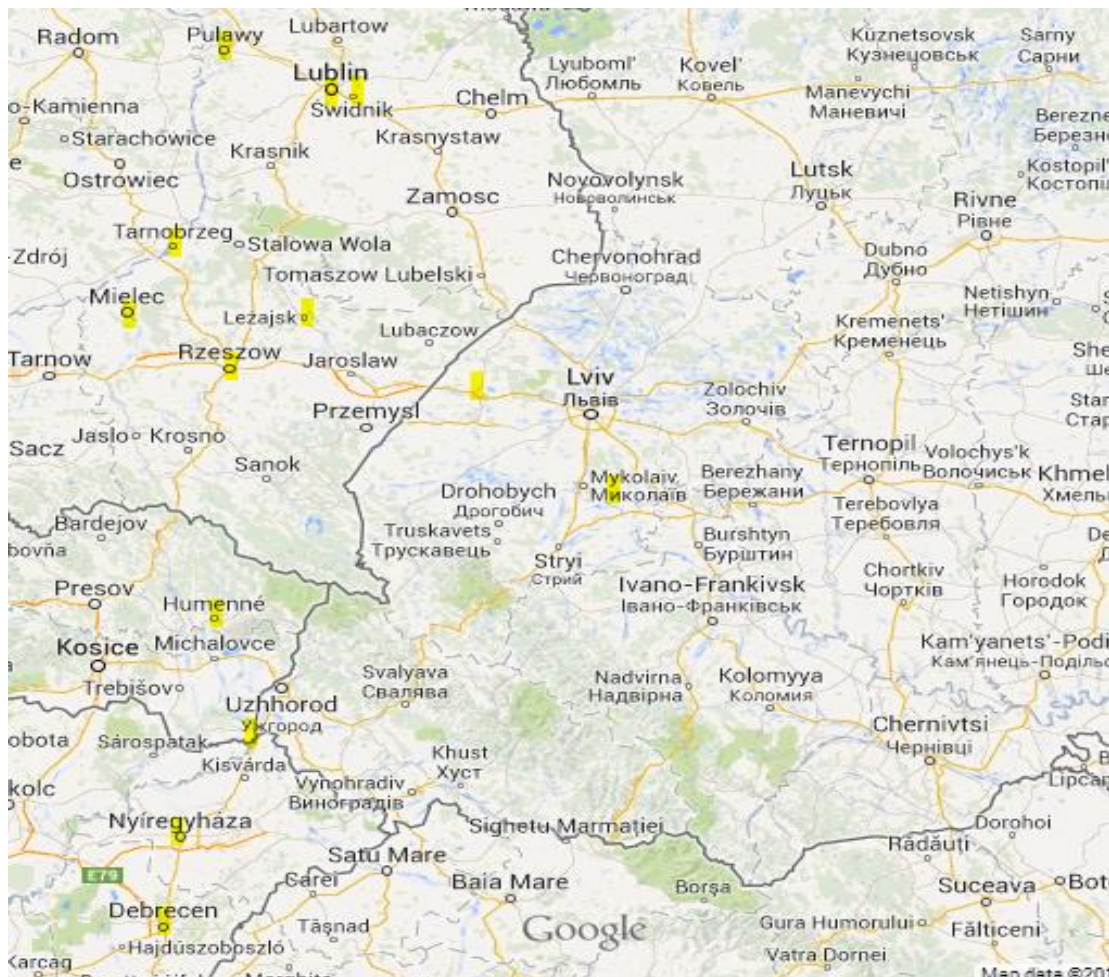

Рис. 3. Найвні промислові парки у Словаччині.
Available industrial parks in Slovak Republic

Рис. 4. Розташування промислових парків в околицях Львова (радіус 300 км).

6.3 Аналіз конкурентного середовища (галузевий зріз)

Порівняльна таблиця конкурентів											
	✓ галузь представлен а слабо ✓✓ галузь представлен а середньо ✓✓✓ галузь добре представлен а	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
		Pulawski park przemyslowy, Lubelskie, Polska	Regionalny park przemyslowy Swidnik, Lubelskie, Polska	Park przemyslowy Stare Miasto, Wierszawice (Lezajsk, Podkarpackie) Polska	Special Economic Zone EURO-PARK MIELEC, Polska	Park naukowo-technologiczny Aeropolis (Rzeszow, Podkarpackie), Polska	Tarnobrzanski Park Przemyslowo-Technologiczny Polska	Industrial park Humenne, Slovakia	Nyiregyhaza IP, Debrecen IP, Hungary	Industrial park Debrecen, Hungary	Соломоново Закарпатська обл., Україна
1	Переробка запасів фосфогіпсів, розташованих на території колишніх сірчанних виробництв										
2	Розміщення хімічних	✓✓✓					✓✓✓				

	виробництв										
3	Переробка твердих побутових відходів (ТПВ)		✓								
4	Виробництво продукції для автомобільної галузі				✓✓	✓					
5	Спеціалізована переробка вторинної сировини (електромеханічних відходів)										
6	Виробництво імпортозаміщуючих фармацевтичних виробництв										
7	Розміщення біотехнологічних та фармацевтичних виробництв	✓									
8	Виробництво будівельних матеріалів та продукції			✓✓	✓✓	✓					
9	Перенесення виробництва галузей машинобудування		✓	✓✓	✓✓		✓				✓✓✓
10	Робота на давальницькій сировині			✓	✓	✓		✓	✓✓	✓	

6.4 Розміщення хімічних виробництв

Опис ключового сценарія: концепція, ресурси, узагальнений план впровадження

На території планованого Індустріального Парку Розділ розміщувались підприємства хімічної промисловості. Відповідно одним із логічних сценаріїв розвитку Індустріального Парку є розміщення хімічних виробництв. Зважаючи на зміни у структурі галузі, які відбулись впродовж останніх 15 років, коли виробництво у Новому Роздолі практично не здійснювалось, аналіз ключового сценарія базується на аналізі трендів розвитку хімічної промисловості в Європі.

З середини 1980-тих років розмір хімічної галузі у світі зростав на 7% щороку, досягнувши 2.4 трл євро у 2010р. Більшість росту за останні 25 років припадало на країни Азії, - обсяги продажу хімічної продукції в країнах Азії становлять майже 50% загальносвітових обсягів продажу галузі.

У хімічній галузі в Європі працює 1,2 мільйони працівників. Галузь сукупно продукує 558 млрд євро у ВВП.¹ В Європі хімічна галузі складається з наступних чотирьох категорій продукції:

1. Базова хімія, яка включає нафтохімію, її похідні продукти та базові неорганічні речовини. Такі матеріали виробляються у великих кількостях, є товарною продукцією (commodities) і постачаються іншим галузям – виробникам кінцевої продукції.
2. Спеціалізована хімія певного призначення, де обсяги виробництва є меншими порівняно з базовою хімією. Прикладами такої хімії є різноманітні клеї, промислові добавки, пластики, покриття, фарби та заправки до картриджів, засоби захисту рослин, барвники, пігменти тощо.
3. Фармацевтична галузь, яка включає як безпосередньо галузь виробництва лікарських засобів, так і підготовку сировини для неї.
4. Споживча хімія, яка продається безпосередньо кінцевим споживачам у вигляді мил, миючих засобів, парфумерних та косметичних засобів.

Великі промислові споживачі складаються 25,1% обсягів споживання хімічної продукції в ЄС. Ця категорія включає металургію, електромеханічну галузь, текстильну галузь та галузі пошиття одягу в цілому, автопромисловість, галузі виробництва паперу та друкарство. Решта обсягів споживання розподіляються наступним чином: 30,3% - домогосподарства, органи влади або комунальні підприємства та неурядові організації, 16,4% - сфера послуг, 6,4% - сільське господарство, 5,4% - будівельна галузь, 6,1% - інша промисловість, 10,2% - для інших галузей.²

На рис. 1 (джерело – те саме) наведені дані щодо складу продукції хімічної промисловості в Європі у 2010р. та прогноз складу на 2030р. Склад представлений 4 типами продукції – органічна хімія, полімери, споживча хімія та базова неорганічна хімія. Показник CAGR (Cumulative Average Growth Rate) - накопичувальний показник середнього росту галузі. Очікуване зростання галузі в Європі є дуже помірним – на 1% щороку.

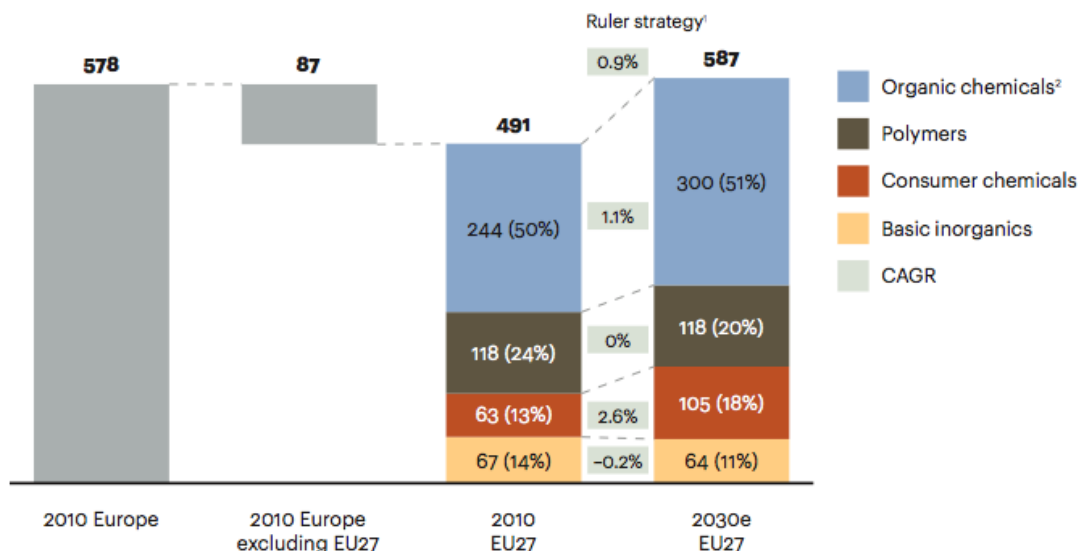
¹ <http://www.cefic.org/newsroom/top-story/20121/Industry-needs-affordable-energy-and-feedstocks/>

² The Future of the European Chemical Industry, Jan 2010
https://www.kpmg.com/BE/en/IssuesAndInsights/ArticlesPublications/Documents/201001%20EuroChem_Europe_Final.pdf

Chemicals production in Europe is expected to grow moderately, with slightly higher demand for consumer chemicals

Production volumes

(€ billion, 2010 prices)

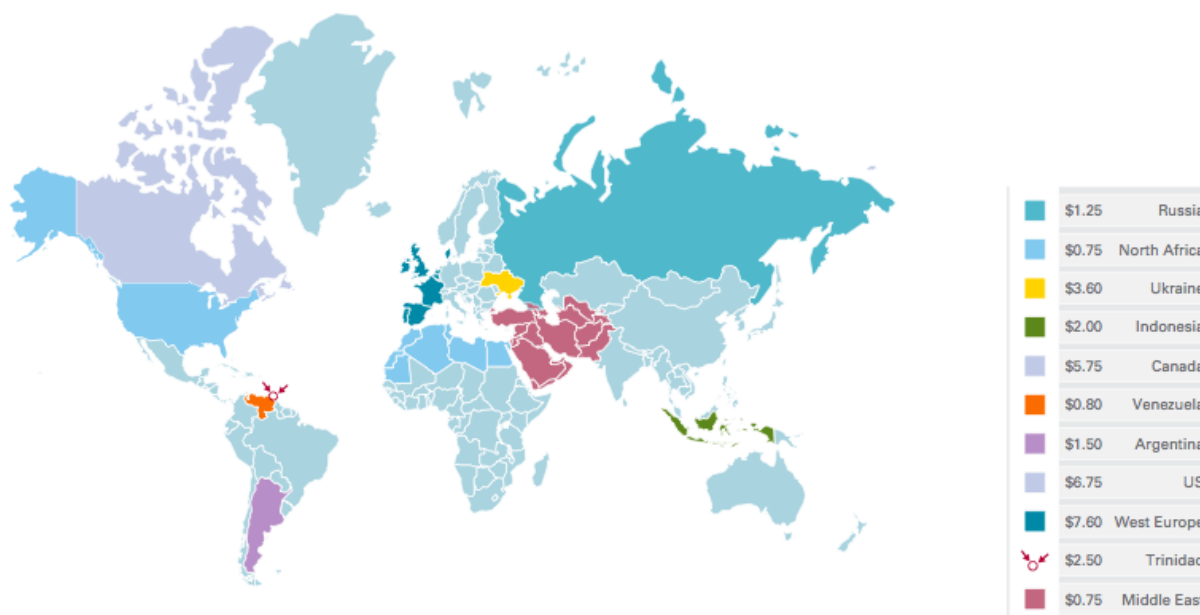
Дані рис. 1 свідчать про зосередження хімічної галузі Європи в країнах ЄС (27 країнах), - зважаючи на включення до країн поза ЄС даних по Туреччині, в якій є передумови для зростання галузі через зростання місцевого попиту на хімічну продукцію, це свідчить про незначну роль хімічної галузі України у загальноєвропейському вимірі хімічної галузі. Прогнозовані обсяги зростання на 20 років є маргинальними для галузі, де капітальні інвестиції мають високу питому вагу серед загального обсягу інвестицій, - передумов для суттєвого зростання виробничих потужностей немає. Єдиний сегментом зростання для галузі стануть виробниці споживчої хімії. У сегменті полімерів триватиме зменшення експорту європейської продукції в Китай. Якщо поточні тренди продовжуватимуться, очікується, що Китай стане чистим експортером полімерів між 2018 та 2025рр. Індія на політичному рівні заявила про стратегію зменшення залежності від імпорту продукції нафтохімії і застосовує митні засоби захисту внутрішнього ринку. Відповідно, ринок хімічної продукції стає мультиполярним і вимагає від великих європейських гравців чіткого управління власними виробничими спроможностями та виробничими компетенціями.

Сировинна база для хімічної промисловості в Європі також зазнає змін. Станом на 2011р. 74% синтезних установок в Європі працюють на основі нафти, і лише незначні обсяги сировини складає етан, що походить з родовищ Північного моря, які швидко вихолощуються. В Європі є потенційно великі запаси сланцевого газу – альтернативної сировини для нафтохімії, проте політичний клімат та регуляторне поле є несприятливими для швидкої розвідки цих запасів та виходу на промисловий видобуток. Відповідно, передумов для заміни сировинного міксу для європейських синтезних установок немає, тоді як нафтохімічні галузі з США та країн Середнього Сходу активно переходять на дешевший газовий сировинний мікс і розглядають Європу як експортний ринок. З іншого боку, ключові галузі-

споживачі продукції нафтохімії переносять свої виробництва в Азію, - саме це є головним викликом для нафтохімічної галузі в Європі.

На мапі з дослідження інвестиційного банку JP Morgan (див рис 3, дані 2008р.) видно, що вже у 2008р. ціна на газ, фактично найголовнішої сировини для хімічної промисловості, була суттєво більша в країнах ЄС та Україні ніж в Росії та країнах Близького Сходу. Зважаючи на суттєве підвищення ціни на газ для України у наступні періоди та зменшення ціни на газ у США через видобування сланцевого газу, розрив у факторі ціни на вхідну сировину є очевидною. Більш того, в Європі ціна на газ зростає через регуляторні зміни. Згідно даних Європейської конфедерації хімічних виробників (Cefic)³ до 15% підвищень ціни на газ у 2012-2013рр. пояснюються зростанням податків через зміни у стратегічних підходах та підвищенні тарифів мережами постачання газу.

World natural gas costs

Source: JP Morgan's Chemical primer, June, 2008

У сукупності ці фактори створюють передумови для закриття заводів в Європі. Консалтінгова компанія ATKerney у своєму звіті (дані 2011р.) щодо розвитку хімічної галузі в світі очікує, що в Європі до 2030р. буде втрачено до 30% робочих місць у галузі через підвищення автоматизації виробничих процесів та помірне зростання обсягу продажів продукції.⁴ Згідно дослідження KPMG (2010) 14 з 45 синтезних установок в Європі стануть нерентабельними до 2015р. Закриття цих заводів означатиме втрату 26% сукупної синтезної спроможності в Європі. Аналогічно, 10 з 17 заводів з виробництва етиленглюколя, розташованих в Європі, можуть стати нерентабельними, а це складає 65% загальної встановленої потужності в Європі.⁵ Вже зараз хімічна промисловість в Європі перебуває у стані масивного зменшення, - за післякризовий період з 2008р. кількість

³ Cefic Position Paper. The implications of the shale gas revolution for the European chemical industry, March 2013

<http://www.cefic.org/Documents/PolicyCentre/PositionPapers/Cefic-Position-on-The-Implications-of-the-Shale-Gas-Revolution.pdf>

⁴ Chemical Industry Vision 2030: A European Perspective, 2011

<https://www.atkearney.com/documents/10192/536196/Chemical+Industry+Vision+2030+A+European+Perspective.pdf/7178b150-22d9-4b50-9125-1f1b3a9361ef>

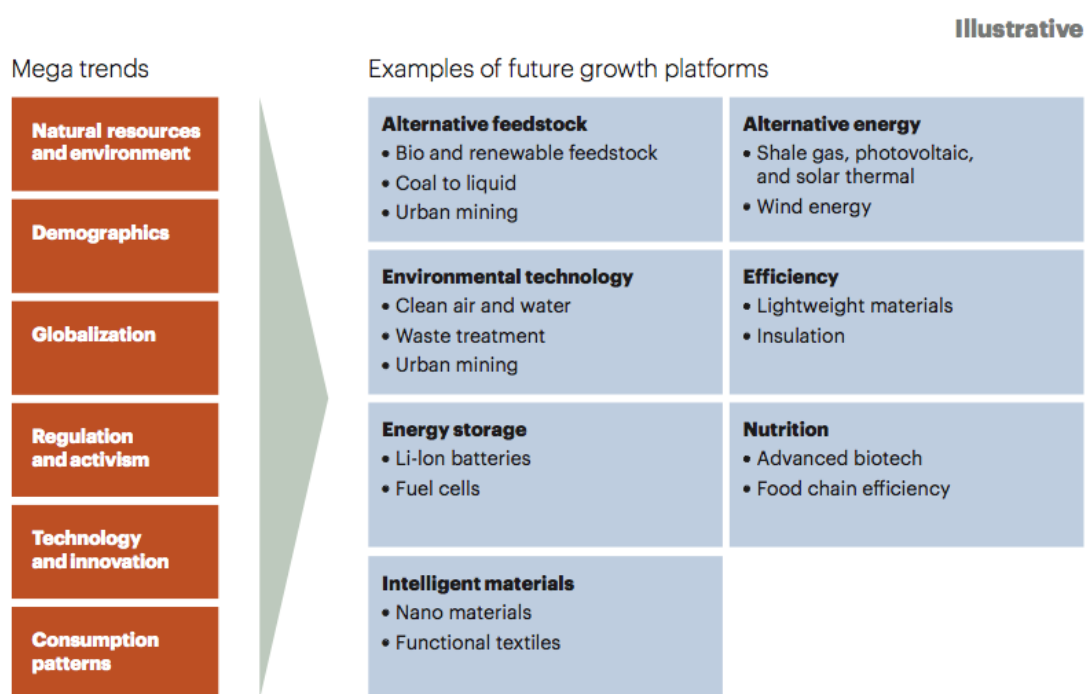
⁵ The Future of the European Chemical Industry, Jan 2010

https://www.kpmg.com/BE/en/IssuesAndInsights/ArticlesPublications/Documents/201001%20EuroChem_Europe_Final.pdf

працюючих в галузі в Європі зменшилась на 4%. Зокрема, Clariant зменшив кількість робочих місць на 3200 лише у 2009р. (17% від загальної кількості працюючих в компанії), Akzo Nobel оголосив про плани зменшити на 20% у своєму головному офісі в Амстердамі та центрі обслуговування в Амхемі.⁶

Галузь може захистити ті сегменти ланцюгу вартості, які менш схильні до перенесення виробництв. Загалом, промислові ланцюги вартості залишаться в Європі, якщо їхні кінцеві галузі-споживачі збережуться та залишаться в Європі. Якщо вартість перенесення виробництва велика або витрати в Європі відносно невеликими – зменшуються фактори для перенесення виробництва. Для багатьох галузей-клієнтів важливими є такі фактори для наближеність до кінцевого споживача в Європі, вартість логістики та здатність оперативно реагувати на зміни у перевагах споживачів. Саме ці фактори зменшують привабливість перенесення виробничих потужностей до Азії для багатьох галузей.

Europe's growth opportunities are primarily in highly innovative products related to global mega trends

На рис 2 (джерело⁷) представлені можливі майбутні платформи для зростання хімічної галузі в Європі. Ці платформи визначаються глобальними мега трендами, які впливають на галузь: природні ресурси та охорона навколишнього середовища (зменшення ресурсів, ускладнення доступу, підвищення вимог до охорони навколишнього середовища тощо), демографія (старіння населення Європи та значне збільшення іклькості населення в країнах, що розвиваються), глобалізація, регулювання та активізм (зростання обох у різних частинах світу), технології та інновації (технологічний поступ, проривні винаходи), способи споживання (зменшення часу планування та зберігання продукції, постійні зміни вимог –

⁶ The Future of the European Chemical Industry, Jan 2010
https://www.kpmg.com/BE/en/IssuesAndInsights/ArticlesPublications/Documents/201001%20EuroChem_Europe_Final.pdf

⁷ Chemical Industry Vision 2030: A European Perspective, 2011
<https://www.atkearney.com/documents/10192/536196/Chemical+Industry+Vision+2030+A+European+Perspective.pdf/7178b150-22d9-4b50-9125-1f1b3a9361ef>

підвищена персоналізація). Відповідно ці тренди визначають можливі точки росту:

- Альтернативні сировинні ресурси: сировина біологічного походження, сировина сталого походження, переведення вугілля у рідину, видобування сировини у міському середовищі
- Альтернативні джерела енергії: фотовольтаніка, сонячна енергетика, сланцевий газ, вітрова електроенергія
- Екологічні технології: технології очищення води та повітря, обробка відходів, видобування сировини у міському середовищі
- Ефективність: легкі матеріали, утеплення
- Зберігання енергії: літієві батареї, кисноводневе паливо
- Поживність: високі біотехнології, ефективність ланцюгів харчування
- Розумні матеріали: наноматеріали, функціональний текстиль

Європейська хімічна промисловість традиційно базується на кластерному підході – заводи галузі концентруються у певних регіонах (наприклад у Леоні у Франції, Антверпені в Бельгії тощо). Найбільша хімічна компанія галузі у світі – німецький концерн BASF – використовує концепцію розміщення заводів Verbund (інтегроване об'єднання). У Verbund заводи розміщується згідно перетоку сировини між ними. У 2011р. BASF мав 6 Verbund-ів та 330 промислових майданчиків розміщення заводів.⁸ Найбільший Verbund у світі – майданчик BASF у Людвіксхавені (Німеччина). Відповідно, будь-яка мобільність заводів є або складною або небажаною через розриви у ланцюгах вартості в інших заводів. Великі концерни, які мають значний масштаб та відповідно низьку собівартість виробництва, нестимуть втрати через значне розпорощення на сотні різноманітних видів продукції, маржа на які зменшуватиметься. Найкращі перспективи для використання платформ росту хімічної галузі мають фокусовані спеціалізовані заводи у споживчих галузях – саме такі компанії матимуть найбільшу маржу.

Важливим чинником росту хімічної галузі в Європі стає поштовх до переходу до біоекономіки, - поштовх з боку законодавців, Європейської Комісії та кінцевих споживачів. Для хімічної промисловості таких перехід означає використання цукрових або крохмальних вуглеводів для виробництва спеціалізованих речовин таких як ензими, вітаміни, органічні кислоти, амінокислоти, полімери та різноманітні згущувачі для різних галузей – від складних матеріалівта фармацевтики до харчової промисловості. Жири тваринного та рослинного походження використовуються у виробництві спеціальних поверхнево-активних речовин для миючих засобів та покриттів. Екстракти з природніх продуктів використовуються як добавки до товарів персональної гігієни та косметики. Останнім часом європейські хімічні компанії спостерігають підвищення попиту на пластики, виготовлені із переробленої біомаси. Такі пластики є товарною продукцією високої оборотності (етилен, пропилен, ізобутилен та р-ксилен), призначеною для виробників таких пластиків як поліетилен (широко використовується для упаковки) або PET (поліетиленетерафалат для пластикових пляшок).⁹

⁸ The Future of the European Chemical Industry, Jan 2010
https://www.kpmg.com/BE/en/IssuesAndInsights/ArticlesPublications/Documents/201001%20EuroChem_Europe_Final.pdf

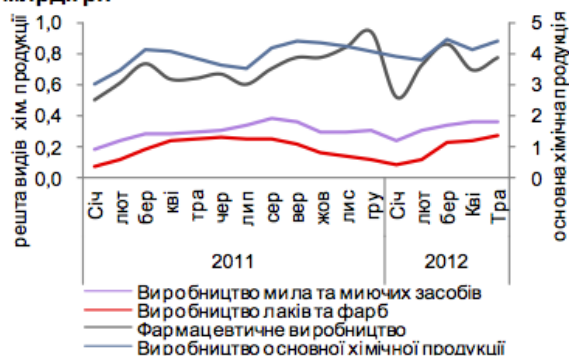
⁹ Cefic Views on the EU Bioeconomy, June 2012
http://www.cefic.org/Documents/PolicyCentre/Industrial%20Policy/Cefic_Views_on_the%20Bioeconomy.pdf

Стан хімічної галузі в Україні¹⁰

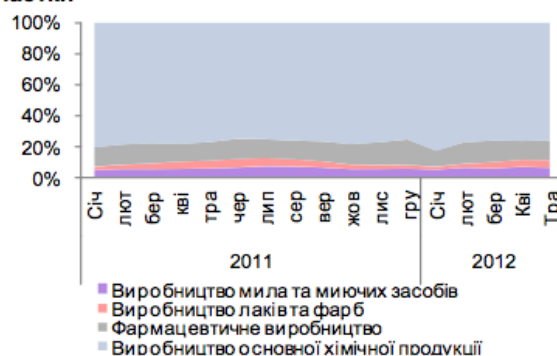
Українські підприємства виробляють всі основні види хімічної продукції. Специфіка галузі визначається значною роллю сільського господарства в економіці країни. Найбільшою за вартістю реалізації є група товарів основної хімічної продукції, до якої належать добрива, інші органічні та неорганічні сполуки. Загалом, темпи виробництва в 2011 – кв.2012 залишаються сталими, з урахуванням сезонних коливань. У порівнянні з іншими європейськими країнами, номенклатура виробництва хімічної продукції в Україні є дуже обмеженою та складається в основному із товарної продукції, без спеціалізованої хімії.

Реалізація основних видів хімічної продукції, млрд.грн

Джерело: Держкомстат

Реалізація основних видів хімічної продукції, частки

Джерело: Держкомстат

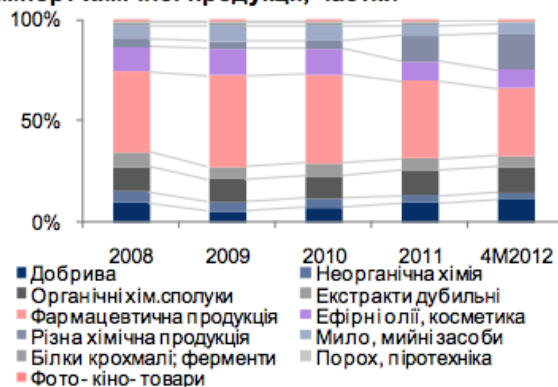
Імпорт хімічної промисловості в 2009-2010 рр майже на половину складався з фармацевтичної продукції. Протягом 2011 та 4М2012 частка фармацевції скорочується за рахунок зростання часток добрив та різної хімічної продукції.

Імпорт хімічної продукції, млрд.дол

Джерело: Держкомстат

Імпорт хімічної продукції, частки

Джерело: Держкомстат

Протягом 2008-4М2012 основними напрямками експорту добрив були: Туреччина, Індія, Бразилія та Мексика. Більшість імпорту в цей період припала на Росію.

¹⁰ Галузевий огляд. Хімічна промисловість. 2012. Erstebank. Іван Улітко.

Імпорт екстрактів, фарб, пігментів відбувається з багатьох країн. Найбільші частки імпорту мають:

Німеччина, Польща, Італія, Туреччина, Іспанія, Росія. Ці країни складають більше половини імпорту групи товарів. Присутність серед головних країн-імпортерів європейських країн свідчить про потенціал імпортозаміщення у цьому сегменті галузі. У випадку економічного зростання попит на екстракти, фарби, покриття та пігменти зростатиме і відповідно підвищуватиметься бізнес кейс для розміщення відповідних підприємств на території України.

Галузі представлена головним чином підприємствами компанії Ostchem (Group DF), важливу роль грає державний Одеський припортовий завод. У всіх сегментах галузі кількість виробників є малою, що свідчить про недорозвиненість галузі у порівнянні з іншими європейськими країнами.

Стан хімічної галузі в Польщі

Згідно річного огляду хімічної промисловості Польщі темпи зростання галузі дещо зменшились у 2012р. у порівнянні з 2011р. Тим не менше, у Польщі хімічна галузі продовжувала займати друге місце у промисловості після харчової промисловості. Частка хімічної промисловості, разом із фармацевтичною промисловістю та пластиками, складала 14% всього промислового виробництва. Польща мала суттєвий торговельний дефіцит у торгівлі продукцією галузі, - 7 млрд євро - який складав 70% всього торговельного дефіциту Польщі.

Загальний обсяг продажів хімічної промисловості у 2012р. склав 123.450 млн злотих, що склало на 5,6% більше за попередній рік. Це склало 5,4% всього обсягу продажу промисловості та 12,8% продажів переробних галузей. Водночас суттєво погіршилися фінансові результати підприємств хімічної та фармацевтичної галузей. Чистий фінансовий результат компаній галузі склав у 2012р. 2.764 млн злотих у порівнянні з 2011р. Зростання обсягів виробництва фармацевтичної продукції зменшилось до приблизно 22,6% і досягло 820 млн злотих. Лише виробники гуми та виробів з пластмаси показали чистий фінансовий ріст з 2472 млн злотих у 2011р до 2715 млн злотих у 2012р. Табл 1 нижче наведені дані у розрізі окремих сегментів хімічної промисловості Польщі.

Tablica 2. Wyniki ekonomiczne przemysłu chemicznego w 2012 roku w milionach złotych
Table 2. Economic results of chemical industry in 2012 in million PLN

Wyszczególnienie / Specification	2011	2012		Dynamika 2011 = 100 (dla PLN)
		PLN	EUR ¹	
Przemysł chemiczny ogółem / Chemical industry total				
przychody ze sprzedaży / revenues from sales	116 911	123 450	29 498	105,6
koszty wytworzenia / production costs	107 490	114 833	27 439	106,8
wynik finansowy brutto / gross financial result	8 182	7 424	1 774	90,7
wynik finansowy netto / net financial result	7 034	6 299	1 505	89,6
Produkcja wyrobów chemicznych / Production of chemical products				
przychody ze sprzedaży / revenues from sales	51 272	55 807	13 335	108,8
koszty wytworzenia / production costs	46 652	51 867	12 394	111,2
wynik finansowy brutto / gross financial result	4 115	3 236	773	78,6
wynik finansowy netto / net financial result	3 503	2 764	660	78,9
Produkcja wyrobów farmaceutycznych / Production of pharmaceuticals production				
przychody ze sprzedaży / revenues from sales	13 045	13 265	3 170	101,7
koszty wytworzenia / production costs	11 784	11 945	2 854	101,4
wynik finansowy brutto / gross financial result	1 248	993	237	79,6
wynik finansowy netto / net financial result	1 059	820	196	77,4
Produkcja wyrobów gumowych i z tworzyw sztucznych / Production of rubber and plastic goods				
przychody ze sprzedaży / revenues from sales	52 594	54 378	12 994	103,4
koszty wytworzenia / production costs	49 054	51 021	12 191	104,0
wynik finansowy brutto / gross financial result	2 819	3 195	763	113,3
wynik finansowy netto / net financial result	2 472	2 715	649	109,8

Важливим фактором для галузі є розмір заробітної плати. Середня зарплата у галузі зросла до 4491 злотих на місяць (16100 грн). У сегменті гум та виробництва товарів з пластмас зарплата складала 2292 злотих/міс (12150 грн), у фармацевтичній галузі – 5360 злотих/міс (19200 грн). У табл. 2 нижче наведено дані про зростання продуктивності праці у галузі впродовж 2010-2012рр. Зважаючи на капітоємність галузі, це свідчить про зростання капітальних інвестицій та інвестицій в персонал. Новий Розділ має суттєву перевагу перед Польщею щодо фактору вартості робочої сили, проте зростаюча продуктивність є свідченням використання виробниками своїх виробництв у Польщі з метою переходу до виробництва продукції з вищою економічною доданою вартістю – свідчення бажання залишатись у Польщі.

Tablica 6. Wydajność pracy w przemyśle chemicznym w latach 2010-2012 w tysiącach złotych na osobę /
Table 6. Labor efficiency in chemical industry in the years 2010-2012 in thousands per person.

Wyszczególnienie / Specification	Wydajność pracy / Labor efficiency			Dynamika / Dynamics 2012/2011
	2010	2011	2012	
Produkcja wyrobów chemicznych: Chemical goods production:	638	729	786	107,8
Produkcja wyrobów farmaceutycznych Production of pharmaceuticals	668	598	632	105,7
Produkcja wyrobów gumowych i z tworzyw sztucznych Production of rubber and plastic goods	305	344	346	100,6
Razem Total	437	447	496	110,9

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS / Prepared on the basis of GUS data

Як і у попередні роки, хімічна промисловість Польщі у 2012р. продовжувала показувати значний дефіцит зовнішнього торгівельного балансу – хоча різниця імпорту та експорту хімічної продукції зменшилась у 2012р. до 7

млрд євро з 8,3 млрд євро у 2011р. Експорт складався в основному з добрив, ароматизованих олій, парфюмерних речовин, мил, миючих засобів, природньої гуми та її похідних. Найбільше імпорту припадало на фармацевтичну продукцію (2,2 млрд євро), пластмаси (2,7 млрд євро), різні хімічні продукти (1,1 млрд євро) та органічні речовини (1,2 млрд євро).

Наявність значного дефіциту торгівлі з ЄС у деяких товарних групах хімічної промисловості як в Польщі так і в Україні може становити спільну ринкову можливість для планованих індустріальних парків в Любачові, Яворові та Новому Роздолі.

6.5 Аналіз переваг та витрат (Benefit Cost Analysis, BCA)

Фактор	Переваги	Недоліки
Сировина	<ol style="list-style-type: none"> 1. Потенціал видобутку сланцевого газу і потенційно нижчі ціни 2. Відносно добрий потенціал доступу до сировини з біомаси 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Висока вартість газу в країні 2. Робота базових хімічних виробництв з перебоями (Лукор)
Людський капітал	<ol style="list-style-type: none"> 1. Низька вартість людських ресурсів 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Відсутність сучасних кваліфікацій, компетенцій серед потенційних працівників 2. Брак компетентних менеджерів
Розташування	<ol style="list-style-type: none"> 1. Добре сполучення з Західною, Південно-Східною Європою та Україною 2. Традиції хімічної промисловості в регіоні 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Кордон (відсутність перспективи безкордонної торгівлі на найближчі 20 років) 2. Віддаленість від портів 3. Погана дорожня інфраструктура
Споживачі (попит)	<ol style="list-style-type: none"> 1. Розвиток галузей-споживачів в регіоні (автобудівельна, авіапромислова) 2. Потенціал розвитку промисловості в регіоні (Західна Україна, Центральна Україна) 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Віддаленість від основних ринків споживання продукції (Західна Європа, Азія)
Фінанси		<ol style="list-style-type: none"> 1. Відсутність доступу до фінансування для підприємств 2. Висока вартість фінансового капіталу
Знання	<ol style="list-style-type: none"> 1. Наявність бази 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Відсутність

	підготовки кадрів у сфері біотехнологій у Львові	конкурентоспроможних інституцій типу НДІКР галузі в регіоні
--	--	---

6.6 Оцінка життєвого циклу (Life Cycle Analysis, LSA)

Початковий етап розміщення галузі на території Індустріального Парку Розділ

- Високі капітальні вкладення
- Незначна кількість зайнятих (висока продуктивність праці)
- Тривалі та складні дозвільні процедури
- Необхідність поєднання зусиль від національного до місцевого рівнів
- Потреба у висококваліфікованій підтримці з боку адміністрації Індустріального Парку

Етап зрілості галузі на території Індустріального Парку Розділ

- Складність заміни персоналу або його перекваліфікації
- Необхідність створення науково-дослідних підрозділів та інституцій трансферу технологій
- Незначне зростання зайнятості (автоматизація, збільшення продуктивності)
- Високі ризики закриття підприємств через відсутність ринкових можливостей (бізнес кейсу)
- Можливість використання мережевих концепцій до розбудови Парку (вербунд, кластер, еко-парк)
- Можливість розвитку малих та середніх виробничих підприємств із використанням вхідної сировини якірних резидентів Парку та/або розробок організацій інноваційного розвитку на території Парку або з регіону

Етап трансформації галузі на території Індустріального Парку Розділ

- Потреба у суттєвих публічних інвестиціях для економічної трансформації території

6.7 Аналіз вхідних та вихідних факторів (Economic Input Output Analysis, EIO)

Вхідні фактори

- Низька кваліфікація кадрів у регіоні для розміщення підприємств із рівнем вимог сучасних виробництв
- Висока вартість ресурсів (feedstock) та відсутність передумов для зниження вартості у найближчій перспективі
- Недостатньо розвинений ринок використання біо-маси та розвиток сільського господарства в країні створює бізнес-кейс для використання біо-ресурсів як вхідних ресурсів для хімічної галузі

Вихідні фактори

- Відсутність достатнього рівня попиту на продукцію хімічної промисловості для обґрунтування доцільності її розміщення в Індустріальному Парку Розділ

- Розвиток сільського господарства стимулює попит на спеціалізовану хімічну продукцію
- Розміщення автопрому (Словаччина) та авіапрому (Польща) стимулює попит на спеціалізовану хімічну продукцію
- Майже повна відсутність біо-технологічної галузі в країні (імпорт) створює основу бізнес-кейса для виробництва цієї продукції в Парку

6.8 Визначення точок диференціації (differentiation points)

Точки диференціації для розміщення підприємств хімічної галузі в Індустріальному Парку Розділ;

Позиціонування як парку для виробництва невеликих виробництв спеціалізованої хімічної продукції (specialty chemicals) на основі біологічної вхідної сировини (biomass based feedstock):

- Імпорт – ринкова можливість через значний обсяг імпорту
- Зона – добре розміщення (захисна зона), забезпечення розміщення виробництва Адміністратором Парку
- Кадри – наявність висококваліфікованих кадрів та бази їх підготовки (Львів)
- Мікс сировини – доступ до газу, електрики, базових сполук
- Біосировина – доступ до біологічної вхідної сировини (biomass based feedstock) – забезпечення Адміністратором необхідних обсягів в Україні

Типи можливих спеціалізованих виробництв;

1. Спеціалізована хімія для сільського господарства – розвиток ринку в Центральній та Східній Україні
2. Пігменти та фарби – розвиток друкарської промисловості в регіоні
3. Основи для парфюмерної та косметичної промисловості – можлива точка росту
4. Сполуки для харчової промисловості
5. Сполуки для деревообробної промисловості – клеї, пропитки тощо.

6.9 Оцінка бар'єрів

Технологічні

- Необхідність розбудови цілісної складної технологічної схеми для розміщення виробництва на території Індустріального Парку Розділ (постачання газу, вочистка відходів тощо)

Фінансові

- Високий поріг капітальних інвестицій, необхідний для розміщення підприємств галузі

Екосистемні

- Відсутність однозначного бізнес-кейса для розміщення хімічних виробництв в регіоні (відсутність споживачів у безпосередній близькості)
- Відсутність системи компаній-постачальників, логістичних компаній, дистрибуторів тощо.

6.10 Ключові гравці (на визначених ринках)

Перелік найбільших компаній хімічної промисловості (2013)¹¹ (табл 3)

Rank 2012	Company	Sales			Rank 2012	Company	Sales		
		\$m 2012	% Change reporting currency	\$			\$m 2012	% Change reporting currency	\$
1	BASF ^a	95,100	-1.9	-0.2	32	PPG Industries ^{l/x}	12,966	2.7	2.7
2	Sinopec ^b	64,894	-2.3	-1.3	33	DSM	12,039	-0.7	1.1
3	ExxonMobil ^b	60,885	-5.9	-5.9	34	LANXESS	11,990	3.6	5.4
4	Dow Chemical	56,786	-5.3	-5.3	35	Ecolab	11,839	74.1	74.1
5	SABIC	50,390	-0.5	-0.5	36	SK Energy ^h	11,801	-16.5	-9.2
6	Shell ^b	45,757	-2.6	-2.6	37	Sasol ^k	11,588	14.4	-5.5
7	LyondellBasell Industries	45,352	-5.9	-5.9	38	Praxair	11,224	-0.2	-0.2
8	DuPont ^{a/aa}	34,833	3.5	3.5	39	Huntsman	10,964	-0.7	-0.7
9	Mitsubishi Chemical ^c	32,782	-3.7	-15.3	40	Sekisui Chemical ^e	10,958	7.0	-5.9
10	INEOS	29,908	17.0	19.1	41	Henkel (Adhesive segment) ^o	10,885	6.6	8.4
11	Bayer ^d	27,370	7.7	9.6	42	Shin-Etsu ^e	10,884	-2.1	-13.9
12	Total ^b	26,050	1.4	3.2	43	Asahi Kasei ^{e/v}	10,559	-0.7	-12.6
13	LG Chem	21,837	2.6	11.5	44	Mosaic ^l	9,974	-10.2	-10.2
14	Sumitomo Chemical ^c	20,724	0.2	-11.8	45	Borealis	9,948	6.3	8.2
15	AkzoNobel ^a	20,291	5.4	7.2	46	Formosa Chemicals & Fibre (Taiwan) ^p	9,886	6.6	6.6
16	Air Liquide	20,207	6.0	7.9	47	BP ^m	9,858	-9.0	-9.0
17	Linde Group	20,146	10.8	12.8	48	Air Products ^r	9,612	-0.6	-0.6
18	PTT Global Chemical	18,396	12.5	16.0	49	Sherwin-Williams	9,534	8.8	8.8
19	Evonik ^{b/v}	17,654	-5.2	-3.6	50	NPC (Iran) ^{e/n}	9,017	-13.1	-13.1
20	Braskem	17,333	9.3	-0.7	51	Versalis (part of ENI) ^h	8,462	-1.1	0.6
21	Toray ^c	16,900	0.2	-11.8	52	Arkema	8,432	8.4	10.3
22	Agrium	16,686	7.9	7.9	53	Ashland ^r	8,206	26.2	26.2
23	Solvay ^e	16,395	66.8	69.7	54	Eastman Chemical	8,102	12.9	12.9
24	Johnson Matthey ^c	16,314	-10.8	-15.3	55	Potash Corp	7,927	-9.0	-9.0
25	Reliance Industries ^{e/h}	16,095	7.8	1.0	56	Teijin ^c	7,915	-12.7	-23.2
26	Yara International	15,187	5.2	13.0	57	Styrolution	7,911	-9.1	-7.5
27	Lotte Chemical Corporation ^{bb}	14,928	1.3	10.1	58	DIC ^c	7,470	-4.2	-15.7
28	Mitsui Chemicals ^c	14,926	-3.3	-14.9	59	ALPEK (Grupo Alfa)	7,417	6.1	14.1
29	Syngenta	14,202	7.0	7.0	60	Tosoh ^c	7,095	-2.7	-14.4
30	Merck KGaA	14,161	8.4	10.3					
31	Chevron Phillips Chemical	13,307	-4.5	-4.5					

Найбільші компанії хімічної промисловості в Польщі ¹²

У табл 4 наводиться перелік найбільших підприємств хімічної промисловості Польщі згідно кількості працюючих.

¹¹ ICIS Top 100 Chemical Companies http://img.en25.com/Web/ICIS/FC0211_CHEM_201309.pdf

¹² Raport Roczny 2012, <http://www.pipc.org.pl/plik.php?id=532>

Lp. / No.	Nazwa przedsiębiorstwa / Company's name	Zatrudnienie w latach / Full-time employment	Przychody ogółem [PLN mln] / Total revenues (Mio. PLN)	Wskaźnik rentowności brutto [%] / Gross profitability index [%]	Wskaźnik rentowności netto [%] / Net profitability index [%]
1	PKN Orlen S.A.	4 422	90 361	3,0	2,4
2	Grupa Kapitałowa Basell Orlen Polyolefins	415	3 451	bd / na	bd / na
3	Petrochemia-Białochwia S.A.	111	308	3,0	2,0
4	Grupa Azoty S.A. (poprzednio Zakłady Azotowe w Tarnowie – Mościcach SA)	2 065	2 167	13,8	12,6
5	Zakłady Azotowe „Puławy” S.A.	3 272	3 760	13,6	12,4
6	Zakłady Chemiczne „Police” S.A.	2 335	3 032	8,7	3,9
7	Grupa Azoty ZAK S.A.	1 581	2 188	6,7	5,3
8	ANWIL S.A.	1 272	2 561	-11,0	-8,9
9	LJVDNA S.A.	262	290	3,6	2,9
10	GIECH S.A.	5 602	4 519	-10,0	-10,4
11	PCC Rokita S.A.	756	1 099	9,4	9,4
12	PCC Synteza S.A.	75	159	1,4	1,1
13	Z. Ch. „Sierkopol” TARNOBRZEG Sp. z o.o.	420	249	bd / na	bd / na
14	FOSFAN S.A.	181	151	1,0	0,8
15	LEPG S.A.	475	430	bd / na	bd / na
16	FLUOR S.A.	306	55	15,2	16,1
17	PROFARB – Grupa Chemiczna Sp. z o.o.	157	76	4,3	2,2
18	Zakład Chemiczny „Silikony Polskie” Sp. z o.o.	78	18	5,6	4,0
19	BIS IZOMAR Sp. z o.o.	698	158	2,4	1,5
20	Solvadis Polska Sp. z o.o.	20	318	1,5	1,1
21	ICSO „Białochwia”	153	18	3,0	2,4
22	Instytut Chemii Przemysłowej im. Prof. Ignacego Mościckiego	312	34	0,7	0,7
23	Instytut Nawozów Słucznych	376	84	6,2	6,1
24	Anneberg Transport INT. Sp. z o.o.	113	42	0,3	0,3
25	AUTOZAK Sp. z o.o.	86	30	4,9	3,6
26	CHEMEKO Sp. z o.o.	51	7,3	6,3	5,2
27	Albis Polska Sp. z o.o.	12	77	6,2	4,8
28	Azelis Poland Sp. z o.o.	47	78	bd / na	bd / na

Ризики

1. Бізнес – високий ризик погіршення бізнес-кейсу для галузі в цілому в Європі та в Україні зокрема
2. Конкуренційні – наявність сильного місцевого гравця (Ostchem) у галузі, конкуренція Індустріального Парку Розділ з іншими промисловими парками, територіями та кластерами як із Східної так і Західної Європи
3. Регуляторні – повна залежність ціни на вхідну сировину для галузі від державної політики (газ, імпорتنі мита), можливість значних і частих змін рамок умов роботи галузі

SWOT

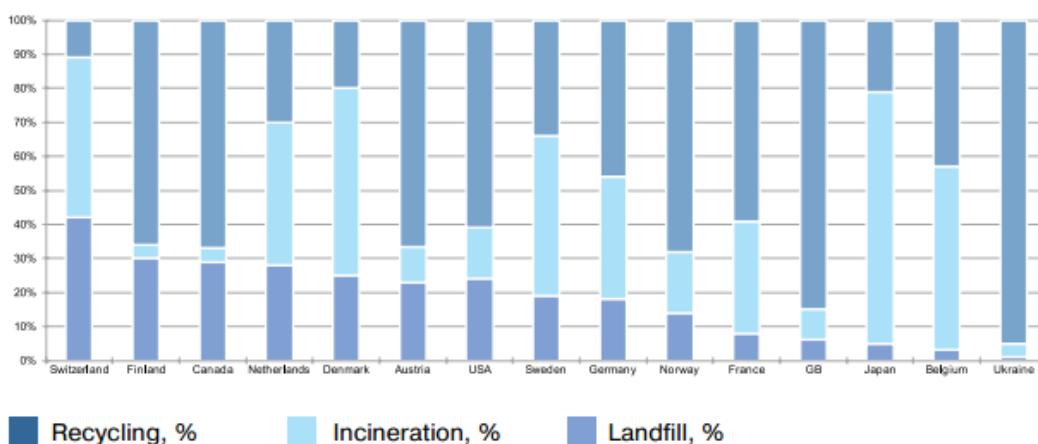
Сильні сторони	Слабкі сторони
<ol style="list-style-type: none"> 1. Земельна ділянка, придатна для розміщення хімічних виробництв (захисна зона) 2. Промислові традиції - персонал 3. Промислові традиції - розуміння з боку місцевої громади переваг розташування хімічних виробництв 4. Наявність біо сировини - розвиток сільського господарства в країні 5. Наявність покладів сланцевого газу в регіоні та робота над їх дослідженням 6. Відносна велика кількість компаній галузей друкарства 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Відсутність хімічної промисловості як галузі в регіоні 2. Людський капітал - відсутність персоналу (виробничого, управлінського) з компетенціями, необхідними інвесторам 3. Слабкий розвиток ринків, які є споживачами продукції хімічної промисловості в регіоні 4. Відсутність кінцевих споживачів продукції галузі в регіоні станом на 2014р. 5. Вартість енергії в Україні є вищою за інші ринки 6. Вартість газу незначно менша ніж у сусідніх країнах ЄС 7. Регіон не є головним с/г регіоном в країні
Можливості	Загрози
<ol style="list-style-type: none"> 1. Розміщення спеціалізованих хімічних виробництв невеликого розміру (speciality chemicals) 2. Розвиток ринку поводження з відходами спричинить попит на спеціалізовані хімікати 3. Виробництво пігментів та спеціалізованих фарб для друкарської галузі 4. Виробництва, пов'язані із розвитком сільського господарства в Україні (crop protection chemicals) 5. Створення лабораторії із сертифікації на дотримання вимог REACH 6. Створення ланцюгів вартості на основі біо сировини - зв'язок з рослинництвом та тваринництвом в регіоні (biomass based feedstock) 7. Наявність дефіциту торгівлі у певних товарних групах як в Польщі так і в Україні - спільне залучення інвесторів 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Відсутність кінцевих споживачів для компаній галузі (залежність від розвитку інших ринків) 2. Вартість газу в Україні у перспективі 2020 не буде нижчою за вартість газу в Росії та Західній Європі (feedstock), передумови розміщення хімічних виробництв в цих країнах є кращими, навіть з врахуванням логістики.

6.11 Переробка твердих побутових відходів

Опис ключового сценарію: концепція, ресурси, узагальнений план впровадження

Ринок переробки твердих побутових відходів (ТПВ) в Україні – один із найбільш перспективних та практично нерозвинутих на сьогодні. Причинами його повільного розвитку є насамперед неналагоджена та економічно необґрунтована система збору та утилізації ТПВ, як на національному, так і на регіональному рівнях, а також висока корумпованість галузі, у поєднанні із низькою обізнаністю населення щодо раціонального поводження із ТПВ.

Способи поводження з ТПВ в Україні порівняно з іншими розвинутими країнами (2011)

Незважаючи на це, ринок буде швидко розвиватися уже в найближчі 10 років, що насамперед пов'язано із підписанням Україною Угоди про зону вільної торгівлі із ЄС у 2014 та зобов'язаннями щодо дотримання європейських екологічних стандартів. Таким чином сьогодні найбільш ризикованими, але й одночасно найбільш перспективними напрямками розвитку та інвестування у даній галузі є:

- Встановлення облікових систем та систем контролю за складуванням ТПВ;
- Впровадження освітніх проектів та інших заходів, що формують публічну культуру сортування відходів;
- Запровадження системи роздільного збору сміття;
- Будівництво сучасних сміттєпереробних заводів;
- Будівництво або модернізація заводів з переробки вторинних відходів або використання вторинного палива (RDF);
- Побудова нових полігонів ТПВ;
- Розширення існуючих полігонів та меліорація закритих.¹³

Щорічно на Львівщині утворюється понад **600 тис. тонн** твердих побутових відходів. Кількість всіх побутових та промислових відходів оцінюється приблизно в 5,0 млн. м³ на рік, що становить близько 1500 тисяч. тон. Для порівняння, загальна маса муніципальних відходів, що утворюються в регіоні Західнопоморського воеводства в 2010 році склала до 564 тисяч. тон, при чому переважна кількість відходів спресована або частково спресована.

¹³ http://investukraine.com/wp-content/uploads/2012/10/Solid-waste-management-in-Ukraine_WWW.pdf

Майже всі побутові відходи в області захоронюються на сміттєзвалищах. Переважна їхня більшість працює в режимі перевантаження, тобто з порушенням проектних показників щодо обсягів накопичення відходів. Водночас сміттєзвалища є джерелом інтенсивного забруднення ґрунтів, атмосфери та підземних вод. Практично на жодному з них не знешкоджується фільтрат. Майже усі потребують невідкладної санації та рекультивації. Не вирішуються питання створення нових полігонів. Значна кількість сміттєзвалищ приймає промислові відходи. Крім того, утворюються несанкціоновані звалища побутових відходів.

На даний час у Львівській області діє Обласна програма поводження з твердими побутовими відходами на період до 2015 р. Проте, оскільки вона була прийнята ще у 2007 році, є багато нагальних питань, які не враховані у програмі, і тому вона потребує коригування. Проект обласної програми поводження із ТПВ на 2012–2020 р. було розроблено Управлінням житлово-комунального господарства Львівської обласної державної адміністрації у 2013 році.

Програма передбачає застосування механізму ринкових відносин, застосування економічно обґрунтованих тарифів, упровадження кластерної політики у сфері забезпечення високого технологічного сучасного рівня поводження з твердими побутовими відходами. Кластерний підхід передбачає формування чотирьох кластерів в області, забезпечення збирання відходів у радіусі до 70 км в межах кластеру від понад 800 тис. мешканців, організацію роздільного збору, переробки й утилізації твердих побутових відходів оператором. Під кластером з управління потоками ТПВ розуміється територіальна система, що забезпечує узгоджену взаємодію органів місцевого самоврядування, органів виконавчої влади, суб'єктів підприємницької діяльності. Головною ціллю організації кластеру визначається забезпечення суцільного збору ТПВ, безпечного транспортування, комплексної переробки з виділенням фракцій вторинної сировини, безпечного захоронення залишків. При такому підході планується досягти наступних показників:

- зменшення обсягу твердих побутових відходів перед їхнім захороненням на 30 % (180 тис. тон) на полігонах ТПВ;
- зменшення кількості сміттєзвалищ захоронення ТПВ на 300 до 8 сучасних екологічних полігонів ТПВ кущового призначення;
- кількість ліквідованих (рекультивованих) несанкціонованих сміттєзвалищ — 530;
- вивільнення земельних ресурсів за рахунок ліквідації та рекультивації сміттєзвалищ - 350 га;
- збільшення обсягу залученого інвестиційного фінансування системи поводження з ТПВ до 75 % (1,125 млрд. грн.);
- поетапне запровадження єдиної економічно обґрунтованої тарифної політики у районах та містах обласного значення на 80 % території області;
- зменшення викидів «парникових газів» на 75 % та зменшення забруднення земель та ґрунтових вод фільтратами на 75 %.

Рис. Пропонований розподіл на кластери у Львівській обл.¹⁴

¹⁴ http://epl.org.ua/fileadmin/user_upload/images/publication/1369_EPL_Zvit_MINI.pdf

За таким підходом місто Новий Розділ належало б до Дрогобицького кластера (4), що плановано мав би складатися із:

- полігону із захоронення ТПВ;
- сміттєпереробного заводу;
- сміттєперевантажувальних станцій (5 шт.)
- автотранспортного парку;
- контейнерного парку.

Таб. Кількість відходів у Львівській області по кластерах (дані станом на 2012 р.)¹⁵

Номер кластера	Міські громади	Сільські громади	Разом
	ТПВ / рік	ТПВ / рік	
Кластер 1	34 248,10	12 942,46	47 190,56
Кластер 2	143 714,81	66 438,03	210 152,84
Кластер 3	144 672,86	49 092,35	193 765,21
Кластер 4	117 374,66	89 700,65	207 075,30
Всього	440 010,42	218 173,49	658 183,91

Новий Розділ

Полігон розміщено на території кар'єру де добувалась сірка, площа 4 га. З яких використовується 2,3 га. Резерву для розміщення ТПВ вистачить на 3 – 5 років. Звалище знаходиться поруч з двома водоймами.

Миколаїв

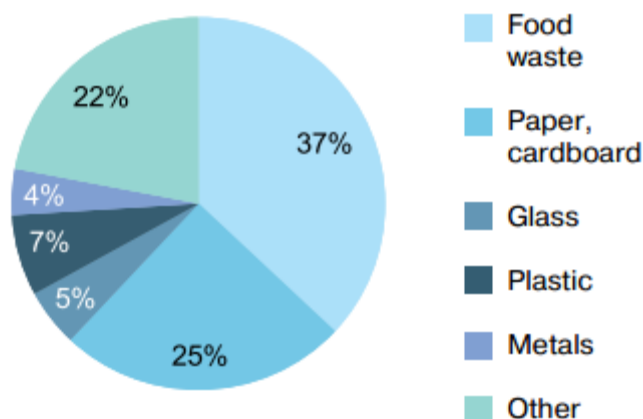
Для полігону використовується природний яр, що лежить на території піщаного кар'єру. Відходи висипаються на верхньому ярусі, а потім зіштовхуються в яр. Полігон має повну документацію. Для пересипки шару відходів використовується пісок. Полігон в найближчому часі підлягає модернізації, під час якої планується також відбір відходів, що уже закладені на зберігання.

Місто Львів за 2012 р. рік розмістило на звалищі близько 224 000 тон побутових відходів. Припускаючи, що у Львові проживає близько 755 тисяч осіб, на душу населення утворюється приблизно 0,990 м³ (0,297 кг /добу). В морфологічному складі муніципальних відходів в міських районах з більш ніж 50 тисячами населення переважають **харчові та сільськогосподарські (29%), папір, картон (19%) і пластик (15%)**. Відходи в сільській місцевості

¹⁵ http://www.lvivoblast.farr.com.pl/ua/Diagnoza_UA.pdf

характеризується високим вмістом харчових та сільськогосподарських відходів (33%) і мінеральної фракції (17%).

Рис. Морфологічний склад ТПВ (середній по Україні) (2011)

Source: Practical manual by O. Ignatenko

Кількість муніципальних відходів, що утворюються у Львові на душу населення знаходиться в діапазоні близькому до того, який домінує зараз у Польщі. Слід однак відзначити зростання кількості ТПВ в останні роки, що відбувається за рахунок збільшення кількості пакувальних матеріалів та поширений споживацький підхід жителів Львова.

№	Місто	Населення	Відходи Тон/рік	Відходи Тон/особа /р.	Відходи м ³ /р	Відходи м ³ /особа/р
1.	Старий Самбор	6 500	3 480	0,535	11 600	1,785
2.	Жидачів	11 500	3 300	0,287	11 000*	0,957
3.	Сокаль	22 000	8 000	0,364	26 660	1,212
4.	Броди	24 000	12 000	0,500	40 000	1,666
5.	Золочів	24 000	7 200	0,300	24 000	1,000
6.	Новий Розділ	29 000	9 000	0,310	42 000	1,448
7.	Самбір	34 000	13 200	0,388	44 000	1,294
8.	Миколаїв	20 000 (50 000)**	25 000	0,500	83 300	1,666

Таблиця 2. Кількість відходів в регіоні

* Інформація, отримана приблизно від 10 до 12 тисяч. м³ відходів на рік. У таблиці прийнято середнє значення, 11 тисяч. м³.

** Полігон в Миколаєві підтримує великій площі, де проживають загалом близько 50 тисяч осіб.

Плата, що стягується від жителів багатоквартирних будинків в порівнянні з жителями, що проживають в односімейних будинках суттєво не відрізняється. Відрізняються збори за відходи від підприємств. Наприклад, плата від підприємств в місті Сокаль є 27,03 грн. за 1 м³ відходів. Те, що ціни на розміщення відходів є економічно не виправданими призводить до того, що коштів на таку діяльність хронічно не вистачає. Для того, щоб говорити про такий же рівень фінансування галузі як у Польщі, ця плата повинна бути, принаймні в діапазоні 40,0 – 45,0 грн. Без такого збільшення обсягу коштів, комунальне господарство не буде в змозі модернізувати системи збору, сортування й утилізації відходів, модернізацію та захист існуючих звалищ.

Місто	Оплата від мешканців
Новий Розділ	3,24 грн.
Миколаїв	5,00 грн.
Сокаль	3,66 грн.
Самбір	4,72 грн.
Старий Самбір	7,82 грн.
Золочів	4,60 грн.
Жидачів	3,48 грн.

Таблиця 3. Плата за відходи, стан на серпень/вересень 2012 року

Основні кроки для оптимізації бізнес ефективності в галузі ТПВ:

- 1: Підтримка розвитку бізнесів, що використовують еко-ощадні технології
- 2: Промоція повторного використання, переробки і компостування відходів в комерційному та промисловому секторі
- 3: Підтримка інфраструктури ринку відходів, з метою зростання кількості виробників відходів та якісного доступу сировини до її споживачів
- 4: Удосконалення ефективності використання ресурсів у будівельному секторі

Таким чином створення промислового парку у Новому Роздолі, який би став вузлом для переробних підприємств Львівської області загалом, та Дрогобицького кластера зокрема є перспективним сценарієм загосподарювання пост-сірчаних територій у Новому Роздолі.

6.12 Стан галузі в Україні

Щорічно в населених пунктах України утворюється 50 млн. м³ відходів (або 1,1 м³/людину), що становить близько 12 млн.тонн (або 270 кг/людину). Тільки 7% побутових відходів переробляється і утилізується: з них 3% – завдяки роздільному збору відходів і переробці вторинної сировини (1% завдяки заготівельним пунктам), 4% – спалюється на двох сміттєспалювальних заводах – в Києві, Дніпропетровську та сміттєспалювальній установці в Люботині Харківської області. В Україні налічується близько 5 тисяч смітєвих звалищ, які займають понад 8 тис. га; щорічно з'являється 35 тис. несанкціонованих звалищ. Перевантажених сміттєзвалищ – 314 (17%), таких, що не відповідають нормам екологічної безпеки, – 897 (20%). Потреба в будівництві нових полігонів – 670 одиниць. Середній тариф на ТПВ – 31 грн/м³, у т.ч. за захоронення – 9 грн/м³. Дотації на розвиток і утримання санітарного очищення у 2010 році склали близько 162 млн.гривень. Середній показник зношеності спеціального автотранспорту для збирання і перевезення ТПВ, кількість якого понад 4000 одиниць, сягає 70%.

Вперше комплексна оцінка ситуації з поводженням із ТПВ була зроблена за підтримки DANSEE (Данське екологічне співробітництво з країнами Східної Європи). Результати дослідження були презентовані в квітні 2004 року в «Національній стратегії поводження з твердими побутовими відходами в Україні». На жаль, ця стратегія так і не була впроваджена, а напрацьовані нею рекомендації використовувались лише спорадично. І хоча проводиться деяка робота щодо розробки подібної стратегії до 2020 року.

З 2004 року фактично більше не було підготовлено жодного комплексного документу щодо поводження з відходами. Тільки в червні 2011

року Муніципальна програма врядування та сталого розвитку (МПВСР), яка впроваджується Програмою розвитку ООН (ПРООН) в Україні, презентувала аналітичне дослідження «Системи поводження з твердими побутовими відходами в українських містах, роль міського населення в роздільному збиранні сміття та рекомендації для органів місцевого самоврядування». Як показало дослідження, роздільне сортування сміття в Україні невпинно зростає, і ця тенденція буде продовжуватися, що свідчитиме про швидке зростання ринку.

Впевненості в тому, що роздільний збір запрацює, додає долучення до процесу великих гравців ринку збору і вивозу ТПВ. Компанія Грінко розпочала в 2007 році впровадження роздільного збору відходів з міста Київ, поступово долучаючи до Національного проекту ГрінКо “Роздільний збір відходів – крок у майбутнє!” Донецьк, Дніпропетровськ, Миколаїв та Івано-Франківськ. В перспективі можливе долучення до проекту Черкас, Житомира та Сум.

Альфатер (VeoliaES) в червні 2011 розпочали впровадження системи роздільного збору відходів м. Чернівці. Після напрацювання досвіду, скоріше за все в 2012-2013 роках, роздільний збір відходів буде впроваджено в інших містах діяльності Альфатер: Тернопіль, Ялта, Київ.

Ремондіс впроваджує роздільний збір відходів в таких містах: Київ, Запоріжжя, Черкаси, Артемівськ. В перспективі можливе впровадження роздільного збору відходів в Мелітополі, Павлограді, Одесі.

Компанія АВЕ з початку 2011 року розпочало впроваджувати роздільний збір відходів в Мукачеві, Виноградіві та Хусті. В перспективі можливе впровадження в Львові та Коломиї.

Компанія РАФ+ хоча ще не почала впроваджувати роздільний збір відходів, але розуміння необхідності руху за лідерами існує. Можливо в 2012 році в одному з міст діяльності РАФ+ (Кіровоград, Одеса або Херсон) ми побачимо початок впровадження роздільного збору відходів.

І хоча кількість населених пунктів і компаній, які впроваджують роздільний збір відходів, збільшується, передумов для швидкого та безпроблемного

поширення роздільного збору відходів немає. Поки що міста і компанії вибирають здебільшого двохфракційну систему сортування, аргументуючи це тим, що українців важко привчити до роздільного збору. Таким чином, компанії уникають логістичних проблем і додаткових витрат на збір відходів, але більше інвестують в сортувальні лінії і комплекси та витрачають кошти на оплату праці робочих-сортувальників. Двохфракційна система роздільного збору має сенс в середньостроковій перспективі, але досвід США і ЄС показує, що економічно доцільніше використання багатofракційної системи роздільного збору відходів (4 фракції і більше). В іншому випадку галузь потрібно буде дотувати, що в свою чергу призведе до перекладання витрат на плечі населення і компаній, які використовують упаковку.

Протягом останніх двох років активно обговорюють будівництво сміттєутилізаційних заводів, але значною перешкодою на шляху таких проектів став великий рівень капітальних витрат і тривалий період окупності. Як вихід з цієї ситуації пропонувалось введення зеленого тарифу для електроенергії виробленої з ТПВ, що дозволило б вдвічі зменшити окупність проектів і покращити фінансову привабливість. Також постає питання доцільності будівництва заводів в середніх і малих містах. Однозначно привабливими є міста від 300-500 тис. населення, 150-300 тис. населення – середня привабливість, нижче 150-50 тис. населення – в основному збитковість. З 1 січня 2013 р. ввійшов дію закон, який встановлює коефіцієнт 2.3 зеленого тарифу для електроенергії виробленої з ТПВ, що кардинально може змінити цю галузь, у випадку запровадження прозорих механізмів отримання права на зелений тариф

Щодо можливості застосування зеленого тарифу для електроенергії, виробленої з ТПВ, то на думку експертів існує, три можливих варіанти розвитку подій.

Перший – це будівництво нових заводів. В цьому випадку очікується значна боротьба місцевої влади і місцевого населення за дотримання високих екологічних стандартів. Протягом останніх 10 років громадськості вдавалось запобігати реалізації проектів будівництва сміттєспалювальних заводів (наприклад, в місті Донецьк). Проектування, будівництво і запуск об'єкту з утилізації ТПВ для великих міст (від 300 тис. населення) займає близько 2-3 років.

Другий – це використання існуючих сміттєспалювальних заводів. В цьому випадку можливе використання і удосконалення існуючої технології або використання нових технологій на вже існуючих заводах. В обох випадках зелений тариф перекриє вкладені кошти. До того ж, існуюча логістика і інфраструктура постачання електроенергії і тепла значно збільшує ймовірність такого варіанту. Щодо термінів реалізації, то проектування, реконструкція і запуск на вже існуючому заводі може зайняти 1-1.5 роки.

Третій – це виробництво електроенергії і тепла з RDF (RDF (або РДФ) – це пальне, яке отримується після зневоднення ТПВ) на існуючих сміттєспалювальних заводах, ТЕЦ та ТЕС. В принципі, Укресресурси вже має плани закупівлі подібного заводу в Росії і його встановлення у Львові біля ТЕЦ. Тому залишається тільки питання можливості використання зеленого тарифу для РДФ (в т.ч. при частковому використанні РДФ). При частковому використанні РДФ і отриманні зеленого тарифу відкриваються гарні можливості для існуючих ТЕЦ і ТЕС. Будівництво заводу може зайняти півроку-рік. В принципі, цей варіант є найбільш ймовірним і не потребує складних рішень. Щоправда, екологічний аспект реалізації такого варіанту

лишається актуальним, хоча не настільки складним, як у випадку будівництва нових сміттєутилізаційних заводів.¹⁶

Окрім того після прийняття закону «Про упаковку та відходи упаковки» можлива поява в Україні 2-3 серйозних гравців європейського ринку ТПВ, які будуть співпрацювати з іноземними компаніями, які працюють в Україні.

Крім того у цей час на території України, перебувають у користуванні 53,6 млн мобільних засобів зв'язку, щороку імпортується 300 тис. портативних комп'ютерів, 277 млн елементів живлення (батареєнок). У перерахунку на вагу на рік це становить 4,5 тис. т батарейок та акумуляторів, які після відпрацювання є потенційно небезпечними відходами або за умов переробки – джерелом цінних ресурсів, кольорових металів і хімічних речовин.

Директива 2002/96/ЄС Європейського Парламенту та Ради ЄС від 27 січня 2003 року про відходи електричного та електронного обладнання (Директива WEEE, Директива BEEО) і Директива 2002/95/ЄС Європейського Парламенту та Ради ЄС від 27 січня 2003 року про обмеження використання певних небезпечних речовин в електричному та електронному обладнанні (Директива RoHS) з лютого 2003 р. стали складниками системи права ЄС що електронних відходів, зобов'язання щодо якого приймає на себе і Україна разом із підписанням угоди про Асоціацію із ЄС. Дані директиви покладають відповідальність за утилізацію відпрацьованого ЕЕО на його виробників. Така відповідальність є одним із засобів сприяння розробці й виробництву ЕЕО, яке повною мірою враховує і сприяє їх ремонту, можливій модернізації, повторному використанню, розбиранню й переробці. Директива зобов'язує кожного виробника, що розміщує продукцію на ринку, надавати фінансову гарантію для сплати витрат з видалення та знешкодження ВЕЕО. Кожен виробник зобов'язаний відповідати за фінансування діяльності щодо відходів, отриманих від власної продукції, у випадку, якщо така продукція розміщена на ринку пізніше 13 серпня 2005 р. Загалом класифіковано 10 категорій ЕЕО, які підпадають під дію цієї Директиви. Зокрема, до них належать: велика побутова техніка, побутова техніка малого розміру, ІТ і телекомунікаційне обладнання, побутова апаратура, освітлювальне обладнання, електричні й електронні інструменти (за винятком великогабаритного стаціонарного промислового обладнання, іграшки, обладнання для дозвілля і спорту, медичні пристрої (за винятком всієї імплантованої та інфікованої продукції), інструменти моніторингу й контролю, торгові автомати.

В Україні, на відміну від розвинених країн, проблема збирання та утилізації ВЕЕО чекає свого вирішення. На сьогодні на державному рівні будь яка система приймання ВЕЕО від населення взагалі відсутня, проводяться лише окремі акції. Через відсутність офіційно впровадженого механізму збирання електронних відходів, переважна більшість населення викидає відпрацьовані ХДС у звичайні контейнери для відходів і далі – на звалища, при цьому навіть усвідомлюючи всю можливу небезпеку.

Існують певні позитивні тенденції стосовно окремих виробників електронного обладнання. Наприклад, компанія Nokia безкоштовно приймає від населення відпрацьовані мобільні телефони Nokia в будь якому фірмовому центрі обслуговування та потім направляє їх на утилізацію. Дещо

¹⁶ <http://ecoclubua.com/2012/01/povodzhennya-z-tverdymy-pobutovymy-vidhodamy/2/>

інша картина спостерігається стосовно збору електронних відходів від підприємств, установ, організацій та інших корпоративних користувачів.

Через складність і заплутаність процесу утилізації офісна техніка, в тому числі і персональні комп'ютери, накопичується на складах, майданчиках підприємств, установ, організацій у великих кількостях. І дуже часто вона там же подрібнюється та у складі побутових відходів направляється на звалища. Ще гірша ситуація з невеликою офісною технікою та приладами, що не підлягають обліку. На сьогодні в Україні частково налагоджена і працює лише система збирання відпрацьованих акумуляторів та люмінесцентних ламп.

З технічної точки зору існуючи на сьогодні технології утилізації електронних відходів в Україні достатньо прості (у деяких випадках навіть примітивні) і являють собою декілька варіантів (або їх поєднання):

- виплавка дорогоцінних металів з окремих комплектуючих, де ця операція є достатньо простою та рентабельною;
- відділення металевих частин (корпусів, радіаторів, кабелю, обмоток трансформаторів і т.д.) і їх продаж як металобрухту;
- в окремих випадках піроліз або спалювання горючої частини.

При цьому залишається значна частка неутилізованого залишку, який, скоріш за все, подрібнюється без будь якого сортування і відправляється на полігон твердих побутових відходів. Таким чином є ризик того, що технології переробки, які використовуються на сьогодні в Україні, залишаються екологічно небезпечними.

Проте уже зараз можна з впевненістю стверджувати, що ринок утилізації відходів електротехнічного та електронного обладнання є дуже перспективним для України, зокрема у зв'язку із її майбутнім членством у зоні вільної торгівлі з ЄС, адже у такому випадку європейські норми поводження з відходами ЕЕО стануть обов'язковими і для України.¹⁷

6.13 Стан галузі в Польщі¹⁸

На сьогодні Польща лише розпочинає впровадження регуляторних вимог Європейського Союзу в галузі поводження із відходами. Виробляючи 12 млн тон відходів щорічно, Польща знаходиться на 6 місці за кількістю відходів у Євросоюзі. Парадоксально при цьому Польща має один з найнижчих показників кількості відходів у розрахунку на одного мешканця (315 кг, тоді коли середній показник по ЄС становить 502 кг). Ця диспропорція може виникати з різниці у рівнях економічного розвитку, а також того факту, що тільки 80% поляків охоплені системою зорганізованого сортування сміття (2010).

У 2011 році 11% відходів було піддано переробці (відсортовано 775 тис. тон., виокремлено з відходів 344 тис. тон.), тоді як 18% відходів піддано переробці у 2010 році (відсортовано та виокремлено 679 тис.тон. та 1104 тис. тон. відповідно).

У 2010 році в групі найбільших країн ЄС спалено від 9% (Іспанія), до понад 38% (Франція та Німеччина) відходів, а захороненню підлягло від 0,4%

¹⁷ http://www.mama-86.org.ua/images/stories/000495/Publication_final_web.pdf

¹⁸ Michał Kubik, Senior Associate, Financial Advisory, Deloitte Advisory sp. z o.o. Rynek zagospodarowania odpadów komunalnych w Polsce. Ogólnopolski kongres recyklingu (2013).

(Німеччина) до 58% (Іспанія) відходів.

Побутові відходи, зібрані у 2007-2011 рр.

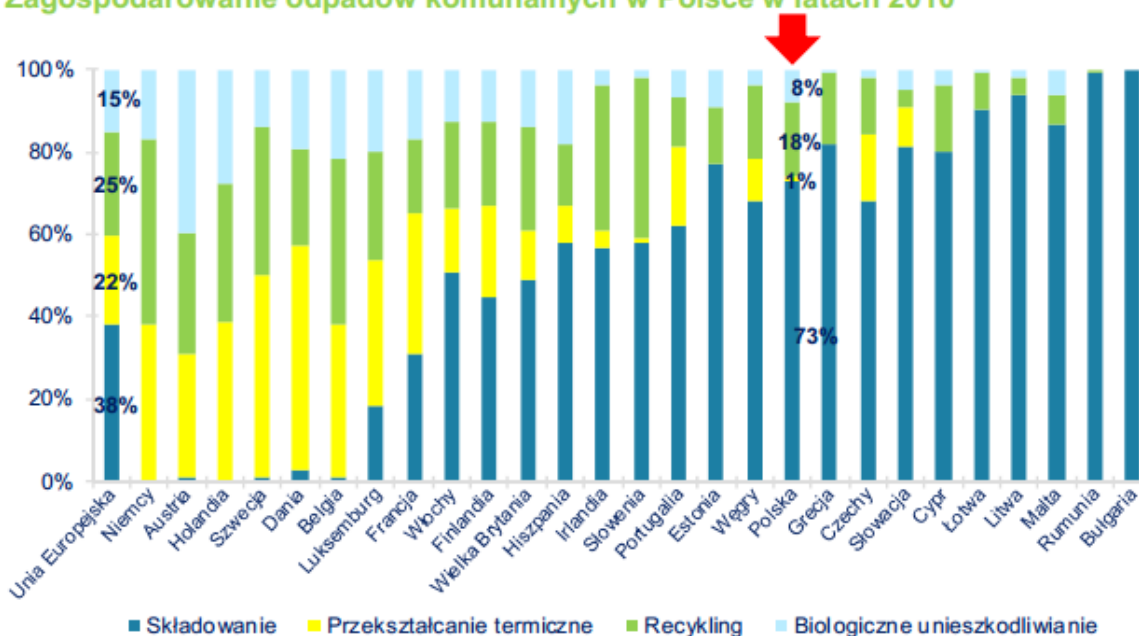
Одпады коммунальные собранные в годах 2007 - 2011

	2007		2008		2009		2010		2011	
	tys. Mg	%	tys. Mg	%	tys. Mg	%	tys. Mg	%	tys. Mg	%
Składowane	9 098	90%	8 693	87%	7 859	78%	7 369	73%	6 967	71%
Recykling	580	6%	895	9%	1 421	14%	1 783	18%	1 118	11%
Biologicznie i mechaniczne unieszkodliwianie	363	4%	386	4%	673	7%	790	8%	1 644	17%
Przekształcanie termiczne	41	0%	63	1%	101	1%	103	1%	98	1%
Odpady zebrane razem	10 082	100%	10 037	100%	10 054	100%	10 044	100%	9 828	100%

Źródło: GUS

Поводження із ТПВ у Польщі (2010)

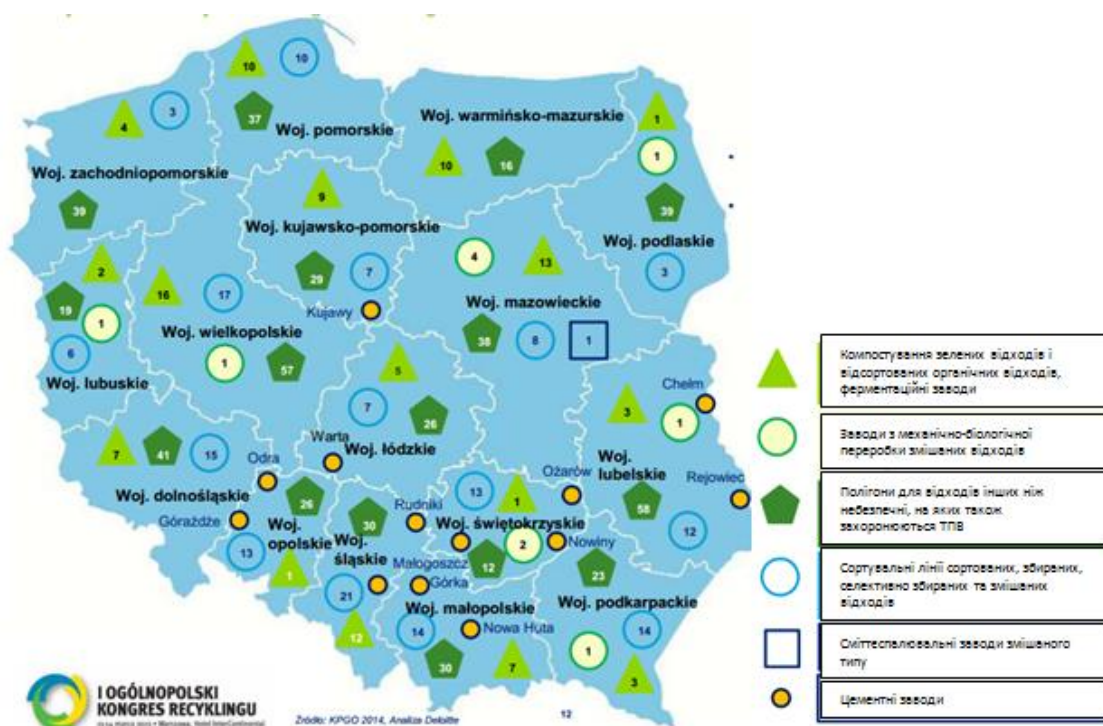
Zagospodarowanie odpadów komunalnych w Polsce w latach 2010

Źródło: Eurostat

Польський Національний План поводження з ТПВ до 2014 р. твердить, що під кінець 2009 року, сукупні потужності сміттєспалювальних заводів та компостувальних ліній ТПВ становили понад 1,1 млн.тон. в рік, тоді як кількість побутових відходів, які підлягають біологічному розпаду (недопущених до захоронення), була оцінена на 5 млн. тон. в 2014 р. Ринку альтернативного палива (RDF) у Польщі складається із 11 цементних заводів. Згідно даних Товариства Виробників Цементу, попит на RDF у Польщі може сягнути показника 1, 5 млн. тон щорічно (в 2010 році у Польщі використано 0,9 млн. тон. RDF).

Види та кількість смітєпереробних та смітєспалювальних установок у Польщі

На сьогодні кільканадцять польських міст оголосило плани, а окремі з них розпочали інтенсивні підготовчі роботи для будови смітєспалювальних заводів для змішаного типу відходів. Перший проект у Польщі стосується побудови заводу у форматі приватно-публічного партнерства є на кінцевому етапі реалізації (на тендері обрано приватного партнера). Підприємства розбудовують існуючі потужності або розпочинають реалізацію нових проектів механічно-біологічної переробки відходів. На ринку з'являються постачальники нових технологій переробки відходів (наприклад плазми).

Ключові гравці на ринку відходів у Польщі

Польський ринок поводження з ТПВ характеризується великою фрагментацією (наприклад тільки на терені Малопольського воєводства функціонує близько 180 підприємств, з яких 3 найбільші охоплюють 60% ринку). Найбільші підприємства, що займаються переробкою відходів планують розширюватися, але одночасно у секторі йде тенденція до укрупнення бізнесу (що пов'язано із вимогами тендерної системи

контрактування послуг з управління відходами ОМС). На думку спеціалістів Національної Торгової Палати, в результаті запровадження такої системи, близько 2 тис. з приблизно 3-4 тис. суб'єктів господарювання, що діють на даному ринку, зникнуть.

Аналіз переваг та витрат (Benefit Cost Analysis, BCA)

Фактор	Переваги	Недоліки
Сировина	<ol style="list-style-type: none"> 3. Наявна велика кількість сировини (зокрема біомаси) з потенційно низькими цінами 4. Наявна велика кількість ЕЕО 	<ol style="list-style-type: none"> 3. Обмежений доступ до сировини у зв'язку із неналагодженою системою сортування та сегрегації відходів
Людський капітал	<ol style="list-style-type: none"> 2. Низька вартість людських ресурсів 	<ol style="list-style-type: none"> 3. Відсутність сучасних кваліфікацій, компетенцій серед потенційних працівників 4. Брак компетентних менеджерів 5. Протестні настрої населення (зокрема через нелегальні сміттєзвалища)
Розташування	<ol style="list-style-type: none"> 3. Добре сполучення з Західною, Південно-Східною Європою та Україною 4. Традиції хімічної промисловості в регіоні 	<ol style="list-style-type: none"> 4. Кордон (відсутність перспективи безкордонної торгівлі на найближчі 20 років) 5. Віддаленість від портів 6. Погана дорожня інфраструктура 7. Віддаленість центрального сміттєзвалища у кластері
Споживачі (попит)	<ol style="list-style-type: none"> 3. Вторсировина – пластик, папір, скло, що виробляється в Україні 4. Розвиток альтернативних джерел енергії (енергія з ТПВ) 5. Хімічна промисловість (ЕЕО) 	<ol style="list-style-type: none"> 2. Ризик перенасичення ринку по певних видах продукції (зокрема пластик) 3. Неналагоджена система збуту продуктів переробки ЕЕО
Фінанси	<ol style="list-style-type: none"> 3. Зелений тариф на енергію вироблену з ТПВ 	<ol style="list-style-type: none"> 4. Відсутність доступу до фінансування для підприємств 5. Висока вартість фінансового капіталу
Знання	<ol style="list-style-type: none"> 2. Львівська Політехніка та Вінницький НТУ готують фахівців з екологічної безпеки та з управління відходами 3. Наявність бази підготовки кадрів у сфері біотехнологій у Львові 	<ol style="list-style-type: none"> 2. Відсутність конкурентоспроможних інституцій типу НДІКР галузі в регіоні

Оцінка життєвого циклу (Life Cycle Analysis, LSA)

Початковий етап розміщення галузі на території Індустріального Парку

Розділ

- Високі капітальні вкладення
- Незначна кількість зайнятих (висока продуктивність праці)
- Тривалі та складні дозвільні процедури
- Необхідність поєднання зусиль від національного до місцевого рівнів
- Прив'язка до розміщення сміттєзвалища (логістика) та наявності системи сортування відходів
- Можливі протистояння із місцевою громадою

Етап зрілості галузі на території Індустріального Парку

Розділ

- Необхідність створення науково-дослідних підрозділів та інституцій трансферу технологій
- Незначне зростання зайнятості (автоматизація, збільшення продуктивності)
- Переробка спеціалізованих типів відходів із покриттям на всю Україну
- Можливість використання мережевих концепцій до розбудови Парку (вербунд, кластер, еко-парк)
- Можливість розвитку малих та середніх виробничих підприємств із використанням вхідної сировини якірних резидентів Парку та/або розробок організацій інноваційного розвитку на території Парку або з регіону

Етап трансформації галузі на території Індустріального Парку

Розділ

- Потреба у суттєвих публічних інвестиціях для економічної трансформації території

Аналіз вхідних та вихідних факторів (Economic Input Output Analysis, EIO)

Вхідні фактори

- Низька кваліфікація кадрів у регіоні для розміщення підприємств із рівнем вимог сучасних виробництв
- Обмежений доступ до ресурсів у зв'язку із відсутністю системи сортування відходів
- Корумпована галузь, високий опір населення щодо тематики ТПВ
- Високий потенціал ринку, наявність великої кількості сировини

Вихідні фактори

- Потреба у створенні попиту на продукти переробки ТПВ
- Альтернативні джерела енергії стають все більш затребуваними, в тому числі через наближення до європейських екологічних стандартів
- Можливість організації замкнутих ланцюгів постачання в межах одного індустріального парку
- Майже повна відсутність підприємств переробки ТПВ в Україні створює попит на продукцію в межах країни

Визначення точок диференціації (differentiation points)

Точки диференціації для розміщення підприємств галузі переробки ТПВ в Індустріальному Парку

Розділ

Позиціонування парку як вузла для переробки різних видів побутових

відходів:

- Зона – добре розміщення (захисна зона), забезпечення розміщення виробництва Адміністратором Парку
- Кадри – наявність висококваліфікованих кадрів та бази їх підготовки (Львів)
- Мікс сировини – доступ до газу, електрики, базових сполук, близькість звалища
- Біосировина та інші відходи – доступ до вхідної сировини – забезпечення Адміністратором необхідних обсягів в Україні

Типи можливих спеціалізованих виробництв;

6. Переробка пластику, скла, паперу
7. Переробка шкідливих відходів (батареї, лампочки, тощо)
8. Переробка унікальних типів відходів на всю Україну (електроніка)
9. Виробництво альтернативних видів енергії (біогаз)
10. Переробка медичних відходів
11. Переробка відходів ЕЕО

Оцінка бар'єрів

Технологічні

- Необхідність розбудови цілісної складної технологічної схеми для розміщення виробництва на території Індустріального Парку Розділ (постачання газу, очистка відходів тощо)
- Необхідність оптимізації логістики (близькість сміттєзвалища)

Фінансові

- Високий поріг капітальних інвестицій, необхідний для розміщення підприємств галузі

Екосистемні

- Налагодження системи сортування та збору побутових відходів

Ключові гравці (на визначених ринках)

Ключових європейських гравців об'єднує кілька спільних рис: присутність у цілому ланцюгу постачання, значне географічне розпорощення, концентрація на максимальному використанні вторинної сировини, а також енергії з відходів.¹⁹

---

¹⁹

http://www.recobaltic21.net/downloads/Public/Meetings/Workshop%20The%20art%20of%20Procurement%20in%20Waste%20management/5-waste_management_in_europe_david_hall.pdf

Concentration: major waste companies in EU

(P=private; PE=private equity; S=stock exchange listed; Mun=municipal)

Company	Company website	Parent company	Parent country	Parent type	Revenue (€m., waste, EU)	Employees	Year
Veolia	www.veolia-environmentalservices.com	Veolia	FR	S	7099	52105	2011
Suez Environnement	www.suez-environnement.com	GdF-Suez	FR	S	6417	66795	2011
Remondis	www.remondis.com	Rethmann	DE	P	5300	17100	2010
Alba	www.alba.info	Alba Group	DE	P	2700	9000	2010
FCC	www.fcc.es	FCC	ES	S	2571		2011
Indaver	www.indaver.com	Delta NV	NL	Mun	2185	1685	2011
Urbaser	www.urbaser.com	ACS	ES	S	1686		2011
van Gansewinkel	www.vangansewinkelgroep.com	KKR/CVC	US/UK	PE	1186	6435	2011
Cespa	www.cespa.es	Ferrovial	ES	S	952		2011
Biffa Group	www.biffa.co.uk	Montagu PE	UK	PE	850		2011
Shanks group	www.shanksplc.co.uk		UK	S	750	4094	2011
CNIM	www.cnim.com		FR	S	665	2660	2011
Lassila & Tikanoja	www.lassila-tikanoja.com		FI	S	652	9357	2011
Ragn-Sells	www.ragnsells.com		SE	P	511	1685	2011
SAUR-Seche	www.groupe-seche.com	Seche	FR	S	342	1671	2011

- Suez and Veolia dominant, employ 118 000 in Europe, also dominate water, heating services
- Both have significant ownership by French state

Ризики

4. Дискредитована тема через корупційні скандали
5. Не працює комплексна система поводження з ТПВ на регіональному рівні
6. Опір місцевих громад
7. Регуляторні – залежність ціни на вхідну сировину для галузі від державної політики (газ, імпорتنі мита), можливість значних і частих змін рамок умов роботи галузі
8. Основний полігон кластера може бути розташований задалеко від ІП

SWOT

Сильні сторони	Слабкі сторони
<ol style="list-style-type: none"> 7. Земельна ділянка, придатна для розміщення подібних виробництв (захисна зона) 8. Наявна велика кількість сировини 9. Наявність біо сировини - розвиток сільського господарства в країні 10. Обласною програмою закладено створення кластеру ТПВ на території регіону 	<ol style="list-style-type: none"> 8. Потенційний опір громади щодо теми ТПВ 9. Людський капітал - відсутність персоналу (виробничого, управлінського) з компетенціями, необхідними інвесторам 10. Обмежений доступ до сировини (неналагоджена система збору) 11. Низька платоспроможність мешканців, що заважає здійснювати належну оплату за збір, переробку та захоронення ТПВ.
Можливості	Загрози

<ol style="list-style-type: none"> 1. Розроблена обласна програма поводження з ТПВ на період до 2015 року, яка знаходиться на стадії коригування; здійснюється пошук ділянок для будівництва нових об'єктів. 2. Зростаюча кількість пакувальних матеріалів у всіх сферах життєдіяльності людини; 3. Виробництво альтернативної енергії з відходів 4. Запуск спеціалізованих галузей переробки (зокрема пустує ніша щодо переробки батарейок) 	<ol style="list-style-type: none"> 3. Недостатня кількість сировини на початкових етапах діяльності 4. Логістичні недоліки (відстань від полігону, якісь доріг) 5. Непрозора система використання коштів сплачених з утилізаційного тарифу (відсутність інвестицій в розвиток галузі)
--	--

6.13 Переробка запасів фосфогіпсів, розташованих на території колишніх сірчаних виробництв

На території навколо (в радіусі 100 км) планованих Індустріальних Парків знаходиться значна кількість відходів промислового виробництва, накопичених ще з часів Радянського Союзу. Безпосередньо на території гірничо-хімічного підприємства Сірка у Новому Роздолі є значні складування фосфогіпсів. Відповідно, одним з можливих сценаріїв розміщення виробництв у планованих Парках може бути використання цієї сировини для виробництва товарної продукції.

Фосфогіпси

Фосфогіпс представляє собою відходи від виробництва фосфорної кислоти. В процесі переробки вихідна сировина обробляється сульфатною кислотою, при цьому утворюється фосфорна кислота, як основний продукт і сам фосфогіпс, як побічний. Основу фосфогіпсу, (90 – 98 мас%) складає кристалогідрат кальцій сульфату ($\text{CaSO}_4 \cdot 2\text{H}_2\text{O}$), решта – домішки (водорозчинні та нерозчинні фосфати та фториди). Важливою характеристикою фосфогіпсу є «ефективна активність природних радіонуклідів» Аеф. Для прикладу, згідно вимоги ДСТУ Б В.2.7-1-93 значення Аеф не може перевищувати 370 Бк/кг.

Можливі галузі застосування фосфогіпсу та деякі позитивні приклади використання в Україні:

1. Безвідходне виробництво фосфорної та сульфатної кислот, а також вапна. Суть методу: після одержання фосфорної кислоти, про що описувалось вище, фосфогіпс піддають термічному розкладу при 1450 °С. При цьому одержуємо негашене вапно CaO та оксид сірки SO_2 , який в подальшому може бути направлений на виробництво сульфатної кислоти.
2. Меліорація солончаків, заболочених, лужних та кислих ґрунтів. У сільському господарстві фосфогіпси використовують Австралія, Бангладеш, Бразилія, Єгипет, Індія, Казахстан, Пакистан, Іспанія, Сирія, США.

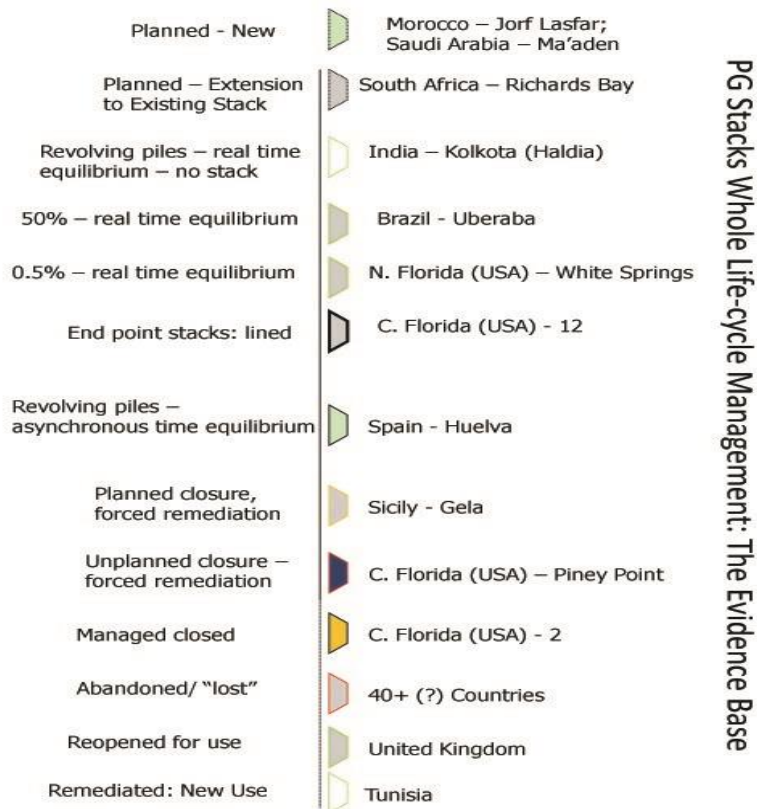
Для цих потреб фосфогіпс підсушують, одержуючи так званий дигідрат ($\text{CaSO}_4 \cdot 2\text{H}_2\text{O}$) з мінімальним вмістом вільної води (1-2 мас%). Особливо ефективно використовувати такий гіпс в ґрунтах з підвищеним вмістом натрію, оскільки його високий вміст призводить до порушення структури ґрунту і його склеювання. При цьому на поверхні утворюється водонепроникна плівка. При внесенні фосфогіпсу, іони натрію замінюються на іони кальцію і в ґрунті відновлюється нормальна водопроникність. Сам фосфогіпс в даному випадку є ефективнішим ніж природній гіпс, оскільки краще розчиняється у ґрунті, є джерелом сірки, фосфору та кальцію для рослин і сприяє підвищенню врожайності. Вноситься фосфогіпс раз в декілька років великими порціями (5-20 т/га).

В Україні такий фосфогіпс потребують в першу чергу південні регіони. В цілому, згідно літературних даних, потреба країни у фосфогіпсі для цього застосування від **2,5 до 3,2 млн т** на рік. З цією метою на заводі «СумиХімПром» німецькою компанією «Вавкос» була встановлена осушуюча установка, потужністю 650 000 т/рік. Основною проблемою такого продукту є його низька насипна густина (у вагон поміщається до 40 т).

Однак проблему можна вирішити на стадії формування кристалів фосфогіпсу, збільшивши насипну густину до 60 т. ще одна осушуюча установка є на «Кримському титані» та «Дніпровському заводі мінеральних добрив».

1. Фосфогіпс як матеріал для облаштування насипів для доріг. Позитивний приклад – будівництво насипу для об'їзної дороги м. Суми. Для цього будівництва використали 200 000 т фосфогіпсу.
2. Будівництво та нарощування дамби, що огорожує водосховище промислових стоків «СумиХімПром».
3. Можливе використання фосфогіпсу для заповнення пустот гірських калійних рудників в Івано-Франківській області.
4. Використання фосфогіпсу як наповнювача для паперу та гуми, а також для одержання пігментів. Дослідження показують, що для цих потреб фосфогіпс повинен бути дуже ретельно очищеним від домішок, а в деяких випадках перекристалізований чи випалений. На жаль, на сьогоднішній день немає жодних економічних чи технологічних переваг обробки фосфогіпсу для таких цілей, тому цей напрям не розвивають. Також, для потреб вищезгаданих галузей потрібно лише 2-3 тис т фосфогіпсу на рік.
5. Сухі будівельні суміші (СБС). На сьогоднішній день лідерами по виробництву СБС з фосфогіпсів є **Франція, Німеччина. Японія**. Станом на 2013 рік, запаси фосфогіпсів в Україні становили близько **80 млн тонн**. Гіпсове в'язуче з фосфогіпсів сьогодні успішно використовують фірми під торговими марками: «Атлант», «Ферозіт», «Альба». Торгова марка «Ремікс» ВО Роздільського ГХП «Сірка» випускає такі види СБС: штукатурка стартова, штукатурка машинного нанесення, шпатлівка стартова, шпатлівка фінішна та ін. Роздільський фосфогіпс у результаті тривалого періоду (понад 20 років) відкритого зберігання у відвалах (понад 3 млн. тонн) у процесі природного відмивання у верхніх шарах глибиною до 5 м кількість розчинних сполук фосфору, фтору та ін. у складі фосфогіпсу значно зменшилася. У зв'язку з цим використання цієї сировини для гіпсової промисловості становить значний науковий і практичний інтерес.
6. З фосфогіпсу можуть також виготовлятися скло та кераміка, зокрема черепиця, керамічна підлога та стіни, скляні контейнери для сільськогосподарської продукції.

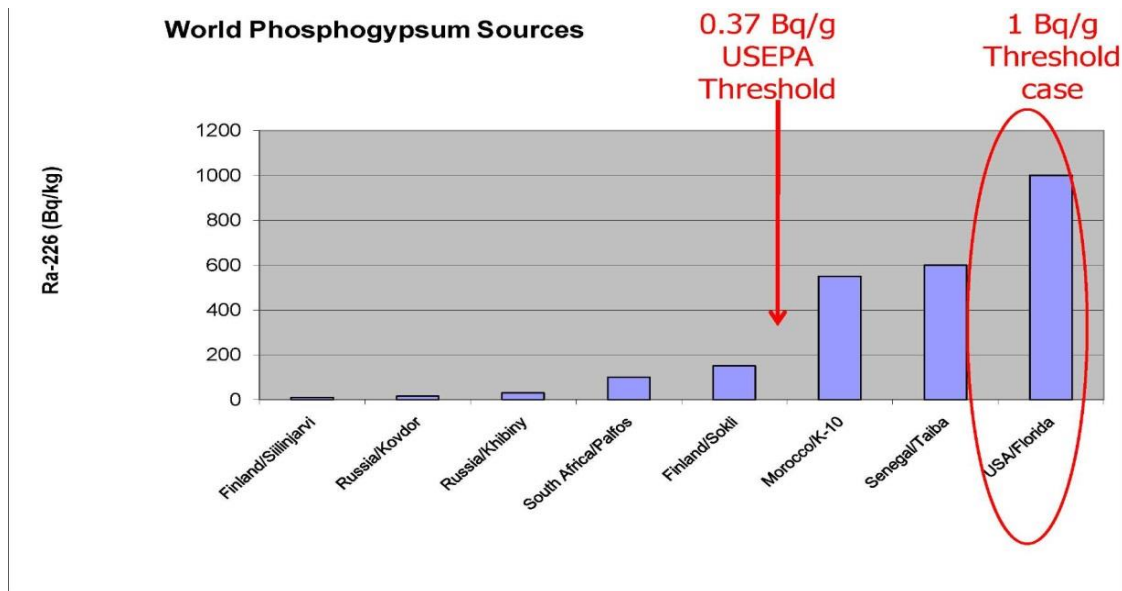
На рис нижче наведені дані про статус підприємств фосфогіпсів у світі. Серед європейських країн заводи з переробки та використання фосфогіпсів планують до закриття в Італії, працюють в Іспанії та нещодавно відкритий в Великобританії. Значна кількість підприємств "втрачені", тобто дослідниками не вдалось отримати інформацію про їхній статус.

Суттєві розбіжності у статусі свідчать про різність бізнес-моделей та відповідно рентабельності виробництв продукції з фосфогпсів у різних країнах. Однозначної відповіді для процеси концентрації або переміщення підприємств галузі зробити не можна.

Selective Comparative Management of PG Life-cycle

Country	Discharge	Stack (Working)	Legacy	PG - Experimental Use	PG - Commercial Use (%) (Incentive)	Full Site Remediation
50+			X			
Brazil		X	X	X	X (40%)	
China	X (ceased ?)	X	X	X	X (20%)	
India		X	X	X	X (I)	
Jordan		X	X	X		
Kazakhstan			X	X	X	X
Lebanon	X					
Morocco	X					
Netherlands	X (stop 1999)			X	X	X
Spain	X (stop 1998)	X	X	X	X	
Syria		X		X		
Tunisia	X (Gabes stops 2012)	X	X	X		X (Taparura)
US	X (stop)	X	X	X	X (reduced post 1989)	
UK	X (stop 1998)		X			X ? (Immingham)

Світові запаси природніх фосфогіпсів (див рис нижче²⁰) зосереджені у США (Флоріда), Сенегалі та Марокко, що зумовлює значні витрати на логістику (перевезення фосфогіпсів до кінцевого споживача). Одним з головних споживачів та імпортерів фосфогіпсів на світовому ринку є Індія. У табл нижче наведені дані про річні обсяги споживання фосфогіпсів головними підприємствами галузі та джерела (країни) їх постачання²¹.

Точних даних про склад та обсяг фосфогіпсів в Україні відсутні, проте існують оціночні відомості, згідно яких наявні запаси фосфогіпсів в Україні складають 80 млн т, з них значна частина – у колишніх місцях промислового виробництва хімії (Черкаси, Рівне, Новий Розділ, Суми). Як бачимо, такі запаси фосфогіпсів насправді не дозволяють говорити про значне і тривале використання цієї сировини для експортних цілей.

²⁰ http://www-pub.iaea.org/MTCD/publications/PDF/Pub1582_web.pdf

²¹

http://cpcb.nic.in/upload/Latest/Latest_74_DraftGuidelinesasOnPhosphogypsumGeneratedFromPhosphoricAcidPlants19.06.2012.pdf

Table 1 : Details of phosphoric acid plants and the phosphoric acid production scenario in the Country

S.No	Name of the Industry	Raw material consumption		Phosphate rock imported from	Production capacity of phosphoric acid
		Phosphate rock (MT/MT of P ₂ O ₅)	Sulphuric acid (MT/MT of P ₂ O ₅)		
1.	TCL, Haldia, WB	3.67	3.13	Algeria, Egypt, Jordan, Morocco	5280 MT per month
2.	PPL, Orissa.	3.43	2.94	Morocco, Jordan & Egypt	900 MT/day
3.	GSFC, Fertilizer Nagar, Gujarat	3.45 - 3.51	2.75 - 2.9	Indigenous - Udaipur, Jordan	165 MT/day
4.	Hindalco Industries Ltd. (HIL) P.O. Dahej, Gujarat	3 - 3.5	2 - 3	JPMC, Jordan & Togo, Africa	1,80,000 MT/annum
5.	Indian Farmers Fertilizer Co-Operative Ltd.(IFFCO) Musadia, Orissa	3.7	2.8	Jordan, Morocco, China, Egypt, Algeria, Vietnam, Israel, Syria and Peru	2650 MT/day
6.	Sterilite Industries (I) Ltd., (SIL) , Tuticorin, TN	3.42	2.85	Jordan, Egypt, Togo, Nauru, Algeria	800 TPD
7.	Coromandel International Limited (CIL), Vishakhapatnam, AP	3.0 - 3.5	2.2 - 2.5	Togo, China, Israel, Algeria	Not provided
8.	Coromandel International Limited (CIL) , Ennore, TN	3.55		Israel, Jordan	150 TPD
9.	Southern Petrochemical Industries Corporation Ltd. (SPIC), Tuticorin, TN	3.78		Jordan and Egypt	125000 MTPA
10.	Fertilizers and Chemicals Travancore Ltd. (FACT) Ambalmedu, Kerala	3.4	3.13	Morocco and Jordan	360 TPD
11.	Rashtriya Chemicals And Fertilizers Ltd., (RCFL), Chembur, Mumbai	3.2	2.9	Jordan, Togo and Algeria	3100 MT per month

Source: Details as provided by the concerned phosphoric acid manufacturing Units

В Україні запаси фосфогіпсу сягають 80 млн. тонн. Тому одержання гіпсового в'язучого з відходів виробництва, зокрема мінеральних добрив і фосфогіпсу має велике значення як з погляду розширення сировинної бази при виготовленні СБС, так і з екологічних міркувань. Тенденція виготовлення ефективних сухих будівельних сумішей з відходів виробництв буде посилюватися. Так, до 2002 р. для виробництва гіпсових в'язучих в Україні використано всього 5,8 % ФГ, у Західній Європі – 24,3 %. Найбільша кількість фосфогіпсу у виробництві гіпсових в'язучих для СБС використовується в Німеччині і Японії (85,4 %).

В Україні є 4 категорії фосфогіпсів:

I – відвальний фосфогіпс, сформований при переробці апатитового концентрату. Такий тип знаходить у відвалах підприємств від 10 до 30 років. $A_{ef} < 370$ Бк/кг

II – відвальний фосфогіпс, сформований при переробці фосфоритів. Такий фосфогіпс зберігається у відвалах «СумиХімПром» та Дніпродзержинську. $A_{ef} = 400-600$ Бк/кг

III - свіжосформований фосфогіпс з фосфоритів, який формується при поточній роботі трьох підприємств - «СумиХімПром», «Дніпровський завод мінеральних добрив», «Кримський титан». $A_{ef} = 400-600$ Бк/кг

IV - відвальний фосфогіпс колишнього Придніпровського хімічного заводу. Це продукт переробки урановмісних фосфоритів, тому розглядати проблему утилізації даного фосфогіпсу на даний час недоцільно.

Таблиця 1. Характеристика фосфогіпсу Роздільського ГХП «Сірка»

Позначення	Істинна густина, кг/м ³	Насипна густина, кг/м ³	Насипна густина в ущільненому стані, кг/м ³	Питома поверхня, м ² /кг	Залишок на ситі, мас%	
					№02	№008
ФГ	2830	615	768	354	0	8,3

За зовнішнім виглядом фосфогіпс являє собою вологий дрібнодисперсний білий кристалічний порошок. Розмір частинок фосфогіпсу не перевищує 0,2 мм.

Таблиця 2. Аналіз фосфогіпсу у відповідності з нормативними вимогами

Позначення	Вміст компонентів, мас%						Радіоактивність, $A_{сум}$, ПРН, Бк/кг
	CaS O ₄ * H ₂ O	Фосфати		Флориди (F)		Вологість, %	
		P ₂ O ₅	Водорозчинні P ₂ O ₅	Сумарні	Водорозчинні		
Вимоги ДСТУ Б В.2.7-1-93	90	1,5	1,2	0,4	0,3	75	370
ФГ	93,5	1,12	1,10	0,16	0,1	58	54,5

При виготовленні сумішей використовувались різноманітні добавки різного механізму дії: гідрофільний механізм (лігносульфонат - ЛСТМ); електростатичний механізм (сульфомеламін, або сульфонафталінформальдегідний - С-3) і стеричний механізм (полікарбоксилати - FK, MF). Як водоутримувальний додаток використано метилцелюлозу серії «Metocel» та редиспергований порошок (РПП) серії «Walocell», які рекомендовані до гіпсових СБС. Як сповільнювач тужавіння використано лимонну кислоту. З даного фосфогіпсу в лабораторних умовах були виготовлені декілька сухих будівельних сумішей, які по фізичних характеристиках відповідають маркам гіпсів Г-7 та Г-10.

У таблиці нижче наведені дані про способи поводження з фосфогіпсами на різних підприємствах, які продукують фосфогіпси як субпродукти власного виробничого процесу та аналіз переваг та недоліків таких процесів.

Traditional ROI	Economic	Sustainable ROI	Economic	Social	Environmental	TBI Rating
Rock	•Price per processed tonne	Rock	•Global reserves •BPL value/ grade •Cost per tonne rock •Beneficiation cost	•Jobs	•Lost productive land •Disturbance	
Chemical Processing	•DAP/MAP – spot and futures	Chemical Processing	•Efficient P recovery •Inputs and emissions	•Jobs	•Acidic water discharges •Fluorides •Atmospheric discharges of ammonia and sulphur compounds •Radionuclides •Heavy Metals •Residue piles/ PG	
		Co-Product •U recovery •PG	•Nuclear fuel source •Market for PG in agriculture and construction	•Jobs •Aids energy security	•Reduced N in fertiliser •Sodic soils reclaimed to productive condition	
Agriculture •Food •Feed	•Yield per ha •Nutrient conversion	Agriculture •Food •Feed	•Soil fertility •Crop yield •Protein – body mass	•Jobs •Food security •Risk of conflict on land use (food vs energy)	•Pollution of water bodies due to improper application techniques and runoff	
		Recycling	•Slows depletion of reserves •Cost of P recovery from waste streams vs value of P recovered	•Jobs •Social sustainability	•Resource conservation	
		Land Reclamation	•Real estate	•Jobs •Increased tax base •Amenities/ recreational land	•Habitat favoured by endangered species	
Waste	•Lost land use •Unused PG •Unrecovered uranium •Pollution •Externality	Waste	•Cost/mass or volume for treatment •Cost/mass or volume for handling/shipping •Cost for vendor disposal	•Jobs	•Pollution from improperly discharged or contained waste	
<i>Profit / (Loss)</i>		<i>TBI Score</i>				

Table 2. Industry-wise phosphogypsum disposal practices in phosphoric acid plants²²

Загалом згідно проведено аналізу можна зробити наступні висновки щодо потенціалу використання фосфогіпсів у Новому Роздолі:

SWOT

Сильні сторони	Слабкі сторони
<ul style="list-style-type: none"> 8. Великі запаси фосфогіпсів, придатних до промислової експлуатації 9. Високий рівень попиту на СБС (сухі будівельні суміші) 10. Наявність споріднених підприємств в Миколаївському районі 11. Наявність хімічного аналізу сировини (НУ Львівська Політехніка) 	<ul style="list-style-type: none"> 12. Невизначений правовий статус доступу до фосфогіпсів 13. Недостатність сировини для тривалого виробництва товарної продукції та/або експорту фосфогіпсів
Можливості	Загрози
<ul style="list-style-type: none"> 1. Використання переробки фосфогіпсів для залучення якірних резидентів Індустріального Парку Розділ 	<ul style="list-style-type: none"> 1. Відсутність доступу до сировини 2. Приховані інтереси до сировини або ризику попередньої власності на сировину

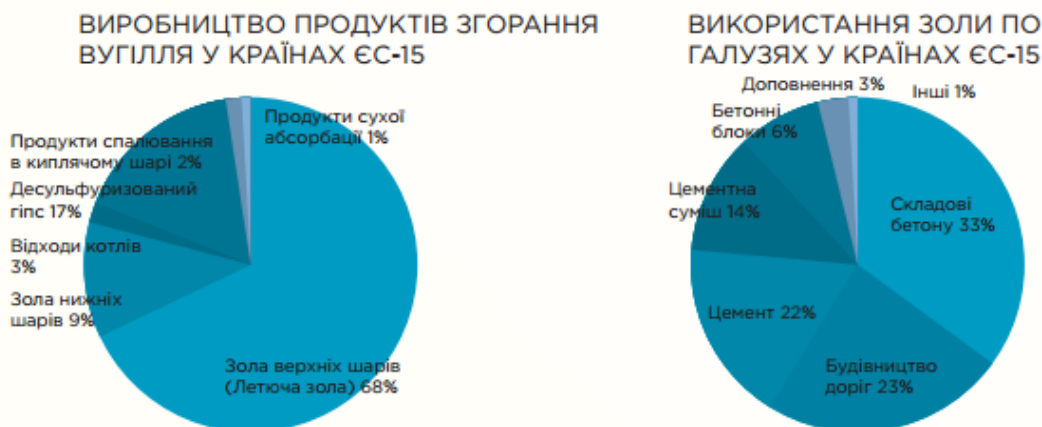

Зола та шлаки

У безпосередній близькості до територій планованих Індустріальних Парків знаходяться значні запаси відходів згорання вугілля коло теплових станцій компанії ДТЕК (Добровір Кам'янка-Бузького району Львівської області та м. Бурштин Галицького району Івано-Франківської області, певною мірою можна розглядати запаси у м. Ладижині Вінницької області).

Вугілля є найпопулярнішою сировиною для виробництва електроенергії в Україні. Проте його використання у таких великих обсягах призводить до значних обсягів виробництва продуктів згорання вугілля, зокрема золи. Щороку в Україні утворюється золи розміром у 125 великих стадіонів, а місткість її утилізації вичерпується вже через два роки. Тому питання переробки золи є надзвичайно актуальним, особливо в містах-енергетиках. До продуктів згорання вугілля належить зола нижнього та верхнього шару від різних видів котлів, відходи котельні, а також продукти сіркоочистки, таких як розпорошення сухої абсорбції продукції та сіркоочисний гіпс. Понад 70% всіх побічних продуктів згорання вугілля займає летюча зола, оскільки - це хороший замітник цементу, тому може використовуватися для виробництва бетону, різноманітних будівельних сумішей, а також у будівництві та облаштуванні доріг. Ще однією перевагою використання золи замість цементу є нижчий обсяг енергозатрат, які потрібні для її виробництва у порівнянні з цементом. Також існують значні переваги у виробництві бетону із золи, оскільки бетон є міцніший, якісніший, більш стійкий до кислотних та сульфатних хімічних реакцій, а також зменшує ймовірність просадки та розтріскування. Також у цьому є економічна вигода, оскільки зазвичай зола коштує на 17% менше, ніж цемент, а в деяких випадках до 50% нижче. Прикладами будівель, фундамент яких створений із золи - це хмарочоси у Нью-Йорку, Чикаго, Хюстоні та багато інших.

Близьким прикладом для України є приклад Польщі, яка почала будівництво заводів по переробці золи, а саме - її очищення від вмісту карбону та аміаку. У світі використовується два види золи після переробки - ProAsh®, яка містить до 5% карбону у своєму вмісті та використовується для виробництва будівельних сумішей і бетону, та EcoTerm™, яка має високий вміст карбону та направляється знову на ТЕС для подальшого спалювання.

Джерело: European Coal Combustion Products Association (ECOPA), World of Coal Ash (WOCA) Conference, American Coal Ash Association (ACAA)

В Україні ринок “Шлаки та зола інші” консолідований, - виробничі потужності зосереджені на 10 підприємствах, причому обсяг ринку мінімальний - у 2012р, виробництва продукції за цим кодом економічної діяльності склало лише 14 тис грн, - падіння на 68% у порівнянні з попереднім періодом.²³

Іншим джерелом промислових відходів для пожежальшої промислової переробки є металургійні виробництва, - шлами, шлаки тощо. Проте їхня географічна віддаленість від розташування планованих місць індустріальних парків робить економічно недоцільною їхнє транспортування до Нового Роздолу або Яворова для переробки.

Отже, аналіз використання золи та шлаків від електростанцій Західного регіону показав:

- Переробка відходів золи у товарну продукцію має значний потенціал, ринок сировини в Україні є “ринком покупця” (відсутність суттєвої конкуренції за сировину)
- Використання цих ресурсів вимагає оцінки потенціалу та економіки ринків готової продукції у прив’язки до хіміко-механічних властивостей золи конкретних станцій
- Зважаючи на досвід Польщі у переробці продуктів згоряння вугілля та наявність відповідних компаній, можливо розглядати такі компанії як потенційних інвесторів у плановані Індустріальні Парки.

---

²³ <http://www.apn-ua.com/dkpp/12655>

6.14 Інші сценарії

Зважаючи на значну кількість спеціалізованих досліджень та відсутність чіткої бізнес моделі для Індустріального Парку у даному сценарії, кілька сценаріїв подаються у формі SWOT аналізу.

Виробництво продукції для автомобільної галузі

Сильні сторони	Слабкі сторони
<ol style="list-style-type: none"> 1. Наявність підприємств галузі в області (до 10 середніх підприємств) 2. У Словаччині розташовано 4 великих заводів автомобільних виробників (ОЕМ, Original Equipment Manufacturers), кілька - в Угорщині 3. Конкурентна оплата фактору праці - порівняно низька зарплата працівників у регіонах розміщення Індустріальних Парків 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Недостатність персоналу для заводів постачальників автопрому 2. Недостатня продуктивність праці, пов'язана з етикою праці та низькою кваліфікацією робочої сили 3. Віддаленість Словаччини та Угорщини від Львівської області (фактор логістики) у порівнянні з Закарпаттям 4. Загальний надлишок потужностей виробників в Європі та поступове закриття заводів або зменшення їх потужності - відсутність попиту на продукцію
Можливості	Загрози
<ol style="list-style-type: none"> 1. Залучення постачальників 2-ого рівня - нових для України, не представлених у Східній Європі або представлених лише одним заводом 2. Розширення роботи постачальників та створення нових заводів для постачання 3-ого рівня продукції 3. Співпраця з центральним органом влади (Держінвестпроект) для промоції Парків та регіону серед ОЕМ та постачальників 1-ого рівня 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Банкрутство або закриття, суттєве зменшення замовлень автовиробниками 2. Використання урядами країн (Румунія, Словаччина) пільг для збереження заводів у цих країнах або розміщення нових виробництв

За цим сценарієм надлишок виробничих потужностей та реальні кроки із скорочення виробництва є найбільшою загрозою та ризиком. Тривалий цикл планування перенесення виробництв компаніями цієї галузі визначає, що ці підприємства не можна розглядати як базові. Сценарій може бути допоміжним, - залучати інвесторів, проте не робити цей сценарій базовим, головним для концепції Парку.

Розміщення біотехнологічних та фармацевтичних виробництв

Сильні сторони	Слабкі сторони
<ol style="list-style-type: none"> 1. Наявність підприємств галузі в області (Галичфарм/Артеріум, Ензим) з давніми традиціями 2. Наявність університетів з відповідними кафедрами та кадрами, науково-дослідних інститутів (Інститут біології клітини НАНУ) 3. Наявність невеликого кола осіб, які беруть участь у дослідженнях високого класу у найкращих лабораторіях та наукових групах світу (наукова діаспора) 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Поганий стан матеріально-технічної бази, морально застаріле обладнання 2. Обмежена кількість фахівців у галузі, особливо з досвідом 3. Відсутність програм розвитку та підтримки галузі 4. Відсутність належного законодавства для роботи з біотехнологіями 5. Високи ставки податків на імпорт обладнання та процедури переміщення через кордон реактивів та біологічних матеріалів 6. Відсутність екосистеми підприємництва для галузі (відсутність венчурних фондів, інкубаторів тощо)
Можливості	Загрози
<ol style="list-style-type: none"> 1. Використання зв'язків з випускниками профільним університетів, наукової діаспори для залучення інвесторів 2. Створення профільних лабораторій 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Розвиток галузі у прикордонних воєводствах Польщі завдяки операційним програма ЄС, наявність наукових шкіл, інкубаторів, лабораторій тощо 2. Неспроможність конкурувати на глобальних ринках через низьку інституційну спроможність

Даний сценарій вимагає тривалих інвестицій у розбудову наукової інфраструктури, інноваційної інфраструктури – зокрема інституцій – та середньострокової цільової програми. Висока конкуренція з польськими лабораторіями та екосистемами, відсутність проведення наукових досліджень значного масштабу компаніями у Львові унеможливають доцільність конкуренції. Даний сценарій може розглядатись як доповнюючий до інших.